

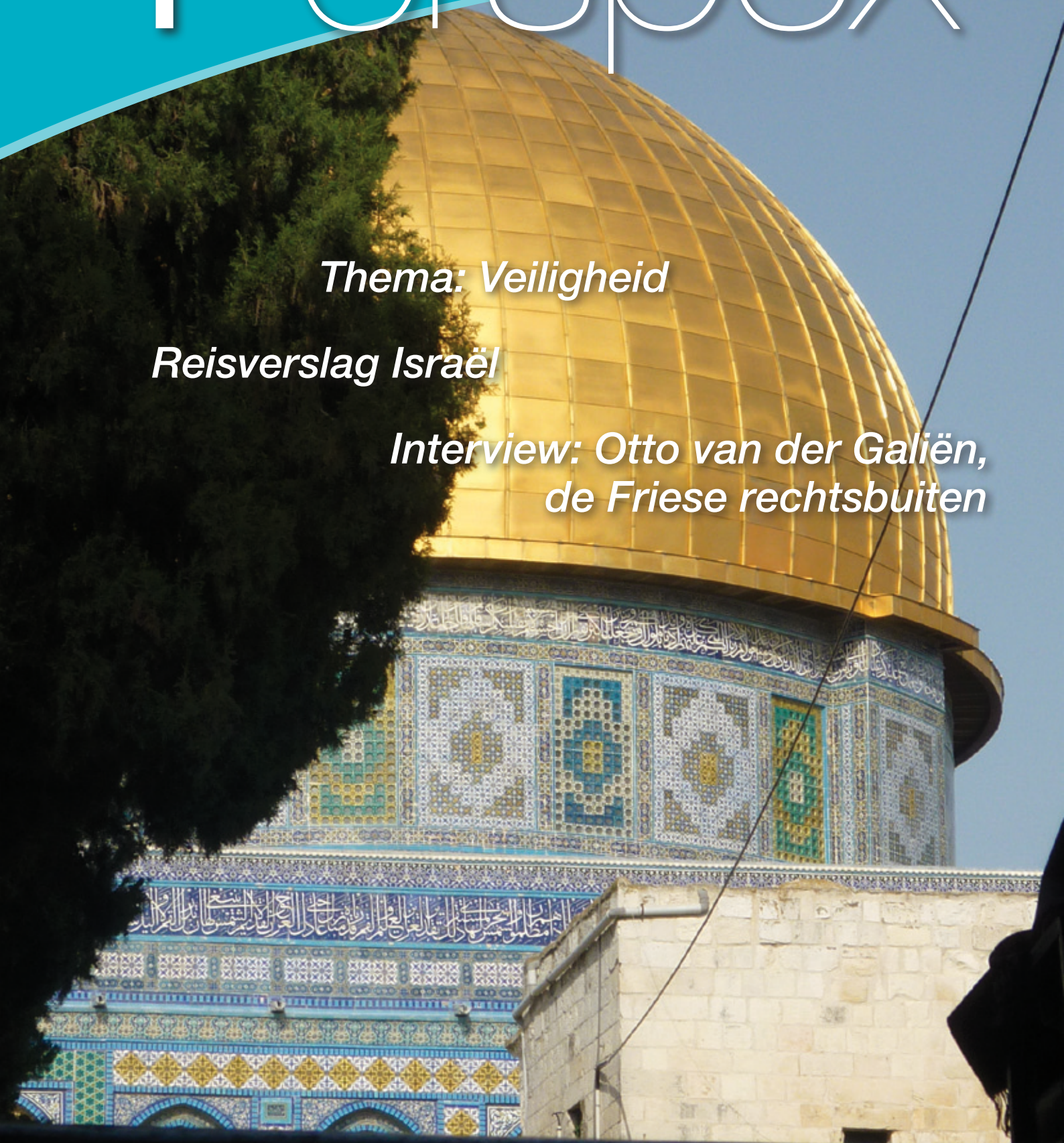
Jaargang 11 | Nummer 1 | uitgave van Perspectief, ChristenUnie-jongeren

Perspex

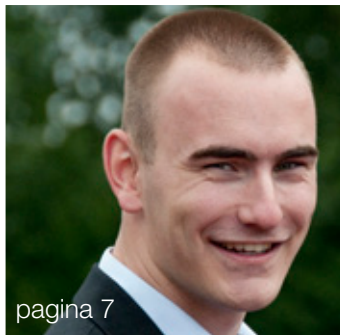
Thema: Veiligheid

Reisverslag Israël

*Interview: Otto van der Galiën,
de Friese rechtsbuiten*

Inhoud

Pagina 3	Voorwoord
Pagina 4/5	Otto van der Galiën, de Friese rechtsbuiten
Pagina 7	Column PerspectiefF-voorzitter Robert Hei
Pagina 8/9	Opinie: Drugs: Moeten we legaliseren of verbieden?
Pagina 10/11	Column: Supporten, maar wel met mate(n)
Pagina 11	Kernprogramma
Pagina 12/13	Provincie: meer dan de regio
Pagina 14/15	Analyse WikiLeaks: snel en bewegelijk versus veiligheid
Pagina 16	Reisverslag Israël
Pagina 20	Column: Food for thought
Pagina 22	Vacatures
Pagina 24	Nieuws
Pagina 26	EigenWijzer

REDACTIE

Frits Tromp

Renske Oudekerk

William Poutsma

Jan-Hendrik
van Sligtenhorst

Voorwoord

Wat je nu in handen hebt, is de eerste Perspex van dit nieuwe jaar. Anders dan je misschien gehoopt had, verschijnt de Perspex dit jaar vier keer. Voor de inhoud hoef je het niet te laten, want we blijven vier mooie nummers maken!

De verkiezingen voor de Provinciale Staten zijn al een aantal weken achter de rug. Op basis van de nieuwe provincie-besturen kan er een inschatting worden gemaakt hoe de Eerste Kamer eruit komt te zien. Wat wordt de nieuwe samenstelling van de Senaat? Kan de gedoogcoalitie van premier Rutte rekenen op een meerderheid in de Eerste Kamer?

Vanzelfsprekend kan Perspex niet heen om de verkiezingen van de Provinciale Staten. Zo wordt in dit nummer uitgelegd hoe de Eerste Kamer tot stand komt, en wat de functie van de Senaat en de twaalf provincies zijn.

In deze Perspex is een interview met Otto van der Galiën. Hij zat namens de ChristenUnie/SGP in de Provinciale Staten in Fryslân (Friesland) in de periode van 2003 – 2007. Voor de Statenverkiezing van begin maart maakte Van der Galiën de overstap naar de PVV. Lees het interview voor de achtergrond van deze politieke switch.

Het kabinet-Rutte/Verhagen zet in op Veiligheid. Sterker nog, oud-informateur en oud-burgemeester van Rotterdam Ivo Opstelten is Minister van Veiligheid (en Justitie). Een belangrijke vraag in dit verband is wat precies veiligheid is. Om daar een antwoord op te vinden, is de redactie op zoek gegaan naar de veiligheid, in de meest brede zin van het woord. Want op het eerste gezicht heeft voedsel weinig te maken met WikiLeaks, en vormden drugs alleen via de gezondheid een link met voetbal.

Voor in je agenda: dinsdag 14 juni houdt Perspectief een excursie naar Brussel, de Europese hoofdstad. Een leuke dag langs het Europe Parlement, de Europese Commissie en de Permanente Vertegenwoordiging. Zie voor meer informatie de rubriek Nieuws verderop in deze Perspex.

Veel leesplezier!

Frits Tromp, hoofdredacteur

campagnedag in Brabant: Robert Heij in gesprek met jongeren in Eindhoven en André Rouvoet in gesprek met studenten op Universiteit van Tilburg.

Otto van der Galiën, de Friese rechtsbuiten

Door Frits Tromp

Vier jaar geleden nam Otto van der Galiën (ChristenUnie/SGP) afscheid van de Provinciale Staten van Fryslân. Nu is hij weer terug in het politieke hart van de provincie. Niet namens de ChristenUnie of de SGP, maar als nummer twee van de PVV.

“De ChristenUnie is voor mij geen optie meer, de partij is teveel naar links opgeschoven. Sterker nog, de partij is vervreemd van haar traditionele achterban. Dat is de reden dat de Tweede Kamerfractie een zetel heeft verloren bij de laatste verkiezing. Ik heb onlangs een boek gelezen over de historie van de ARP, hoe die partij is opgeschoven. De ChristenUnie gaat dezelfde kant op.”

Aan het woord is Otto van der Galiën, de gekozen vertegenwoordiger van de Friese afdeling van de Partij voor de Vrijheid. De docent maatschappijleer op ROC Friese Poort is een oude bekende in het provinciehuis, hij is Statenlid geweest in de periode van 2003 tot en met 2007. Hij nam toen plaats in de bankjes namens de gecombineerde lijst ChristenUnie/SGP. Een opmerkelijk detail: zijn gelijknamige neef zat toen in dezelfde Staten namens de VVD.

Comeback

“Ongeveer twee jaar geleden werd ik benaderd door een aantal partijen of ik op hun lijst wilde staan voor de gemeenteraadsverkiezing in Leeuwarden,” vertelt Van der Galiën. Welke partijen dat waren, wil de PVV’er niet zeggen, want ‘dat doet er niet toe’. “Ik heb overal een mening over, en daar moet ik iets mee doen. Overigens heb ik de vraag van toen geweigerd, ondanks dat ik het leuk vond dat ik ‘in trek was’ bij de partijen.”

Door de vraag om weer politiek te bedrijven, begon het weer te kriebelen bij de politicus. Voor de Statenverkiezing wilde Van der Galiën het weer proberen. Zijn moederpartij SGP neemt geen deel in de Friese Statenverkiezing (“We zijn door de CU gedumpt”, schreef Van der Galiën op zijn blog in 2007), dus terugkeren namens die partij is niet mogelijk.

In zijn zoektocht naar een alternatieve partij is de PVV als beste uit de spreekwoordelijke bus gekomen. “Vanuit mijn directe omgeving heb ik nauwelijks negatieve reacties gekregen op mijn besluit,”

zegt Van der Galiën. “Misschien één of twee wat minder enthousiaste reacties, maar daar is het wel mee gezegd. Mijn familie en vrienden weten dat ik rechts ben, en zij begrepen mijn overstap naar de PVV.”

Christen in de PVV

Binnen de PVV is ruimte om tegen de partijlijn in te stemmen, wanneer een ‘lid’ een bepaald standpunt niet kan verenigen met zijn eigen overtuiging. “Ik heb van tevoren aangegeven bij de partij, dat ik mijn christelijke normen en waarden belangrijk vind, en dat ik daarom soms afwijkend kan stemmen. Ik neem de Bijbel nog steeds serieus, ook in de politiek. Maar het gaat in de provincie puur om de harde sector als ruimtelijke ordening en milieu, ethiek is nauwelijks een issue op provinciaal niveau.”

Eén van de onderdelen van de ruimtelijke ordening is het wel of niet plaatsen van een nieuw asielzoekerscentrum (azc) in de buurt van Veenwouden.

“Het is natuurlijk vreemd dat voor de gewone bewoners geen huis meer gebouwd kan worden, maar dat voor vluchtelingen opeens een hele wijk uit de grond wordt gestampt.”

Van der Galiën neemt een bijna traditioneel PVV-standpunt in wat betreft asielzoekers. “We moeten af van de economische vluchtelingen, want daar hebben we alleen maar last van. Je moet vluchtelingen zoveel mogelijk opvangen in hun eigen omgeving. Kijk naar Pakistan, na de overstroming daar was er geen Pakistani die naar Nederland vluchtte – ze bleven allemaal in hun eigen regio.”

Om het standpunt te nuanceren, valt Van der Galiën zichzelf bij: “Aan vluchtelingen uit oorlogsgebieden moeten wij hulp geven, dat is duidelijk. Tegen die hulp zijn wij als PVV ook nooit geweest, overigens.”

Populistische partij

Van der Galiën neemt het tijdens het interview op

voor de partijleider Geert Wilders. "Hij staat binnen de PVV niet ter discussie. Het beeld dat van hem en de partij is geschetst, komt door de linkse media als De Wereld Draait Door en Pauw & Witteman, die Wilders in een bepaalde hoek zetten. Maar de PVV is breder dan wat links van ons denkt."

De Partij voor de Vrijheid zet zich niet alleen in tegen de islam, hoewel dat punt wel belangrijk is. Het gaat de partij om de verandering van de maatschappij. "De meerderheid van de bevolking wil bijvoorbeeld strengere straffen bij wetsovertredingen. Het is een signaal dat de burgers geven. Maar in Den Haag luistert niemand naar dit soort signalen, de politici denken dat zij het wel voor het volk kunnen regelen."

Overigens betekent dit niet dat de politici alles moeten overnemen wat de meerderheid van de bevolking wil, vindt Van der Galiën. "De meerderheid is bijvoorbeeld ook voor de herinvoering van de doodstraf. Dat doen we niet in Nederland. Politici moeten een goede afweging maken van wat kan en wat niet kan van de signalen die de mensen afgeven."

De islam, het woord is gevallen. "De SGP is misschien nog rechtser op dit punt dan de PVV," zegt Van der Galiën. De motie waarin werd opgeroepen tot een minarettenverbod kwam van de hand van Kees van der Staaij (fractievoorzitter SGP in de Tweede Kamer, red.). Die motie ging veel verder dan waar de PVV voor staat."

PVV in Fryslân

Hoewel de PVV in Fryslân geen nieuwe FNP (Fryske Nasjonale Partij) is, pleit Van der Galiën wel voor het unieke van de provincie. "Fryslân moet niet opgaan in een noordelijk landsdeel, vanwege de unieke geschiedenis en de eigen taal. Daar komt bij dat de Friese bevolking niet op onafhankelijkheid zit te wachten. En de provincie is er economisch niet sterk genoeg voor." De economie en werkgelegenheid blijven belangrijke punten binnen Fryslân. "Het boek 'Hoe God verdween uit Jorwerd' van Geert Mak moet verplichte kost zijn voor Friese politici, want het beschrijft op fantastische wijze de teloorgang van de provincie, die nog steeds bezig is. Tegen die teloorgang moeten we iets doen."

Zo moet de Philips-fabriek in Drachten blijven, de luchtmacht en de rechtbank in Leeuwarden en moet de nieuwe universiteit echt een universiteit zijn en geen netwerkplek voor afgestudeerden. "We moeten leren van de mislukte industrieterreinen,

zodat we gunstige vestigingsvoorwaarden scheppen voor bedrijven. Op die manier vullen we het gat op dat de verdwenen agrarische sector heeft achtergelaten."

Otto van der Galiën, voormalig SGP-Statelid, nu (aankomend) provinciepoliticus namens de Partij voor de Vrijheid. "De partij is nog in ontwikkeling, dus ik kan nog een aantal dingen naar mijn hand zetten," luidt de christelijke ambitie van Van der Galiën.

Een directe samenwerking met de ChristenUnie ziet hij niet zitten. "Noem me één ding wat de ChristenUnie tijdens de kabinetsperiode goed heeft gedaan. Ze hebben helemaal niets goeds gedaan, die partij was er alleen als cement tussen Balkenende en Bos."

Het ministerie van 'Jeugd en gezin', waar André Rouvoet de scepter over zwaaide, was volgens de nieuwe PVV'er slechts een doekje voor het bloeden. "Alles wat is opgebouwd in het kader van 'Jeugd en Gezin' wordt door het huidige kabinet weer net zo hard afgebroken. Dat hele ministerie stelde eigenlijk helemaal niets voor."

Van der Galiën is nog niet zeker van zijn stem aan de PVV voor de Eerste Kamerverkiezingen. Het is mogelijk dat hij stemt op de SGP. Daarvoor moet hij zich verdiepen in de verkiezingsprogramma's. "In Noord-Holland was niet zo lang geleden een CDA'er, die voor de Eerste Kamerverkiezingen op de SGP stemde, om zo het christelijke geluid in de Senaat te verstevigen. Zoiets is binnen de PVV ook mogelijk." De rechterkant van het politieke spectrum is voor het Statelid zijn favoriete werkteerrein. En daar heeft hij het naar zijn zin.

Een aantal speerpunten uit Van der Galiën's verkiezingsprogramma:

- Geen nieuw asielzoekerscentrum in Fryslân: de vluchtelingen lopen alleen maar voor de voeten.
- Een gekozen burgemeester én een gekozen Commissaris der Koningin.
- Fryslân is een provincie met een eigen geschiedenis, en moet dus niet opgaan in een Noordelijk Landsdeel. Maar een autonoom gebied moet het evenmin worden.
- In Fryslân moet een volwaardige universiteit komen, en niet een 'netwerkcampus'.

Zie ook:

PVV Fryslân: www.pvxfryslân.nl

Otto van der Galiën: <http://www.ottovandergalien.web-log.nl>

De Principe Polis

Een verantwoorde én betaalbare zorgverzekering.

Voor de leden van Perspectief

DVZ biedt jou een unieke zorgverzekering aan: De Principe Polis. Een verantwoorde verzekering met respect voor het leven. Zeg NEE tegen levensbeëindigend handelen, zeg JA tegen christelijke zorg. Kies voor de Principe Polis!

Aanbieding Perspectief

- **10% korting op de basisverzekering**
- **15% korting op alle aanvullende verzekeringen**
- **10% korting op de doorlopende reisverzekering**

ChristenUnie: de echte partij voor de vrijheid

De Partij Voor de Vrijheid is er helder over: er moeten hardere straffen worden uitgedeeld door onze rechters en alle probleemjongeren moeten afgezonderd worden in aparte tuigdorpen. Dat laatste is een moderne uitwerking van het vroegere initiatief van de Engelsen, die hun criminelen naar de strafkolonie Australië stuurden, zodat ze geen gevaar meer vormen voor de veiligheid. 'Opgeruimd staat netjes!' Goed idee van die PVV, zou je zeggen.

Wat opvallend is, is dat elke 'autochtone' Nederland wel een mening heeft over integratie van niet-westerse immigranten. 'Als ze niet werken en de taal leren spreken, moeten ze maar terug naar hun eigen land!'. Maar als 'Achmed de buurman' wordt uitgezet, komt iedereen in opstand: 'die man doet zo z'n best!'. Kennelijk zorgt het onderlinge contact voor wederzijds respect en acceptatie, en blijken we minder ongenueanceerd dan wanneer we generaliseren. De eerste 'allochtonen' in Nederland werden hartelijk ontvangen en gemoedelijk opgenomen in de arbeidsgemeenschappen. Het was nieuw: mensen met veelal een kleurtje, die hun eigen cultuur en gebruiken meebrachten. Een waardevolle toevoeging voor de Nederlandse traditie van diversiteit en wederzijds acceptatie.

Waar het misging, is het punt dat die onderlinge verstandhouding afbrokkelde. Voor het gevoel van veel Nederlanders kwamen er steeds meer 'allochtonen', waardoor deze nieuwe-Nederlanders achterdochtig werden aangekeken en het onderlinge contact verwaterde. En door het weinige onderlinge contact kregen Nederlan-

ders weer kans makkelijk te kunnen generaliseren. Tegenwoordig zeggen we dat in bewoordingen als 'de multiculturele samenleving is mislukt'.

Het punt dat ik hiermee wil maken is dat de samenleving begint met onderling contact en inzicht in elkaars leven en cultuur. Ook afzonderen van probleemjongeren in tuigdorpen is geen oplossing voor alle problemen. In het 'christelijk rechtssysteem' is er straf, maar ook vergeving. We hebben de plicht ons ervoor in te zetten probleemjongeren weer op de rit te krijgen. We hebben de plicht om te zien naar onze naaste, juist als dit nieuwe-Nederlanders zijn die nog hun draai moeten vinden. Werk aan de winkel dus!

De provinciale statenverkiezingen liggen inmiddels net achter ons en zowel in de Eerste, als Tweede Kamer kan de ChristenUnie vol aan de bak om een uitgesproken christelijk geluid te laten horen. Niet om het kabinet ten val te brengen (dat mag ons doel niet zijn) maar wel om het beleid christelijk bij te stellen. Ook op het punt van veiligheid.

Het gaat niet alleen om hard straffen, maar ook om terug begeleiden naar de maatschappij. Iedereen moet mee kunnen doen in onze samenleving, ongeacht je geloof, geslacht, afkomst, sociale status of inkomen.

De ChristenUnie is de echte partij voor de vrijheid!

Robert Heij

De verschillende meningen in het (soft)drugsdebat.

Moeten we legaliseren of verbieden?

Nederland kent het zogenaamde liberaal gedogen met betrekking tot het softdrugsbeleid. Formeel is het gebruik van softdrugs verboden, maar het wordt getolereerd door de overheid. Binnen het politieke spectrum van Nederland leven er verschillende opvattingen over deze gedoogsituatie. ChristenUnie en D66 verschillen fundamenteel van mening als het gaat om de oplossingen van het drugsprobleem. Een beschouwing met André Rouvoet en D66-Kamerlid Boris van der Ham.

Door Jan-Hendrik van Sligtenhorst

Zowel ChristenUnie als D66 willen af van het huidige gedoogbeleid omtrent softdrugs. De kanten die beide partijen op willen verschillen echter van elkaar. Zo kiezen onder andere D66 en GroenLinks voor legalisering, terwijl de ChristenUnie gaat voor handhaving van de Opiumwet; officieel betekent dit dus het er een halt aan het gedogen wordt toegevoegd.

Legaliseren of verbieden?

Hoe erg beide partijen ook van elkaar mogen verschillen met betrekking tot het oplossen van het drugsprobleem, beiden maken zich evenveel zorgen over het probleem. "Het is niet zo dat liberalen alles maar goed vinden. Verslaving is niet liberaal. Juist vanuit mijn liberale principes ben ik streng", aldus Boris van der Ham. Volgens hem is er geen sprake van een gedoogbeleid, want de coffeeshops zijn aan hele strenge regels gebonden. Hij voegt er nog aan toe dat de drugsmaffia op straat bij D66 'niet in veilige handen' zijn. Maar waarom kiezen de sociaal-liberalen dan eigenlijk voor

het legaliseren van softdrugs? "Mensen hebben keuzevrijheid. Zo lang je met je keuze anderen maar geen schade berokkend, staat dit principe voor D66 als een boom. Cannabis is niet goed voor je, maar dat geldt ook voor bijvoorbeeld alcohol en tabak", legt Van der Ham uit. "Maar wij willen geen overheid die alles verbiedt, omdat het niet goed voor je zou zijn. Je moet niet alles waar een risico aan vast zit

verbieden. Dan zouden we ook bungeejumping moeten verbieden, want daar zitten ook hele grote risico's aan vast."

André Rouvoet ziet het huidige gedoogbeleid echter als een 'ongezonde situatie'. "In de huidige situatie zijn we structureel aan het gedogen dat de wet wordt overtreden. Drugs is slecht voor je, dus dat betekent dat er maatregelen genomen dienen

te worden. Wanneer je iemand toestemming geeft om de Opiuwet te overtreden, onderken je niet de ernst van het drugsgebruik”, aldus de politiek leider van de ChristenUnie.

D66 wil het gebruik van softdrugs legaliseren om er zo betere controle op te houden. Rouvoet vindt dat argument echter geen hout snijden. “Het is naïef om te veronderstellen dat de problemen hierdoor worden opgelost”, geeft hij aan. “Drugscriminelen gaan zich na het legaliseren niet laten omscholen of zich melden bij het UWV. Het gaat criminelen om het geld. Zij zullen dus kiezen voor andere illegale praktijken, zoals harddrugs. Daar valt dan de winst te behalen.”

Maar wat wil de ChristenUnie dan met alcohol doen, volgens Van der Ham ‘de allergrootste harddrug’. Ook verbieden? “We hebben hier te maken met een

legaal product. Je hebt legale en illegale producten”, zegt Rouvoet hierover. “Op het gebied van alcohol zijn wij ook voorstander van een streng matigingsbeleid. Het feit dat legale producten ook schadelijk kunnen zijn, is echter geen reden om illegale producten te legaliseren. Ik vind dat geen zinnig argument.”

ChristenUnie als regeringspartij

Van 2007 tot 2010 maakte de ChristenUnie deel uit van de regering. “Wij hebben er voor gezorgd om andere accenten te leggen binnen het kabinet. Onder de paarse kabinetten was dit ondenkbaar. In het regeringsakkoord is een hele andere wind gaan waaien. Er is een ministerie van Jeugd & Gezin gekomen. Dat was winst. We hebben onder andere een afstandscriterium voor coffeeshops bij scholen geregeld. Deze maatregel is onderdeel van een totaalaanpak. We moeten coffeeshops buiten

de belevingswereld van jongeren houden.”

Volgens Van der Ham is een dergelijk afstandscriterium echter geen oplossing. “De coffeeshops zijn het probleem helemaal niet. Zij mogen niet verkopen aan minderjarigen. Doen zijn dit wel, dan zullen ze nog de volgende dag sluiten. Scholieren komen er helemaal niet binnen”, laat hij weten. “Deze oplossing heeft juist een averechts effect. De handel op straat zal door de maatregel namelijk alleen maar toenemen.”

Beide partijen zien wel brood in het geven van voorlichting. De hormonen slaan immers niemand over en daarom moet er vroeg worden begonnen met het geven van informatie over drugs en het wijzen op de gevaren ervan.

Conclusie

Ter herhaling: alle partijen zijn tegen drugsverslaving. Daar hoeft geen discussie over gevoerd te worden. Het grote drugsdebat gaat echter over de oplossingen. Gaan we de kant op van het legaliseren of de kant op van het verbieden? Het is een discussie die altijd gevoerd zal blijven worden binnen de Nederlandse politiek.

Supporteren, maar wel met mate(n)

Laatst moest ik in Beverwijk zijn, en dan denkt iedere voetbalek jammer genoeg gelijk aan Carlo Picornie, de Ajax-hooligan die het leven liet bij een veldslag op 23 maart 1997 tussen voetbalvandalen uit de haven- en de hoofdstad, ik was toen net drie dagen dertien. Dat Beverwijk ongetwijfeld ook aantrekkelijke kanten heeft, laat ik voor het gemak maar even buiten beschouwing. Ik dacht ook aan die battle. De beelden van het door het geweld omgeploegde weiland dat in mijn geheugen nog vol ligt met slagwerk om de ander de hersens in te slaan schieten nog voor mijn ogen langs.

Door William Poutsma

Groepen macho's (want bijna louter van het mannelijk geslacht) die elkaar opzweepen op de tribunes, weinig oog hebben voor het voetbal maar vooral voor de meegereisde supporters van de tegenpartij. Om het beeld te schetsen. Ze zijn niet alleen een gevaar voor andere supporters, maar ook voor voetballiefhebbers die nietsvermoedend – en niets kwaads in de zin hebbend – in het stadion genieten. Bij de beelden van de ramp in het Heizelstadion in Brussel in 1985 kan ik

nog de rillingen krijgen. Supporters van Liverpool bestormden voor de finale van de Europa Cup 1 tussen hun club en Juventus het neutrale vak waar vooral fans uit Turijn stonden. Deze meute vluchtte een kant van de tribune op, waar alleen een stalen hek op hen wachtte, en geen uitgang. Negenendertig mensen lieten het leven, verdukt tegen het hekwerk – tweeëndertig daarvan Italianen. Ook raakten 400 mensen gewond. Diep triest. De wedstrijd werd wel aangevangen, uit angst

voor verdere escalatie. Juventus won, vierde, maar kreeg op de dag zelf geen beker. Ongeveer anderhalve maand later dan de Beverwijkse clash – op 4 mei 1997 – stond ik in het Diekman Stadion in Enschede te kijken naar de wedstrijd van thuisclub FC Twente – Fortuna Sittard. Ik moest toen wel geweten hebben van 'Beverwijk', dat weet ik niet meer precies. Het Diekman was – want afgebroken in 1998 – een ovaal stadion met een sintelbaan. In de rondingen nog ouderwetse staantribunes. Mijn beste vriend had me uitgenodigd. Toen een speler van ons cluppie de bal per ongeluk onder zijn voet door liet glippen, de zijlijn over, riep ik 'sukkel'. Mijn vriend gooide pardoos mijn Twente-pet een eind weg. Ik was dan ook nog niet echt bekend met het fenomeen 'supporter-zijn door dik en dun'.

De onveiligheid in de stadions – dat zich uitte in rampen als in Brussel – werd grotendeels toegewezen aan de statribunes. Zittende mensen zouden beter te managen zijn. De stoelen in bejaardencentra moeten ook aan

Kernprogramma

Oog voor de toekomst. Onder deze inspirerende leus is **Perspectief actief** in de (jongeren)politiek. **Perspectief** bestaat 10 jaar, en dit tweede lustrum is een goed moment voor bezinning. Wat is ons uitgangspunt en waar baseren we onze politieke standpunten op?

Christelijke politiek is wereldwijd zeer divers. Het loopt uiteen van uiterst liberaal tot sociaal idealisme. **Perspectief** wil een duidelijke koers varen met inachtneming van de christendemocratische traditie. Daar is een kernprogramma voor nodig. Dit moet het vaste baken zijn waarop gekoerst wordt. Concreet krijgt dit kernprogramma een rol in de politieke praktijk van alledag; als houvast en bron van inspiratie.

Perspectief erkent dat de overheid door God is gegeven en in Zijn dienst staat. Als christenpolitici gebruiken wij de Bijbel, het gezaghebbend Woord van God, als fundament voor onze politieke overtuiging en activiteiten. **Perspectief** erkent de regels van het democratisch bestel en de rechtsstaat zoals die onder meer in onze Grondwet zijn vastgelegd. Daarnaast erkent zij de scheiding tussen kerk en staat: niet via de overheid maar via de kerk mogen mensen tot geloof gebracht worden.

De geformuleerde kernwaarden zijn abstract, maar vinden hun toepassing in de politieke praktijk van alledag. Ze geven richting aan de diepste laag van het publieke debat. In dit kernprogramma worden zes kernwaarden onderscheiden:

elkaar gekoppeld zijn, want als er chaos ontstaat, kan een losse stoel de hele boel blokkeren. De statribunes werden dan ook verboden. Daar wordt momenteel weer anders over gedacht – in Feyenoords' Kuip wordt gefantaseerd over tribunes zonder kuipstoeltjes - maar dat terzijde.. Laatst was ik in het Abe Lenstra Stadion in Heerenveen – thuishaven van de plaatselijke FC - en daar zag ik de harde kern van de thuisclub massaal staan. Het zal daar wel mee te maken hebben.

De trias politica zat al jaren in de maag met hooligans. Hoe te bestrijden en berechten. Daarom werd na lang politiek getreuzel in 2009 de Voetbalwet aangenomen door de Tweede Kamer en pas afgelopen zomer door de Eerste Kamer. Burgemeesters krijgen door de wet meer machtsmiddelen, waaronder gebieds-, contact- en samscholingsverboden en een meldingsplicht. De verordening kan ook gebruikt worden tegen andere overlastgevendende groepen. Dat laatste maakt het een belangrijke wet in de maatschappij. Samen met de invoering van het snelrecht en het supersnelrecht wordt overlast geven etc. in Nederland nu gelukkig een stuk moeilijker.

En ikzelf? Ik heb teveel ontzag voor de politie, ben te weinig een groepsdier en bovenal gebruik ik alcohol met mate – en drugs al helemaal niet – om tot wanordelijkheden over te gaan. Maar een auto kratten van een vriend moet wel kunnen natuurlijk, als je het maar snel weer opruimt.

Maar eigenlijk ben ik alleen maar een volger van Twente. Het was wel prachtig toen ze vorig jaar kampioen werden. Ik was van plan om naar Entscheidung (Enschede etymologisch verklaard) te togen voor de huldiging, maar niemand die ik kende wilde mee. Dus ik ook niet. Een nepfan ben ik, ik schaam me er nog steeds voor. Een groepsdier moet je dus zijn, als supporter, als één man achter je team. Maar wel met mate(n).

Waardigheid van de mens

Ieder mens is van gelijke waarde als geliefd schepsel van God. Bij deze menselijke waardigheid horen het recht op voedsel, kleding, onderdak, onderwijs, werk, vrije tijd en een gezonde leefomgeving. Daarbij staat de economie in dienst van de mens. De overheid moet zich voor de sociale rechten inzetten en een bestaansminimum garanderen. Ze schept hierdoor de randvoorwaarden waardoor de mens zich kan ontplooiën in de samenleving.

Beschermwaardigheid van het menselijk leven

Ieder mensenleven is een uniek schepsel. Vanaf het allereerste begin tot het einde is dit unieke leven beschermwaardig. In de praktijk wordt veel weerloos leven vernietigd. De individuele keuzevrijheid reikt ver, maar mag geen excuus vormen voor het aantasten van het eigen leven of dat van een ander. De overheid moet daarom ingrijpen om het leven te beschermen. Daarbij heeft de overheid een rol in het beschermen van de gezondheid en integriteit van het menselijk lichaam.

Beschermwaardigheid van de schepping

De mens mag gebruik maken van de mogelijkheden die de aarde biedt. Dit is echter geen vrijbrief voor uitbuiting. De mens is aangesteld als rentmeester over deze aarde, die intrinsieke waarde heeft. Dit houdt in dat zij de aarde met alles wat daarop leeft goed moet beheren. Het welzijn van komende generaties is even waardevol als dat van de huidige generatie. De realiteit is dat er vaak roofofbouw gepleegd wordt op de aarde. De overheid moet ingrijpen wanneer menselijk handelen leidt tot uitputting en vervuiling van de aarde.

Vrijheid van de mens

Alle mensen hebben recht op vrijheid van godsdienst, meningsuiting, vereniging en vergadering, en vrijheid om onderwijs in te richten naar de visie van ouders. De overheid moet deze vrijheden waarborgen, inclusief de vrijheid om geloofsovertuiging uit te dragen en in maatschappelijk verband vorm te geven. Aan alle vrijheden zitten grenzen en verantwoordelijkheden. De overheid moet zorg dragen voor evenwicht tussen grondrechten zodat aan ieder mens recht wordt gedaan. Daarbij heeft de overheid oog voor de rechten van minderheden.

Vrijheid van het samenleven

God geeft bij de schepping aan dat het goed is voor de mens om samen te leven. Verschillende maatschappelijke verbanden, waaronder het gezin, kerk en verenigingen, geven vorm en inhoud aan het samenleven. Gezinnen en andere verbanden dragen in eerste instantie verantwoordelijkheid voor zichzelf. Het is aan de overheid gemeenschapsverbanden niet te dwarsbomen en waar nodig te ondersteunen.

Internationale rechtvaardigheid

Verantwoordelijkheid voor onze naaste houdt niet op aan de grens. De overheid moet zich wereldwijd inzetten voor de waardigheid van de mens, beschermwaardigheid van de schepping en menselijke vrijheden. Internationale samenwerkingsverbanden zijn een middel, geen doel op zich, om in de wereld aan deze kernwaarden te werken. Machtsuitbreiding van deze verbanden is alleen geoorloofd als dit leidt tot het effectiever nastreven van de kernwaarden.

Als de rechten van mensen worden geschonden dienen degenen die hier verantwoordelijk voor zijn te worden aangesproken en waar nodig zijn sancties mogelijk. Als laatste redmiddel kan militair worden ingegrepen.

De provincie: meer dan de regio

Door Frits Tromp

Provincies trekken dit jaar 1,9 miljoen euro uit voor de Provinciale Statenverkiezingen. Dat meldde de NOS een maand voor de verkiezingen. Het te besteden bedrag is anderhalf miljoen minder dan de vorige Statenverkiezingen in 2007. De financiële en economische crisis zou de oorzaak zijn van de mindere besteding van deze verkiezingen. Wat is het nut van de provincie?

Twee weken geleden mochten alle 'kiesgerechtigde Nederlanders' naar de stembus voor de Provinciale Staten. Dit is het politieke bestuur in de provincie. De leden van de Staten worden door de bevolking van de provincie gekozen. Deze verkiezingen gaan op dezelfde manier als dat de gemeenteraad en de Tweede Kamer worden gekozen.

Na de verkiezingen worden in elke provincie nieuwe bestuurscolleges gevormd. Net als bij de Tweede Kamerverkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen moet doorgaans een coalitie worden gevormd tussen partijen die samen de meerderheid vormen in de Provinciale Staten. Het bestuurscollege in de provincie wordt de Gedeputeerde Staten genoemd. Zij vormen het dagelijks bestuur van de provincie. Aan het hoofd van de Gedeputeerde Staten is de Commissaris der Koning(in) (CdK). Deze wordt door de koning(in) benoemd. In

Limburg wordt de Commissaris der Koning(in) ook wel Gouverneur genoemd.

Provincie en Eerste Kamer

Behalve dat de Provinciale Staten invloed heeft op de eigen provincie, vormen de twaalf provinciebesturen een belangrijk onderdeel binnen de landelijke politiek. De Statenleden kiezen namelijk ook de leden van de Eerste Kamer, ook wel de Senaat genoemd. Met ons kiezen van het provinciebestuur staat ook de uitkomst van de Senaat min of meer vast, ervan uitgaande dat de Statenleden op partijgenoten stemmen.

Voor een kabinet is het prettig als in de Eerste Kamer een meerderheid is voor de coalitie. Daarmee worden politieke problemen zoveel mogelijk voorkomen. Om een coalitiemeerderheid in de Senaat te krijgen, is het dus verstandig voor een politieke partij om in de provincies zoveel mogelijk stemmen te winnen. Overigens zijn de leden van een partij in de Staten niet verplicht om op hun partij voor de Eerste Kamer te kiezen.

Rol van Eerste Kamer

De Eerste Kamer is medewetgever. Nadat de Tweede Kamer een wetsvoorstel heeft aangenomen, moet ook de Eerste Kamer het wetsvoorstel nog goedkeuren. In tegenstelling tot de Tweede Kamer kan de Eerste Kamer wetsvoorstellen niet meer wijzigen. Ook ontbreekt bij de Eerste

Kamer het recht van initiatief om zelf een wet te maken.

Tweede Kamerleden hebben het recht om zelf een voorstel voor een wet aan de Tweede Kamer aan te bieden. Een dergelijk voorstel wordt op vrijwel dezelfde wijze behandeld als wetsvoorstellen die door de regering worden ingediend. Als de Tweede Kamer het voorstel aanvaardt, wordt het daarmee een initiatiefvoorstel van de Tweede Kamer, dat daarna bij de Eerste Kamer wordt ingediend.

De Eerste Kamer beschikt wel over controlerechten, maar maakt daar minder gebruik van dan de Tweede Kamer.

Senatoren

Eerste Kamerleden vergaderen als regel slechts één à twee keer per week. Daarom hebben Eerste Kamerleden vaak een andere (hoofd)functie. In de Eerste Kamer zitten enkele hoogleraren zoals ChristenUnie-senator Roel Kuiper, rechters, advocaten, burgemeesters en voorzitters van adviescolleges.

Deelnemende partijen

Net als in de gemeenteraad zijn er in de provincie lokale of regionale partijen, zoals een provinciale Leefbaar-partij. Deze partijen kiezen vaak voor de Onafhankelijke Senaatsfractie. Tijdens de afgelopen periode was Hendrik ten Hoeve de senator namens deze partij. Hij is afkomstig uit de Fryske Nasjonale Partij (FNP). Van deze man gaat het verhaal,

Provincie

dat hij het woord 'Holland' uit het paspoort wil hebben ('Holland' is vaak de enige vertaling van 'Nederland' in een anderstalig paspoort). Want als rasechte Fries heeft hij niets op met Holland, maar wel met 'Nederland'.

De gemiddelde leeftijd ligt in de regel iets hoger dan in de Tweede Kamer. Er is de afgelopen perioden zowel een heel jong lid (de SP'er Van Vugt kwam als 19-jarige de Eerste Kamer in) als een lid met een hoge leeftijd (de heer Batenburg was 76 jaar toen hij senator werd) geweest. Verder maken er de laatste jaren opvallend veel oud-bewindslieden en oud-Tweede Kamerleden deel uit van de Eerste Kamer.

Net als in de Tweede Kamer is het merendeel van de leden van de Eerste Kamer academisch of in het hoger onderwijs geschoold. Het aantal vrouwen heeft zich sinds de jaren zeventig gestabiliseerd op ongeveer een derde van alle leden.

Ook in de Eerste Kamer ontstaan soms eenmansfracties. De Turks-Nederlandse Düzgün Yıldırım kwam namens de Socialistische Partij in de Eerste Kamer, maar werd door het bestuur uit de partij gezet. Hij bleef echter in de Kamer, als eenmanspartij.

Koninkrijk der Nederlanden
Terwijl in Nederland de provinciale besturen zijn gekozen, zijn op de Antillen ook verkiezingen gehouden. De Antilliaanse bevolking op Bonaire, St. Eustatius en Saba kozen hun eigen 'Provinciale Staten': de Eilandraden. Vanaf 10 oktober 2010 vormen

de zogenoemde BES-eilanden (BES verwijst naar de beginletters van de eilanden) het Caraïbische Nederland. Dat houdt in dat ze een soort gemeente vormen binnen Nederland. Voor 10 oktober 2010 vormden deze eilanden samen met Sint-Maarten en Curaçao de Nederlandse Antillen, een land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Deze laatste twee eilanden vormen nu elk een eigen land, net als Aruba al een aantal decennia is.

Nederland heeft een minister-raad, die elke vrijdag bij elkaar komt. Regelmatig komt ook de Rijksministerraad bijeen, wanneer onderwerpen worden besproken die het hele koninkrijk aangaan. Deze uitgebreide ministerraad bestaat uit de ministers van Nederland, aangevuld met de Gevolmachtigde Minister van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Deze gevolmachtigde ministers vertegenwoordigen het land waar zij vandaan komen. Hij kan daarom gezien worden als een omgekeerde gouverneur.

Conclusie

De provincie is een politieke bestuurslaag. Ondanks dat voor de Provinciale Statenverkiezingen weinig aandacht is, gelden deze verkiezingen wel als belangrijk. Want de leden hiervan kiezen de Eerste Kamer, dat ook wel de Senaat wordt genoemd. In deze Kamer worden wetten gecontroleerd, door mannen en vrouwen die eens per week een dag bij elkaar komen. De overige dagen van de week vervullen de senatoren andere functies. In het Caraïbisch gebied liggen de voormalige Nederlandse

Antillen. Aruba is sinds jaar en dag een autonoom land binnen het Koninkrijk, Curaçao en Sint-Maarten vormen sinds oktober 2010 een autonoom land. De overige eilanden, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, zijn sinds de herfst van vorig jaar gemeenten binnen het land Nederland. Ze horen niet bij een specifieke provincie, en hebben hun eigen Eilandraden (soort gemeenteraad).

De provincie is dus veel meer dan een regio of een gebied. In politiek opzicht heeft de provincie een dubbele functie. Enerzijds besturen de politici (de Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten) hun eigen provincie, waarbij ze vooral over ruimtelijke ordening besluiten nemen. Aan de andere kant kiezen de Provinciale Staten de leden van de Eerste Kamer. De leden in de provincie kiezen doorgaans voor de leden van hun eigen partij voor de Senaat. Het maakt dus uit of en op welke partij je hebt gestemd bij de Provinciale Statenverkiezingen.

Fotobijschrift: Op de foto het Provinciehuis van Utrecht. Een symbool van een dubbele politiek: hier worden provinciale zaken besproken, en ook de leden van de Eerste Kamer gekozen. Bron: nl.wikipedia.org

Analyse WikiLeaks: snel en beweeglijk contra de veiligheid

Door William Poutsma

WikiLeaks (WL). Een samensmelting van het woord Wiki (rap en mobiel, in het Hawaïiaans) en Leaks (lekken in het Engels). Dat eerste kennen we van de openbare encyclopedie op internet Wikipedia, waar WL dan weer niets mee te maken heeft, om dat maar even uit de lucht te halen. Het is in ieder geval geen onderdeel ervan. De aanpak van de encyclopedie en de beweging WL hebben wel wat overeenkomsten. Maar daar waar Wikipedia bij steeds meer mensen in achting is gestegen, is dat bij WL nog maar de vraag. De wereld is verdeeld in twee kampen. Wat WL aanstipt en losmaakt, doet sommige grondrechten en -wetten op hun funderingen schudden.

Om het even snel uit te leggen: WL is een in 2006 opgericht platform waar klokkenluiders onthullingen kunnen plaatsen, uitgelikte documenten en video's over vooral overheidsinstanties maar ook bedrijven. Ikzelf hoorde voor het eerst van de beweging (het is nu groter dan alleen een site, de site al ontstegen) enkele jaren geleden. Toen had ik nog niet vermoeden dat het zo zou exploderen. Ik schaarde WL in het rijtje The Pirate Bay, Phishing, en recenter: de Piratenpartijen. Maar ik wil het niet hebben over copyright et cetera maar vooral over de bedreigingen die voortvloeien uit dat wat WL teweegbrengt en of dat opweegt tegen de onthullingen.

WL-oprichter Julian Assange is de spil in de verpersoonlijking van een wereldwijde discussie hoe om te gaan met de duizenden gelekte documenten, de laatste tijd vooral zogenaamde 'cables', informele correspon-

dentie tussen overheden, tussen ambassades. Assange werd door de lezers van Time als Aardbewoner van 2010 gebombardeed, maar de redactie koos toch 'veilig' voor Facebook-oprichter Mark Zuckerberg – ook een zeer clevere diginerd. Overigens, Assange's gezicht is wel het middelpunt van een prachtige foto van de Ierse fotograaf Seamus Murphy. Hij won ermee de tweede prijs van de World Press Photo, categorie 'Mensen in het nieuws'. Julians linker oog wordt gevangen door een blauwe lens, waardoor het lijkt alsof hij een lapje erover draagt, alswaare hij een piraat. Ondanks zijn 39 jaar lijkt hij toch al getekend door de verwickelingen. Zijn grijze haarkleur helpt ook al niet. Het moment van opname is 30 september in Londen.

Video

WL kwam voor het eerst groot in het nieuws op 5 april vorig jaar toen het een video plaatste van een helikopteraanval door Ameri-

kanen op onschuldige mensen in Bagdad in 2007. Twaalf mensen werden gedood, waaronder twee Reuters-journalisten. Mensen in een toesnellend busje die de gewonden wilden verzorgen, werden ook beschoten. Het leger verdacht vervolgens haar inlichtingenexpert Bradley Manning ervan de video te hebben gelekt. Hij was gestationeerd in Irak en volgens Wikipedia wordt hij nu in Koeweit ondervraagd.

Deze Leak is ook aanleiding voor de Amerikaanse overheid om jacht te maken op Assange.

Op 25 juli publiceerde de site meer dan 90.000 documenten over de oorlog in Afghanistan. Een speciale eenheid werd hierin veelvuldig genoemd, die gevaarlijke opstandelingen uit de weg moest ruimen. Hierbij zouden burgerslachtoffers gevallen zijn. Wederom werd Manning hiervan verdacht. Diverse wereldleiders en andere politici reageerden negatief over de ontluiking. Hier en daar werd zelfs opgeroepen tot uitlevering van Assange. In Amerika – natuurlijk niet vies van overdreven meningen – werd onder meer door Sarah Palin opgeroepen de WL-oprichter vogelvrij te verklaren, te doden. Op 23 oktober lekte de site ook nog eens bijna 400.000 docu's over de Irak-oorlog. Op 28 november werden 250.000 telegrammen (cables) vrijgegeven, vanuit Washington verstuurd naar ambassades in de wereld.

Is Assange verder een onbe-

sproken blad? In ieder geval vaardigde de Zweedse politie in november een internationaal arrestatiebevel tegen hem uit op verdenking van verkrachting. Interpol zette hem vervolgens op de lijst van gezochte criminelen. Op 7 december gaf hij zich in Londen over aan de politie. Hij zou daar in een journalistenclub hebben gebivakkeerd. Want in die beroepsgroep zitten vele vrienden. Niet alleen uit sympathie maar ook wel een beetje uit eigen belang: een betere bron kun je je niet wensen, toch? Overall en nergens vandaan probeert de site geld bij elkaar te sprokkelen voor het faciliteren van de werkzaamheden, maar ook in dit laatste geval voor de borgsom. Van over de hele wereld wordt de Assange-trein gespekt met donaties. Credit-cardmaatschappijen en dergelijke probeerden – onder druk van Amerika – deze geldstromen te blokkeren. Ook providers van de website zeiden hun overeenkomst met de site op. Maar omdat WL drijft op hackers was dit snel verholpen, ook omdat andere internetbedrijven wel bereid waren de site te hosten. Assange is nu op borgtocht vrij. Op 24 februari spreekt de Engelse rechtbank zich uit over de uitlevering aan Zweden. Als u dit leest weet u de uitkomst. Het Scandinavische land staat op goede voet met Amerika, zodoende leeft ook de angst onder de WL-fans dat hij gelijk door-gesluist wordt. Overzees wacht hem een groter ‘pak slaag’.

Opunie

Op de in pretentie onafhankelijke opiniesite van het We-

tenschappelijk Instituut van de ChristenUnie – www.opunie.nl – werden door medewerker Geert Jan Spijker en ons aller voorzitter Robert Heij artikelen geschreven over deze kwestie. Spijkers kapstokje in ‘De lichtzinnige filosofie van WikiLeaks’ (13 december) is het geroep van enkele hackers bij DWDD dat ze zo een heel land plat kunnen leggen. Dat wordt in zijn artikel snel ontkracht. Maar Spijker zegt dat ‘s mans oren meer gespist zijn bij dergelijke gebeurtenissen na de arrestatie van Assange. Diens drijfveer is volgens de WI-employee oneindige openheid en vrijheid. Maar wel zonder duidelijk doel. Men denkt alleen maar in termen van ‘de overheid is sowieso slecht’. Zo zwart-wit denk ik niet. WL staat ook wel een beetje voor aap, want beschermt haar klokkenluiders, houdt ze in de anonimiteit. Dat is dan weer niet echt open.

Spijker heeft het vervolgens over de overheid als een van God gekregen gift. Iets wat bij reaguurders op de site in slechte aarde valt. Want daarmee schiet hij als ‘halve politicus’ zichzelf in de voet, qua arrogantie. Alaaaf. Spijker legt later uit dat hij zichzelf niet ziet als gift van God, maar dat het eerder doorspeelt in zijn drijfveren. Een taak van God. Hij wijst op de anarchistische insteek van WL, die uiteindelijk de wereldvrede niet dient. Voor meer inhoud zou ik deze discussie er toch maar even op na-slaan, digitaal.

Heij verbaast zich in ‘WikiLeaks juist gevaar voor wereldvrede’ (4 februari) over het idee van een

Noorse parlementariër om WL voor te dragen voor de Nobelprijs voor de Vrede. Door de geloosde cables wordt nu de positie van Amerikaanse diplomaten in den lande moeilijker tegenover de lokale autoriteiten, terwijl daar juist optimalisering wordt nagestreefd. Overigens, Heij stipt wel aan dat we nu eindelijk zeker weten dat Amerikaanse kernwapens in Volkel liggen opgeslagen. Iets wat zeventien miljoen bondskoaches allang vermoedden. Heij hekelt ook het populisme van onze Kamerleden. Deze beschermen de privacy van ons enerzijds, maar juichen bij de schending van die van ambtenaren van de Verenigde Staten. Robert H. pleit voor meer denken voor doen, eerst goed nadenken of plaatsing van documenten de wereldvrede dient, in plaats van zomaar rücksichtslos leaken.

Een reactie op zijn artikel spreekt boekdelen. Een reactionair verhaspelt zich: „Wat ik een interessante tendens vind is dat het wantrouwen in de maatschappij en de politiek afneemt en WL is daarvan een symptoom”. Uit het vervolg blijkt dat degene ‘vertrouwen’ bedoelt. Ik vind het kenmerkend voor deze globale discussie. De combinatie van zoveel meningen en honderdduizenden documenten maakt het debat diffuus. Wat Spijker aanhaalt is dat we als christenen aan de ene kant bang zijn voor een tirannieke overheid, maar aan de andere kant verantwoordelijkheid niet moeten laten ondersneeuwen. Hiervoor is morele vorming nodig, in gezin, onderwijs, kerk, kinderopvang... en de politiek.

Reisverslag

Werkbezoek aan Israël

Roosmarijn Veldstra

Nog net op de valreep kreeg ik, vlak voor mijn aftreden als penningmeester, een bijzondere gelegenheid om een week naar Israël te gaan. Tijdens deze reis heb ik ontzettend veel dingen van Israël mogen zien, zowel de politiek inhoudelijke zaken als de Bijbelse plekken die Israël rijk is. Tegelijk heb ik ook een heel andere kant van Israël gezien, die niet in de westerse media naar voren komt. Voordat ik naar Israël ging, had ik een bepaald beeld van Israël, waarvan ik dacht dat dit redelijk objectief was. Tijdens deze reis kwam ik erachter dat mijn mening helemaal niet zo objectief was, maar dat ik veel van de Israëliërsche situatie niet kende. Hierbij een verslag van deze indrukwekkende reis.

De groep bestond uit zes personen: twee CDA'ers, twee CU'ers (waaronder ik) en twee SGP'ers. Gezien de verschillende meningen, zorgde dat voor leuke situaties, maar ook goede discussies over Israël. Wegens veiligheidsoverwegingen zullen de namen en plaatsen niet genoemd worden.

Israël is een land waarin veel verschillende meningen heersen en veel verschillende visies op het conflict zijn. In de vele gesprekken die we deze week gehad hebben (in totaal 38), hebben we een aantal van die meningen kunnen horen.

Vrijdag 30 april

Op Koninginnedag sta ik al vroeg in de ochtend klaar op Schiphol om, via Zürich, naar Nazareth te vliegen. Nadat we onze koffers in ons hotel hebben gebracht, is onze eerste activiteit een rondleiding door Nazareth. We gaan o.a. naar de berg waar Jezus van de berg zou worden geworpen (Lucas 4: 29-30). 's Avonds hebben we een diner met een Israëliërs Arabier die zijn visie op de politieke situatie met ons deelt. Hij is zeer positief over de huidige situatie, geeft aan dat er vrij weinig problemen waren als mensen elkaar maar respecteerden en elkaar met rust lieten. Hij is van mening dat zowel Arabieren, als joden samen in Israël konden leven. Aan het eind van deze avond krijg ik bijna het idee dat er eigenlijk niets aan de hand is in Israël en dat het over het algemeen in vrede samenleeft. Alleen het feit dat er een spandoek voor Allah voor een rooms-katholieke kerk hangt, die niemand durft weg te halen, laat zien dat het misschien toch niet zo rooskleurig is....

Zaterdag 01 mei

Onze dag begint met een bezoek aan Nazareth Village, waarbij ze een indruk geven hoe Nazareth eruit zag in de tijd van Jezus. Er staan verschillende huizen en er zijn zelfs mensen aanwezig die laten zien hoe bepaalde beroepen werden uitgevoerd. In Nazareth Village krijgen we een rondleiding van een evangelist die over zijn werk vertelt. Hij is minder positief over de toekomst, mede omdat hij vaak onder dreigende omstandigheden moet werken. Hij vertelde dat het voor christenen lastig is om hun geloof openlijk te uiten, zonder lastig gevallen te worden door Moslims of Joden. Zo is het voor Joden heel moeilijk om zich te bekeren tot het Christendom, vooral door de reacties van de omgeving. Aan het eind van de middag vertrekken we richting Jeruzalem. Onderweg maken we o.a. een stop bij een herdenkingsplaats waar 13 vrienden van onze gids omgekomen zijn tijdens een bomaanslag. Op dat moment zie ik voor het eerst wat een effect de oorlogen hebben op de inwoners van Israël. Iedereen kent wel een familielid of goede vriend die omgekomen is door bomaanslagen. Het is een leven waar men zich constant van oorlog bewust is, iets waar wij vaak alleen bij stilstaan bij geschiedenislessen of op 4 mei....

Zondag 02 mei

We beginnen de dag met een dienst in de Christ Church. We gaan, grotendeels lopend over de muur, via de oude stad terug naar ons hotel. Daar wacht een Christen-Arabier op ons, die ons zijn ervaringen vertelt. De verhalen die hij ons vertelt, doen mij realiseren hoe gevaarlijk de situatie voor

Één van de vele herdenkingsplekken voor mensen die zijn omgekomen tijdens bomaanslagen.

christenen kan zijn! Deze man is ook niet positief over de toekomst. Hij is van mening dat de Arabische wereld Israël nooit zal accepteren en dat het daarom nooit tot permanente vrede zal kunnen leiden...

Na drie dagen in Israël merk ik al wel dat de situatie alleen maar complexer lijkt te worden, en dat het steeds moeilijker zal gaan worden om een mening over deze situatie te vormen.

Maandag 03 mei

Onze vierde dag begint al heel bijzonder door een ontbijt met een minister. Omringd door verschillende veiligheidsmensen, kunnen wij al onze vragen aan deze minister stellen. Deze minister is echter ook niet positief over de situatie. Volgens hem zal er nooit een oplossing komen en een 2-staten oplossing is volgens hem uitgesloten. Ook hij vertelt ons dat de Arabieren Israël nooit zullen erkennen. 's Middags gaan we naar de 'andere kant' van de veiligheidsmuur, waar we een bezoek brengen aan een baptistenpredikant die bewust in Palestijns gebied woont en werkt. Ik ben vooral geschokt door het grote verschil aan de beide kanten van de muur. Eenmaal door de zware beveiliging van de

veiligheidsmuur heen, lijkt het alsof ik in een Oost-blokland ben. De gaten in de straten en het primitieve uiterlijk van de huizen is een groot verschil met het beeld wat we tot nu toe hebben gezien. De predikant vertelt ons dat het geen gemakkelijk leven is, zeker niet nu de christenbevolking naar 10% van de populatie gedaald is. Ook zorgt de overheid niet voor de maatschappij, wat het armoedige karakter veroorzaakt.

's Avonds overnachten we, in groepjes van twee, bij verschillende gastgezinnen. Mijn gastgezin blijkt een orthodox Joods gezin, dat heel anders ingesteld is dan ik verwacht had. Zo draagt de man gewone kleren en heeft hij kort haar, met een korte baard (in tegenstelling tot de lange baarden, hoge hoeden en zwarte jassen die ik tot nu toe gezien heb). Zijn vrouw en hij zijn jaren geleden naar Israël vertrokken en hebben tot nu toe al veel meegeemaakt in Jeruzalem. Onze gastvrouw vertelt mij hun ervaringen met de bomaanslagen en wat een impact dat heeft (gehad) op de Joodse gemeenschap. De broer van onze gastvrouw, is met zijn hele gezin omgekomen bij een zelfmoordaanval. Je kunt aan haar merken dat ze nog steeds verbitterd is en dat ze een enorme wrok tegen de Arabieren koestert. Zij vinden de bouw van de veiligheidsmuur een goede zaak, omdat men nu veel minder zelfmoord aanslagen hebben. Een 2-staten oplossing zien ze niet snel komen, omdat ze er niet in geloven dat de Moslims de Joden ooit zullen accepteren. "Uiteindelijk hebben ze toch het

Onze groep

doel om de Joden te vernietigen". Tot nu toe heb ik al zoveel verschillende meningen gehoord, waarvan sommige heel positief, en andere heel negatief. Ik begin steeds meer te twijfelen of er überhaupt een oplossing is voor de problemen in Israël...

Dinsdag 04 mei

Na afscheid te hebben genomen van ons gastgezin, zijn we klaar voor een politieke dag. Na de vele gesprekken wordt des te meer duidelijk hoe ingewikkeld de situatie is. De verschillende Knessetleden en ambtenaren hebben allemaal een andere visie op het probleem, en daarbij ook verschillende oplossingen. Sommige zijn van mening dat een 2-staten oplossing (op termijn) mogelijk zou zijn, anderen vinden dat geen realistisch idee. Aan het eind van deze dag loopt mijn hoofd over van meningen, ideeën en verhalen die ik die dag gehoord heb, hoog tijd om het allemaal te laten bezinken.

Woensdag 5 mei

Dit was een zeer bijzondere dag omdat we hier een bezoek brengen aan twee steden die erg zwaar geleden hebben, en nog lijden, onder de vele bomaanslagen vanuit de Gaza strook. Tijdens onze bezoeken worden we dan ook duidelijk geïnstrueerd over het stappenplan als we een sirene horen gaan. Als de sirene gaat moeten we zorgen dat we binnen 10 tellen in een schuilkelder zijn. Deze schuilkelders staan daarom overal en geven toch een heel bijzonder beeld van de stad. Onze besprekingen zijn ondergronds, om veilig te zijn voor bomaanslagen. Bij ons bezoek aan de opslagplaats hebben we zelfs de bom gezien die de dag ervoor gevallen was. Tot op de dag van vandaag valt er gemiddeld één keer per week een bom. We zien verschillende mensen die getraumatiseerd zijn geraakt door de aanslagen. Sommige mensen kunnen, een jaar nadat hun huis is verwoest door een bomaanslag, nog steeds niet volledig werken. 's Avonds gaan we naar een hotel in Ariël. Dit ligt in één van de gebieden waar nog steeds veel discussie

over is. De eigenaar van het hotel vertelt ons hoe hij een zelfmoordaanslag heeft voorkomen, maar zelf wel ernstig verwond raakte. Eerder dat jaar was zijn hotel het doelwit van een aanslag, wat nog steeds te zien was aan de vloer van het hotel. Deze dag is één van de meest indrukwekkende dagen van mijn reis. Niet alleen door de ingrijpende verhalen, maar ook omdat ik even een paar uur heb mogen ervaren hoe het is om onder zulke dreigende omstandigheden te leven en constant op je hoede te moeten zijn.

Donderdag 06 mei

Vandaag brengen we met een kogelvrije bus een bezoek aan de Westbank. Wat een bijzondere ervaring om een kans te krijgen door deze gebieden te rijden, wat je als toerist niet zou doen. We hebben gesprekken met Joden die in de settlements wonen. Settlements zijn Joodse gemeenschappen in Palestijns gebied. Het was heel indrukwekkend om te horen hoe gepassioneerd deze mensen zijn en sterk zij ervan overtuigd zijn dat Israël aan de Joden toebehoort. Ze vinden het helemaal niet erg als er Arabieren in het gebied wonen, en ze hebben vaak een goede band met de Arabieren. Ze vinden echter niet dat het land uiteindelijk eigendom van de Arabieren moet worden, omdat het land door God aan de Joden is toegezegd. Het geeft weer een heel andere kijk op de situatie. Ik had vooraf het idee dat de Joden een stuk land bezetten wat volgens officiële afspraken aan de Arabieren was toegezegd, maar deze bezoeken hebben weer een ander licht op de situatie geworpen. Het maakt het er alleen niet gemakkelijker op om een mening te vormen...

Vrijdag 7 mei

Na al deze indrukwekkende gesprekken en vele indrukken is de vrijdag gevuld met een bezoek aan Yad Vashem. Dit is een museum over de Holocaust. Het is ontzettend aangrijpend om te zien wat er allemaal gebeurd is in deze tijd. Het museum is erin geslaagd om je een heel duidelijk beeld

Het uitzicht over Jeruzalem

De gouden koepel

te geven en was behoorlijk confronterend. Het is zeker een aanrader om heen te gaan, mocht je ooit in Israël komen. Het heeft me wederom laten zien wat afschuwelijke periode dit is geweest, die zich nooit meer mag herhalen!

De vrijdagavond is een belangrijke avond in Israël: het is de sabbatavond. We brengen een bezoek aan de Klaagmuur, waar veel Joden elkaar ontmoeten. Ik ben hier diep onder de indruk geraakt van de eenheid die deze samenkomst uitstraalde en van de vrolijkheid die er heerst. Als gereformeerde Nederlandse, heb ik toch nooit zo vrolijk dansend en zingend het begin van de rustdag gevierd.... Na het bezoek aan de Klaagmuur hebben we een diner bij een joods gezin, die ons de joodse gebruiken van de sabbat uitlegt.

Zaterdag 8 mei

Onze laatste dag in Israël begint met een bezoek aan de synagoge en een bezoek aan de graftuin. Het is een mooie afsluiting van een nog mooiere reis. Helaas moeten we daarmee ook afscheid nemen van dit indrukwekkende land en zijn we zaterdagavond weer veilig op Schiphol aangekomen.

Tijdens deze week heb ik heel veel meningen en visies gehoord. Het heeft me laten inzien dat het een zeer complexe situatie is, waar geen eenduidige oplossing voor bestaat. Het is voor mij wel duidelijk geworden dat op dit moment een 2-staten oplossing niet mogelijk is, en dat ik niet weet of dat ooit mogelijk gaat zijn. Waar het op veel plekken goed gaat in Israël, gaat het op veel plekken ook nog vaak mis. In het handvest van de Hamas staat dat de Joden vernietigd moeten worden. Aangezien de Hamas heel machtig is in de Palestijnse gebieden geloof ik niet dat ze ooit in harmonie samen kunnen

Israël

leven met de Joodse gemeenschappen. In Nederland heb ik vaak gedacht dat de veiligheidsmuur oneerlijk was. Ik heb echter door de verschillende gesprekken de mening gekregen dat het helaas nodig is. Hoewel het voor veel mensen lastig is om van Palestijns gebied naar de andere kant van de muur te komen, de veiligheidsmaatregelen zijn wel nodig. Er zijn nu veel minder zelfmoordaanslagen dan er waren voordat de muur er kwam. Ondanks dat ik tijdens deze reis voornamelijk de Israëlische kant van het verhaal heb gehoord, ontken ik niet dat de Palestijnse gemeenschap veel lijdt onder de situatie. Mensen leven vaak in armoedige omstandigheden, hebben geen werk en er zijn weinig sociale voorzieningen. Dit is echter, naar mijn mening, niet allemaal op Israël af te schuiven. Ook de PLO heeft hierin haar verantwoordelijkheid om te zorgen voor haar gemeenschap. Gelukkig heb ik tijdens dit bezoek vaak gehoord dat er positieve toekomstvisies zijn op een herstelde samenwerking met Palestijnse steden. Veel van deze samenwerkingsovereenkomsten zijn door bomaanslagen verbroken, maar er is een heel aantal mensen in Israël dat deze samenwerkingsovereenkomsten weer op wil pakken. Ik hoop dat dit door mag zetten en dat er op deze manier toch een werkbare situatie mag ontstaan.

Een kant en klare oplossing voor dit probleem heb ik niet. Het is ontzettend complex en ingewikkeld. Ik heb alleen wel kunnen zien dat de situatie waar Israël in verkeert, vaak anders is dan de westerse media doen voorkomen. In Israël werd ik mij pas van bewust van het subjectieve beeld dat we in Europa door krijgen. In de media wordt vaak alleen de kant van Palestina belicht, terwijl Israël steeds meer in een negatief daglicht komt te staan. Ik heb van deze reis geleerd dat we op moeten passen om teveel op één partij te gaan focussen. Dat we moeten oppassen niet teveel af te gaan op wat de media ons laten zien, maar beide kanten van het verhaal moeten opzoeken. Beide partijen maken fouten, maar vaak wordt maar één kant van het verhaal in de media belicht. Ik hoop dat dit verslag wat tegenwicht kan bieden door aandacht voor de Israëlische situatie te vragen.

Foto's: bron: Roosmarijn Veldstra

Gezondheid

Food for thought

Het thema van de Perspex is veiligheid en dit artikel gaat over voedsel. Bij eten en veiligheid denk je waarschijnlijk direct aan bestrijdingsmiddelen en salmonella. Of aan regelgeving rondom voedsel in de horeca of supermarkten. Maar waar het in dit artikel over gaat is voedsel en gezondheid. Ongezonde voeding kan leiden tot allerlei gezondheidsklachten. Verschillende van deze klachten kunnen zelfs dodelijk zijn, denk bijvoorbeeld aan hart- en vaatziekten. Te vet en te veel eten vormen een gezondheidsrisico.

Door Anneloes Kelder

De laatste tijd horen we in de Westerse wereld veel over overconsumptie, maar begin twintigste eeuw kampte Europa nog met heel andere voedselproblemen. Een groot deel van de bevolking was ondervoed. Alleen de rijke elite had voldoende te eten. Deze elite maakte zich niet druk om de ondervoeding van armere bevolkingsgroepen, totdat de Eerste Wereldoorlog uitbrak die niet lang daarna werd gevolgd door de Tweede Wereldoorlog. De mannen werden opgeroepen om in dienst te gaan, maar een groot gedeelte kwam niet door de keuring vanwege ondervoeding en de lichamelijke gebreken die daaruit voortkwamen.

bron: freefoto.com

Regeringen realiseerden zich dat een enorm deel van de bevolking ondervoed was en begonnen met het opzetten van voedings-

programma's. Omdat de arbeiders in het leger of in fabrieken veel fysiek zware arbeid moesten verrichten moest het eten vooral voedzaam zijn. Vet en calorierijk eten geeft de meeste 'brandstof' en dus werd dit de mannen in het leger voorgeschoteld. Deze voeding werd ook door middel van voedselvoorlichting bevorderd.

bron: fotopedia.com

Eind twintigste eeuw kwam er meer aandacht voor vitamines en mineralen. Dit werd een belangrijk onderdeel van het voedingspatroon. Niet alleen het voedingspatroon veranderde, ook het soort werk veranderde. Met de omschakeling van een industriële naar een moderne samenleving veranderde veel werk van fabriekswerk in kantoorwerk. Dit soort werk behoefte veel

minder fysieke inspanning. Maar ons voedingspatroon veranderde daar niet drastisch door. Mineralen en vitamines werden alleen toegevoegd aan ons dieet.

bron: freefoto.com

De laatste decennia zijn er twee grote trends te zien in voedselconsumptie. Enerzijds is er een waardering van 'natuurlijk' of 'traditioneel' eten. Denk maar aan alle producten die 'biologisch', 'natuurlijk', 'zonder kunstmatige geur- en smaakstoffen', 'ambachtelijk' of 'volgens grootmoeders recept' zijn. Mensen hebben het gevoel hun eigen gezondheid te kunnen beïnvloeden door natuurlijke en organische producten te eten.

Anderzijds wordt er steeds meer buitenshuis gegeten. Denk bij buitenshuis eten aan fastfood,

maar ook aan uit eten gaan of kant en klare maaltijden. Dit verpakte voedsel geeft ons de mogelijkheid de hele dag door te eten. Mensen eten wanneer ze honger krijgen en veel minder

op de gezette tijdstippen (ontbijt, lunch, diner). Deze snackcultuur zorgt ervoor dat we meer eten. Maar buitenshuis klaargemaakt voedsel is ook vetter en bevat meer suiker, zout, calorieën etc. en is dus ongezonder.

We kunnen natuurlijk de politiek oproepen hier iets aan te doen, maar misschien kunnen we beter zelf wat meer aandacht besteden aan ons eten.

Laat ik 's ochtend toch maar wat tijd maken om te ontbijten en

brood te smeren. In plaats van dat croissantje tijdens de koffiepauze en rijkelijk belegde broodje tussen de colleges door. En laat ik 's avonds maar een halfuurtje langer in de keuken staan om zelf wat te kokkerellen in plaats van een kant en klare maaltijd de magnetron in te mikken. En misschien waren moeders ambachtelijke en natuurlijke maaltijden toch zo slecht nog niet!

Ga jij straks ook studeren?

Vind jij geloof belangrijk?

Wil je naast studeren een leuke tijd hebben?

Word dan lid van een studentenvereniging om je studenten tijd echt vorm te geven!

Bij ons leer je snel veel nieuwe mensen kennen en jezelf te ontwikkelen. Tevens kun je met geloofsgenoten met Bijbelstudies groeien in je geloof. Daarnaast kun je elke week gezellig wat drinken op de sociëteit en zijn er veel boeiende activiteiten.

Wie weet wordt je straks ook lid van een van de onderstaande HBOLOOG verenigingen!

HBOLOOG

***Absens Carens in Zwolle
Ad Tempus Vitae in Groningen,
Ars Vivendi in Den Haag,
Betula pubescens in Arnhem,
It Bernlef Ielde in Leeuwarden,
Pro Deo in Deventer,
Ultrajectum in Utrecht,
Vis Vitalis in Dronten.***

Het HBOLOOG is het overkoepelend orgaan van oorsprong gereformeerde studentenverenigingen in Nederland.

Het HBOLOOG heeft als doel om lidverenigingen te ondersteunen in haar doelstellingen.

Neem een kijkje op de site: www.hboloog.nl

Vacatures

Vacature Werkgroep Internationale Activiteiten en Europese Politiek

Perspectief is op zoek naar nieuwe leden voor de werkgroep Internationale Activiteiten en Europese Politiek. Binnen deze werkgroep kun je meehelpen met het leggen van contacten met internationale partners van Perspectief en kun je je gaan verdiepen in de agenda van de Europese Unie.

Perspectief heeft veel contacten met christelijke politieke jongerenorganisaties binnen Europa (binnen het samenwerkingsverband European Christian Political Youth Network) en daarbuiten. Je kunt helpen deze contacten te onderhouden en verder te ontwikkelen.

Daarnaast richt de werkgroep zich op onderwerpen die spelen in de Europese politiek. In samenwerking met de ECPM (Europese Partij waar de ChristenUnie bij is aangesloten) en de Eurofractie van de ChristenUnie ga je je op bepaalde onderwerpen storten. Daarbij ga je informatie uitzoeken over onderwerpen die we als Perspectief belangrijk vinden en meehelpen met het maken van voorstellen om Europese wetgeving te beïnvloeden.

Wij zoeken mensen die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Kennis hebben van en interesse hebben in Europese Politiek
- Het leuk vinden om contacten te leggen met christelijke jongeren die actief zijn in politieke jongerenorganisaties in andere landen
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan
- Het geen probleem vinden om 2 uur per week te investeren
- Organisatorisch talent hebben

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt
- De mogelijkheid om je netwerk uit te breiden
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief

Stuur je CV met een korte motivatie naar Auke Minnema, internationaal secretaris. Dit kan via internationaal@perspectief.nu. Ook kan je als je meer informatie wilt, mailen naar dit adres.

Vacature Werkgroep Buitenlandse Zaken

Perspectief is op zoek naar nieuwe leden voor de werkgroep Buitenlandse Zaken. Ben jij geïnteresseerd in de verhoudingen tussen landen? Maak jij je druk over mensenrechtenschendingen in de wereld? Heb je een internationale blik? Dan ben je bij de werkgroep Buitenlandse Zaken aan het juiste adres. Binnen de werkgroep kun je je verdiepen in dit soort thema's. Je hebt de mogelijkheid om artikelen en uitgebreidere studies te schrijven. Daarnaast kan je acties uitvoeren om aandacht te vragen voor belangrijke punten. Daarmee bepaal je mede de politieke lijn van Perspectief.

Als werkgroep hebben we de mogelijkheid om over thema's na te denken en daarmee standpunten van Perspectief te vormen. Daaraan kunnen we acties koppelen. We kunnen onze standpunten communiceren naar de ChristenUnie zowel intern als via de media. En we kunnen het kabinet ook aanspreken via de media. De politieke insteek is daarbij belangrijk al kunnen we soms ook alleen al bijdragen aan maatschappelijke bewustwording.

Wij zoeken mensen die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Kennis hebben van en interesse hebben in internationale betrekkingen en mensenrechten
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief

Stuur je CV met een korte motivatie naar Niels Rijke, bestuurslid Politiek Buitenland. Dit kan via politiekbuitenland@perspectief.nu. Ook kan je als je meer informatie wilt, mailen naar dit adres of bellen naar 06-15906939.

Vacature Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking

De werkgroep Ontwikkelingssamenwerking is op zoek naar nieuwe leden die hart hebben voor ontwikkelingssamenwerking. Wij houden ons bezig met verschillende onderwerpen gerelateerd aan ontwikkelingssamenwerking, het centrale thema is het bestrijden van armoede en het streven naar een rechtvaardige verdeling van kansen op wereldschaal. Wij kunnen de inbreng van nieuwe ideeën zeker gebruiken om de werkgroep nog meer vorm te geven en duidelijker op de Perspectief-kaart te zetten.

Als werkgroep zetten wij onze ideeën om in opiniestukken die gebruikt kunnen worden voor de publicatie van artikelen. Er wordt ook op andere manieren aandacht gevraagd worden voor onze ideeën, bijvoorbeeld door het indienen van een resolutie of het laten ondertekenen van een petitie. Daarnaast voeren we ook actie om onze standpunten kracht bij te zetten.

Wij zoeken mensen die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht).
- Actief aan de slag willen gaan
- Een grote interesse hebben voor ontwikkelingssamenwerking en zich hierin ook verdiepen.
- Streven naar het ideaal van een wereld zonder armoede.

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt.
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen.
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng.
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief.
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief.

Stuur je CV met een korte motivatie naar Hanneke Post, werkgroepvoorzitter Ontwikkelingssamenwerking. Dit kan via ows@perspectief.nu. Ook kan je als je meer informatie wilt, mailen naar dit adres.

O' L I N T E
TRAININGEN | LOOPBAANADVIES | WORKSHOPS

Tel: 08787-18222
Email: info@olinte.nl
Web: www.olinte.nl

ontdek
talent

teambuilding
solliciteren

communicatie
loopbaanadvies

creatief
samenwerken

feest

trainingen
workshops

netwerken

Locatie Trainingen & Workshops:
Landgoed Schothorst
Schothorsterlaan 11
3822 NA AMERSFOORT

O'linte, altijd waardevol!

Perspectief wil jongeren motiveren en stimuleren om een actieve rol te spelen in politiek en maatschappij. In een tijd met haar eigen vragen en actuele politieke problemen wil Perspectief zoeken naar eigentijdse antwoorden die hun basis vinden in de Bijbel, die normgevend is voor een leven naar Gods wil.

Perspectief zoekt nieuwe bestuursleden!

Wegens het aftreden van een drietal bestuursleden zijn wij per mei 2011 op zoek naar nieuwe mensen die ons team komen versterken! Ben jij politiek geïnteresseerd, gedreven, ambitieus en klaar voor een verantwoordelijke functie? Wij hebben de volgende vacatures:

- Penningmeester
- Bestuurslid Politiek Binnenland Algemeen
- Bestuurslid Intern

Wanneer jij je herkent in één van onderstaande profielen en het uitdagende en veelzijdige bestuurslidmaatschap van Perspectief wilt aangaan, dan nodigen wij je uit om te solliciteren.

Richt je sollicitatie, bestaande uit een motivatiebrief en je curriculum vitae aan

Perspectief, ChristenUnie-jongeren
t.a.v. Elizabeth Oevering,
Postbus 439,
3800 AK AMERSFOORT

of stuur een mail naar secretaris@perspectief.nu.

Sollicitaties en voordrachten worden tot en met maandag 28 maart 2011 in behandeling genomen.

Voor meer informatie over bovenstaande functies kun je contact opnemen met de huidige bestuursleden:

Penningmeester: Martin Otte: penningmeester@perspectief.nu / 06-15 906 937
Politiek Binnenland Algemeen Daan Weststrate: politiek@perspectief.nu / 06-15 906 935
Intern Bernard Bos: intern@perspectief.nu / 06-15 906 940

Voor overige vragen kan je contact opnemen met algemeen secretaris Elizabeth Oevering via secretaris@perspectief.nu of 06-15 906 936.

Vacature Penningmeester (v/m)

Doel van de functie:

Om een goede continuïteit van de vereniging te waarborgen is Perspectief op zoek naar een gedegen penningmeester die sterk in zijn of haar schoenen staat en zorgvuldig te werk gaat. Het gaat om een bestuursfunctie waarbij de penningmeester verantwoordelijk is voor het hele financiële beleid van Perspectief, in eerste instantie bestaande uit het innen van de contributiegelden, het afhandelen van betalingen en het beheersen van de kosten binnen de vereniging. Daarnaast stelt de penningmeester, in overleg met de overige bestuursleden, de begroting voor het komende jaar op.

Van bovenstaande werkzaamheden doet de penningmeester jaarlijks (financieel) verslag aan de Algemene Ledenvergadering. Je zult gebruik kunnen maken van de ondersteuning die de (financiële) administratie van de ChristenUnie biedt. Als penningmeester maak je ook deel uit van het Dagelijks Bestuur van Perspectief.

Wij zoeken iemand die:

- Overtuigd christen is;
- Lid is of wil worden van Perspectief en zich verbonden voelt met het gedachtegoed van de ChristenUnie;
- Over goed boekhoudkundig en financieel inzicht beschikt;
- Visie heeft om Perspectief op lange termijn financieel gezond te houden en zich wil inzetten om financiële middelen te verwerven uit additionele bronnen;
- Verder durft te kijken dan de financiële administratie, om zo ook te kunnen benoemen op welke manieren Perspectief als vereniging beter kan functioneren;
- Goed zelfstandig en in teamverband kan functioneren;
- Voldoende tijd heeft om deze functie te vervullen.

Tijdsbelasting: 12 uur per week

Vacature Bestuurslid Politiek Binnenland Algemeen (v/m)

Doel van de functie:

Ontwikkelen en bewaken van het politiek inhoudelijke profiel van de vereniging door het stimuleren van het debat en het coördineren van de standpuntbepalingen inzake actuele maatschappelijke thema's en het organiseren van activiteiten voor de politieke vorming en verdieping van de leden.

Plaats in de organisatie:

- Maakt deel uit van en rapporteert aan het algemeen bestuur;
- Werkt nauw samen met de andere politieke bestuursleden, de voorzitter en het bestuurslid communicatie;
- Stuurt de werkgroepen Duurzaamheid, Gezondheid en Onderwijs Jeugd & Gezin aan.

Belangrijkste verantwoordelijkheden in de functie:

- Bezoeken van een vergadering van het algemeen bestuur, circa 1 keer per maand;
- Eindverantwoordelijkheid dragen voor de werkzaamheden van de politieke fractie, de werkgroepen en de redactie van de EigenWijzer;
- Aandragen van politieke speerpunten voor acties en perscommunicatie richting de commissie communicatie, het bestuurslid organisatie en/of de bureaumedewerker;
- Coördineren van de politiek inhoudelijke inbreng van leden die namens Perspectief participeren in andere (koepel) organisaties en (tijdelijke) samenwerkingsverbanden in overleg met de voorzitter;
- Desgevraagd inhoudelijk ondersteunen van activiteiten van andere organen van de vereniging in samenwerking met de politieke fractie.

Wij zoeken iemand die:

- Overtuigd christen is;
- Lid is of wil worden van Perspectief en zich verbonden voelt met het gedachtegoed van de ChristenUnie;
- Kennis heeft van het kernprogramma van Perspectief;
- Affiniteit heeft met, interesse in en kennis van politieke en maatschappelijke vraagstukken;
- Zelfstandig kan werken;
- Beschikt over sterke communicatieve, coördinatie- en planningsvaardigheden;
- Beschikt over leidinggevende capaciteiten;
- Welbespraakt is.

Tijdsbelasting: 12 uur per week

Vacature Bestuurslid intern (v/m)

Doel van de functie:

Het organiseren van activiteiten voor een door de vereniging die bijdragen aan het clubgevoel en hiërarchiseren van de doelen van de vereniging zoals in de statuten beschreven. Het (mede-)organiseren van bijeenkomsten en congressen waarbij leden worden geïnformeerd over (actuele) politiek. Hiërarchiseren en opzetten van trainingen en cursussen om onze leden te vormen.

Plaats in de organisatie:

- Maakt deel uit van en rapporteert aan het bestuur;
- Is verantwoordelijk voor de scholing en vorming;
- Is aanspreekpunt voor bestuursleden m.b.t. de vervulling van vacatures binnen hun commissies en werkgroepen;
- Is het aanspreekpunt voor (actieve) leden;
- Is binnen de vereniging de coördinator voor (ludieke) acties.

Belangrijkste verantwoordelijkheden in de functie:

- Zorg dragen voor een goede introductie van (nieuwe) leden binnen de organisatie;
- Zorg dragen dat leden die actief willen worden een geschikte plaats binnen de vereniging vinden ("people managing");
- Correspondentie met de leden in samenwerking met de (algemeen) secretaris;
- Zorg dragen voor een goede communicatie met individuele actieve leden;
- Jaarlijks versturen van een bedankbrief/kerstkaart aan alle actieve leden in december in samenwerking met de (algemeen) secretaris;
- Organiseren van de jaarlijkse actieve ledendag en nieuwjaarsborrel in januari en andere kaderactiviteiten (kaderdag- of weekend, recreatieve activiteiten);
- Eerste aanspreekpunt zijn voor alle (actieve) leden bij vragen en problemen in samenwerking met de bureaumedewerker;
- Vinden van leden voor verschillende functies binnen de vereniging, voor besturen van kiesverenigingen, (besturen van) de provinciale contact raden, (steun)fracties van de ChristenUnie en jongeren- en jeugdleden en voor de participatie van Perspectief in andere organisaties;
- Het zorg dragen voor vertrekkende actieve leden en in overleg met de ChristenUnie het vinden van een nieuwe plek om talenten van de betreffende personen in te zetten voor de Christelijke politiek in Nederland.

Wij zoeken iemand die:

- Overtuigd christen is;
- Lid is of wil worden van Perspectief en zich verbonden voelt met het gedachtegoed van de ChristenUnie;
- Enthousiast is, doortastend en actief;
- Sociaal bewogen is;
- Inzicht heeft in of ervaring met het ondersteunen van vrijwilligers;
- Makkelijk contact legt met mensen en deze contacten kan onderhouden;
- Inzicht heeft in organisatiestructuren en communicatiebeleid;
- Inzicht heeft in werving en selectie van mensen;
- Organisatietalant heeft;
- Probleemoplossend kan denken.

Tijdsbelasting: 12 uur per week

Nieuws

Fleur Agema is door Perspectief, de jongerenorganisatie van de ChristenUnie, uitgeroepen tot Engel van het jaar. Agema krijgt deze prijs vanwege haar inzet voor het ongeboren leven. Agema maakte zich afgelopen jaar hard voor de juridische bescherming van foetussen van minder dan 24 weken en stelde ook het aantal abortussen ter discussie.

De Eerste Kamer heeft een belangrijke controlefunctie, beoordeelt wetten op kwaliteit, staat midden in de samenleving en houdt zich zoveel mogelijk buiten de waan van de dag. Om die redenen ziet Perspectief de Eerste Kamer dan ook als een wenselijk en legitiem instituut, dat een wezenlijk onderdeel is van onze parlementaire democratie.

Perspectief, JOVD, Jonge Democraten, CDJA, SGP-jongeren, Rood (SP-jongeren), DWARS (GroenLinkse jongeren) en de Jonge Socialisten hebben eind december een petitie ondertekend voor vrijheid en werkelijke democratie in Wit-Rusland. Ze roepen op tot onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van de gearresteerde leiders en tot respect voor democratische normen en procedures.

In de laatste week van januari heeft Perspectief gepleit voor blijvende aanwezigheid in Afghanistan en een nieuwe missie. Wel hadden we onze vragen en twijfels. De regering is op de pijnpunten tegemoet gekomen aan de wensen van ChristenUnie, GroenLinks en D66. Het gaat om belangrijke punten die het voorstel inhoudelijk beter maken. De training is nu meer gericht op civiele taken, heeft een langere duur en de selectie van rekruten is strenger.

Op 14 juni organiseert Perspectief een excursie naar Brussel. Deze dag zal een bezoek worden gebracht aan het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Permanente Vergadering. Ook zal er een gesprek zijn met Europarlementariër Peter van Dalen. Reiskosten en diner worden vergoed. Meld je voor 15 april aan (doe het snel, max. 35 personen) door een mailtje met je naam te sturen naar internationaaleneuropa@perspectief.nu !!!

Kijk voor de uitgebreide nieuwsberichten op www.perspectief.nu

Colofon

Perspex wordt uitgegeven door Perspectief, ChristenUnie-jongeren
Hoofd- en Eindredactie:
Frits Tromp
Redactieleden zijn:
William Poutsma
Jan Hendrik van Sligtenhorst
Renske Oudekerk

Redactieadres Perspex:
Postbus 439
3800 AK Amersfoort
tel.: 06-137 741 34
e-mail: perspex@perspectief.nu

Bezoekadres:
Puntenburgerlaan 91
3812 CC Amersfoort
tel: 033- 422 69 51
fax: 033- 422 69 68
info@perspectief.nu
www.perspectief.nu

Bestuur Perspectief:
Voorzitter: Robert Heij

Bestuurslid Politiek en vice-voorzitter: Daan Weststrate
Bestuurslid Politiek Binnenland: Maarten van Ooijen
Bestuurslid Binnenland en Justitie: Yntzen Lont
Bestuurslid Politiek Buitenland: Niels Rijke
Algemeen Secretaris: Elizabeth Oevering
Penningmeester: Martin Otte
Bestuurslid Communicatie: Anneloes Kelder
Bestuurslid Intern: Bernard Bos
Bestuurslid Afdelingen: Imre Grevers

Aan dit nummer werkten mee:
Werkgroep Binnenland en Justitie
Werkgroep Ruimte en Mobiliteit
Gertieme Fahner
Yntzen Lont

Druk: Van der Weij, Hilversum

NAW-gegevens

Perspectief registreert NAW gegevens van alle leden. Zorgvuldig geselecteerde derden stellen wij af en toe in staat om u gerichte aanbiedingen te doen. Vragen of bezwaren? Neem dan contact op met de ledenadministratie. Dan vermelden we dat u geen aanbiedingen wilt.

Lidmaatschap:
€12,50 per jaar

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk te gebeuren, tenminste 4 weken voor het eind van het jaar. Dit kan per mail (ledenadministratie@christenunie.nl) of per brief.

Informatie

Perspectief, ChristenUnie-jongeren
Postadres: Postbus 439
3800 AK Amersfoort

Veiligheidsretoriek

Hebben partijen die zichzelf als dé veiligheidspartij zien eigenlijk wel gelijk?

Door Jan-Hendrik van Sligtenhorst

We hebben nu Geert Wilders. We hadden Rita Verdonk. Wie zal er in de toekomst opstaan als grote voorvechter van een gedegen veiligheidsbeleid? Met de nodige veiligheidsretoriek proberen zij hun partijen zo goed mogelijk te presenteren als dé enige echte veiligheidspartij. Maar bestaat een dergelijke partij eigenlijk wel?

De zelfbenoemde veiligheidspartij van nu De PVV van Geert Wilders verklaard te kiezen voor meer veiligheid en minder immigratie. Marokkaanse straatterroristen en ander niet-westers geteisem moeten keihard worden aangepakt en als het even kan het land uitgezet worden. De dames en heren van de PVV zien het feit dat al dat tuig vaak minderjarig is niet als blokkade voor uitzetting. Ouders - die hun kinderen blijkbaar niet kunnen opvoeden - kunnen makkelijk mee de grens over.

Maar hebben die bewuste (of misschien wel beruchte) straatterroristen niet ook een Nederlands paspoort? Jawel, maar dat is voor de PVV geen probleem. De partij moet toch al niks van de dubbele nationaliteit (lees: dubbele loyaliteit) hebben en ontnemt hen dat Nederlandse paspoort gewoon. Dat paspoort ben je immers door het plegen van straatterroristische activiteiten niet waardig, aldus de PVV. Aan die softe taakstraffen - door de linkse kerk zo vaak bejubeld - dient ook direct een einde te komen.

Over moskeeën is de PVV ook duidelijk. Die moeten onmiddellijk allemaal sluiten, want daar wordt toch alleen maar haat gepredikt en geweld gepromoot. Minder islam betekent automatisch ook meer veiligheid, volgens de Partij voor de (on)Vrijheid. Kortom: de PVV is er helemaal van overtuigd dat alleen zij opkomen voor de Henken en Ingrids van Nederland.

De vergane glorie van TROTS

Tot zover de retoriek van Geert Wilders en zijn partijgenoten. Laten we eens een kijkje nemen in de (recente) geschiedenis: de opkomst en ondergang van Rita Verdonk en haar Trots op Nederland. Van een hoge piek in haar beginjaren gleeed de beweging af naar tragische dieptepunten. Een prachtig geregisseerd filmpje - vol met veiligheidsretoriek - ten spijt, wist TROTS bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen van 2010 geen enkele zetel te bemachtigen.

In haar historische campagnespot werd uiteengezet hoe beroerd het wel niet gesteld is met de veiligheid in Nederland. De kijker krijgt beelden voorgeschoteld van een bejaarde vrouw die wordt overvallen en van een hardwerkende Nederlander die wordt gearresteerd, terwijl hij zijn bezit tegen een brute overvaller verdedigt.

Verdonks begeleidende commentaar zegt het volgende: "Tot hier en geen centimeter verder. Met Trots op Nederland wordt Nederland weer een veilig land. Dan kunnen burgers weer hun eigendommen verdedigen. Criminelen worden kei-

hard aangepakt. De politie wordt weer de baas op straat en in de dorpen gaan de bureaus weer open.”

De rest van het politieke spectrum

Even weer met twee voeten op de aarde. Het begint er na deze twee besprekingen een beetje op te lijken dat de eerder genoemde zelfverklaarde veiligheidspartijen de enige partijen zijn die veiligheid echt hoog in het vaandel hebben staan. Wilders zal ongetwijfeld direct voor deze gedachte tekenen, maar de waarheid ligt aanzienlijk anders. Iedere partij is namelijk voor veiligheid en tegen 'straatterrorisme', zoals de PVV het zal noemen. Het huidige kabinet-Rutte I van VVD en CDA (met de PVV als gedoogpartner, dat wel) heeft daarom dan ook het gloednieuwe ministerie van Veiligheid geïntroduceerd met één der architecten van dit kabinet, Ivo Opstelten, als eerste minister op dit terrein. Mark Rutte heeft niet onbenut gelaten om als één van de pluspunten van zijn kabinet aan te dragen dat de daders gestraft zullen worden en niet de slachtoffers (zie ook de campagnespot van zijn voormalige rivale binnen de VVD - Rita Verdonk).

Maar dan hebben we ook nog de oppositiepartijen. Vanzelfsprekend zijn ook zij tegen criminaliteit en misdaad. Hun ideeën verschillen echter met de PVV-retoriek op het punt van de oplossingen. Wilders komt namelijk met zeer grote regelmaat met non-oplossingen op de proppen. Overlast veroorzakende jongeren moeten natuurlijk worden aangepakt, maar hun afkomst is daarbij volstrekt irrelevant. Burgers moeten grondwettelijk gezien precies dezelfde straf krijgen voor hetzelfde vergrijp. Een kind zal begrijpen dat een nachtje in de cel voor de autochtoon en een enkeltje Marokko - het lot dat de Marokkaanse crimineel ten deel zal vallen - volstrekt niet hetzelfde zijn. Daarnaast klinkt het uitzetten misschien wel heel erg stoer, maar die 'Marokkaanse straatterroristen' hebben een Nederlands paspoort. En Nederlandse staatsburgers het land uitzetten staat gelijk aan verbanning. En laat nu net verbanning al jaren niet meer voorkomen in het Nederlandse strafrecht.

Over straatterrorisme gesproken. Allerlei verhalen kwamen in het najaar van 2010 naar buiten over een zeker PVV-Kamerlid dat zich als een ware autochtone straatterrorist gedroeg in zijn wijk. Natuurlijk had deze man net zo goed lid van GroenLinks of D66 kunnen zijn, maar is toch wel frappant dat dit een partij treft die altijd een hele grote mond over Marokkaans straatuig heeft, terwijl nota bene de woordvoerder Wonen & Wijken van de eigen partij exact dezelfde fout begaat.

Conclusie: welke partij kan worden gezien als de echte veiligheidspartij?

Concluderend kunnen we zeggen dat die niet bestaat. Bij de populistische partijen blijft het vooral bij hele stoere taal. Vooruit, ze zetten ook weleens reële problemen op de politieke agenda, maar de (non-)oplossingen voor diezelfde problemen schieten dan weer ernstig tekort. Ze klinken misschien leuk in de oren van de kiezer, maar ze voegen niets toe. Iedere partij wil dat mensen veilig over straat kunnen, daar hoef je echt geen fanatieke PVV'er voor te zijn. Ben je voor veiligheid? Dan kun je dus gewoon op de ChristenUnie blijven stemmen.

Godsdienstvrijheid: to be or not to be...

In Nederland betekent godsdienstvrijheid dat ieder het recht heeft zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De Unie van Utrecht is een zeer belangrijke mijlpaal in de geschiedenis wat betreft de totstandkoming van vrijheid van godsdienst in Nederland: het interne aspect van de vrijheid van godsdienst, gewetensvrijheid, werd gegarandeerd. Godsdienst mocht in de privésfeer uitgeoefend worden. Externe aspecten, zoals erediensten waren nog niet gegarandeerd. Godsdienstvrijheid was toen nog vooral een afweerrecht: de overheid mocht godsdiensten niet vervolgen. Eigenlijk telde deze vrijheid van godsdienst alleen voor de gereformeerden, maar ook andere godsdiensten hadden het in Nederland beter dan in omliggende landen. In 1848 werd onder leiding van Thorbecke de grondwet gewijzigd. Vrijheid van godsdienst bood nu ook de mogelijkheden om godsdienst te belijden en daaraan uitdrukking te geven in het alledaagse leven. Ook de externe aspecten van godsdienst werden hiermee gegarandeerd.

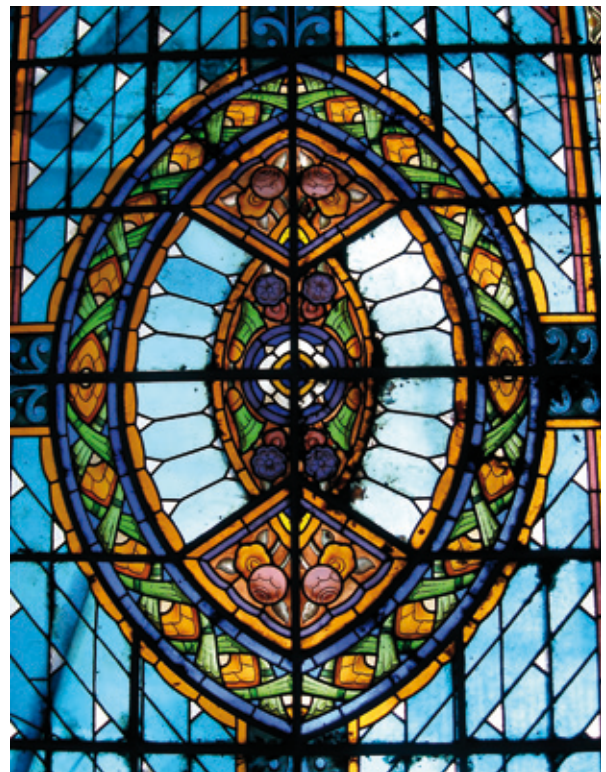
Door werkgroep Binnenland en Justitie

De laatste wetswijziging met grote invloed op de ontwikkeling van vrijheid van godsdienst was de grondwetwijziging van 1983. De seculiere levensovertuiging werd qua rechtsbescherming gelijk gesteld aan die van de godsdienstige levensovertuiging.

Dat het niet alleen om theoretische verbeteringen van de godsdienstvrijheid ging, bleek uit de subsidiëring van allerlei organisaties met een religieuze grondslag. De sociale welvaartsstaat kwam op en dit had tot gevolg dat organisaties op religieuze grondslag subsidiëring van de overheid ontvingen. De grondrechten kregen een sociale component in zich, om te voorkomen dat de uitwerking van het grondrecht denkbeeldig werd. Hiermee werd een actieve houding van de overheid verwacht.

Uit bovenstaande mag opgemaakt worden dat de godsdienstvrijheid een lange constitutionele weg kent. Velen hebben haar belang betwist, maar door de eeuwen heen heeft de vrijheid van godsdienst bewezen een belangrijke pijler te zijn in de moderne samenleving. Toch is de discussie weer opgelaaid over het belang van vrijheid van godsdienst. Perspectief wil hierbij een bijdrage leveren aan de discussie.

Tegenwoordig hebben we het bij godsdienstvrijheid niet alleen over artikel 6 van de Grondwet, maar ook over artikel 9 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten. Nederland is partij bij al deze verdragen. Alle artikelen uit die verdragen zijn inroepbaar voor de Nederlandse rechter. Wil Nederland echt werk maken van het schrappen van godsdienstvrijheid dan zullen we ook deze verdragen moeten opzeggen. Dit zou internationaal

gezien nooit geaccepteerd worden. De discussie over het schrappen van godsdienstvrijheid lijkt hiermee symboolpolitiek, dit weerhoudt ons er niet van met argumenten te komen waarom de godsdienstvrijheid toch gegarandeerd moet blijven.

Critici vinden dat vrijheid van godsdienst qua hiërarchie niet gelijk mag staan aan andere grondrechten. Zo schrijft Mat Herben, ex-kamerlid van de LPF: "Het is ongerijmd dat de vrijheid van meningsuiting aan banden kan worden gelegd met een beroep op de vrijheid van godsdienst. De ene vrijheid kan natuurlijk nooit de andere

knechten, dan is er geen sprake meer van vrijheid". Het vrij belijden betekent volgens hem niet dat iemand zijn godsdienst aan anderen mag opdringen. Kortgezegd wil hij dat het recht van vrijheid van meningsuiting nooit onder het recht op vrijheid van godsdienst staat. Kees Schuyt gaf in zijn lezing tijdens het Vrijheidscongres van het Wetenschappelijk Instituut aan dat botsing tussen fundamentele rechtsbeginselen mogelijk is, maar dat deze beginselen wel moeten blijven bestaan in een democratische rechtsstaat. Het is volgens hem geen goede weg om hiërarchie te bepalen, die wens komt namelijk voort uit huidige politieke klimaat dat sterk kan wisselen. Rechters moeten bij botsing tussen grondrechten een objectieve afweging kunnen maken die los staat van de waan van de dag en zij moeten daarmee de continuïteit garanderen. In elke zaak moet een concrete afweging plaatsvinden waarbij een balans gezocht wordt tussen de verschillende grondrechten. Een vooraf bepaalde hiërarchie kan geen recht doen aan specifieke omstandigheden die elke zaak in zich heeft.

Critici vinden ook dat de vrijheid van godsdienst geen meerwaarde heeft ten opzichte van andere grondrechten. Zo zouden godsdienstigen genoeg hebben aan vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging. Perspectief ziet dit anders. Godsdienst is meer dan rituelen en opvattingen. Het is engagement dat op verschillende gebieden tot uiting komt, zo heeft godsdienst ook een maatschappelijke en publieke betekenis. Sommige gebieden worden niet bestreken door die andere grondrechten. Denk hierbij aan religieuze kleding zoals hoofddoekjes; ritueel bereid voedsel in overeenstemming met godsdienstige voorschriften; religieuze feestdagen zoals het Suikerfeest, Pasen of Kerst en tot slot zou je nog kunnen wijzen op religieuze gewetensbezwaarden zoals een ambtenaar die geen homo's wil trouwen. Deze aspecten van godsdienst worden slechts door de vrijheid van godsdienst beschermd. Dit onderbrengen bij andere grondrechten zou zeer gekunsteld zijn.

Als veelgehoord argument tegen de vrijheid van godsdienst wordt vaak verwezen naar de beoogde neutraliteit van de staat, of laïcité zoals ze het in Frankrijk noemen. De staat zou het zich niet kunnen veroorloven om een oordeel te vellen over wat godsdienst is. De staat mag zich niet mengen in deze theologische discussie. Ook het individu zelf mag niet beslissen of zijn overtuiging als

godsdienst gezien kan worden. Dit zou tot totale willekeur leiden. Critici maken hieruit op dat niemand mag oordelen over wat godsdienst is en dat het daarmee dus uit de grondwet kan. Ook dit argument is volgens Perspectief niet overtuigend. Er zijn objectieve criteria vastgesteld die bepalen of iets als godsdienst aangemerkt wordt. Die criteria zijn ontwikkeld in de jurisprudentie en de rechter kan zo op min of meer objectieve wijze bepalen of iets godsdienstig is en ook als zodanig in dit concrete geval bescherming verdient.

Als afsluiter willen we erop wijzen dat je de maatschappelijk of publieke betekenis van godsdienst niet moet bagatelliseren. Het mag dan waar zijn dat het merendeel van de Nederlanders seculier is, godsdienstvrijheid is daarmee niet overbodig. Op grond van die argumentatie zouden ook het demonstratierecht of recht van vereniging in twijfel worden getrokken wanneer de vakbonden dalen in ledenaantal. Daarnaast, het recht op vrijheid van godsdienst houdt ook de vrijheid in om niet te geloven. Het is dus geen privilege voor alleen christenen, joden en moslims. Het doorgeslagen liberale vrijheidsidee dat oproept tot afschaffing van het grondwetsartikel met het recht op vrijheid van godsdienst verloochent zijn eigen kernidee: vrijheid voor elk individu. Gelovigen behoren dus ook de vrijheid te hebben om in godsdienstig verband uiting te geven aan hun geloof en in vrijheid keuzes te maken 'behoudens hun verantwoordelijkheid volgens de wet'.

Uit bovenstaande argumenten blijkt volgens Perspectief dat de vrijheid van godsdienst in de grondwet verankerd moet blijven. Maar welke plek moet godsdienst vervolgens innemen in het publieke domein? Frankrijk kent een strikt neutrale staat en daarom geen godsdienst in het publieke domein. Gevolg hiervan is het verbod op onder andere hoofddoekjes. De Zwitsers voeren eenzelfde beleid: minaretten zijn daar sinds kort bij referendum verboden. Moet Nederland ook die kant op? Nee, Nederland is altijd trots geweest op het tolerante publieke domein en wat godsdienst betreft zou Nederland dat ook moeten zijn: ruimte voor alle godsdiensten. Dat vereist tolerantie onder het bijbelse credo: "Wat gij (niet) wilt dat u geschiedt doe dat ook een ander (niet)". De positieve formulering vereist een actieve houding naar onze medemensen toe, wederzijds respect en verantwoordelijkheid van iedereen in het publieke domein.

Onderwijs tegen krimp

Hilversum heeft al een snelle krimp meegemaakt, Delfzijl en Kerkrade zitten er middenin. Het Centraal Bureau voor de Statistiek verwacht dat tot 2025 de Nederlandse bevolking nog zal groeien, daarna neemt het inwoneraantal van ons land alleen nog maar af. Deze krimp manifesteert zich dan vooral in de landelijke gemeenten, waar drie van de vier gemeenten zal krimpen, tegenover één van de vier stedelijke gemeenten. Het besef dat de gemeenten niet meer op groei gericht moeten zijn maar zich moeten focussen op de gevolgen van deze krimp is er. Problemen die zich nu al voordoen zijn onder andere leegstaande woningen, ondernemers die hun deuren wegens een krimpend klantenbestand moeten sluiten en daarmee het verdwijnen van voorzieningen.

Door werkgroep Ruimte en Mobiliteit

In het overheidsbeleid komt steeds meer aandacht voor dit nieuwe fenomeen in Nederland. Het regeerakkoord luidt: "Er komt in het ruimtelijke ordeningsbeleid aandacht voor krimpregio's. In samenwerking met krimpregio's wordt gezocht naar maatregelen om deze regio's nieuwe impulsen en ontwikkelingsmogelijkheden te geven". Wat deze impulsen en ontwikkelingsmogelijkheden zijn is nog niet duidelijk. Onder andere in Limburg zijn er plannen ontwikkeld, er is echter geen eenduidig nationaal beleid. Het is ook de vraag of dit beleid er wel moet komen. De gebiedsgerichte aanpak die het kabinet voorstaat biedt de meeste mogelijkheden. De gebieden waar krimp plaatsvindt zijn immers verschillend, en hebben eigen kansen en mogelijkheden.

Er zijn op hoofdlijnen wel enkele opmerkingen te maken. Het blijven pompen van geld is krimpregio's lost niks op. De eerste stap is dat krimp geaccepteerd moet worden. Overigens gebeurt dit steeds meer. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat er niks gedaan moet worden. Hoewel er gebieden zijn waar sloop en clustering van voorzieningen de enige oplossing is, zijn er wel degelijk gebieden met kansen voor een

economische ontwikkeling. Het aanleggen van bedrijventerreinen en zo hopen op nieuwe economische impulsen is echter niet voldoende. Leegstand zal het gevolg zijn. Ook het door de overheid stimuleren van het verplaatsten van bedrijven biedt weinig kansen. Het proefballonnetje van kamerlid Cynthia Ortega, die opperde om de tweede kamer te verplaatsten naar Limburg gaat natuurlijk helemaal veel te ver.

Een van de redenen dat bedrijven zich niet vestigen in krimpregio's is het probleem dat er te weinig hoger opgeleiden wonen. Een enquête onder CU-jongeren uit krimpregio's leert dat krimp voor een deel opleidingsgerelateerd is. Een Perspectiefid uit Zuidbroek, in de gemeente Menterwolde (nu 40 procent minder jongeren dan in 1992) geeft bijvoorbeeld aan dat jongeren met een MBO-opleiding vaker in de buurt blijven wonen omdat ze hun opleiding ook in de buurt hebben kunnen volgen. HBO- en WO-ers volgen hun opleiding in de grotere steden en blijven daar na hun studie vaak hangen. Ze zijn de voorzieningen van een stad gewend en geven daar de voorkeur aan. Ook werkgelegenheid is een belangrijke reden om niet in de regio te blijven wonen maar naar een stad te verhuizen. Door deze

leegloop wordt het nog moeilijker om voorzieningen winstgevend te laten zijn waardoor de krimp zichzelf versterkt en er steeds minder jongeren overblijven.

Er ontstaat dus een vicieuze cirkel. Bedrijven trekken weg uit krimpgebieden door het tekort aan personeel, hoger opgeleiden trekken weg door weinig kansen op werk, en door weinig mogelijkheden voor onderwijs. Als we jongeren willen behouden in krimpgebieden zal deze cirkel dus doorbroken moeten worden. Het bieden van onderwijs is beter haalbaar dan het stimuleren van bedrijvigheid. Bovendien is dat ook meer de taak van de overheid. In de discussie over krimp blijft dit punt onderbelicht. Het is zeker de moeite waard om de mogelijkheden te verkennen om kleinschalig hoger onderwijs of wellicht dependances van grote HBO-instellingen in (potentiële) krimpregio's te vestigen. Op deze manier hoeven jongeren niet voor hun studie in een grotere stad te gaan wonen, wat de segregatie van hoger- en lageropgeleiden naar woonplaats tegengaat. Hierdoor krijgen deze regio's een betere verdeling van hoger- en lageropgeleide inwoners wat de leegloop kan verminderen.

Ingezonden

Tegen betaling je lichaam delen

In de afgelopen weken was het een onderwerp van debat in de Tweede Kamer en sinds tien jaar is het de legale baan van prostituees. Ik heb het over prostitutie, het zich tegen betaling beschikbaar stellen voor seksuele handelingen. Nu het debat wordt gevoerd over het voorstel van wet betreffende regulering van prostitutie en het bestrijden van misstanden in de seksbranche, leeft de aandacht voor prostitutie, als maatschappelijk thema, weer even op. Zelf kon ik het onderwerp niet meer loslaten na een presentatie van Stichting de Haven, een organisatie die hulp biedt aan mensen die met prostitutie te maken hebben. Verschillende vragen dwalen daarbij door mijn hoofd, dominant is de bizarre gedachte dat er in ons land groepen van (met name) vrouwen zijn die tegen eigen wil en betaling hun lichaam delen met iedereen die langs komt.

Met dit korte schrijven hoop ik bij te dragen aan de vorming van een goede visie op prostitutie en geef ik mijn opvatting over de wenselijkheid van het benoemde wetgevingsvoorstel. In Nederland werken er naar schatting zo'n 30 000 prostituees. Zoveel mensen dus die tegen betaling seksuele handelingen verrichten. Sinds 1 oktober 2000 is prostitutie in Nederland legaal. Een argument voor de legalisatie van prostitutie wordt gevormd door de opvatting dat mensen vrij mogen kiezen hoe ze geld hun willen verdienen. Zelf echter ben ik van mening dat we prostitutie niet als een normaal beroep moet zien, ook de reactie van menig mensen met betrekking tot vragen prostitutie pleit hiervoor. Zowel de prostituee als de prostitutiebezoeker houden hun activiteiten maar liever voor zich. Prostitutie wordt terecht vaak als iets onwaardigs gekwalificeerd. Wanneer ervan wordt uitgegaan dat prostitutie een beroep is

waar mensen gewoon in vrijheid voor moeten kunnen kiezen, laten we dan een andere heel belangrijke vrijheid ook niet vergeten. Namelijk de vrijheid om te stoppen met prostitutie, een vrijheid voor prostituees die willen stoppen met het verkopen van hun eigen lichaam. Hieraan schort het echter helaas in veel gevallen, mensen worden gedwongen, bedreigd, gesmokkeld, beangstigd en afhankelijk gemaakt. Bovendien is er vaak veel schaamte bij prostituees over het beroep wat ze uitvoeren of hebben uitgevoerd. Hoe kan het zo zijn dat we hierin niet kunnen voorzien in de juiste hulp en bescherming? Waarom zijn er in Nederland mensen die in door vergunningen gelegaliseerde panden dagelijks worden misbruikt? Laten we ervoor strijden, mensen een kans geven hun leven in te richten op een wijze die ze zelf zouden willen. Vormt het wetsvoorstel betreffende de regulering van

prostitutie en betreffende het bestrijden van misstanden in de seksbranche een stap in de goede richting? Ik denk het wel. Onder strikte voorwaarden kan registratie van prostituees ertoe leiden dat slachtoffers van mensensmokkel en andere misstanden niet meer legaal het beroep kunnen uitoefenen. De registratie moet gepaard gaan met een nauwkeurig onderzoek naar de achtergrond van elke prostituee. Handhaving in navolging van de wet moet de illegale gevallen ontmaskeren en zij die daar slachtoffer van zijn bevrijden uit hun situatie. Helaas zijn er ook nog nadelen en problemen. Heel zorgvuldig moet worden gekeken naar de privacy en een stroom van prostituees naar illegaliteit moet worden voorkomen.

Dat we te maken hebben met een complex probleem is duidelijk, waarschijnlijk elke keuze die wordt gemaakt om het onrecht in deze branche te bestrijden heeft zijn nadelen en risico's. Echter moet in debat gezocht worden naar de beste oplossing. Ook de prostituee zelf, hulpverleners en andere betrokkenen moeten deel zijn van hen die gaan beslissen over de aanpak. Elk leven wat kan worden getrokken uit de kluwen van prostitutie in onvrijwillige omstandigheden is grote winst. Vraag het maar aan hen die zijn ontsnapt, zij weten het.

Gertieme Fahner - Lid werkgroep Binnenland en justitie

Ingezonden

JSF

De Joint Strike fighter (JSF) moet het nieuwe stealth-vliegtuig worden en de standaard voor de 21e eeuw. Ook Nederland mocht meedoen in dit prestigieuze nieuwe project en kreeg voorrang bij de aanschaf van het toestel. Bij een onderzoek van het Ministerie van Defensie in 2001 kwam de JSF als beste uit de bus na vergelijking met o.a. de Saab Gripen, de Eurofighter Typhoon en de Franse Rafale. Nederland heeft de F-16 al vanaf 1979. Ooit bedoeld voor een dienst van twintig jaar, maar door een update van alle elektronica en wapensystemen aan boord, is het nog steeds de ruggengraat van de Nederlandse luchtmacht. Desalniettemin is de F-16 als wapenplatform hopeloos verouderd. De JSF heeft structurele voordelen zoals stealth technologie (onzichtbaar(der) voor radar) en de mogelijkheid tot verticaal opstijgen.

Momenteel is de aanschaf van de JSF vanwege diepgaande bezuinigingen naar achteren geschoven. Oppositiepartijen vragen zelfs om de stopzetting van de deelname aan de ontwikkeling van de JSF. De bezuinigingen op Defensie zijn op zichzelf begrijpelijk. Ieder departement moet een steentje bijdragen om de kosten van de crisis op te vangen.

Overwogen wordt om de hele onderzeeërvloot af te stoten, alle tanks te verkopen of hele infanteriebataljons te ontbinden. Het is wijs van minister Hillen om niet voor de kaasschaafmethode te gaan. In het verleden is deze bezuinigingsmethode nogal eens gehanteerd waarbij het budget overal werd gedecimeerd en alle troepen minder kregen om hun werk te doen, maar nog wel werden geacht door te functioneren. Materieel sleet en kon niet meer worden vervangen. Beter is het om te concentreren op die dingen waar nog wel vraag naar is.

De inzet van tanks is erg kostbaar en niet meer nuttig in deze tijd van guerrilla's, terroristen en burgeroorlogen. Conventionele oorlog wordt er momenteel niet meer door de westerse mogendheden gevoerd. Het zijn meer snelle mobiele acties die de klok slaan van snelle aanvallen door special-forces tot de antipiraterij missies in de Golf van Aden.

Er gaan nu stemmen op om een goedkoper vliegtuig dat slechter is getest dan de JSF aan te schaffen als bezuinigingsmaatregel. Dit is een slecht idee. We moeten onze mannen en vrouwen erop uitsturen met de beste spullen die er te krijgen zijn. Op die manier kunnen zij veilig en in goed

vertrouwen hun werk doen en weer veilig thuis komen. Soms zullen we daarvoor diep in de buidel moeten tasten. Wanneer we de luchtmacht taken laten uitvoeren zullen we daarvoor het beste materiaal moeten aanschaffen. Beter één ding goed aanpakken dan alles matig.

Ytzen Lont, actief lid binnen Perspectief, ChristenUnie - jongeren

'Dankzij Jezus Christus is er toekomst voor deze wereld.
Wij mogen in Zijn dienst meewerken aan de komst van Zijn koninkrijk.
Als dat geen PerspectieF is!'

Rieneke Roorda
Hoofddorp, 19 jaar

Jaargang 11 | Nummer 2 | uitgave van PerspectieF, ChristenUnie-jongeren

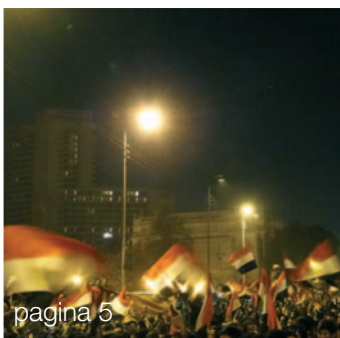
Perspoeex

A portrait of Jan Marijnissen, a middle-aged man with a receding hairline, wearing a dark blue blazer over a light-colored button-down shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a gradient from white to light blue.

Revolutie

- Jan Marijnissen, man van geleidelijkheid*
- Arabische Lente in een notendop*
- Nestor der ChristusBelijders*

Inhoud

Pagina 4/5 De Arabische Lente, een sociaal protest

Pagina 7 Column Robert Heij

Pagina 8/9 Israël en de Arabische Lente - Shalom?

Pagina 10/11 Rentmeester van de wereld

Pagina 12/13 Arabische Lente in een notendop

Pagina 14/15 Nestor der ChristusBelijders

Pagina 16/17 Jan Marijnissen, man van geleidelijkheid

Pagina 19 Nieuws

Pagina 20 Vacatures

Pagina 26 EigenWijzer

REDACTIE

Frits Tromp

Renske Oudekerk

William Poutsma

*Jan-Hendrik
van Sligtenhorst*

Judith Teune

Marjolein Koster

Voorwoord

There's revolution in the air. Terwijl we in Nederland genieten van de zomervakantie, is in de Arabische wereld al een half jaar een revolutie gaande. Dictaturen worden omgegooid door de protesterende bevolking. Vanwege de grote omwentelingen in Gods werkelijkheid, wil ook de Perspex-redactie aandacht geven aan deze realiteit. Tegelijk blijven we in dit nummer over Revolutie dichtbij huis. Aan het begin van het mei-reces kondigde ChristenUnie-voorman André Rouvoet zijn

vertrek aan, en is hij inmiddels opgevolgd door Arie Slob. SP-voorzitter Jan Marijnissen legt uit op welke manier zijn partij overeenkomt met de ChristenUnie. Zoals je van ons gewend bent, is er in dit nummer van Perspex ruimte gemaakt voor de EigenWijzer. Er is opnieuw veel te lezen.

Namens de Perspex-redactie wens ik je een goede zomervakantie toe.

Frits Tromp
Hoofdredacteur

Protest

De Arabische lente, een sociaal protest

Door William Poutsma (@Veritas84)

Voorstanders van de onrusten die nu het Midden-Oosten en Noord-Afrika welhaast plat leggen, spreken het liefst van een Arabische lente: de bevolking heeft lang genoeg geleden onder de tirannieke overheersing van macho-dictators. Arabië ontwaakt – in deze vergelijking – uit een strenge winter.

Dat die machthebbers vaak gefinancierd werden (en nog) door het Westen, voornamelijk de Verenigde Staten, is geen bijzaak. Om de olie. Maar nu raaskal ik door. Focus ligt op het sociale. Een analogie is ook te trekken naar de Praagse Lente, de opstand van de Tsjechische bevolking tegen de Russische machthebbers die in januari 1968 begon maar in augustus van dat jaar bloedig werd neergeslagen. Ook zou je kunnen denken – recenter, in 2009 – aan de Groene Revolutie in Iran. Deze trof hetzelfde lot als in Praag, al zullen vele oppositieleiden- en aanhangers op dezelfde uitkomst hopen: omverwerping van de ‘muur’ van onderdrukking door president Ahmadinedjad en de conservatieve Ajatolla’s.

Jeugd contra oude macht

Men spreekt ook nu van revoluties, en mijns inziens zijn dat het ook. Onze generatie speelt een niet te ontkennen rol: in vele landen daar is de jeugd demografisch gezien groter dan in Westerse landen. Door het gebruik van sociale media als Twitter en Facebook wordt informatie over de hele wereld via internet verspreid en wordt online steun

gezocht. De overheid waartegen geprotesteerd wordt, probeert dit te blokkeren door bepaalde sites of zelfs het hele internet in het land plat te leggen. Maar dit heeft tot nog toe weinig uitgedaald. Volgens Evgeny Morozov – een Wit-Russische onderzoeker en blogger – kon de regering juist via internet de oproerkrakers oppakken, en zo de protesten ook een beetje neerslaan. Hij schreef dit op in zijn boek *The Net Delusion*.

Het begon in januari in Tunesië, waar de bevolking in opstand kwam tegen president Ben Ali. De laatste druppel voor het volk was de zelfverbranding van straathandelaar Mohammed Bouazizi. Dit drama ging vervolgens – onder meer via sociale media – de hele wereld over.

Al snel – binnen een week – sloeg de opstand over naar Egypte, waar ze – lang niet alle Egyptenaren overigens – uiteindelijk president Hosni Mubarak na 30 jaar weg wilden hebben. De kracht van het protest kwam deels omdat men een voorbeeld nam aan de Jasmijnrevolutie; denkend: dit is het moment! Waarschijnlijk ligt deze revolutie

nog het meest op ieders netvlies, door de dagenlange media-aandacht. Maar ook omdat het ‘oude’ regime niet zonder slag of stoot wilde weggaan. Ikzelf ben het vanaf toen ook meer gaan volgen.

Kracht van sociale media

Zelf zit ik sinds 17 januari 2009 op Twitter (start 2006) nadat Maxime Verhagen (sinds 25 juli 2008 Twitter-minded) er op Radio 1 reclame voor maakte. Hij twitterde tot in de ministerraad, kun je nagaan. Ofschoon hij nu iets op mij voorloopt qua aantal tweets (Twitter-berichten): 9.600 vs 9.300. Dus twee jaar voor de Arabische lente zat ik erbij; en een jaar langer op Facebook (start in 2004, in NL in 2008), de internationale concurrent van het kleine Nederlandse Hyves – waar ik vlak na de lancering in 2004 lid van werd.

Voor januari had ik de kracht van sociale media al door, vooral van Twitter. De snelheid ervan in vergelijking met andere sociale media, radio, tv, laat staan de geschreven pers, is groots. Het grote verschil met Facebook is het doel. Bij Facebook een scala van mogelijkheden om jezelf

Protest

te profileren, met je vrienden te communiceren, maar daarvoor ook een woud van opties waarin je verdwaald kan raken. Bij Twitter is het simpel: in een kort bericht van 140 tekens je boodschap doorgeven, of het nu nieuws is, een oproep, een schreeuw om leven of een alledaags iets. Zo waren de meest zinnige van mijn tweets zogenaamde retweets over vermiste kinderen en andere berichten die politie, Amber Alert en dergelijke verspreiden.

De say-it-forward-beweging via internet heeft de revoluties die

nu plaatsvinden zeker geholpen. Maar in vele publicaties en discussies wordt toch ook wel gerelativeerd: ook zonder deze sociale communicatiemiddelen was de kracht van het volk genoeg geweest. Wat mij betreft mag vooral de journalistiek er heel blij mee zijn, want het is een makkelijke bron, al zal men scherp de feiten moeten blijven checken. Het geeft ook wel weer meer ruimte aan de civiele journalistiek, door mensen, voor mensen – zonder inmenging van ambachtsslieden die journalisten moeten zijn. De grote angst van het ambachtsgilde, dat wel

natuurlijk. Ik sta daar zelf niet helemaal onbevooroordeeld in. Wat mij betreft is het inderdaad een ambacht.

Na Egypte brak de strijd los in Libië. Waar je nu nog – op het moment van schrijven – de belangrijke strijd tussen de rebellen en het leger van kolonel Muammar Gadaffi kunt meebeleven via multimedia. Al komen er op dit moment weinig beelden en informatie vrij uit het oorlogsgebied.

Je kunt bij Twitter niet achterhalen wat je eerste bericht was – ik in ieder geval niet. Je kunt tot 3.200 tweets terugscrollen. Een

Protest

groot gedeelte van mijn berichten is niet van mezelf, maar van een ander, of een iets; een krant, bedrijf, instelling. Als ik het belangrijk, leuk of opvallend vind – de inhoud – dan retweet ik het. Zo

is het ook gegaan met de strijd in Egypte: allerlei noodoproepen uit dat land kwamen via Twitter binnen en door het geretweet kwam het ook mij onder ogen. Het gaat nu te ver om nog te achterhalen

welke berichten ik allemaal heb doorgestuurd naar mijn volgers – want ja ja, ik word ook gevolgd. Weliswaar 300 keer minder dan Maxime Verhagen, maar die zit dan ook in het kabinet.

Column

Vrij van rechts en los van links!

Rust en ChristenUnie. Het lijken twee woorden die nog niet bij elkaar passen. Na een sterke oppositieperiode (2003-2006) klom de partij van drie naar zes zetels bij de verkiezingen in 2006. Toen gebeurde wat niemand verwachtte: de ChristenUnie trad toe tot het kabinet. Een mooi resultaat, maar niet zonder consequenties.

Gedurende de kabinetsperiode veranderde de tijdsgeest in onze maatschappij. In plaats van Balkenende vs. Bos in 2006, was het Rutte vs. Cohen in 2010. Het debat polariseerde naar de flanken, en dus laaide ook binnen de ChristenUnie de discussie over links-rechts op. De 'christelijk-sociale' profilering van de partij en de positie in het kabinet tussen CDA ('midden') en PvdA ('links'), was voor veel media aanleiding om de ChristenUnie steeds vaker 'links van het midden' te plaatsen.

(Proef)ballonnen als het verbieden van roken in de auto en de inkomensafhankelijke boete werden niet meer vergeten en werden telkens weer opgevoerd als bewijs dat de ChristenUnie toch vooral een grotere overheidsinvloed nastreefde en de verantwoordelijkheid niet meer bij de samenleving legde. Vergeten werd even dat de partij een stevige veiligheidsparagraaf heeft, opkomt voor ongeboren leven, het koningshuis en defensie, coffeeshops het liefst verbied en ook de overheidsfinanciën snel op orde wilde brengen. Toch niet bepaald linkse thema's.

Tijdens de verkiezingscampagne in 2010 was er dus het nodige recht te zetten in de beeldvorming. Maar in plaats van een sterke christelijke profilering, bepaalde een wat bestuurlijke toon zonder duidelijke christelijke speerpunten de campagne. Het gevoel van urgentie op de ChristenUnie te stemmen werd niet overgedragen aan de kiezer. Na het verlies van één zetel was er voldoende huiswerk. Een jaar van vele discussies en een evaluatiecommissie volgde.

In de aanloop naar het partijcongres in mei dit jaar, waarop een jaar vol met discussies afgesloten diende te worden, verraste Rouvoet alles en iedereen door zijn vertrek uit de Kamer aan te kondigen. De ervaren Arie Slob nam het stokje over en pleitte op het congres voor 'minder overheid, meer samenleving'. In de media werd dit meteen uitgelegd als koerswijziging. Volgens mij is het een hernieuwde accentuering van het partijprofiel.

De titel van de evaluatiecommissie ('Met hart en ziel') is een goed voorbeeld voor de positie die de partij komende tijd benadrukt. Bestuurlijke taal: eruit! Met passie vanuit de christelijke overtuiging spreken: erin! Arie Slob heeft één ding in ieder geval goed begrepen: het links-rechts verhaal verdeelt de achterban en biedt voer voor de media. Op het congres benadrukte hij daarom dat hij vooral christen is, en niet links of rechts is. Gelukkig zit hij daarin op één lijn met Perspectief, die eerder de koers 'vrij van rechts en los van links' bepleitte, en zijn voorganger Rouvoet.

Door te spreken vanuit het hart en christelijke thema's te agenderen doet de partij er alles aan de stemmer te overtuigen van de kracht van een christelijke partij. Met de Bijbel als bron voor een sterke medisch-ethische paragraaf, een kleine overheid en grote samenleving, sociaal omzien naar de mensen die het echt nodig hebben, aandacht voor de beschermwaardigheid van de aarde en een verlangen om internationaal onze verantwoordelijkheid te nemen. Dat zijn altijd al de speerpunten van de ChristenUnie geweest en dat zullen ze ook blijven! Waar het afgelopen jaren misschien hier en daar wat minder benadrukt is, krijgt de partij met de leiderschapswissel een kans dit opnieuw uit te dragen. Vrij van rechts en los van links. En graag zou ik daar nog aan toevoegen: met oog voor de toekomst!

Israël en de Arabische Lente Shalom in het Midden-Oosten?

Door Jeannette Schoonderwoerd (werkgroepvoorzitter Buitenlandse Zaken en Defensie)

Een bekend beeld: duizenden Arabieren protesteren op de pleinen van hun woonplaatsen. De naties vechten om een stem en de lokale legers pogen de stem te stommen. 'Arabische Lente', noemen wij westerlingen dat; blij dat óns exportproduct, de democratie, nu ook zijn ingang zal vinden in het Midden-Oosten. De Arabische Lente, al dan niet in geslaagde vorm, zal per definitie gevolgen krijgen. Niet in de laatste plaats voor Israël. Wat zijn de perspectieven voor Israël in relatie tot de Arabische revolutie? Zal er vrede komen voor Israël? De relatie van Israël met haar Arabische burens is uiterst precair. Assad, Khadaffi en vele andere dictatoren lieten jarenlang slechts één soort demonstraties toe: de demonstraties tegen Israël en het Joodse volk. De haat tegenover de Joden zit meters, zo niet kilometers diep. Geen Arabische Lente of golf van democratie kan daar tegenop. Arabische kindertjes maken propagandistische wiskunde: "Als je een tunnel graaft van 2 kilometer lang en 1 meter doorsnee, hoeveel Joods bloed past daar in?"¹ De preken van imams zijn vol van vergelijkbare indoctrinatie: "Heb geen enkele barmhartigheid voor de Joden. Waar je ze ook ontmoet, dood ze. Dood de Joden en de Amerikanen en alle westerlingen."² De partijprogramma's van vrijwel iedere Arabische

partij zeggen de vernietiging van Israël te willen bewerkstelligen. Hoewel de huidige militaire interim-regering van Egypte gematigd tolerant is, zegt president to be Amr Moussa Israël te haten. Om de positie van Israël in het Midden-Oosten te begrijpen is het handig om imaginair drie cirkels te tekenen. De eerste cirkel, het hart, is het Palestijns-Israëliësch conflict. De cirkel daaromheen is de relatie van Israël met haar directe burens: Egypte, Jordanië, Libanon en Syrië. De laatste cirkel is de bemoeienis van ideologisch fundamentalistische landen zoals Iran. Inzoomend op de tweede cirkel kunnen we constateren dat Israël slechts met Jordanië en Egypte redelijke contacten onderhoudt of nog onderhoudt. In de Jordaanvallei is er watertransport om een zo groot mogelijke oogst te realiseren aan beide kanten van de grens.³ Samen met Egypte controleerde Israël de grenzen van Gaza om zo de stabiliteit in de regio te behouden. Een van de directe gevolgen van de

Arabische Lente voor Israël is dat de grens met Gaza niet langer gecontroleerd gaat worden. De Israëlische overheid vreest meer en meer wapenhandel rondom Gaza.

Los van een direct gevolg als deze, dobbert op de oppervlakte de vraag of een Arabische natie überhaupt wel in staat is om een rechtsstaat te vormen. Kort analyseren we de reeds bestaande democratische staten in het Midden-Oosten. Allereerst Irak, een brand new democracy. Coalitievorming na de laatste verkiezingen in Irak blijft lange tijd weinig succesvol, Sjiitische en Soennitische partijen bevechten elkaar. Inmenging van Iran bewerkstelligt dat de Sjiitische oud-president Al Maliki in het zadel blijft, ook al heeft hij de verkiezingen verloren. Ook zorgt Iran ervoor dat de extreme sjiitische Al-Sadr partij in de coalitie komt. De Iraki democratie blijkt instabiel en weinig waard: zelfs al zijn er vrije verkiezingen, dan nog is het vatbaar voor de 'charmes' van ideologische buurman Iran.⁴ Ook het democratische Libanon is hier een voorbeeld van. In Libanon is niet de grootste, democratisch verkozen partij onder leiding van Saad Hariri de machtsfactor. Integendeel, de militair-politieke terroristenbeweging Hezbollah voert de scepter. Hezbollah wordt ondersteund door Syrië en Iran. Aangezien

Hezbollah in direct contact staat met Al Qaeda en de Abdullah Azzam Brigade, beiden eveneens onder invloed van Iran, regeert terreur Israëls 'democratische' buurman.⁵ De lobby van Iran brengt ons ook in Turkije, een seculiere staat. Staatsrechtelijk een voorbeeld voor alle Arabische naties. Turkije functioneerde eerder vaak als een brug tussen Israël en Syrië, tot het incident rondom de Gaza-vloot plaats had. Premier Erdogan en zijn minister van Buitenlandse Zaken hebben recentelijk verklaard Turkije te willen islamiseren. Dit blijkt naast hun woorden ook uit hun contacten met onder andere Hamas, Hezbollah en Assad van Syrië. Zelfs Turkije, een vooruitstrevend Arabisch model-land, verliest door toenemend contact met Iran beetje bij beetje haar rechtsstatelijke pijlers. Naast Irak, Turkije en Libanon is ook de democratie in Gaza twijfelachtig: de seculiere Palestijnse Fatah partij regeert volgens de boekjes mee, maar in werkelijkheid heeft Fatah precies zoveel ruimte als de politieke terreurbeweging Hamas haar geeft. Bar weinig dus. In alle Arabische democratieën is democratie een staatsrechtelijk hulsje om een niet democratisch, door islamitische ideologie gestuurd regime.

Door buiten haar publieke steun voor bijvoorbeeld het Egyptische moslimbroederschap ook alle andere mogelijke partijen in het Midden-Oosten te sponsoren, is Iran verzekerd van invloed in de staten van revolutie. Ook op wereldniveau timmert Iran aardig aan de weg: in Zimbabwe en Venezuela liggen deals rondom de ontwikkeling van nucleaire wapens, Nigeria en Senegal zijn gecharterd als transportland voor wapens richting allerlei gebieden in Afrika en Sudans moslimregime wordt ondersteund door Iran.⁶ In de internationale politiek probeert Iran, hoewel de haalbaarheid zeer onwaarschijnlijk is, stapje voor stapje een zetel in de Veiligheidsraad te bemachtigen. Irans ideologisch streven is heerschappij over de moslimwereld en later heerschappij over de hele wereld. Om dat te realiseren moet er vermoord worden: "first the Jews, than the Christians."⁷ Hoewel de Arabische Lente kansen biedt voor liberalisering en democratisering hebben Israël, de Verenigde Staten, de Europese Unie en ook Nederland reden tot scepsis rondom deze revolutiegolf. Moslimideologie scoort nog altijd enorm in het Midden-Oosten en dat zal zich gaan vertolken in de verkiezingsuitslagen, mede door sterke

inmenging van Iran. Een seculier regime zal plaatsmaken voor een pseudo-democratisch religieus regime. De vorming en ontwikkeling van de enige democratieën in het Midden-Oosten tot nu toe vormen daarvoor het belangrijkste argument.

Het verdrijven van de huidige Arabische dictatoren zal leiden tot meer moslimideologie in de politiek van Arabische landen. De positie van Israël zal als gevolg daarvan steeds moeilijker worden. De positie van de christenen in het Midden-Oosten zal verslechteren en ook wij, ver weg in het westen, moeten ons zorgen maken over een steeds sterkere ideologische macht die ons wil overheersen. Echter, een parallel trekkend met post-Sovjet Oost-Europa, kunnen we concluderen dat democratie niet van de ene op de andere dag ontstaat. Misschien zijn de Arabische naties over een aantal jaar in staat om terrorisme uit te bannen en vrijheid te waarborgen voor alle religies. Misschien worden rechtsstaten geboren. Onze generatie zal het verschil moeten gaan maken. Voorzichtig aan komen liberale stromingen op in de Arabische wereld. Deze stromingen zullen hopelijk de radicale ideologieën in kunnen dammen. Reden tot voorzichtig optimisme!

-
1. Mathematic book for 5th grade children, sponsored by Palestinian Liberation Organization and EU budgets
  2. Vrijdagpreek van 13 oktober 2000 in Gaza, vertaald door MEMRI
  3. Onder andere vanuit het dorp Beit She'an
  4. Emma Sky (political advisor to General Odierno, commanding general Multi-National Force Iraq) in "Iraq, from Surge to Sovereignty"
  5. Leak Farrall (senior Counterterrorism Intelligence Analyst) in "how Al Qaeda works"
  6. Novosti Reports
  7. Mahmoud Ahmadinejad, president van Iran

Rentmeester

Rentmeester van de wereld

Door Judith Teune

Aardbeving hier, oorlog daar. Tsunami hier, bosbrand daar. Japan, Egypte, Libië. Het lijkt niet op te houden. Hoe moeten wij hier, als christen, naar kijken? Niet alleen over de gebeurtenissen van vandaag de dag, maar ook, is het goed om te denken dat er nu meer gebeurt dan vroeger? En, moeten we iets doen tegen al die rampen? Trouwens, wat zegt de Bijbel er überhaupt over; leven we in de eindtijd? Om te kijken hoe verschillende mensen met dit soort vragen omgaan, hebben drie mensen wat vragen beantwoord.

Voor Ronald Teune, actief binnen Time to Turn, een jongerenbeweging die staat voor een rechtvaardige en duurzame levensstijl, staat het antwoord in de bijbel: 'Prosper! Reproduce! Fill Earth! Take charge! Be responsible for fish in the sea and birds in the air, for every living thing that moves on the face of Earth' (Genesis 1:28, The Message, red.) Dit citaat vormt voor Teune een soort van leefregel.

Erik Drenth, theoloog, zegt het volgende: 'Rentmeester zijn van de aarde betekent de aarde minstens zo goed achterlaten als we die hebben aangetroffen en waar mogelijk zelfs beter'. Een treffende uitspraak.

Rentmeester zijn betekent dus goed zorgen voor de aarde. Echter, wat is onze invloed als we kijken naar de rampen die gebeuren? Een aardbeving? Inderdaad, een natuurverschijnsel. Tsunami? Eveneens een natuurverschijnsel. Bosbrand, tsja dat ligt aan de oorzaak. En wat betreft oorlog; er zijn nu eenmaal strijdlustige mensen. Toch? 'Nou', zegt Teune, 'we branden grote stukken regenwoud af. Waarom? Voor makkelijk vruchtbare grond. We laten kinderen in mijnen werken in Afrika en sponsoren corrupte regimes. Waarom? Omdat wij goedkope elektronica willen. We gunnen Chinese kinderen bijna geen slaap. Waarom? Omdat wij goedkope spijkerbroeken willen hebben'. En wat voor invloed heeft ons westerse consumptiegedrag? Leven we echt in de eindtijd, en is dat de reden dat dit alles ons 'overkomt'? Hannah Bijlsma, Student Universitaire Pabo, geeft het volgende antwoord: 'Sinds Jezus opgevaaren is naar de hemel, leven we in de eindtijd. De vraag

wanneer Jezus terugkomt kunnen wij niet beantwoorden, omdat Jezus zal komen als een dief in de nacht. Dat we juist nu, in 2011, in de eindtijd leven kunnen we niet zeggen. We leven namelijk nog steeds in de eindtijd, in afwachting van Jezus' komst'.

Drenth deelt de mening dat we niet per se nú in de eindtijd leven; 'Bijbelteksten die het einde der tijden voorspellen, zijn geschreven door mensen die onderdrukt werden. Er zijn verschillende teksten die het einde voorspellen, met een verschillende strekking. Die moeten vooral in de context van de tijd worden gezien. Als je beseft dat Openbaring volledig over de Romeinen en Keizer Nero gaat, wordt het een stuk begrijpelijker.' Volgens hem leven we dus niet in de eindtijd en is het ook niet zo dat er nu meer rampen zijn. 'Wat nu gebeurt staat in geen verhouding tot de Holocaust en de verschrikkingen van het regime van Stalin, om maar twee voorbeelden te noemen. Misschien weten we iets meer dan vroeger, maar het geldt ook dat de impact van nieuws groter is, als het dichterbij gebeurt. Dat geldt niet alleen voor afstand in kilometers, maar ook voor afstand in tijd. Mensen van alle tijden zullen daardoor denken dat de ergste dingen in hun eigen tijd gebeuren. Raar dat we dat nu nog denken. Het is al 66 jaar vrede in West-Europa, dat is historisch gezien best lang.'

Teune: 'Of er nu meer aan de hand is in de wereld? Goeie vraag... Wel denk ik dat we voor het eerst technisch dermate ver ontwikkeld zijn, dat als we willen we in een paar dagen tijd de aarde volledig naar de knoppen kunnen helpen. Nu doen we dat

Rentmeester

weliswaar niet in een paar dagen, maar volgens mij putten we de natuur wel significant harder uit dan in de paar honderd jaar hiervoor.'

Teune heeft als mening dat het altijd goed is om op te letten, en om Jezus na te leven en dat aan andere mensen te laten zien. Dit brengt me bij het volgende punt. Ongeacht we wel of niet in de eindtijd leven, wat moeten we doen tegen de problemen in Libië? Moeten we al ons geld aan 'Help Japan' geven? Teune: 'Ik moet denken aan Abraham die voor Sodom bad, of voor Mozes die voor het volk Israël bad. Twee momenten waarop God het plan had om verwoesting te zaaien, en momenten waarop Zijn mensen het opnamen voor hun medemens. Ik denk dat dat goed is.' Drenth reageert: 'Het enige wat je kunt doen, is vanuit je geloof omzien naar degenen die betrokken zijn'. Bijbels gezien, mogen we dus bidden voor Libië. Mogen we bidden voor Japan. Mogen we bid-

den voor alle mensen die erge dingen doen. Maar, gezien de manier waarop we leven, durven we de taak die God ons vanaf het begin heeft gegeven aan te nemen en verantwoordelijk zijn? Willen we wel rentmeester zijn van deze wereld? Teune: 'We willen goedkope spijkerbroeken, goedkoop vlees en goedkoop vervoer. Persoonlijk denk ik dat rentmeesterschap, verantwoordelijkheid voor de aarde, zo ongeveer het omgekeerde inhoudt. '

Het zijn lastige vragen. Wanneer ik naar mezelf kijk merk ik dat als ik precies wil doen wat goed is voor de wereld, ik mijn hele leven om moet gooien. Omdat ik het er mee eens ben dat het goed is als christen je verantwoordelijkheid te nemen, heeft me dit tot nadenken gezet. Het is goed om eens stil te staan bij de gevolgen van ons gedrag en bij wat we kunnen doen aan de rampen in de wereld. Denk je niet? Ik daag je uit!

Revolutie

Revolutie in de Arabische wereld! De Arabische lente in een notendop

Door Jan-Hendrik van Sligtenhorst (@Giovanni_vS)

Het begon allemaal op 17 december 2010 met de zelfverbranding van Mohammed Bouazizi. De Tunesische straathandelaar zag geen andere uitweg nadat zijn handelswaar door de politie in beslag werd genomen en hij door een vrouwelijke politieagent werd vernederd. Of hij het ooit had durven dromen is de grote vraag, maar feit is wel dat hij met zijn zelfverbranding niet alleen zichzelf, maar ook heel Tunesië en later vrijwel de gehele Arabische wereld in vuur en vlam zette.

De Jasmijnrevolutie

De jonge Bouazizi ontketende met zijn 'heroïsche' daad, want hij heeft in Tunesië inmiddels een heldenstatus verworven, de start van de Jasmijnrevolutie, vernoemd naar de nationale bloem. De Tunesische bevolking ging al lang gebukt onder de enorme (jongeren)werkloosheid, onvrijheid en vriendjespolitiek van het corrupte regime van president Zine El Abidine Ben Ali, maar het tragische einde van Bouazizi was de druppel die de spreekwoordelijke emmer deed overlopen.

De grootschalige protesten in het geliefde vakantieoord bleven vervolgens maar doorgaan en uiteindelijk koos Ben Ali, die al vanaf 1978 als een ware alleenheerser met de scepter over het land zwaaide, eieren voor zijn geld en vluchtte hij met zijn familie naar Saoedi-Arabië. De Tunesiërs waren het meer dan zat dat het geld en de goede baantjes onder de heersende elite werden verdeeld en dat universitaire diploma's geen enkele waarde hadden zolang je niet tot de beruchte klik behoorde.

De Egyptische Revolutie op het Tahrirplein

Geïnspireerd door de succesvolle betogingen tegen Ben Ali gingen ook de Egyptenaren massaal de straat op. Egypte kampte met gelijkwaardige problemen als Tunesië: veel werkloosheid, onvrijheid en corruptie met een door het Westen gesteunde dictator aan het roer. In het geval van Egypte had men met president Hosni Mubarak iemand die zo'n dertig jaar over het land regeerde en hij zou plannetjes hebben om zich te laten opvolgen door zijn zoon Gamal. Mubarak werd net als Ben Ali door regimes als dat van Iran gehaat en was bevriend met het Westen, wat de situatie alleen nog maar ingewikkelder maakte. Uiteindelijk kwamen Barack Obama, Nicholas Sarkozy, David Cameron en co tot de conclusie dat Mubarak zo snel mogelijk op moest stappen. Het Tahrirplein, waar grote mensenmassa's in de Egyptische hoofdstad Cairo samen kwamen om te protesteren, was voor even het centrum van de wereld met dank aan het prachtige vakwerk van de activistische Arabische televisiezenders

Al-Jazeera en Al-Arabiya. De protesten en de gewelddadige reacties werden met de dag heviger. Mubarak beloofde zich niet meer kandidaat te stellen voor de volgende presidentsverkiezingen. Hij liet echter in verschillende persconferenties weten absoluut nog niet aan een onmiddellijk aftreden te denken. Na achttien lange dagen en vele doden en gewonden liet Mubarak zijn vicepresident Omar Suleiman op de Egyptische staatstelevisie, de propagandamachine van het regime, aankondigen dat hij alsnog had besloten om af te treden. Op het Tahrirplein barstten ondertussen de tranen van vreugde bij de mensen in alle hevigheid los. In Nederland leidde de val van Mubarak zelfs tot buikdanstafereilen van Monique Samuel (politicologe met Egyptische achtergrond in de Koptisch-christelijke hoek, @MCTSamuel) op de tafel van Pauw & Witteman.

Een Arabische lente of een Arabische hete zomer?

Toch is het nog maar zeer de vraag of de Arabische lente niet omslaat in een hete zomer. Bijvoorbeeld voor de Koptische

Revolutie

minderheid. Religieus gerelateerd geweld was en is nog steeds een groot probleem in Egypte. Er zijn prachtige beelden bekend van christenen en moslims die hand in hand protesteerden tegen het regime, maar toch zijn de aanslagen op Koptische kerken niet opgehouden in het 'bevrijdde' Egypte. En welke perspectieven heeft de christelijke minderheid nog met een mogelijke regering van de Moslimbroederschap, die wellicht de sharia zullen invoeren?

Domino-effect

In razendsnel tempo waren de opstanden inmiddels al de rest van de Arabische wereld overgegaan; van Libië en Syrië tot Jemen en Bahrein. Stuk voor stuk landen met een alleenheerser in de rol als president, koning, sultan of in een enkel geval zelfs een kolonel. Het is nog wachten op een reisorganisatie die een ware dictatortour door het Midden-Oosten plant.

In Bahrein uitte de sjiiitische meerderheid zich in grote getale tegen de heersende, soennitische koninklijke familie. Met dank aan hulptroepen uit Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten slaagden de Bahreinse autoriteiten er echter in om de opstand onder de duim te houden.

Geert Wilders (@geertwilderspvv) twitterde naar aanleiding van een aangekondigd staatsbezoek van koningin Beatrix, prins Willem-Alexander en prinses Máxima aan Oman en Qatar dat dit bezoek niet een beetje dom was, maar 'erg dom'. Er was

veel te doen geweest om het beruchte diner bij de Omanese sultan Qaboos, maar uiteindelijk scheen het erg gezellig geweest te zijn.

Libië en de kolonel

Het meest in het oog springende is misschien nog wel de opstand in Libië tegen kolonel Muammar Gadaffi. De excentrieke leider verdreef in 1969 de toenmalige koning Idris I en regeerde sindsdien op harde wijze over zijn onderdanen. In het buitenland stond hij jarenlang bekend om zijn vermeende steun aan het terrorisme, de vele relletjes die hij her en der wist te trappen en zijn vreemde gewoontes. Zowel in de Afrikaanse Unie als de Arabische Liga wist men meestal niet wat met Gadaffi aan te moeten. Zo liet hij tijdens een Arabische top ooit een keer op niet al te nette manier optekenen dat hij de vriendschappelijke band tussen de koning van Saoedi-Arabië en de Verenigde Staten verafschuwde. Toen hij door de voorzitter van de vergadering tot de orde werd geroepen, liep hij boos weg met de mededeling dat het schandalig was dat zij geen ontzag voor hem hadden.

Tot zover het karakter van Gadaffi. Dat hij tot de meest verschrikkelijke daden in staat is, is wel gebleken in deze Arabische lente. Vrijwel de hele wereld kwam in opstand nadat hij zijn eigen volk bombardeerde. Een burgeroorlog en militaire missie van de NAVO en haar partners waren het gevolg. Vele gevechten zijn uitgevochten, veel bloed heeft gevloeid, maar de kolonel blijft halsstarrig zitten op zijn

troon. Een 'opstandig' mensenleven meer of minder maakt hem niets uit.

Who's next?

En zo is het nog steeds onbekend waar en wanneer deze Arabische lente zal eindigen. Zullen Ben Ali en Mubarak de enige leiders zijn die naar aanleiding van de grote opstanden de wijk nemen? Who's next? Bashar al-Assad van Syrië? Abdelaziz Bouteflika van Algerije? Abdullah Saleh van Jemen? Of toch de beruchte kolonel van Libië?

Leestips:

Voorbij de horizon; Monique Samuel (@MCTSamuel), 2007, Uitgeverij Timotheüs, Harderwijk (winnaar El Hizra Literatuurprijs 2007)

Zonder verhalen kan ik niet leven; Monique Samuel (@MCTSamuel), 2011

Dromen van een Arabische lente, een Nederlandse diplomate in het Midden-Oosten; Petra Stienen, (@Petra_Stienen), 2008, Uitgeverij Nieuw Amsterdam, Amsterdam

Het zijn net mensen, beelden uit het Midden-Oosten; Joris Luyendijk (@JorisLuyendijk), 2006, Uitgeverij Podium, Amsterdam (winnaar NS Publieksprijs 2007)

The Net Delusion, The Dark Side of Internet Freedom; Evgeny Morozov (@EvgenyMorozov), 2011

Kijktip:

De Arabische lente en wij, VPRO's Tegenlicht (@VPROtegenlicht), <http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen>

Afscheid

Nestor der ChristusBelijders

Egbert Schuurman neemt na 28 jaar afscheid van de Eerste Kamer

Door William Poutsma

Voor het eerst naar de Eerste Kamer (EK). Dat was om eerlijk te zijn een van de belangrijkste redenen om me aan te melden voor de Groen van Prinstererlezing, woensdag 6 april jongstleden. Daar net onder in importantie sluimerde de begeesting die ik bij Egbert Schuurman verwachtte. Ik zeg het maar zoals het is, eerlijk, ook al is het niet om over naar huis te schrijven. Ik verkoos de buitenkant – het plaatje – boven de inhoud – des persoons. Mens dat ik ben.

Schuurman – van 1937, zou dus opa van ieder van ons kunnen zijn – zat sinds 1983 in de First Room, het controlerende oudere broertje van de Tweede Kamer. Eerst namens de Reformatorische Politieke Federatie (RPF) en sinds 1999 in de bundelfractie met het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV), vanaf de millenniumwisseling hernoemd – ons welbekend. Hij zit dus al sedert een jaar voor mijn geboorte in de Eerste Kamer der Staten Generaal aka de Senaat, kun je nagaan hoe op leeftijd ik alweer ben – op Perspectief-gebied gezien.

<SOS> Ik onderbreek deze column voor een spoedbericht: de EK heeft zowaar een Twitter-account. Ik dacht dat ik alles als Tweep had meegemaakt, maar dit verrast me ten zeerste. EINDE BERICHT> @EersteKamer

Naast zijn politieke loopbaan is hij van oorsprong filosoof en ingenieur. Deze twee achtergronden combineerde hij als bijzonder hoogleraar Reformatorische Wijsbegeerte. In die hoedanigheid had ik hem al eens meegemaakt, meer dan een lustrum geleden: als docent tijdens een college in Wageningen, namens de stichting voor Christelijke Filosofie. Ik kon het tot mijn eigen verbazing goed volgen, maar het boek wat je erbij moest lezen wat minder. Enfin, destijds leek hij me al een wijze oude man.

Achtentwintig jaar. Daarmee is hij de nestor onder de senatoren. Een afscheidspodium is hem door ons Wetenschappelijk Instituut Groen van Prinsterer geboden door hem te vragen de gelijknamige

jaarlijkse lezing te geven, ter meerdere inspiratie van de partij. En normaliter wordt deze niet in een zo historische en betekenisvolle locatie gehouden: de vergaderzaal, die aan het aan het begin van de Stadhouderloze periode gebouwd is voor de beraadslagingen van de Staten van Holland en West-Friesland.

Het was subiet de regel je te kunnen identificeren, dus neem ik mijn paspoort braaf mee. Ter plekke blijkt hier niet op gecontroleerd te worden; je krijgt alleen een naamsticker die je op je revers mag plakken. Moet je ook nog je eigen naam erop schrijven. Het vertrouwen is goed, we zijn onder elkaar. Toch raar, die non-beveiliging. Ook al zie ik er typisch CU uit; braaf kapsel, brillette op – ik zou ook kwaadwillend kunnen zijn. Afijn. Na een bak koffie wil ik mijn mond nog even spoelen om van die smaak af te komen. Via drie deuren en twee gangen vind ik eindelijk het watercloset. Aha, vandaar de term achterkamertjes. Wat een doolhof. Schuurman wist de tussendoortjes en achterommetjes.

Ik had me redelijk laat aangemeld, dus mijn plaats was op de perstribune. Tenminste, de selectieprocedure lijkt mij niet per se op anciënniteit, dat zou mijns inziens niet echt christelijk zijn, op prestatie. Ik ken het interieur vooral van het Groot Dictee der Nederlandse Taal – waar ik met wisselende successen thuis op de bank aan mee placht te doen. De twee balkons – pers casu quo publiek – zijn er later ingebouwd, en mogen ook wel weer gesloopt worden, mocht de zaal

onverhoopt een andere functie krijgen, waardoor ze niet meer nodig zijn. Laten we het niet hopen. De tribunes hangen aan weerszijden rondom prachtige portretten en ornamenten aan de muur. Die worden zo nogal enigszins aan het gezicht onttrokken.

Vanuit mijn vogelperspectief kijk ik naar benede, waar de CU-nestor zetelt, in het midden van het bureel, voor het portret van Koning Willem II. Het rare is dat hij gedurende de avond blijft zitten om zijn verhaal te doen, dus niet achter het (s)preekgestoelte. Misschien hoort dit wel bij de mores in de Senaat, 't zal wel. Of het heeft met zijn lichamelijke gesteldheid te maken, te hopen van niet.

Na zijn oratie – de inhoud overstijgt ruimschoots mijn hierbij neergepende overpeinzingen – praat ik nog even na met Emo Bos, ooit rechter in Rotterdam en evenals Schuurman van de seniorale stempel. Nog van de echte ChristusBelijders met lef. Ik luister aandachtig. Als ik weg wil gaan, stuit ik op onze nummer 2. Samen blijven we niet vastzitten in de draaideur naar de donkerte buiten. Arie Slob moet vroeg te bedde, voor een werkbezoek in alle vroegte bij de waterpolitie van Amsterdam. Ikzelf heb een bierafspraak op het Plein. Een verschil van prioriteit, inderdaad. Hopelijk bekliven de woorden (zie ChristenUnieTube) in onze gedachten. Hij als nieuwe nummer 1 en ik? Ach, het werk in Den Haag trekt me meer en meer.

SP'er Jan Marijnissen: man van de geleidelijkheid

Door Frits Tromp

“Het eerste Kamerloze jaar is mij goed bevallen. Ik ben geleidelijk uit de Kamer vertrokken. Al in juni 2008 legde ik mijn fractievoorzitterschap neer. Die twee laatste jaren van het Kamerlidmaatschap ben ik meer op de achtergrond werkzaam gebleven. Ik geloof in geleidelijkheid.”

Aan het woord is Jan Marijnissen, oud Kamerlid voor de Socialistische Partij en nog steeds partijvoorzitter van zijn partij, die hij in 1972 samen met anderen oprichtte. Na de verkiezingen van juni 2010 keerde hij niet meer terug in de Tweede Kamer, de werkomgeving waar hij zestien jaar actief was.

“Ik herkende me helemaal in het verhaal van André [Rouvoet, red.], toen hij zijn vertrek aankondigde. Het was zoals ik het zelf ook heb ervaren.”

In het mediatijdperk waar de westerse wereld nu in zit, heeft een politicus een korter leven, vertelt Marijnissen. “Maar

doorslaggevend was bij mij mijn gezondheid. Na vier keer hernia en twee keer een operatie, werd ik bang er nooit meer vanaf te komen. En, stress is één van de oorzaken van een hernia. Sinds mijn terugtreden spelen mijn rugklachten nauwelijks meer op.”

“Nee, ik zou de SP niet typeren als een revolutionaire groep. Maar we steunen wel de revolutie die nu gaande is in de Arabische wereld. Gelukkig hebben wij hier een democratie waarin de mensen eens in de vier jaar een regering die niet bevalt naar huis kunnen sturen, en tussendoor de straat op kunnen gaan wanneer ze het ergens niet mee eens zijn. Daar is dat nu niet zo; laten we hopen dat het wel de uitkomst zal zijn van de volksopstanden die er nu plaats vinden”, aldus Marijnissen.

Keuzes maken, dat is waar het in de politiek omgaat. Daarbij wil de SP zoveel mogelijk de oppositie

verenigen, om zo het kabinet op andere gedachten te brengen als het gaat om onder meer de bezuinigingen.

“Wij bezuinigen op onze manier. Zo zou je bijvoorbeeld de Joint Strike Fighter niet kunnen aanschaffen, daar bespaar je geld mee. Of je kunt – zoals eerder – een hogere belasting heffen op de winsten die worden gemaakt. Dat zijn keuzes die je kunt maken.”

Een ander verschil van inzicht dat de SP heeft met de regering is de verhoging van de AOW-leeftijd van 65 naar 66 of 67 jaar. Volgens de voormalig politiek leider van de SP wordt het probleem van de onbetaalbaarheid van de AOW ons aangepraat door de voorstanders van de verhoging van de AOW-leeftijd. “Gepensioneerden krijgen een aanvullend pensioen bovenop hun AOW. De meerbelasting die daarover betaald wordt vult het AOW-tekort aan. Bij de verhoging van de AOW-leeftijd wordt vaak het argument van de gestegen levensverwachting aangevoerd. Wij als de SP vinden het correcter op de eerste plaats uit te gaan van het werkzame leven. Veel mensen zijn al lang vóór dat ze 65 worden ‘op’, geestelijk en/of lichamelijk. Doe daar eerst iets aan. En dan zijn we er nog niet; veel werkgevers willen helemaal geen ouderen in dienst hebben of nemen. Tweederde van de 62-plussers zit nu thuis met een uitkering. Sommigen zijn uitge-

Jan Marijnissen

Geboren als Johannes Guillaume Christianus Andreas (Jan) Marijnissen. Groeide op in een katholiek gezin. Werkte onder meer als worstmaker bij Unox en als constructiebankwerker. Richtte in 1972 de Socialistische Partij op. Was vanaf 1975 achtereenvolgens gemeenteraadslid in Oss, lid van de Provinciale Staten in Noord-Brabant, en van 1994 tot en met 2010 Kamerlid. Legde om gezondheidsredenen zijn Kamerlidmaatschap neer, maar is nog steeds partijvoorzitter van de SP.

Interview

Foto: Ari Versluis / SP

teld, anderen willen wel werken maar worden niet aangenomen. Pas als dat allemaal verandert, willen wij nadenken over de verhoging van de AOW-leeftijd.” Op dit punt weet de SP zich gesteund door de PVV van Geert Wilders. Ook deze partij wil de pensioengerechtigde leeftijd op 65 jaar houden. “In het parlement

zitten de SP en de PVV het verst uit elkaar. Maar er zijn natuurlijk ook overeenkomsten, zoals we die met alle partijen soms hebben. Als het om gemeenschapsdenken gaat, staan we dicht bij het CDA en de ChristenUnie dan bij de PvdA. Als het om de inkomensverdeling gaat, staan we weer dicht bij de PvdA. Op veel

immateriële zaken staan we dicht bij de ChristenUnie en de SGP. Per onderwerp kan het politieke landschap er anders uitzien. Een indeling tussen ‘links’ en ‘rechts’ is echt te simpel.”

Op de dag van het interview wordt bekend dat terroristenleider Osama bin Laden door de

Interview

Verenigde Staten is omgebracht. “Het is jammer dat Bin Laden niet berecht kan worden. Want, de internationale gemeenschap moet zich wel aan de regels houden die ze zelf heeft opgesteld. Maar het belangrijkste is dat Bin Laden gepakt is, en nu geen foute dingen meer kan doen.” Tegelijk waarschuwt Marijnissen voor wraakacties, want hij gelooft niet dat Al Qaida nu zo’n morele tik heeft gehad dat we er geen last meer van zullen hebben. De oorlogen in Afghanistan en Irak hoefden niet gevoerd te worden voor de dood van Bin Laden, aldus Marijnissen. “Het internationale terrorisme is eerder gevoed door de oorlogen. De strijd in Irak heeft het terrorisme naar Iraakes grondgebied gelokt. Saddam was weliswaar zelf ook een terrorist, maar hij werkte niet samen met Al Qaida. De oorlog in Afghanistan is een fiasco, want kijk eens hoe het land er nu na tien jaar oorlog voor staat. Kijk eens naar het aantal onschuldige burgerslachtoffers, dat zijn er net zoveel als dat Al Qaida er heeft omgebracht.”

De Dag van de Arbeid, 1 mei, is voor socialisten een belangrijke dag. “Wij voelen ons verbonden met gelijkgestemden. Onder de vlag van het socialisme is veel goeds gedaan,” legt ‘de tovenaer van Oss’ uit, om gelijk de nuance in zijn standpunt te brengen: “Maar de rode vlaggen en het zingen van de Internationale horen toch meer bij de PvdA, vaak besmet met het aureool: links lullen en rechts zakken vullen.” Het kenmerkende van de SP zit hem volgens Marijnissen in de praktijk van de partij. “We

hebben een actief partijkader, met veel vrijwilligers die zich de noden van de medemens aantrekken. Daarbij zien we een wenkend perspectief: een samenleving gebaseerd op de morele uitgangspunten als menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.” Marijnissen heeft niets met Koninginnedag. “De hele straat hing vol met vlaggen, behalve bij ons thuis. Ik heb niet eens een vlag, net als de minister-president,” vertelt Marijnissen. “Volgens mij heeft Nederland veel meer zin in een feestje dan dat het ze om het Koningshuis is te doen. We gaan ook massaal de straat op als we tweede zijn geworden bij het wereldkampioenschap voetballen.”

Na de verkiezingen van november 2006 was de SP betrokken bij de coalitieonderhandelingen. Toenmalig CDA-partijleider en onderhandelaar Jan Peter Balkenende gaf echter de voorkeur voor onderhandelingen met de PvdA en de ChristenUnie. “Natuurlijk is het jammer dat het toen niet gelukt is,” zegt Marijnissen. “Maar onze tijd komt nog, liefst zo snel mogelijk.” Het verlies van Kamerzetels bij de laatste verkiezingen was een domper. De partij is in 2006 als een raket omhoog geschoten naar vijftientig zetels. In 2010 werden het er slechts vijftien. “De breed levende teleurstelling over het niet deelnemen aan de regering heeft daar zeker een rol bij gespeeld. En de wisseling van de wacht in de top van de SP droeg niet bij aan het beeld van een stabiele partij. Maar nu winnen we weer snel terrein terug.

We staan op twintig zetels in de peilingen. Natuurlijk, het zijn peilingen, maar het is een trend en voor de SP een positieve trend.” Eén oorzaak in deze positieve trend is zonder meer het Roemer-effect, de huidige fractievoorzitter van de ‘rode partij’. “Hij wil minimaal tien jaar het gezicht zijn van de SP. En dat zal zijn effect hebben.”

Als partijvoorzitter speelt Marijnissen zelf nu meer een rol op de achtergrond.

“Mijn rol is het aansporen en bemoedigen van de SP-leden”, licht Marijnissen toe. “We kunnen elkaar helpen door elkaar tips en kritiek te geven. We moeten elkaar creatief maken en liefst de inzet verhogen. ‘Spielerei’ past niet bij de aanpak van de SP. Het gaat juist om toewijding en inzicht, dat heb je nodig in de Kamer maar ook op andere plekken in de samenleving, ook in de SP.”

Evenzogoed is discipline een belangrijk onderdeel van je werk. “Toen ik twintig was ben ik een vak gaan leren, constructiebankwerker/lasser. Op het CVV in Uden. De opleiding bestaat nu niet meer. In de eerste week van de opleiding moest ik een stuk U-staal op maat, vlak en haaks vijlen. Het leverde me pijnlijke handen en armen op. Ik deed er een week over om het werkstuk af te krijgen. Toen de docent kwam kijken naar het eindresultaat was hij niet tevreden. “Niet helemaal vlak”, zei hij en pakte een centerpons [een stalen pen met harde punt] en sloeg er een duts in. “Probeer het nog maar eens”, zei hij. Daar heb ik toen heel veel van geleerd.”

PerspectieF presenteert nieuw logo

Op de Algemene Ledenvergadering van 21 mei heeft het PerspectieF-bestuur met trots het nieuwe logo gepresenteerd. Dit nieuwe logo vergroot de herkenbaarheid van PerspectieF en sluit aan bij de in januari 2010 ingevoerde nieuwe huisstijl van de ChristenUnie. Bestuurslid communicatie Anneloes Kelder: "Het blauw staat voor betrouwbaarheid en met het cyaanblauw heeft PerspectieF een nieuwe frisse uitstraling."

PerspectieF pleit succesvol voor trapsgewijze invoering van langstudeerboete

Op het ledencongres van de ChristenUnie heeft PerspectieF zaterdag 14 mei succesvol gepleit om de langstudeerboete niet toe te passen op de studenten die momenteel al begonnen zijn aan hun studie. De Tweede Kamerfractie had eerder al ingestemd met het wetsvoorstel, maar met de resolutie riepen de ChristenUnie-leden de Eerste Kamerfractie op om kritisch te kijken naar de rechtszekerheid van de huidige lichte studenten.

ChristenUnie-jongeren pleiten voor strafbaar stellen openbaar drugsgebruik

Het huidige gedogen van softdrugs moet worden aangepakt. PerspectieF, ChristenUnie-jongeren reikt in de verschenen scripta 'Cannabis' vier actiepunten aan die moeten leiden tot sluiting van coffeeshops en het weer strafbaar stellen van openbaar drugsgebruik.

ChristenUnie stelt kamervragen over mensenrechtenschendingen bij Apple

Begin mei hebben PerspectieF en MakeITFair een actie gehouden voor eerlijke Apple producten. Naar aanleiding van deze actie stelt de ChristenUnie vragen aan de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de minister van Buitenlandse Zaken over mensenrechtenschendingen in de elektronica-sector.

ChristenUnie-jongeren bieden Fair Apple's aan

PerspectieF, ChristenUnie-jongeren voert elektronisch actie tegen mensenrechtenschendingen in de elektronica-sector. Door middel van een ludieke actie, het aanbieden van helaas nog niet verkrijgbare Fair Appleproducten (eerlijke Appleproducten), wil PerspectieF een politiek signaal afgeven, bedrijven aanspreken op hun verantwoordelijkheid en bij consumenten het bewustzijn vergroten van mensenrechtenschendingen door elektronica-bedrijven als Apple.

Vacatures

Vacature werkgroepvoorzitter Duurzaamheid

Duurzaam is een sticker die je tegenwoordig overal op kunt plakken: duurzame energie, duurzame landbouw, duurzaam wonen en ga zo maar door. Het gaat allemaal om het vooruit kijken en niet alleen naar het hier en nu.

De werkgroep Duurzaamheid zoekt naar actuele onderwerpen, diep te uit, schrijft opinieartikelen en probeert creatieve acties op poten te zetten.

Wij zoeken iemand die:

- Lid is van PerspectiefF;
- Graag leiding geeft aan een werkgroep;
- Ongeveer 5 uur per week wil vrijmaken voor PerspectiefF;
- Om de 4 à 6 weken wil vergaderen over duurzaamheid;
- Een brede interesse heeft in duurzaamheid;
- Vernieuwend denkt over duurzaamheid;
- Op de hoogte is van actuele ontwikkelingen omtrent duurzaamheid.

Wij bieden:

- Een uitdagende functie met veel ruimte voor eigen initiatief;
- Een unieke kans voor het ontwikkelen van leiderschapscompetenties;
- Veel mogelijkheden om verder te groeien binnen de organisatie;
- Cursussen om jezelf verder te ontwikkelen;
- Invloed op de politieke standpunten van PerspectiefF.

Vacature werkgroepvoorzitter Arbeid en Sociale Zaken

De werkgroep Arbeid en Sociale Zaken is een nieuwe werkgroep binnen PerspectiefF. Hierin vallen onderwerpen zoals de sociale zekerheid, werkgelegenheid, arbeidsvoorwaarden, re-integratie, verdeling arbeid- en zorgtaken, eenzaamheid en sociaal isolement.

Als werkgroep zetten wij onze ideeën om in opiniestukken die gebruikt kunnen worden voor de publicatie van artikelen. Er wordt ook op andere manieren aandacht gevraagd voor onze ideeën, bijvoorbeeld door het indienen van een resolutie of het laten ondertekenen van een petitie. Daarnaast kunnen we ook een actie inzetten om onze standpunten te verwezenlijken.

Wij zoeken iemand die:

- Lid is van PerspectiefF of lid worden naar aanleiding van deze vacature.
- Leiding wil geven aan een werkgroep van ongeveer 5 à 6 mensen
- Het geen probleem vindt om 5 à 6 uur per week te investeren.
- Vanuit opleiding of eigen ervaring kennis heeft van thema's rond arbeid en sociale zaken.
- Met enthousiasme en bezieling leiding wil geven om een nieuwe werkgroep op te starten.
- Eén keer in de 6 weken op maandagavond aanwezig is bij een politiek overlegorgaan (Politieke Fractie/ Politiek Beraad)
- Het geen probleem vindt om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag wil gaan

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt.
- Ontwikkeling in leiderschap en management
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng.
- Belangrijke invloed op de politieke standpunten van PerspectiefF

Vacature werkgroepleden Ruimte en Mobiliteit

De werkgroep Ruimte & Mobiliteit is op zoek naar versterking. We zijn op zoek naar mensen die op een leuke manier bezig willen zijn met politieke onderwerpen op het terrein van Ruimte & Mobiliteit. De werkgroep houdt zich bezig met veel verschillende onderwerpen. Zo hebben we een actie gehouden om MBO'ers van 16 en 17 jaar aan een ov-kaart te helpen en houden we de ontwikkelingen op het gebied van de ov-chipkaart scherp in de gaten. Op dit moment houden we ons bezig met het tekort aan studentenhuisvesting en proberen we hier creatieve oplossingen voor te vinden. Om onze mening voor het voetlicht te krijgen schrijven we artikelen en hebben we contact met de Tweede Kamerfractie van de ChristenUnie. Op dit moment zijn we, vanwege de huidige samenstelling van de werkgroep, met name op zoek naar mensen die affiniteit hebben met mobiliteit, maar ook anderen zijn van harte welkom. Wil je kennis maken met de politieke wereld, jezelf ontwikkelen en maatschappelijk bezig zijn, meld je aan als lid van de werkgroep.

Wij zoeken iemand die:

- Het leuk vindt om politiek actief te zijn
- Zowel zelfstandig als in teamverband kan werken
- Lid is van PerspectiefF of lid wil worden
- Kennis heeft of kennis op wil doen op het vakgebied Ruimte & Mobiliteit

- Iemand die resultaatgericht is
- Iemand die graag nieuwe dingen oppakt
- Iemand die ongeveer drie uur in de week wil vrijmaken voor PerspectiefF
- Iemand die één keer per zes weken een avond in Amersfoort aanwezig kan zijn

Wij bieden:

- Een uitdagende en enthousiaste werkgroep
- Veel mogelijkheden om verder te groeien binnen de organisatie
- Contacten met vrijwel alle gelederen van PerspectiefF
- Een plek waar jij je mening mag laten horen en een mening kan ontwikkelen
- De mogelijkheid om actief mee te werken aan het beleid en de toekomst van PerspectiefF
- Veel ruimte voor eigen initiatief
- Cursussen om jezelf verder te ontwikkelen
- Gezelligheid

Stuur je CV met een korte motivatie naar Aldert van Eck, voorzitter van de Werkgroep via ruimte@perspectief.nu. Voor meer informatie kun je eveneens contact opnemen met Aldert of met Maarten van Ooijen, bestuurslid Politiek Binnenland via politiek-binnenland@perspectief.nu of 06 – 2529 9976.

Vacature Werkgroepleden Economie en Financiën

Vind je het leuk om na te denken over economische en financiële vraagstukken en breng je deze graag in verband met de politiek? Dan is de werkgroep Economie & Financiën wat voor jou!

De werkgroep houdt zich bezig met onderwerpen rondom Economische ordening, Banken en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Ook de voorstellen die het kabinet heeft gedaan om het huishoudboekje van de Staat weer op orde te krijgen is dit jaar op verschillende vergaderingen ter sprake gekomen. Op dit moment denken we verder na over het aanpakken van mensenrechtenschendingen door bedrijven en Intellectueel Eigendom. Ook de pensioenproblematiek zal de komende periode op de agenda van de werkgroep staan.

Als werkgroep hebben we de mogelijkheid om standpunten rondom deze vraagstukken in te nemen en deze verder uit te dragen. Dit kan op verschillende manieren: via de ChristenUnie, via andere Politieke Jongeren Organisaties (PJO's) of met andere maatschappelijke organisaties. Op deze manier proberen we onze standpunten ook daadwerkelijk in de praktijk te verwezenlijken.

Wij zoeken iemand die:

- Het leuk vindt om politiek actief te zijn

Vacature werkgroepleden Justitie en Veiligheid

Perspectief zoekt mensen die actief willen worden in de werkgroep Justitie & Veiligheid.

De werkgroep houdt zich bezig met onderwerpen rondom criminaliteit en straffen. Ook het takenpakket en de verantwoordelijkheden van de politie en het Openbaar Ministerie behoren hierbij. Verder zoomen we ook in op onveiligheidsgevoelens bij burgers en behoren de vraagstukken rondom terrorismebestrijding en privacywetgeving tot de onderwerpen van de werkgroep. Tenslotte is de werkgroep bezig met vraagstukken aangaande asielzoekers.

Omdat de werkgroep nog op zoek is naar de precieze invulling van de komende periode zoeken we mensen met creatief vermogen en die van aanpakken weten. Bovendien is het handig als je een affiniteit hebt met het recht.

Wij zoeken iemand die:

- Het leuk vindt om politiek actief te zijn
- Zowel zelfstandig als in teamverband kan werken
- Lid is van Perspectief of lid wil worden naar aanleiding van deze vacature.
- Ongeveer drie uur in de week wil vrijmaken voor Perspectief
- Eén keer per zes weken een avond in Amersfoort aanwezig kan zijn
- Via studie of persoonlijke interesse affiniteit heeft met de onderwerpen rondom justitie en veiligheid

Wij bieden:

- Een uitdagende en enthousiaste werkgroep
- Veel mogelijkheden om verder te groeien binnen de organisatie
- Een plek waar jij je mening mag laten horen en een mening kan ontwikkelen
- Vaak contact met andere werkgroepen binnen Perspectief
- Veel ruimte voor eigen initiatief
- Cursussen om jezelf verder te ontwikkelen

- Zowel zelfstandig als in teamverband kan werken
- Lid is van Perspectief of lid wil worden naar aanleiding van deze vacature.
- Iemand die ongeveer drie uur in de week wil vrijmaken voor Perspectief
- Iemand die één keer per zes weken een avond in Amersfoort aanwezig kan zijn
- Via studie of persoonlijke interesse affiniteit heeft met onderwerpen rondom Economie & Financiën.

Wij bieden:

- Een uitdagende en enthousiaste werkgroep
- Veel mogelijkheden om verder te groeien binnen de organisatie
- Een plek waar jij je mening mag laten horen en een mening kan ontwikkelen
- De mogelijkheid om actief mee te werken aan het beleid en de toekomst van Perspectief
- Veel ruimte voor eigen initiatief en creatief inzetten van je talenten
- Cursussen om jezelf verder te ontwikkelen

Stuur je CV met een korte motivatie naar Samuel Negassi, voorzitter van de werkgroep, via economie@perspectief.nu. Voor meer informatie kun je eveneens contact opnemen met Samuel of met Maarten van Ooijen, bestuurslid Politiek Binnenland via politiekbinnenland@perspectief.nu of 06 – 2529 9976.

Vacature werkgroepleden Buitenlandse Zaken en Defensie

Perspectief is op zoek naar nieuwe leden voor de werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie. Ben jij geïnteresseerd in de verhoudingen tussen landen? Maak jij je druk over mensenrechtenschendingen in de wereld? Heb je een internationale blik? Dan ben je bij de werkgroep Buitenlandse Zaken en Defensie aan het juiste adres. Binnen de werkgroep kun je je verdiepen in dit soort thema's. Je hebt de mogelijkheid om artikelen en uitgebreidere studies te schrijven. Daarnaast kan je acties uitvoeren om aandacht te vragen voor belangrijke punten. Daarmee bepaal je mede de politieke lijn van Perspectief. We kunnen onze standpunten communiceren naar de ChristenUnie en de politiek in het algemeen.

Wij zoeken mensen die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Kennis hebben van en interesse hebben in internationale betrekkingen en mensenrechten
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan
- Het geen probleem vinden om 3 uur per week te investeren

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief

Vacatures

Vacature werkgroepleden Democratie, Bestuur en Burgerschap

Perspectief is op zoek naar leden voor de werkgroep Democratie, Bestuur en Burgerschap. Deze werkgroep houdt zich bezig met de inrichting van democratie en bestuur op nationaal en lokaal niveau en alles wat daartussen zit. Ook verdiept ze zich in kwesties rondom burgerschap en identiteit in Nederland. De rechtsstaat en culturele waarden zijn hierbij van belang. De sociale kwesties van de 21e eeuw worden ook behandeld door de werkgroep. Dan gaat het met name om de botsing tussen culturen en de gevolgen van de globalisering. Binnen de werkgroep kun je je verdiepen in dit soort thema's. Je hebt de mogelijkheid om artikelen en uitgebreidere studies te schrijven. Daarnaast kan je acties uitvoeren om aandacht te vragen voor belangrijke punten. Daarmee bepaal je mede de politieke lijn van Perspectief. We kunnen onze standpunten communiceren naar de ChristenUnie en de politiek in het algemeen.

Wij zoeken mensen die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Kennis hebben van (qua studie of anderszijds) en interesse hebben in de onderwerpen waar de werkgroep zich mee bezig houdt (vanuit kennis van staatsrecht, sociologie, filosofie en/of politicologie)
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan
- Het geen probleem vinden om 3 uur per week te investeren

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief

Vacature werkgroepleden Internationaal en Europa

Perspectief is op zoek naar nieuwe leden voor de werkgroep Internationaal en Europa. Binnen deze werkgroep kun je meehelpen met het leggen van contacten met internationale partners van Perspectief en/of kun je je gaan verdiepen in de agenda van de Europese Unie. Perspectief heeft veel contacten met christelijke politieke jongerenorganisaties binnen Europa (binnen het samenwerkingsverband European Christian Political Youth Network) en daarbuiten. Je kunt helpen deze contacten te onderhouden en verder te ontwikkelen.

Daarnaast richt de werkgroep zich op onderwerpen die spelen in de Europese politiek. In samenwerking met de ECPM (Europese Partij waar de ChristenUnie bij is aangesloten) en de Eurofractie van de ChristenUnie ga je je op bepaalde onderwerpen storten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de vormgeving van de Europese Unie. Je hebt de mogelijkheid om artikelen en uitgebreidere studies te schrijven. Daarnaast kan je acties uitvoeren om aandacht te vragen voor belangrijke punten. Daarmee bepaal je mede de politieke lijn van Perspectief. We kunnen onze standpunten communiceren naar de ChristenUnie en de politiek in het algemeen.

Vacature werkgroepleden Ontwikkelingssamenwerking

De werkgroep Ontwikkelingssamenwerking is op zoek naar nieuwe leden die hart hebben voor ontwikkelingssamenwerking. Wij houden ons bezig met verschillende onderwerpen gerelateerd aan ontwikkelingssamenwerking, het centrale thema is het bestrijden van armoede en het streven naar een rechtvaardige verdeling van kansen op wereldschaal. Wij kunnen de inbreng van nieuwe ideeën zeker gebruiken.

Als werkgroep zetten wij onze ideeën om in opiniestukken die gebruikt kunnen worden voor de publicatie van artikelen. Er wordt ook op andere manieren aandacht gevraagd voor onze ideeën, bijvoorbeeld door het indienen van een resolutie of het laten ondertekenen van een petitie. Daarnaast voeren we ook actie om onze standpunten kracht bij te zetten. Daarmee bepaal je mede de politieke lijn van Perspectief. We kunnen onze standpunten communiceren naar de ChristenUnie en de politiek in het algemeen.

Wij zoeken nieuwe leden die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan
- Het geen probleem vinden om 3 uur per week te investeren
- Een grote interesse hebben voor ontwikkelingssamenwerking en zich hierin ook verdiepen
- Streven naar het ideaal van een wereld zonder armoede

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief

Wij zoeken mensen die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature
- Kennis hebben van en interesse hebben in Europese • Politiek en/of het leuk vinden om contacten te leggen met christelijke jongeren die actief zijn in politieke jongerenorganisaties in andere landen
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan
- Het geen probleem vinden om 3 uur per week te investeren
- Organisatorisch talent hebben

Wij bieden:

- Verdieping in onderwerpen die jij interessant vindt
- De mogelijkheid om je netwerk uit te breiden
- De mogelijkheid om je vaardigheden verder te ontwikkelen
- Ruimte voor eigen initiatief en inbreng
- Invloed op de politieke standpunten van Perspectief
- Betrokkenheid bij projecten van Perspectief

O'LINTE
 TRAININGEN | LOOPBAANADVIES | WORKSHOPS

Tel: 08787-18222
 Email: info@olinte.nl
 Web: www.olinte.nl

ontdek talent

teambuilding
solliciteren

communicatie
loopbaanadvies

creatief
samenwerken

feest

trainingen
workshops

netwerken

Locatie Trainingen & Workshops:
 Landgoed Schothorst
 Schothorsterlaan 11
 3822 NA AMERSFOORT

O'linte, altijd waardevol!

Vacature werkgroepleden Gezondheid en Zorg

Perspectief heeft meerdere werkgroepen, die nadenken, discussiëren en schrijven over politieke thema's. In de werkgroep Gezondheid en Zorg denken we na over politiek interessante thema's op het gebied van gezondheid en zorg. Momenteel zijn we als werkgroep op zoek naar enthousiaste nieuwe leden! Als nieuw lid van de werkgroep ga je samen met de voorzitter en één of meer andere nieuwe leden de werkgroep nieuw leven inblazen. Er bestaat dus veel vrijheid om je eigen onderwerpen in te brengen. Je zult je bezighouden met het vormen en verwoorden van standpunten op het gebied van gezondheid en zorg. Dit kun je bijvoorbeeld doen door leeswerk, excursies en het bezoeken van lezingen en debatten. Vervolgens willen we zelf mee kunnen debatteren met de experts en mee kunnen schrijven aan het partijprogramma.

Wij zoeken nieuwe leden die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature;
- Ongeveer 3 uur per week kunnen vrijmaken voor PerspectiefF;
- Affiniteit hebben met gezondheid en zorg ;
- Creatief en vernieuwend nadenken over actualiteiten die relatie hebben met gezondheid en zorg;
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan

Wij bieden:

- Een uitdagende functie met veel ruimte voor eigen initiatief;
- Contacten met vrijwel alle gelederen van PerspectiefF;
- Invloed op de invulling en uitvoering van verschillende projecten;
- Gelegenheid tot het volgen van cursussen en het bezoeken van congressen.

Vacature werkgroepleden Duurzaamheid

Duurzaam is een sticker dat je tegenwoordig overal op kunt plakken: duurzame energie, duurzame landbouw, duurzaam wonen en ga zo maar door. Het gaat allemaal om het vooruit kijken en niet alleen om het hier en nu.

We zoeken actuele onderwerpen op, diepen ze uit, schrijven opinieartikelen en proberen creatieve acties op poten te zetten vanuit onze inzet voor duurzaamheid.

Wij zoeken nieuwe leden die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature;
- Ongeveer 3 uur per week kunnen vrijmaken voor PerspectiefF
- Eens per twee maanden willen vergaderen over duurzaamheid
- Een brede duurzame interesse hebben
- Vernieuwend denken over duurzaamheid
- Het geen probleem vinden om zo nu en dan naar Amersfoort te reizen

Wij bieden:

- Een uitdagende functie met veel ruimte voor eigen initiatief;
- Contacten met andere gelederen van PerspectiefF;
- Invloed op de invulling en uitvoering van verschillende projecten;
- Gelegenheid tot het volgen van cursussen en het bezoeken van congressen.

Vacature werkgroepleden Arbeid en Sociale zaken

De werkgroep Arbeid en Sociale Zaken is een nieuwe werkgroep binnen PerspectiefF. Hierin vallen onderwerpen zoals de sociale zekerheid, werkgelegenheid, arbeidsvoorwaarden, re-integratie, verdeling arbeid- en zorgtaken, arbeidsmigratie, eenzaamheid en sociaal isolement.

Als werkgroep zetten wij onze ideeën om in opiniestukken die gebruikt kunnen worden voor de publicatie van artikelen. Er wordt ook op andere manieren aandacht gevraagd voor onze ideeën, bijvoorbeeld door het indienen van een resolutie of het laten ondertekenen van een petitie. Daarnaast kunnen we ook een actie inzetten om onze standpunten te verwezenlijken.

Wij zoeken nieuwe leden die:

- Lid zijn van Perspectief of lid worden naar aanleiding van deze vacature.
- Ongeveer 3 uur per week kunnen vrijmaken voor PerspectiefF;
- Vanuit opleiding of eigen ervaring kennis hebben van thema's rond arbeid en sociale zaken.
- Creatief en vernieuwend nadenken over actualiteiten die relatie hebben met arbeid en sociale zaken;
- Het geen probleem vinden om af en toe naar het midden van Nederland af te reizen (Amersfoort, Utrecht)
- Actief aan de slag willen gaan

Wij bieden:

- Een uitdagende functie met veel ruimte voor eigen initiatief;
- Contacten met andere gelederen van PerspectiefF;
- Invloed op de invulling en uitvoering van verschillende projecten;
- Gelegenheid tot het volgen van cursussen en het bezoeken van congressen.

Colofon

Perspex wordt uitgegeven door
Perspectief, ChristenUnie-jongeren
Hoofd- en Eindredactie:
Frits Tromp
Redactieleden zijn:
William Poutsma
Jan Hendrik van Sligtenhorst
Renske Oudekerk

Redactieadres Perspex:
Postbus 439
3800 AK Amersfoort
tel.: 06-137 741 34
e-mail: perspex@perspectief.nu

Bezoekadres:
Puntenburgerlaan 91
3812 CC Amersfoort
tel: 033- 422 69 51
fax: 033- 422 69 68
info@perspectief.nu
www.perspectief.nu

Bestuur PerspectiefF:
Voorzitter: Robert Heij

Bestuurslid Politiek en vice-voorzitter: Daan Weststrate
Bestuurslid Politiek Binnenland: Maarten van Ooijen
Bestuurslid Binnenland en Justitie: Yntzen Lont
Bestuurslid Politiek Buitenland: Niels Rijke
Algemeen Secretaris: Elizabeth Oevering
Penningmeester: Martin Otte
Bestuurslid Communicatie: Anneloes Kelder
Bestuurslid Intern: Bernard Bos
Bestuurslid Afdelingen: Imre Grevers

Aan dit nummer werkten mee:
Werkgroep Binnenland en Justitie
Werkgroep Ruimte en Mobiliteit
Gertieme Fahner
Ytzen Lont

Druk: Van der Weij, Hilversum

NAW-gegevens

PerspectiefF registreert NAW gegevens van alle leden. Zorgvuldig geselecteerde derden stellen wij af en toe in staat om u gerichte aanbiedingen te doen. Vragen of bezwaar? Neem dan contact op met de ledenadministratie. Dan vermelden we dat u geen aanbiedingen wilt.

Lidmaatschap:
€12,50 per jaar

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk te gebeuren, tenminste 4 weken voor het eind van het jaar. Dit kan per mail (ledenadministratie@christenunie.nl) of per brief.

Informatie

PerspectiefF, ChristenUnie-jongeren
Postadres: Postbus 439
3800 AK Amersfoort

Thuisonderwijs. Verantwoordelijkheid ouders versus invloed overheid

In maart was het ineens weer een actueel onderwerp in de media: thuisonderwijs. Nog geen 0.01% van de leerlingen krijgt thuisonderwijs. Aanleiding voor de discussie was het feit dat het Islamitisch College in Amsterdam zijn deuren moest gaan sluiten en dat ouders overwogen hun kinderen thuisonderwijs te gaan geven. Perspectief had al ver voor deze discussie zijn standpunt bepaald: thuisonderwijs moet mogelijk zijn voor iedere ouder die dat wil. Ouders moeten echter wel aantonen hun kinderen een bepaald niveau van kennis en kunde bezitten.

Voordat er een pleidooi wordt gehouden voor het in stand houden van thuisonderwijs, is het van belang om eerst helder te hebben wat onder thuisonderwijs verstaan dient te worden. In de meeste gevallen vindt thuisonderwijs plaatst in de thuissituatie, maar dat is per definitie niet gebonden aan het ouderlijk huis. In Amerika, waar het thuisonderwijs vaker voorkomt, is het gebruikelijk dat ouders samenwerken en bepaalde ouders hun expertise overbrengen naar de kinderen. De invulling van het onderwijs beperkt zich niet enkel tot de reguliere schoolvakken. Aspecten op het terrein van de sociaal- emotionele ontwikkelingen krijgen ook aandacht. De wijze waarop de leerstof wordt aangeboden en verwerkt wordt, verschilt per gezin.

Voor Perspectief staat vast dat ouders de keuzevrijheid moeten hebben om een vorm van onderwijs te kiezen die aansluit bij hun visie op opvoeding en onderwijs. Kinderen zijn door God gegeven aan de ouders. Daar zijn zij als eerste verantwoordelijk voor. Voor verreweg het overgrote deel van alle kinderen, kiezen ouders voor een school bij hen in de buurt die aansluit bij deze lijn. Onderwijs gaat verder waar ouders dit niet kunnen. Helaas blijkt dat niet altijd mogelijk te zijn en kiezen ouders om die reden ervoor om hun kind thuisonderwijs te geven. Perspectief is voor deze vorm van onderwijs omdat daarmee deze essentiële lijn voortgezet kan worden. Thuisonderwijs is echter alleen mogelijk op grond van een vrijstelling van de Leerplichtwet als aantoonbaar gemaakt kan worden dat ouders bezwaren heb-

ben tegen de richting van het onderwijs op alle binnen redelijke afstand van de woning gelegen scholen. In de herziene leerplichtwet van 1969 werden ouders naar de zijlijn gerangeerd als het ging om de invulling van het onderwijs. Vanaf dat jaar is het thuisonderwijs geen wettelijk alternatief meer voor het schoolonderwijs

In de actuele discussie werd vaak gesteld dat men twijfelde aan de kwaliteit van dit onderwijs. Het is goed om op te merken dat deze vorm van onderwijs niet onder de verantwoordelijkheid van de overheid valt. De overheid moet dus terughoudend zijn in het stellen van eisen. Wel zou het goed zijn volgens Perspectief dat deze vorm van onderwijs wettelijk erkend wordt. Daarmee wordt deze vorm van onderwijs transparanter en is er meer zicht op de kwaliteit.

Uit onderzoeken die zijn gedaan blijkt overigens dat de kwaliteit goed is. Tegelijkertijd pleit Perspectief er voor dat er door de ouders wel aangevoerd moet worden zodat er een basisoniveau van kennis en kunde gegarandeerd wordt. Zeker als later besloten wordt om, na een verhuizing of andere situatie, het kind wel naar het regulier onderwijs te sturen. De manier waarop dit aangevoerd wordt, moet echter vrij gelaten worden aan de ouders. Daar past een terughoudende houding van de overheid. Perspectief pleit ervoor om criteria op te stellen voor zowel de ouders als de leerlingen waaruit blijkt dat de kennisoverdracht in de breedste zin van het woord heeft vorm gekregen. Deze opgestelde criteria kunnen>

onafhankelijk getoetst worden bij de ouders en de leerlingen

Perspectief is dankbaar voor de keuzevrijheid die ouders nu al hebben als het gaat om het kiezen voor een school die aansluit bij hun overtuiging waarin zij hun kinderen willen opvoeden en laten onderwijzen. Voor de ouders waarvoor deze lijn niet vanzelfsprekend is pleiten we voor het wettelijk verankeren van thuisonderwijs, maar ook

het laten aantonen van de kwaliteit door ouders. De overheid kan enkel kwalitatieve criteria opstellen, verder dan dat kan en mag de overheid niet gaan

Rienette Sytsma, oud-voorzitter werkgroep Onderwijs, Jeugd en Gezin en Femke van de Kolk, voorzitter werkgroep Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

---

De bijzonderheid van de BES-eilanden.

Hoe 'bijzonder' zijn de BES-eilanden? Het nieuwe artikel 1 lid 2 Statuut schept de mogelijkheid om andere en specifieke maatregelen te nemen ten aanzien van deze eilanden met het oog op hun 'bijzonderheid' in vergelijking met Nederland. Een gesprek met de eilandsraadleden van Bonaire maakt duidelijk dat er over het gebruik en interpretatie van dit artikel onvrede bestaat.

Een onderzoek naar de waarborging van mensenrechten op de BES-eilanden na 10-10-10¹ bracht mij onlangs naar het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Dit bood de gelegenheid om de eilandsraadleden van Bonaire te vragen naar hun visie en ervaringen van de recente staatsrechterlijke hervormingen. Het centrale probleem in hun ogen is het democratisch tekort van de BES-eilanden ten aanzien van de totstandkoming van Nederlandse wetgeving die van kracht zal zijn op de eilanden - of zelfs speciaal voor dit grondgebied is ontworpen. De bestuurders op de BES-eilanden hebben invloed op de totstandkoming van wetgeving en beleid in het voorproces door onderhandeling met de minister. De Tweede en Eerste Kamer kunnen echter door het aannemen van amendementen wezenlijke veranderingen aanbrengen waar geen draagvlak voor is op de BES-eilanden. Nauw hieraan verbonden is de gelijkwaardigheid tussen het Europese deel van Nederland en de BES-eilanden als ook gelijkwaar-

digheid van individuele burgers.

Artikel 1 lid 2 Statuut² is ingevoerd om de BES-eilanden als openbare lichamen een 'bijzondere' positie binnen Nederland te geven.

Specifieke maatregelen kunnen worden getroffen voor de BES-eilanden op grond van de geformuleerde factoren. De indruk ontstaat gemakkelijk dat het Europese deel van Nederland bepaalt wanneer de BES-eilanden bijzonder zijn in de zin van artikel 1 lid 2 Statuut en dat bepaling hiervan grotendeels wordt bepaald door kostenoverwegingen. Dit kan geïllustreerd worden door regelingen ten aanzien van sociaal-economische onderwerpen te vergelijken met moreel-ethische kwesties.

Denk hierbij aan afwijkende regelingen ten aanzien van sociale zekerheid op de BES-eilanden. Ook al behoren de eilanden nu tot Nederland, de hoogte van bijstand en AOW zijn niet gelijk gesteld aan die in Nederland. Dit wordt gerecht-

vaardigd met een beroep op de economische en sociale omstandigheden van de eilanden. Daartegenover staat dat op grond van gelijke behandeling wetgeving is aangenomen dat ervoor moet zorgen dat legalisering van abortus binnen één jaar en van euthanasie binnen twee jaar wordt geregeld. Ten aanzien van ethische kwesties wordt geen rekening gehouden met de sociale omstandigheden van deze eilanden en de eigen cultuur die daar heerst.

Uiteraard zijn er goede gronden om ten aanzien van sociaal-economische wetgeving rekening te houden met de economische draagkracht van de BES-eilanden en de situatie die de leefomstandigheden bepaalt. Tweede Kamerleden pleitten voor een 'fatsoenlijk niveau van voorzieningen' die rekening houden met de op de eiland geldende standaarden.³ Maar de discussie omtrent verhoging van de AOW-leeftijd laat zien hoe gemakkelijk de indruk op de eilanden ontstaat dat al naar gelang een maatregel geld kost, de Nederlandse politiek kiest voor differentiatie op grond van artikel 1 lid 2 Statuut. Het gelijkheidsbeginsel van artikel 1 Gw wordt dan aan de kant gezet. In deze discussie over de AOW-leeftijd werd namelijk het argument naar voren gebracht dat het redelijk is om verhoging van de AOW-leeftijd in het Europese deel van Nederland automatisch door te vertalen naar de BES-eilanden.⁴

Kamerlid Ortega bracht naar voren dat verhoging van de AOW-leeftijd in Nederland gekoppeld is

aan de stijgende levensverwachting. Aangezien de levensverwachting op de BES-eilanden lager ligt, lijkt een gelijke AOW-leeftijd op een gelijke behandeling van ongelijke gevallen. Dat is uiteraard in strijd met artikel 1 Gw.

Gelijkwaardigheid is een begrip dat lastig inhoud te geven is in de relatie tussen de BES-eilanden en het Europese deel van Nederland. Voor Nederlandse politici ligt hier een belangrijke taak, omdat ook de belangen van de BES-eilandbewoners dienen te worden vertegenwoordigd. Het probleem van het democratisch deficit heeft als gevolg dat interpretatie van artikel 1 lid 2 Statuut invulling krijgt op een manier dat geen draagvlak heeft op de BES-eilanden. Daarnaast zorgt het gebrek aan een eenduidige interpretatie en gebruik van artikel 1 lid 2 Statuut voor onduidelijkheid en onzekerheid op de BES-eilanden. Daarom is van belang dat de Nederlandse politiek zich bezint op het gebruik van dit artikel en de BES-eilanden hier actief bij betreft. Dit zou bereikt kunnen worden door interpretatie van artikel 1 lid 2 Statuut duidelijk te verbinden aan een formulering van een ondergrens van mensenrechten en levensstandaard dat aanwezig dient te zijn binnen Nederland als geheel. De vraag die de komende tijd dus aandacht verdient is 'welke ondergrens moet er zijn voor alle Nederlandse burgers?'.

Hanneke Palm – lid werkgroep Binnenland en Justitie

-
1. Vanaf die datum zijn de eilanden Bonaire, St. Eustasius en Saba, kortweg de BES-eilanden genoemd, "openbaar lichaam" van Nederland.
  2. "Bonaire, Sint Eustasius en Saba maken elk deel uit van het staatsbestel van Nederland. Voor deze eilanden kunnen regels worden gesteld en andere specifieke maatregelen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland."
  3. Kamerstukken II 2009/2010, 31 954, nr. 13.
  4. Kamerstukken II 2009/2010, 31 954, nr. 13, zie ondermeer uitspraken van VVD-Kamerlid Remkes.

Eigenwijzer

Ingezonden

“Ethiek is nauwelijks een issue”

Otto van der Galiën zegt in de vorige Perspex dat hij “de Bijbel nog steeds serieus (neemt), ook in de politiek.” Echter, “het gaat in de provincie puur om de harde sector (sic!) als ruimtelijke ordening en milieu, ethiek is nauwelijks een issue op provinciaal niveau.” Vervolgens staat er onder het kopje ruimtelijke ordening dat Van der Galiën zich verzet tegen de plaatsing van een nieuw asielzoekerscentrum. “De vluchtelingen lopen alleen maar voor de voetenl,” zo staat als toelichting bij dit speerpunt aan het slot van het artikel. Wellicht bedoelt Van der Galiën dat ethiek alleen betrekking heeft op zaken als abortus, euthanasie en het homo-huwelijk. En zijn woorden lijken te impliceren dat de bijbel in de politiek alleen

op dergelijke terreinen relevant is, in elk geval niet als het gaat om de opvang van asielzoekers en de omgang met de schepping. Het is eenvoudig te ridiculiseren, maar de visie op ethiek die deze PVV’er tentoon spreidt staat niet zo heel ver af op die van sommige politici en leden van de ChristenUnie en haar voorgangers. Een voortdurende bezinning op de ethische relevantie van de bijbel voor de verschillende terreinen waar de politiek over beslist en een weging van de prioriteit van verschillende terreinen is cruciaal als we de ethische betekenis van de teksten in de bijbel voor de hedendaagse politiek op waarde willen schatten.

Ruben Altena, passief lid van Perspectief

Recht doen

In het stuk van Roosmarijn Veldstra waarin ze verslag doet van een georganiseerde reis naar Israël (nummer 1 van 2011) stelt ze aan het eind dat ze geleerd heeft “dat we op moeten passen om teveel op één partij te gaan focussen (...), maar beide kanten van het verhaal moeten opzoeken.” Ik krijg echter niet bepaald de indruk dat de verschillende perspectieven van Palestijnen (en trouwens ook van Joodse Israëliërs) zijn gevonden. De Israëlische Arabier lijkt niet erg kritisch op het overheidsbeleid van Israël en dat lijkt evenmin te gelden voor de Christen-Arabier. Dat persoonlijke ontmoetingen een heel ander perspectief kunnen geven is bijvoorbeeld te zien in de weblog van een andere jonge christen die een half jaar in Jeruzalem woonde. Ook de men-

sen die zij ontmoet zijn verre van representatief (dat ze daar werkte voor de christelijke Palestijnse organisatie Sabeel zegt de kenner genoeg), maar ze geven wel een heel ander beeld, wat een gezond tegenwicht biedt aan het verslag van Veldstra. Dit weblog is te lezen op wereldverhalen.wordpress.com.

Ruben Altena, passief lid van Perspectief

Ingezonden

De Principe Polis

Een verantwoorde én betaalbare zorgverzekering.

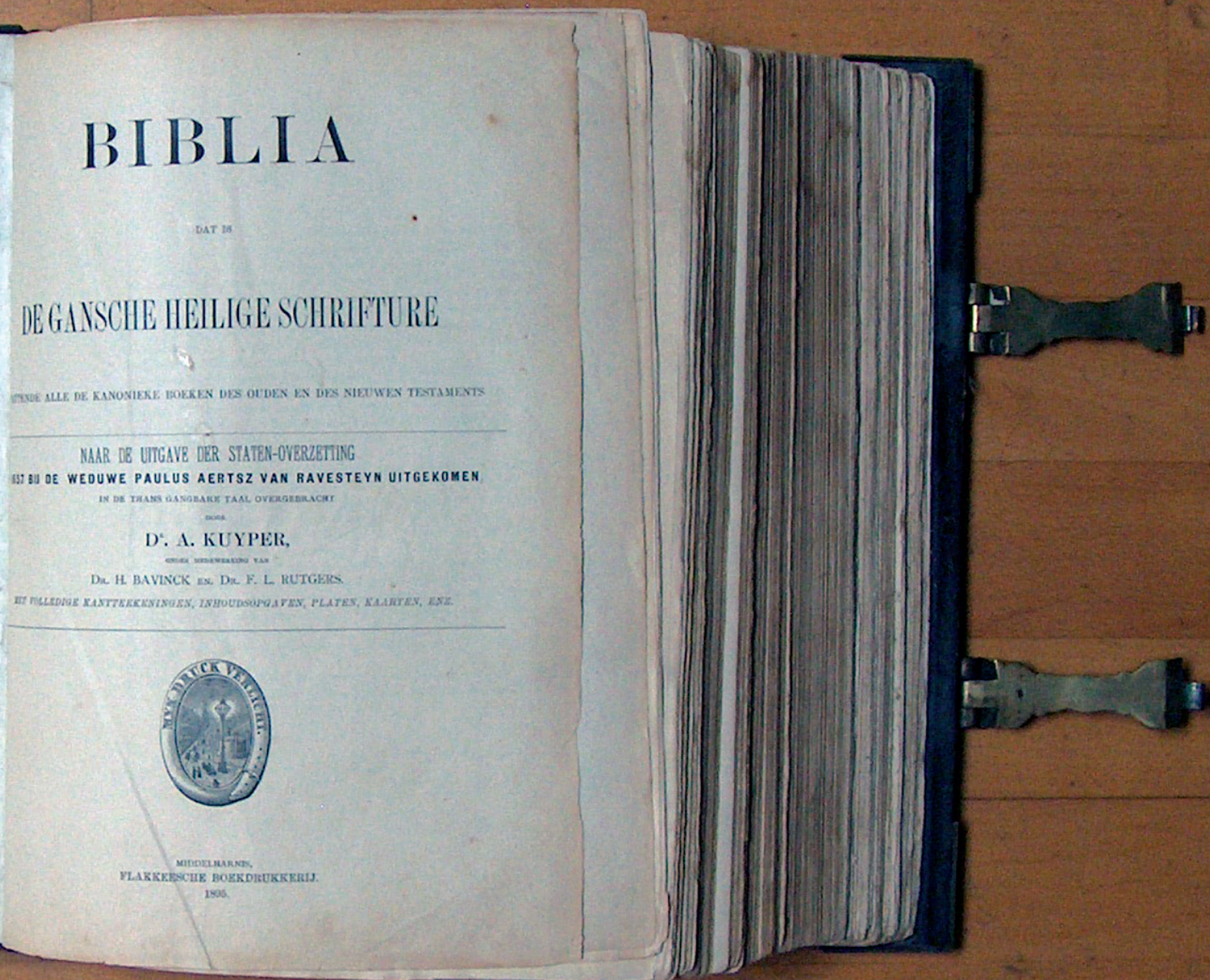
Voor de leden van Perspectief

DVZ biedt jou een unieke zorgverzekering aan: De Principe Polis. Een verantwoorde verzekering met respect voor het leven. Zeg NEE tegen levensbeëindigend handelen, zeg JA tegen christelijke zorg. Kies voor de Principe Polis!

Aanbieding Perspectief

- 10% korting op de basisverzekering
- 15% korting op alle aanvullende verzekeringen
- 10% korting op de doorlopende reisverzekering

Thema

TAAL

Beeldspraak, gezegdes en
spreekwoorden in de Bijbel

EIGENWIJZER

Politiek taalgebruik

INHOUD

TAAL EIGENWIJZER

4 / 5

Geen zorgen voor morgen:
dan wordt u gejonast

6 / 8

**Weten waar Abraham de
mosterd haalt**

9

COLUMN

**Krachtig leiderschap
in moeilijke crisistijd**

10 / 11

Zingend protesteren

12 / 13

**De neergang van taal
in de politiek**

14

Ruilen, gunnen en delen

18 / 19

Een andere benadering

20 / 21

**ХРЫСЬЦІЯНСКІЯ ПРЫНЦЫПЫ
І БЕЛАРУСКІ ПАТРЫЯТЫЗМ!**

22 / 23

Over alles mogen zeggen

24 / 25

**De stichting van een
Palestijnse Staat**

26

Taal van politici doet er toe!

27 / 28

**Het tekort van
het liberale vrijheidsbegrip**

REDACTIE

Marjolein Koster

Renske Oudekerk

William Poutsma

Jan-Hendrik van
Sligtenhorst

Frits Tromp

VOORWOORD

Met bescheiden trots presenteert de Perspex-redactie de vernieuwde vormgeving van het blad. Omdat Perspectief een nieuwe huisstijl heeft gekregen, heeft de Perspex zich daar aan aangepast. Op deze manier beginnen we het nieuwe seizoen met een frisse vormgeving.

Niet alleen het uiterlijk heeft de redactie tijdens de zomermaanden bezig gehouden. Sterker nog, we zijn bezig geweest om artikelen over taal te maken. Zo is er onder meer een interview met “meester-interviewer” Frènk van der Linden. In deze Perspex ook een verhaal over twee protestliederen, een manier om met woorden en muziek de onvrede te uiten.

Wat niet is veranderd, is dat ook van de kant van het bestuur een aantal artikelen zijn geschreven. Deze staan vanzelfsprekend in de EigenWijzer. Tevens vind je in deze Perspex een aantal vacatures voor binnen de organisatie. Vergeet niet om ook de website van Perspectief in de gaten te houden.

Een goede start van het nieuwe seizoen gewenst.

Geen zorgen voor morgen: dan wordt u gejonast

Beeldspraak, gezegdes en spreekwoorden in de Bijbel

De Bijbel staat vol met verhalen en uitspraken die terecht tot de verbeelding spreken. De ware verbeelding, om het deftig en vroom te zeggen.. Want nu zou je kunnen concluderen dat ik het heilige boek maar een leuk sprookjesboek vind. Nietes. Het gaat om de kern van de verhalen, die tegen onszelf ingaan. Dat is zo verrassend. En nu gebruiken we ze soms als beeldspraak in vergelijkingen, als gezegde of spreekwoord.

Op dit moment kan ik niet een mooi voorbeeld te berde brengen, dat kan deels met mijn gefermenteerde hersenbrij te maken hebben, maar meer met wat iedereen wel eens heeft: ergens net niet op kunnen komen. Daargelaten dat 'te berde brengen' ook etymologisch verklaard kan worden: denk maar aan iets op tafel gooien, zoiets. Even Bijbels nadenken, aha ja, het jonasen bijvoorbeeld. Iemand pakt de armen van het 'slachtoffer' beet en een ander diens benen. En dan maar zwaaien en met loslaten dreigen, staand op het droge. Vaak -zo niet altijd- gebeurt dit vlakbij de

„... dat kan deels met mijn gefermenteerde hersenbrij te maken hebben...”

waterkant, zodat het slachtoffer een nat pak krijgt aan het eind van een zwierezwaai. Deze scene is praktisch een op een gekopieerd uit het Bijbelboek Jona. Deze profeet was gevlucht voor God omdat hij een klus niet wilde klaren. In het eerste hoofdstuk staat dit beschreven. Een storm steekt op, de bemanning van het schip waar Jona op aanmonsterde, doet er alles

aan om niet gekelderd te worden. Als laatste redmiddel vragen ze Jona:

En ze vroegen hem: 'Wat moeten we met je doen, dat de zee ons met rust laat?' Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. 12, Hij antwoordde: 'Gooi me in zee, dan zal de zee jullie met rust laten. Want ik weet dat het mijn schuld is dat deze storm zo tegen jullie tekeergaat.' 13 Maar de mannen roeiden uit alle macht om weer aan land te komen; dat lukte hun echter niet, want de zee ging steeds onstuimiger tegen hen tekeer.

14 Toen riepen ze tot de HEER: 'Ach HEER, laat ons toch niet vergaan als wij het leven van deze man opofferen. Reken het ons niet aan als hier een onschuldige sterft. U bent de HEER, al wat u wilt dat doet u!' 15 Toen tilde ze Jona op en gooiden hem in zee, en de woede van de zee bedaarde. 16 De mannen werden vervuld van bang ontzag voor de HEER. Ze brachten hem een offer en deden hem geloften. (Jona 1:11-16)

„... zodat het slachtoffer een nat pak krijgt aan het eind van een zwierezwaai.”

- *De hand in eigen boezem steken*
- *De splinter in een anders oog zien, maar niet de balk in eigen oog*
- *Een lust voor het oog*
- *Eerst zien en dan geloven*
- *Dat is niets nieuws onder de zon*
- *Er zit een addertje onder het gras*
- *Hoogmoed komt voor de val*
- *Beter een goede buur dan een verre vriend*
- *Een wolf in schaapskleren*

„Toen tilden ze Jona op en gooiden hem in zee, en de woede van de zee bedaarde.“
(Jona 1: 15)

Passie, kan het Nederlands in haar taalgebied floreren. Het Christendom heeft daarin zeker een grote rol gespeeld, met als voorbeeld de invloed van de Statenvertaling. Hoe dat zit, moogt u zelf pogen op te zoeken. En vindt u het niet, geen zorgen voor de dag van morgen (Matteüs 6:34).

Dorst naar het leven

En om u te vermaken hier een lijstje met gezegdes die u zelf mag herleiden. Als u ze moogt vinden, gebruik ze in uw leven, zodat u ook in uw uitingen het goede nieuws mag brengen. Ook al begrijpt iemand u niet als u vraagt: Dorst u ook naar gerechtigheid in uw leven?

En ondanks dat het Nederlands niet een Bijbelse taal is – Oud-Oudtestamentisch dan, mag het best gepromoot worden. Het is immers een van de talloze talen van het voortdurende Nieuwe Testament, de tijd waarin we nu leven. Daar het Engels misschien het meest favoriet is voor popmuziek en het Duits voor de Matteüs

door William Poutsma

Interview met

Frénk van der Linden

Beroep: INTERVIEWER

Weten waar Abraham de mosterd haalt

Stel: je bent (actief) lid van Perspectief, en je ziet jezelf later het liefst in de bankjes van de Tweede Kamer zitten. Vergeet dan niet dat je dan (en misschien nu al) constant in de gaten wordt gehouden door de mensen van het harde nieuws. Maar ook door die van de lange adem, van het interview, van de verdieping. Dan is het handig om te weten hoe zo iemand een gesprek met je ingaat. Landelijk bekend om zijn specialisatie op interviewgebied is Frénk van der Linden bij dezen geïnterviewd. Maar lang niet zo goed natuurlijk. GRIJNS.

Hebt u ooit wel eens gedacht een vereniging van (fonetische) Frenken op te richten, samen met Frank Rijkaard? Oftewel, hoe komt u aan uw (voor)naam?

„Wat wel grappig is, je hebt bij het Parool een journalist, Frenk der Nederlanden, met een E, die Frenk en ondergetekende komen allebei uit Hillegom. Een bollendorp. Wij maakten grapjes onderling en op het schoolplein werd ook wel gegeind, Frenk met een streepje voor, dat was ik dan, en je had die andere Frenk. In mijn geval was het een vrij bizar verhaal: mijn vader was fan van Frank Sinatra, in de jaren vijftig, maar als eenvoudige vrachtwagenchauffeur wist hij niet precies hoe je die naam spelde. Toen hij naar de drukkerij ging om het geboortekaartje te laten maken, en de eigenaar daar vroeg hoe je Frank spelde, heeft mijn vader ter plekke iets verzonnen, iets met een E. De drukker dacht: misschien een streepje erop, en ze hebben dat fout gedaan, want feitelijk staat er nu Freeeeeenk. Dat streepje naar rechts geeft een eeeee-klank. Daarklopte werkelijk geen dondervan, maar voor een journalist is het natuurlijk wel leuk om een naam te hebben die herkenbaar is. Waardoor je makkelijker wordt herinnerd, dat is een voordeel. Stel je bent een hele goede journalist en je heet Jan Jansen, dan is dat toch ongelukkig.”

Samen met regisseur Gisèla Mallant maakte hij de documentaire 'Verloren band', over de veertig jaar durende koude oorlog tussen zijn ouders na hun scheiding. De enthousiast ontvangen film leidde tot een verzoening.

Hoe is het sinds die tijd verlopen in de familie?

„Mijn ouders waren veertig jaar in oorlog, maar hebben na het draaien van de documentaire zich verzoend. Sindsdien hebben zij heel frequent contact. We ontmoeten ze op familiefeestjes. Laatst reden we zelfs met z'n allen door de Bollenstreek, om er te gaan wandelen. Met z'n vieren en de partners van mijn zus en mij. Dat was een geweldige mooie dag. Als je na vier decennia strijd tot elkaar kan komen.”

„Je hoopt natuurlijk als je zo'n film maakt dat je niet alleen persoonlijk iets bewerkstelligt, dat het inspiratie oplevert, bemoediging; ik heb heel veel reacties gekregen, duizend mails of meer van mensen die er iets in herkennen.”

U presenteerde NCRV's '30 Hoog'. Hoe was die tijd?

„Afgelopen voorjaar was de laatste uitzending, omdat ik nu meewerk aan 'Altijd Wat'

van de NCRV. De '30 Hoog'-formule was een reactie op een hele lange periode waarin ik me intensief voorbereidde op interviews; het voordeel daarvan is dat je heel goed weet waar Abraham de mosterd haalt, hoe je een interview open moet breken, waar het nieuws zit, hoe je kan schrijven of uitzenden.

foto: Ben Kleyn

„... het voordeel van een goede voorbereiding is dat je heel goed weet waar Abraham de mosterd haalt...”

„Het nadeel ervan is dat je met een 'closed mind' of een half gesloten hoofd tegenover mensen plaatsneemt.”

den zodat het toevoegende waarde heeft. Het nadeel is dat je met een 'closed mind' of een half gesloten hoofd tegenover mensen plaatsneemt. Je nieuwsgierigheid is dus in het ergste geval dood, je weet in feite al hoe het zit. Op den duur vond ik dat benauwend werken, en toen heb ik besloten om een tijd te experimenteren met volledig onvoorbe-reide interviews, en niet alleen in '30 Hoog' op tv, maar ook voor de zaterdagbijlage van het Parool. Daar zit het mooie voordeel aan vast dat je spontane, geïmproviseerde gesprekken krijgt, heel authentiek. Je zou kunnen zeggen: verfrissend. Het nadeel ervan is dat het moeilijker is om door te vragen als iemand jou probeert voor te liegen en te bedriegen, dan kun je niet zeggen 'ho eens even, ik heb mijn huiswerk gedaan, vier jaar geleden zei u nog het tegenover-gestelde', of 'ik heb dat en dat in de doopcelen gevonden, in de archieven, dat was iets heel anders, u hebt mij wat uit te leggen'.

type belangstelling, we liggen elkaar goed. Ik denk niet dat er voor veel kijkers concurrentie is geweest tussen ons."

„Wel typerend dat dit type interviews, de wat langere, diepgravende gesprekken, dat die in Hilversum zo weinig ruimte krijgen. Het zijn toch heel veel 'hit-and-run' interviews, veel haast, veel hectiek, waan van de dag." Wat voor soort mensen interviewt u het liefst? Politici? Of kun je ze niet zo in een hokje stoppen, in een hoekje plaatsen?

„Nee, zo kun je ze niet in een hokje zetten. Ik heb wel in de loop der jaren ontdekt waar mijn diepste belangstelling naar uitgaat. Het valt me op dat interviewers bijna altijd een bewuste of onbewuste agenda hebben. Iemand als Ischa Meijer die zou in staat zijn geweest om Katja Schuurman te interviewen over haar ervaringen in het verzet in de Tweede Wereldoorlog. Omdat hij als

wilde zijn, als schrijver. Mijn thema – dat heb ik inmiddels wel in de smiezen – is hoe mensen omgaan met verlies. Het valt mij op dat ik daarin geïnteresseerd ben, meer dan gemiddeld. En het zou kunnen zijn dat het raakt aan mijn eigen levenservaring. Ik heb natuurlijk enkele verliezen geleden (NCRV's Dokument: Verloren Band, 16 november 2009, red.) en daar heb ik een soort van omgangsregeling voor moeten ontwikkelen."

Tijdens het radio-interview met Rick de Gier (over diens boek Nineve, Kunststof, Radio 1, 26 april jl., red.), was u toen in een bepaalde bui? Ik vond u enigszins cynisch.

„Dat interview is overdacht zo aangepakt, met een licht kritische ondertoon, waar ik tegelijkertijd wel genoeg ruimte geef aan hem om te antwoorden wat hij wil. Ik hou niet zo van interviewers die of heel erg aanvallend zijn waardoor je niet meer luistert, en ook niet van interviews waarin je ontzettend empathisch maar meelult met iemand. De meeste interviews die ik maak zijn vrij speels, een beetje heen en weer hiphoppend tussen een speldenprik, een streling en een uitdagende vraag. Mijn stijl is er op gemaakt om de lezer, de luisteraar en de kijker erbij te houden."

Moet je soms ook 'good cop, bad cop' spelen? Dan weer je expres dommer voordoen, of juist je kennis over het vakgebied van de geïnterviewde etaleren?

„Wetten van Meden en Perzen in het interviewen bestaan niet. Ik noem het vaak humane chemie: twee stoffen gaan in een reageerbuisje en je weet nooit wat er gebeurt, de ene keer gaat het bruisen, de andere keer valt het plat en de volgende keer knalt het hele buisje uit elkaar; per omstandigheid,

Dus ja, onvoorbereid en voorbereid interviews hebben hun voordeel en nadeel."

24 uur met... Wat vindt u van dat programma?

„Dat is juist een formule waarbij je je goed kan voorbereiden en je heel lang de tijd hebt om met een gast te praten. Het grappige is dat Wilfried (de Jong, red.) en ik heel erg geestverwant zijn. We hebben veel waardering voor elkaars werk, herkennen de toon,

kind in een concentratiekamp had gezeten met zijn ouders en hij enorm gericht was op de Joodse kwestie, de Tweede Wereldoorlog, eigenlijk de vraag hoe overleven mensen.

Dat was zijn voorkeur. En iemand als Bibeb (pseudoniem van Elisabeth Maria Lampe-Soutberg (1914-2010, red.) – misschien wel de grootste interviewer die Nederland na de Tweede Wereldoorlog heeft gehad – die was het sterkst in gesprekken met kunstenaars. Mijn vermoeden is dat zijzelf ook kunstenaar

„In de interviews van Bibeb hebben mensen een eigener taalgebruik, zit zij blijkbaar dicht bij de spreektrant van A, B of C."

tijdstip, situatie, per persoon kijk je wat je moeten doen of laten. Het is maatwerk, mensenwerk. En van die dogma's, ja dat zie ik niet zo zitten."

„Aan het begin van een masterclass interviewtechniek zeg ik meestal tot de luisteraars – of dat nu op een redactie is van het Radio 1 Journaal of wanneer ik op de School voor de Journalistiek langskom, dat doet er niet toe: 'Deze sessie heeft eigenlijk geen zin, of is nagenoeg zinloos. Want als je alle mogelijke interviewtechnieken beheerst die er zijn, past ze allemaal toe in het interview, maar je hebt niet het vermogen om een sociale klik te maken met mensen, dan kom je op je best met een zes thuis. Terwijl diegene die geen enkele techniek heeft en nog geen minuut interviewles heeft gevolgd, maar die een goede connectie kan maken met mensen, zomaar met een tien kan thuiskomen. The 'heart of the matter' bij interviews is niet techniek, het hoort erbij, het is natuurlijk het allermooiste als je en die klik kan maken en techniek hebt. Maar als ik zou moeten kiezen met het mes op de keel tussen veel techniek en het vermogen om een klik te maken met mensen dan zou ik het wel weten."

U stapte tijdens onze mailwisseling ineens over naar een persoonlijker mailadres. Hoe zit het met uw privacy. Bent u goedgelovig, of toch alert?

„Ik ben niet zo van de afdeling privacy, ik geef mijn mobiele nummer ook vaak weg, ik vind het een beetje een dubbele moraal om jan en alleman het hemd van het lijf te vragen en zelf dan in een schuttersputje te gaan leven."

Bent u wel eens bedreigd om wat u zei tijdens een interview?

„Niet zozeer bedreigd, al is er altijd wel iemand te vinden die je hoofd eraf wil."

Heeft dat een vlucht genomen met de opkomst van internet?

„Met name sinds het twitteren en dergelijke. Maar 98 van de 100 keer krijg ik hele mooie en positieve reacties op mijn werk, dus kan ik het van me af laten glijden."

Ik heb nog even gezocht op Twitter of u een account had.

„Twitter? Ik zou niet weten waar mensen allemaal de tijd vandaan halen om daar mee bezig te zijn. Kijk, ik heb mijn website en om de drie maanden zet ik daar wat nieuws op. Dat is het."

„Eddy Terstall – de Nederlandse filmregisseur – die verzendt soms 150 tweets per dag. Ik zat laatst naast iemand te eten met Oud en Nieuw, en die liet me het 137e tweetje van hem van die dag zien, dat werkt toch een beetje treurig, eerlijk gezegd."

„Ik moet een beetje geconcentreerd blijven, ik lees heel veel, ik kijk veel terug via Uitzending Gemist (<http://www.uitzendinggemist.nl>, red.), heb een hoop dingen te doen, en die wil ik graag goed doen."

„dat Bibeb minder ingreep in de woorden dan iemand als Ischa."

U vroeg expliciet aan me om dit gesprek op te nemen. Heeft u wel eens problemen gehad met niet opgenomen interviews?

„Ja, ik weet dat ik dat niet goed kan. Het barst vervolgens van de fouten, door verkeerd

begrepen notities die blijkbaar onduidelijk zijn waardoor je onhelder, onjuist dingen weergeeft. Het is een belangrijke achtervang, met name als je ministers, toponderzoekers, mensen op gevoelige posities ondervraagt. Dan kan het gebeuren dat ze achteraf ontkennen dat ze iets gezegd hebben, en op het moment dat je dat dan niet alleen op een blaadje hebt staan, maar ook hebt vastgelegd, is jouw overtuigingskracht natuurlijk groot."

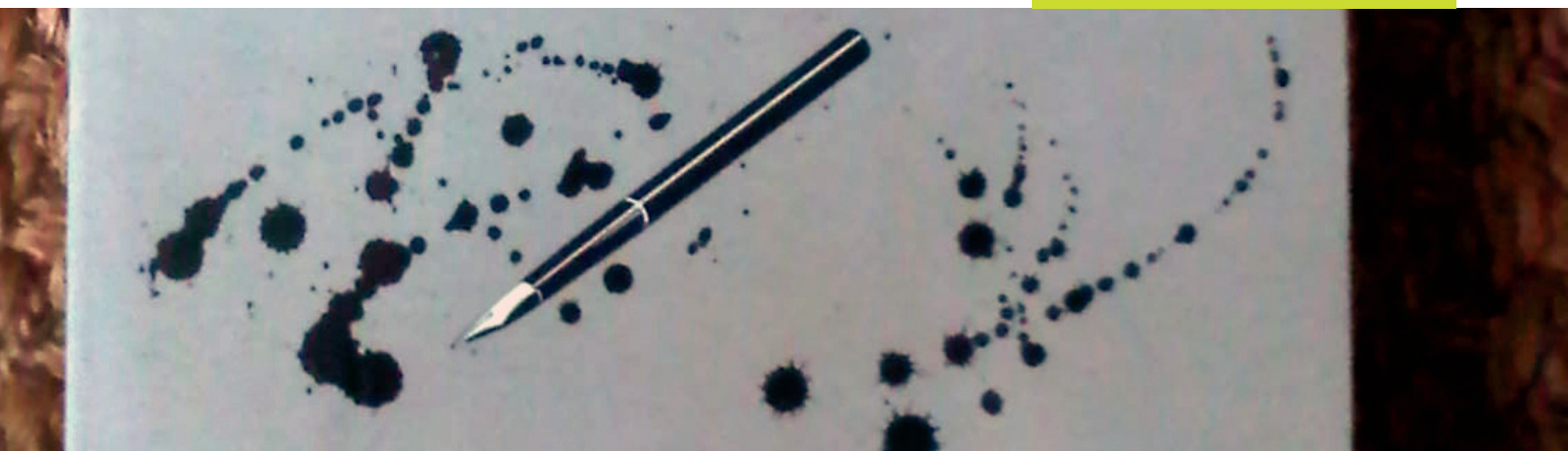
„Heel vaak als je een opname hebt, kun je heel dicht bij het vocabulaire van een persoon blijven, het zinsritme, de manier waarop ze woorden kiezen, dat geeft zo'n interview ook een groter naturel, kijk maar naar die van Ischa Meijer. Veel van de geïnterviewde mensen praten teveel zoals Ischa schreef. In de interviews van Bibeb hebben mensen een eigener taal-gebruik, zit zij blijkbaar dichter op de spreektrant van A, B of C."

„Ik heb de indruk dat Ischa niet altijd opnam. En ik denk dat er ook een ander ding meespeelt: dat Bibeb minder ingreep in de woorden dan iemand als Ischa. Ischa stuurde veel meer in de uitwerking van interviews dan zij."

Zijn non-verbale uitingen ook belangrijk om te registreren en weer te geven?

„Soms wel. Het is onnodig om te zeggen dat iemand twee keer slikt omdat diegene verkouden is, maar wel als hij of zij dat doet door emotie."

door William Poutsma

Krachtig leiderschap in moeilijke crisistijd

Het premierschap is één van de meest onderschatte functies van Nederland. Ruttes werkweken gaan makkelijk richting de 80 uur en de complexe vraagstukken die op hem afkomen zitten waarschijnlijk van opstaan tot slapen gaan in zijn hoofd. En juist als hij even een paar weken vakantie wil nemen om bij te komen van een zwaar jaar, komen daar enkele oppositionele partijen die hun kansen ruiken en hem het verwijt maken onzichtbaar te zijn.

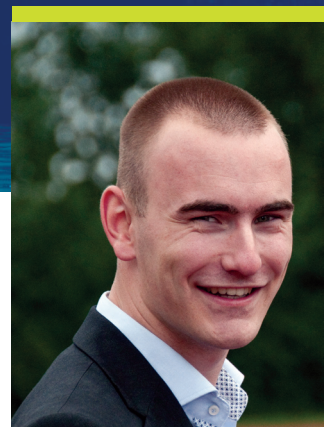
Laag bij de grond was de aanval van GroenLinks-Kamerlid Bruno Braakhuis. Hij verweet de premier zich wel op Dance Valley te vermaken, maar de 'brand die om ons heen woedt' (hiermee bedoelde hij met name de Griekse financiële crisis) te negeren. Rutte zelf antwoordde na zijn vakantie dat hij ook op het festival wel degelijk bezig was met de crisis en telefonisch op de hoogte werd gehouden van wat er gebeurde. De combinatie van een premier die toe is aan vakantie en Kamerleden die hier na een maand reces weer genoeg van hebben, levert problemen op.

Desalniettemin had Rutte het debat al in de kiem kunnen smoren. Nadat de Europese leiders overeenstemming hadden bereikt over het steunpakket aan Griekenland, kwam minister De Jager (Financiën) met een ander verhaal dan de minister-president. Te lang bleef boven de markt hangen wat de exacte cijfers waren en welk van de twee verhalen juist was. Uiteindelijk bleek dat Rutte er naast zat, waarop hij

zijn excuses maakte en bekende dat hij 'een verkeerd beeld had laten ontstaan'; een foutje van slechts 50 miljard euro. Het zou de premier sieren een volgende keer zijn fout eerder toe te geven.

De kritiek van de oppositie raakt echter ook een ingebouwd onvermogen in ons landsbestuur. De minister-president zou namelijk daadkrachtig leiding moeten geven aan de crisis. Maar laat ons politieke systeem een daadkrachtig leiderschap wel toe? Welke ruimte geven wij aan het leiderschap van onze minister-president om het land aan te sturen?

In het Nederlands Dagblad stelde Frits Bloemendaal terecht dat 'de premier niet meer is dan de eerste onder zijn gelijken. Hij kan niet in zijn eentje zeggen: zó gaan we het doen.' Daarom geeft het te denken dat wij in crisistijd wel krachtig leiderschap eisen, maar aan de andere kant willen blijven polderen en het liefst zien dat alle besluiten genomen worden via de volksvertegenwoordiging. Het is misschien lastig te accepteren dat Nederland daardoor niet zo slagvaardig kan opereren als bijvoorbeeld de Verenigde Staten of China, maar dat geeft wel de ruimte om in breed (Kamer)overleg tot een oplossing te komen. En dat is ook wat waard.

door **Robert Heij**
Voorzitter Perspectief

Zingend protesteren

Als we het over protesten, revoluties of demonstraties hebben, denken we vooral aan boze burgers met spandoeken die in koor allerlei leuzen tegen iets of iemand roepen. Maar ook in liederen kunnen heel wat protesten schuilen. In de loop der geschiedenis zijn er veel strijdlie-deren geweest, waarvan sommige zelfs tot volkslied zijn verheven; zie het Franse volkslied *La Marseillaise*. Maar ook de moderne songs hebben vaak een dubbele bodem en brengen een indringende boodschap met zich mee. Vooral armoede, oorlog en discriminatie zijn populaire thema's bij de protestzangers en -zangeressen. In dit artikel worden twee protestsongs besproken; *Welterusten, Meneer de President* van Boudewijn de Groot en *Masters of War* van Bob Dylan.

Boudewijn de Groot ***Welterusten, Meneer de President***

Aan de titel blijkt dat er kritiek wordt geuit tegen een president. Het lied richt zich tegen de Vietnam-oorlog en verantwoordelijkheden die de Amerikaanse president Lyndon B. Johnson draagt voor misstanden tijdens de oorlog. Enkele jaren geleden kreeg president George W. Bush het ook zwaar te verduren in de popmuziek. In het repertoire van Boudewijn de Groot bevinden zich meerdere sociaal geëngageerde nummers. *Welterusten, Meneer de President* is misschien wel de meest bekende protest-song van Nederlandse makelij.

*“Denk vooral niet aan die zesenvestig doden,
die vergissing laatst met dat bombardement.
En vergeet de vierde van de tien geboden,
die u als goed christen zeker kent.”*

In de context van de tekst lijkt het dat De Groot doelt op de zesde gebod 'Gij zult niet doden'. Aangenomen wordt daarom dat per ongeluk het verkeerde gebod wordt genoemd. Het vierde gebod handelt namelijk over sabbatheiliging, iets wat in principe weinig van doen heeft met oorlog en vrede.

*“Denk maar niet aan al die jonge frontsoldaten.
eenzaam stervend in de verre tropennacht.
Laat die bleke pacifistenklike maar praten,
meneer de president, slaap zacht.”*

Hier gaat De Groot in op het lot van de (jonge) Amerikaanse soldaten. Zij werden namelijk verplicht om zonder pardon te strij-

den voor een oorlog waar zij niet voor hadden gekozen. Velen van hen kwamen na de verschrikkingen van de oorlog met psychische problemen terug in een land dat hen had uitgezwaaid als helden.

*“Droom maar van de overwinning en de zege,
droom maar van uw mooie vredesideaal.
dat nog nooit door bloedig moorden is verkregen,
droom maar dat het u wel lukken zal dit maal.
Denk maar niet aan al die mensen die verrekken,
hoeveel vrouwen, hoeveel kinderen zijn vermoord.
Droom maar dat u aan het langste eind zult trekken,
en geloof van al die tegenstand geen woord.”*

Hier maakt De Groot gehakt van de idealen van de Verenigde Staten in die tijd. Vrede promoten, maar tegelijkertijd wel oorlog voeren. Hij uit ook zware kritiek op de vele burgerslachtoffers, zoals onschuldige vrouwen en kinderen, die zijn gevallen ten gevolge van Amerikaanse oorlogshandelingen.

*“Droom maar niet te veel van al die dode mensen,
droom maar fijn van overwinning en van macht.
Denk maar niet aan al die vredeswensen.
Meneer de president, slaap zacht.”*

Hiermee eindigt het lied van De Groot. Het vat als het ware kort samen wat het hele lied uitademt. Namelijk het beeld dat de president rustig slaapt en bezig is met de oorlog winnen zonder te denken aan de vele slachtoffers die aan beide kanten zijn gevallen.

Bob Dylan**Masters of War**

Waar Boudewijn de Groot zich richt tot de machtigste man van Amerika, richt Bob Dylan zich tot de hoge heren van de oorlog. Masters of War verscheen in 1962, toen Dylan op zijn hoogtepunt stond als 'stem van het volk'. Nog steeds speelt Dylan dit lied tijdens optredens.

*"Come you masters of war
You that build all the guns
You that build the death planes
You that build the big bombs
You that hide behind walls
You that hide behind desks
I just want you to know
I can see through your masks"*

In het eerste couplet worden die heersers van de oorlog aangesproken. Het zijn zij, die de wapens hebben gemaakt, de vluchten des doods, de grote bommen. Het zijn zij die schuilen achter muren en bureaus. Maar dit lied is een groot demasqué. Eén van de meest controversiële coupletten, is wel het volgende. Is het een jeugdsonde van de joodse zanger van tweeëntwintig jaar jong?

*"How much do I know
To talk out of turn
You might say that I'm young
You might say I'm unlearned
But there's one thing I know
Though I'm younger than you
Even Jesus would never
Forgive what you do"*

Die laatste zin heeft veel losgemaakt, evenals het ontbreken van die zin. Sinds Dylans bekering eind jaren zeventig, speelt hij –zoals gezegd– nog steeds dit lied tijdens zijn optredens. Maar die zin dat zelfs Jezus de zonden van de heren van de oorlog niet vergeeft, speelt hij niet meer. Misschien is dat het meest hoopvolle teken uit dit lied.

*"You've thrown the worst fear
That can ever be hurled
Fear to bring children
Into the world
For threatening my baby
Unborn and unnamed
You ain't worth the blood
That runs in your veins"*

Dylan gaat fel tekeer tegen de mannen, die niet alleen oorlog voeren maar ook de toekomst van het eigen volk te grabbel gooit. De hoge heren zorgen ervoor dat ouders bang zijn om kinderen ter wereld te brengen. Diezelfde heren zijn het bloed in hun lichaam niet waard.

*"And I hope that you die
And your death 'll come soon
I will follow your casket
In the pale afternoon
And I'll watch while you're lowered
Down to your deathbed
And I'll stand o'er your grave
'Til I'm sure that you're dead"*

Er is één manier om een einde te maken aan die oorlog: dat de leiders snel sterven. De ik-persoon, voor het gemak 'de stem van de generatie', zal op hun graven staan. Om te controleren dat ze werkelijk dood zijn.

Een behoorlijk kritisch lied, die sinds 1979 wel de nodige nuance heeft gekregen. Voor de vrede moeten er geen warlords meer zijn. Voor de vergeving is er toch iemand anders nodig, en daar hebben wij niet over te oordelen.

Luistertips:

Marco Borsato & Ali B

Wat zou je doen (2004). Over oorlog.

Phil Collins

Another Day in Paradise (1989). Over daklozen.

Aretha Franklin

Respect (1965). Over emancipatie van (zwarte) vrouwen.

Boudewijn de Groot

Welterusten, Meneer de President (1966). Over de Vietnam-oorlog.

Michael Jackson

Earth Song (1995). Over armoede in Afrika, oorlog, milieuvuiling en stroperij.

Michael Jackson

Heal the World (1992). Over armoede onder kinderen in derde wereld.

P!nk

Dear Mr President (2006). Over het beleid van voormalige president George W. Bush.

Ernst Jansz

Dit huis (2006). Over het gastvrije Nederland en voor een generaal pardon.

Doe Maar

Watje (2000). Tegen zinloos geweld.

Klein Orkest

Over de muur (1984). Over de verdeling in Duitsland tussen 1961 en 1989.

door

Jan-Hendrik van Sligtenhorst (@Giovanni_vS)
& **Frits Tromp (@trompfrits)**

De neergang van taal in de politiek

Volgens het spreekwoord zegt een foto meer dan duizend woorden, maar taal met zijn daarbij horende non-verbale communicatie kan er ook wat van! Een politicus zonder overtuigingskracht is als een timmerman zonder hamer en daarom is het erg belangrijk voor onze staatkundigen om hun vaardigheden daarin te ontwikkelen.

Om meer te weten over de overtuigingskracht van taal gaan we terug naar het oude Griekenland. De leer van de retoriek – het effectief spreken en schrijven – was daar erg populair. Volgens Aristoteles zijn er drie manieren waarop een spreker zijn publiek kan beïnvloeden. Allereerst kan dit door middel van zijn persoonlijke karakter (ethos), als tweede door de vaardigheid van het oproepen van emoties (pathos) en als laatste door de verwoording en logica van de boodschap die wordt overgebracht (logos). Omdat niet één publiek hetzelfde is, is de spreker genoodzaakt zijn boodschap steeds op een andere manier te verpakken.

'De ene politicus heeft nou eenmaal meer charisma dan de ander'

Anno 2011

Naar mijn mening wordt taal op zichzelf steeds minder belangrijk in de hedendaagse politiek. Dit zorgt voor een verandering van de retoriek. De basis blijft, maar de manier waarop de drie elementen gebruikt worden verandert drastisch. Door de maatschappelijke verandering van het samengaan van politieke systemen en media systemen, is de zogenaamde 'mediated democracy' ontstaan en het aantal

'personality politics' gestegen. Politici van dit genre hebben een opvallende stijl en uitstekende vaardigheden met betrekking tot het gebruik van verschillende media. Eerst speelde alleen de radio hierin een belangrijke rol waardoor ethos, pathos en logos slechts konden worden gebruikt door middel van woorden. Het verhaal met de daarbij horende argumenten was de overtuigingsfactor. Het stemgebruik en de manier van praten kon invloed hebben. Deze invloed was echter minimaal.

Met de komst van televisie en internet zijn ook andere non-verbale manieren van communiceren belangrijk geworden. Eén van de eerste politici waarbij de invloed hiervan duidelijk werd is de Amerikaanse president John F. Kennedy. Met zijn charismatische uitstraling en ontspannen houding op televisie won hij veel stemmen. Tijdens de debatten kwam Kennedy bij televisiekijkers als beste uit de bus, terwijl krantenlezers en radioluisteraars zijn opponent Nixon de eer gaven. Dit bevestigt dat de houding en uitstraling van kandidaten meespeelt in de keuze voor het presidentschap. De keuze draait sterk om de kandidaat en minder om de partij. Een actueel voorbeeld is de huidige president van de Verenigde Staten Barack Obama. In allerlei media verschijnt hij als de familieman met een groot hart. Foto's van zijn vakantie waarin hij met zijn kinderen speelt, humor tijdens toespraken en dansen op popmuziek tijdens talkshows zorgen ervoor dat mensen hem er-

varen als iemand die dichterbij ze staat en ze begrijpt. De interactiviteit van internet en social media zorgt ervoor dat burgers 'persoonlijk' contact kunnen hebben met politici. Mensen voelen zich dan verbonden en hebben het idee dat ze serieus genomen worden en kunnen deelnemen aan de politieke besluitvorming. Vanzelfsprekend kan dit stemmen opleveren wat resulteert in een hoog aantal politici die gebruik gaan maken van de moderne communicatiemiddelen.

'Social media geeft elke burger de mogelijkheid te participeren in de politiek'

Gevolgen

Dit lijkt misschien onschuldig, immers, heeft niet elke politicus gelijke toegang tot die middelen? Het gebruik ervan is niet moeilijk en het kan gezien worden als een andere manier van concurrentie. Want ook politici moeten meegaan met de tijd. Feit is echter wel dat de ene persoon nou eenmaal meer charisma heeft dan de ander. Dit zou kunnen leiden tot een neergang van de democratie. In een democratie vindt de besluitvorming plaats op basis van de gelijkheid van de burgers. In de ideale discussie heeft iedereen toegang, worden alle stemmen gehoord, wint het beste argument en aan het einde is er consensus. Omdat het onmogelijk is om elk individu te laten deelnemen aan één discussie zijn er opinieleiders aangesteld die bekend staan als de huidige politici.

Advertentie

Burgers stemmen op de persoon die zijn of haar mening vertegenwoordigt. Hiervoor moeten ze volledig geïnformeerd zijn. Als gevolg hiervan ontstaat een representatieve democratie die de mening van de bevolking reflecteert. Op het moment dat mensen hun stem uitbrengen op de charismatische politicus met de vlotte babbel, zal de politieke besluitvorming niet berusten op een representatieve mening van de bevolking. Vaak worden er teveel zintuigen geprikkeld om rationeel te beslissen. De vraag is dan of dit daadwerkelijk een probleem is.

Eenzijds wordt de politiek dus negatief beïnvloedt door de media, anderzijds kan internet juist een nieuwe kans bieden. Het geeft burgers de mogelijkheid om informatie te verzamelen over de standpunten van de partijen en door het interactieve karakter van social media kunnen er discussies ontstaan. Op deze manier kan elke burger participeren in de hedendaagse politiek.

Het is onmogelijk voor politici om te stoppen met het gebruik van media. Politiek is een strijd waarin alle mogelijke wapens gebruikt zullen worden. Het is wel belangrijk om voor jezelf te bedenken waarom je voor een bepaalde partij stemt. Ben je het eens met de standpunten of ben je gevoelig voor de kracht van retoriek die de politicus op je uitoefent?

door Marjolein Koster

O' L I N T E
 TRAININGEN | LOOPBAANADVIES | WORKSHOPS

Tel: 08787-18222
 Email: info@olinte.nl
 Web: www.olinte.nl

ontdek
 talent

teambuilding
 solliciteren

communicatie
 loopbaanadvies

creatief
 samenwerken
 feest

trainingen
 workshops

netwerken

Locatie Trainingen & Workshops:
 Landgoed Schothorst
 Schothorsterlaan 11
 3822 NA AMERSFOORT

O'linte, altijd waardevol!

Ruilen, gunnen en delen

Na Luyendijks succesvolle boek 'Het zijn net mensen', over de verslaggeving van het Midden-Oosten conflict, verscheen in november Luyendijks nieuwste boek. Na een maand rondlopen in de Haagse politiek kwam Luyendijk tot interessante conclusies die hij opschreef in een boekje met de veelzeggende titel: 'Je hebt het niet van mij, maar...'

Luyendijks antropologische verslag naar de Haagse wereld van politici, journalisten, voorlichters en lobbyisten spreekt mij aan. In zijn verwondering over de 'Haagse kaasstolp' doet hij naar eigen zeggen twee grote ontdekkingen. In een wereld waar je zou verwachten dat de vier groepen actoren die Luyendijk onderscheidt (politici, journalisten, voorlichters en lobbyisten) elkaar voortdurend zouden bevechten, beconcurreren en bekritisieren, is er juist een sterke verstrengeling tussen deze groepen. De verstrengeling komt bijvoorbeeld naar voren in de Nieuwspoortcode ('Je hebt het niet van mij, maar...'). Het 'Internationaal perscentrum de Nieuwspoort' is naar eigen zeggen 'dé plaats in het centrum van de landspolitiek waar parlementaire pers, politici, voorlichters en lobbyisten elkaar informeel ontmoeten' (www.nieuwspoort.nl – red.). Nieuwspoortleden vormen een groep waar ieder zijn eigen belangen behartigt, maar ook waar onderlinge relaties van informatie ruilen, gunnen en delen een belangrijke rol spelen. De verstrengeling blijkt ook uit het persoonsverkeer tussen de verschillende velden. Zo worden verslaggevers politici, en oud-Tweede Kamerleden worden lobbyisten.

Luyendijks tweede conclusie is dat de Nederlandse politieke cultuur nogal ondoorzichtig is. Van buitenaf is niet duidelijk hoe de (machts)relaties lopen. Volgens lobbyisten ligt de macht voor een deel bij de politici, maar een ander deel van de macht ligt bij (top)ambtenaren. Daarnaast is de Nieuwspoortwereld blank, man,

hoogopgeleid, afkomstig uit de Randstad en van middelbare leeftijd. Jongeren, allochtonen, vrouwen en mensen uit lagere sociale milieus zijn enorm ondervertegenwoordigd en hebben moeilijkheden door te dringen tot de functies van lobbyist, voorlichter, journalist en politicus. Er is in de Haagse kaasstolp niet te zien wie met wie verstrengeld is en er is moeilijk tot de kaasstolp door te dringen.

Luyendijks boekje geeft een interessante kijk op de Haagse politiek. Het is interessant dat juist in de week waarop zijn boek uit kwam twee PVV'ers (Sharpe en Lucasen), dankzij onderzoek van de media in opspraak kwamen. De vraag die bij mij opkomt is of de media net zo grondig onderzoek doet naar politici waar ze wekelijks mee doorzakken in Nieuwspoort, als naar politici van de PVV. In de cultuur van verstrengeling zijn er insiders en outsiders. Politici van partijen als CDA en VVD groeien door naar andere functies en blijven in dit netwerk rouleren. Een partij als de PVV plaatst zich bewust buiten dit wereldje en is een outsider. De partij maakt zich hard voor een kleine en transparante overheid en verzet zich tegen linkse journalistiek met linkse hobby's. Zorgt een houding van bewust afzetten tegen de Haagse politieke wereld ervoor dat journalisten gemotiveerder zijn onderzoek te doen naar belastende informatie?

Misschien wel. Nieuwkomers moeten de sociale regels leren. Goedschiks of kwaadschiks. Regels kunnen worden opgelegd door sociale druk. Maar als dat niet werkt worden regels opgelegd door te straffen en uiteindelijk uit te sluiten. De PVV is nieuw in de Haagse kaasstolp en is niet van plan zich te conformeren aan de sociale regels. PVV-Kamerleden mogen niet praten met de pers, alles verloopt via Wilders. Op deze manier ontstaan er geen relaties tussen journalisten en politici. Lobbyisten hebben geen toegang tot de PVV en zullen dus ook geen band opbouwen met deze Kamerleden. Ook al wil de

PVV zich verre houden van de Haagse omgangsvormen, in de praktijk worden mensen gesocialiseerd in de groep waar ze zich in bevinden en worden zij onderdeel van de gedeelde cultuur. De PVV zal zich dan uiteindelijk ook moeten aanpassen aan de Nieuwspoortmentaliteit. Bovendien geldt: 'if you can't beat them, join them!'.

door Anneloes Kelder

Dit artikel is eerder in aangepaste vorm verschenen op: <http://opunie.nl/opinie/ruilen-gunnen-en-delen/>

Verzekerd van goede zorg

Voor elk lid dat zich per 1 januari 2012 aanmeldt, steunt DVZ het werk van Perspectief met een eenmalige gift van € 50,-.

Op www.dvz.nl vind je meer informatie. Je kunt er ook een premieberekening maken, een offerte opvragen of een zorgverzekering afsluiten.

Als je dit jaar 18 wordt kun je ook naar DVZ overstappen in de maand voorafgaande aan je verjaardag. Bel ons gerust: (071) 365 28 02. We helpen je graag!

Christelijke zorg

Perspectief onderscheidt zich van andere politieke jongeren-organisaties door de visie op het leven, de samenleving en de politiek. Deze visie sluit naadloos aan bij de Principe Polis van DVZ.

Aanbieding

Perspectief heeft voor haar leden een groepskorting geregeld voor de zorgverzekeringen van DVZ:

- € 75,- premie retour voor elke nieuwe premiebetalende verzekerde
- 10% korting op de basisverzekering
- 15% korting op de aanvullende verzekeringen
- 10% korting op de doorlopende reisverzekering

Uitstekende service

Al vele jaren scoort de kwaliteit van onze klantenservice zeer hoog. Dat blijkt uit onafhankelijke onderzoeken van KiesBeter, MarketResponse, de ConsumentenBond en het Verbond van Verzekeraars.

Perspectief

ChristenUnie-jongeren

Perspectief wil jongeren motiveren en stimuleren om een actieve rol te spelen in politiek en maatschappij. In een tijd met haar eigen vragen en actuele politieke problemen wil Perspectief zoeken naar eigentijdse antwoorden die hun basis vinden in de Bijbel, die normgevend is voor een leven naar Gods wil.

Wegens het aanstaande vertrek van Martin Otte is Perspectief per 25 november 2011 op zoek naar een

Penningmeester (v/m)

10-12 uur per week (op vrijwillige basis)

De functie:

- Je beheert de financiële middelen van Perspectief en draagt zorg voor een gezond financieel beleid;
- Je coördineert het innen van de contributies en andere geldmiddelen;
- Je stelt jaarlijks de begroting en het financieel jaarverslag op;
- Je autoriseert de ingediende declaraties en ontvangen facturen;
- Je bewaakt de budgetten en controleert de boekhouding;
- Je bent verantwoordelijk voor de business club en het aantrekken van adverteerders.

Wij zoeken iemand die:

- Overtuigd christen is, in spreken en handelen;
- Lid is of wil worden van Perspectief en zich verbonden voelt met het ChristenUnie-gedachtegoed;
- Over goed boekhoudkundig en financieel inzicht beschikt;
- Visie heeft om Perspectief op lange termijn financieel gezond te houden en zich wil inzetten om financiële middelen te verwerven uit additionele bronnen;
- Verder durft te kijken dan de financiële administratie, om zo ook te kunnen benoemen op welke manieren Perspectief als vereniging beter kan functioneren;
- Goed zelfstandig en in teamverband kan functioneren;
- Voldoende tijd heeft om deze functie te vervullen.

Wij bieden:

- Een interessante en afwisselende bestuursfunctie;
- De verantwoordelijkheid over een aanzienlijk financieel budget;
- Een gedreven en gezellig team om mee te werken;
- Een verdieping in de christelijke (jongeren)politiek;
- Mogelijkheid tot verschillende trainingen voor persoonlijke ontwikkeling;
- Een bescheiden onkostenvergoeding.

Herken jij je in dit profiel en wil jij het uitdagende en veelzijdige bestuurslidmaatschap van Perspectief aangaan?

Dan nodigen wij je uit om te solliciteren!

Richt je sollicitatie, bestaande uit een motivatiebrief en je curriculum vitae,

voor 3 oktober 2011 aan

Perspectief, ChristenUnie-jongeren

t.a.v. Robert Heij

Postbus 439

3800 AK AMERSFOORT

of stuur je brief en CV naar

voorzitter@perspectief.nu.

Voor meer informatie over de functie kun je contact opnemen met penningmeester Martin Otte via 06-15906937 of penningmeester@perspectief.nu.

Perspectief

ChristenUnie-jongeren

Perspectief wil jongeren motiveren en stimuleren om een actieve rol te spelen in politiek en maatschappij. In een tijd met haar eigen vragen en actuele politieke problemen wil Perspectief zoeken naar eigentijdse antwoorden die hun basis vinden in de Bijbel, die normgevend is voor een leven naar Gods wil.

Per 25 november is Perspectief op zoek naar een bestuurslid

Ledenwerving & Promotie (v/m)

10-15 uur per week (op vrijwillige basis)

De functie:

- Je bent verantwoordelijk voor het vergroten van de naamsbekendheid van Perspectief en het werven van nieuwe leden voor de vereniging;
- Je coördineert de promotie op scholen, evenementen, congressen en bijeenkomsten;
- Je organiseert ledenwervingsacties;
- Je ondersteunt lokale afdelingen bij de promotie van activiteiten;
- Je begeleidt startende lokale afdelingen en bent eerste aanspreekpunt voor de afdelingen (dit omdat veel afdelingen met name acties organiseren en daarbij promotie een grote rol speelt);

Wij zoeken iemand die:

- Overtuigd christen is, in spreken en handelen;
- Lid is of wil worden van Perspectief en zich verbonden voelt met het ChristenUnie-gedachtegoed;
- Over goed organisatorisch talent beschikt;
- In staat is op communicatief gebied te zoeken naar frisse invalshoeken;
- De capaciteiten heeft om vrijwilligers aan te sturen;
- In staat is mensen te overtuigen lid te worden van Perspectief;
- Goed zelfstandig en in teamverband kan functioneren;
- Voldoende tijd heeft om deze functie te vervullen.

Wij bieden:

- Een interessante en afwisselende bestuursfunctie;
- Een goed en gezellig team om mee te werken;
- De ervaring vrijwilligers aan te sturen en je promotietalent te ontwikkelen;
- Een verdieping in de christelijke (jongeren)politiek;
- Mogelijkheid tot verschillende trainingen voor persoonlijke ontwikkeling;
- Een bescheiden onkostenvergoeding.

Herken jij je in dit profiel en wil jij het uitdagende en veelzijdige bestuurslidmaatschap van Perspectief aangaan?

Dan nodigen wij je uit om te solliciteren!

Richt je sollicitatie, bestaande uit een motivatiebrief en je curriculum vitae,

voor 3 oktober 2011 aan

Perspectief, ChristenUnie-jongeren

t.a.v. Robert Heij

Postbus 439

3800 AK AMERSFOORT

of stuur je brief en CV naar

voorzitter@perspectief.nu.

Voor meer informatie over de functie kun je contact opnemen met Anneloes Kelder via 06-15906938 of

communicatie@perspectief.nu.

Een andere benadering

In zijn boek 'In Europa' beschrijft Geert Mak de geschiedenis van Europa in de twintigste eeuw. Intrigerend is hoe Mak de opkomst van het antisemitisme beschrijft en de rol van de kerk daarin.¹ In sommige landen mogen we trots zijn op de geschiedenis van de kerk, waarbij zij als bakermat van verzet diende, in andere landen zouden we liever maar zo snel mogelijk onze kerkelijke geschiedenis willen vergeten. In de eenentwintigste eeuw horen we een bekende Nederlandse politicus zeggen: "Daarom, voorzitter, tijd voor de grote schoonmaak van onze straten. Als onze 'nieuwe Nederlanders' hun grote liefde voor deze zevende-eeuwse woestijnideologie willen tonen, dan moeten ze dat maar doen in een islamitisch land, maar niet hier, niet in Nederland [...] De islam is een achterlijke cultuur, en die willen wij bestrijden."² In de zomer van 2011 zit ik in een kerk waar deze politicus de 'champion of freedom' wordt genoemd en waar er met klem voor hem wordt gebeden. Ik vond het onthutsend. Is dit de manier hoe wij met 'vreemdelingen' omgaan? Hebben wij niet door schade en schande geleerd hoe wij andere bevolkingsgroepen behoren te benaderen? Welke benadering is gewenst?

Het lijkt niet meer van deze tijd, niets meer dan een anachronisme, dat in het 'verlichte' Nederland uitspraken worden gedaan als 'de islam is een achterlijke cultuur' en dat er wordt gewezen op 'de grote schoonmaak van onze straten', waarbij hoogstwaarschijnlijk wordt bedoeld op de islam. Helaas is het wel van deze tijd. De politicus die deze uitspraken doet maakt zelfs furore en weet een heel groot gedeelte van het electoraat achter zich te scharen – en dat in de eenentwintigste eeuw. Huxley, een bekende Engels-Amerikaanse schrijver, zou hier de volgende verklaring voor hebben gevonden, namelijk dat: "the most important lesson that history has to teach, is that men do not learn from history."³

In Nederland bestaat vijf procent van de bevolking uit moslims. Hiervan is een klein deel religieus actief.⁴ De Marokkaanse en Turkse bevolking in Nederland, waarvan een groot deel moslim is, kampt met een aantal problemen. Zo kampen zij met een lager opleidingsniveau en arbeidsparticipatie, een hoge criminaliteit, werkloosheid en segregatie, en is men sterk afhankelijk van uitkeringen.⁵ Van de 850.000 Nederlandse moslims, zijn 25.000 Nederlandse moslims radicaal, waarvan tientallen daadwerkelijk gewelddadig kunnen worden.⁶ Een groot probleem betreft het diepste niveau van integratie, namelijk de mate van 'the sense of belonging' (het wezenlijk thuis voelen). Zo geeft 65 procent van de Turken en 73 procent van de Marokkanen aan zich thuis te voelen, al geeft maar 12 procent van de Turken en 14 procent van de Marokkanen aan zich Nederlander te voelen.⁷ Vormen deze statistieken een rechtvaardiging om te pleiten voor 'de grote schoonmaak' van onze straten?

Vanuit verschillende hoeken wordt er nog een schepje bovenop gedaan. De film Fitna van Wilders toont verschillende schokkende beelden en doet een oproep om de 'islamisering' te stoppen en 'onze vrijheid' te verdedigen.⁸ De film van Van Gogh en Hirsi Ali benadrukt nog eens de denigrerende houding van de islam ten

opzichte van vrouwen.⁹ Ten slotte beeldt de film 'Obsession' – waarvan een van de regisseurs overigens van joodse afkomst is – sprekend het gevaar van de radicale islam uit: de jihad, het doodgaan voor de eer van Allah, de indoctrinatie van het antisemitisme bij jonge islamitische kinderen en de vrijbrief om de 'kufar' (de ongelovige) te doden.¹⁰ Allemaal zeer schokkende verhalen, waar zeker een kern van waarheid in zit. Gooien we echter niet alleen maar meer olie op een vuur van haat door dit soort documentaires te produceren? Is dit de manier hoe we om dienen te gaan met moslims in ons land en de wereld?

Huxley: 'the most important lesson history has to teach, is that men do not learn from history.'

Daar zat ik dan, op een zomermiddag in een kerk vol met medechristenen die blijk gaven van een hoge mate van argwaan, aversie en vooral ook xenofobie ten opzichte van de islam. Bij de melding van de komst van 50.000 moslimmigranten naar Europa, slaakte iedereen om mij heen een diepe zucht. Het wordt als een probleem ervaren dat er steeds meer moskeeën komen – vooral de overlast van het bidden is storend. Verder wordt de angst geuit voor de opkomst van een nieuwe munteenheid op de wereldmarkt, de islamitische Dinar. Volledig instemmend roepen meerdere mensen in de kerk 'amen' als er wordt gesteld dat Israël een fort tegen de islam vormt. Het wordt gevolgd door een luide bijval als geroepen wordt dat wij 'weg' zouden zijn als Israël ophoudt te bestaan. Als klap op de vuurpijl mag halalvlees niet aan de armen worden gegeven,

dit is namelijk een principekwestie. Door het geven van dit vlees zouden immers meer moslims naar Nederland toe kunnen komen! Ik ging bij mezelf te rade en knipperde even goed met mijn ogen om te weten dat ik niet aan het dromen was. Hoorde ik dat nou goed?

Verskillende trendwatchers schetsen een toekomstbeeld met een toenemende tweespalt tussen allochtonen en autochtonen. Het directoraat-generaal Veiligheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken stelt in de 'Trendstudie strategische verkenning' dat de afstand tussen allochtonen en autochtonen steeds groter wordt en dat etnische spanningen zullen toenemen.¹¹ Bakas voorspelt zes megatrends, waarvan een te maken heeft met de 'tribalisering' van onze natiestaat. Het belang van de staat neemt af, en die van 'stammen' nemen toe. Nederland wordt volgens hem een 'saladeland', waarbij iedere groep zijn eigen identiteit behoudt en een gemeenschappelijke 'saus' als bindmiddel dient.¹² Weinig cohesie dus. Deze trends zijn niet veelbelovend. Wat kan hier aan gedaan worden?

*Nota bene in ons eigen partijblad,
de Perspex, proef ik impliciet de
angst voor de islam.*

Een andere benadering is in mijn optiek gewenst. De reden waarom wij uitspraken zoals aan het begin van dit artikel doen of steunen, heeft volgens mij één hoofdrede, namelijk: angst. Nota bene in ons eigen partijblad, de Perspex, proef ik impliciet de angst voor de islam. Er wordt bijvoorbeeld beweerd dat "ook wij, ver weg in het westen, ons zorgen moeten maken over een steeds sterkere ideologische macht die ons wil overheersen."¹³ Om een nuance aan te brengen: het is volgens mij met name de angst voor het onbekende dat onze houding ten opzicht van de moslims in grote mate bepaalt. Er zijn genoeg christenen die in contact hebben gestaan met moslims, maar hoe veel christenen zijn bevriend met moslims? Wat weet de gemiddelde christen nou echt? Bestaat de verworven kennis alleen uit wat men uit 'documentaires' zoals 'Fitna', 'Submission' en 'Obsession' heeft verkregen? Dat zou zeer betreurenswaardig zijn. Ik hoor van te weinig christenen dat zij bevriend zijn met een moslim. We gaan graag arme kinderen in Afrika helpen, maar om een vriendschappelijke relatie aan te gaan met een moslim in Nederland zien we helaas niet zitten.

Het gaat mij derhalve om het aangaan van relaties. Levinas, een ethicus die de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog aan den lijve heeft ondervonden, pleit voor het aangaan van een relatie met de Ander. De Ander is die persoon die radicaal anders is.¹⁴ Wij gaan graag relaties aan met de ander (de gelijksoortige Nederlander, ofwel christen), maar wij dienen betrekkingen aan te knopen met de Ander (de niet gelijksoortige Nederlander, ofwel de moslim). Hier ligt volgens hem de echte uitdaging.¹⁵ Laten we nu niet roepen dat bij ontstentenis van daadkracht, de politiek wederom faalt in haar taak om het integratievraagstuk op te lossen. Dat is te

makkelijk. Dit probleem is niet zozeer een politiek probleem, maar dient als samenleving opgepakt te worden, waarbij een ieder betrekkingen aanknoopt met de Ander. Ik kan u uit ervaring vertellen dat het mijn vooroordelen heeft doen wegnemen. Bij het aangaan van een vriendschap kan het wederzijds begrip toenemen en dit zal de angst voor het onbekende ook wegnemen. Zo zei Madame Curie ooit: "Niets in het leven hoeft je te vrezen. Je hoeft het alleen maar te begrijpen. Nu is de tijd aangekomen om meer te begrijpen, zodat we minder hoeven te vrezen."¹⁶

¹ Met name het vooroorlogse Wenen uit 1900, de opstelling van de Heilige Stoel tijdens en na de Tweede Wereldoorlog en – de zwarte bladzijde uit de Franse geschiedenis – de geschiedenis van Vichy zijn de moeite waard om te lezen. Zie: Mak, G. (2007), *In Europa, Reizen door de twintigste eeuw*, p.78-105 en 688-707.

² Zie: Geert Wilders: zijn beste & grappigste uitspraken <http://www.youtube.com/watch?v=rozGRFnsOcw&feature=related>.

³ Blauwhof, G. en W. Verbaan (2009), *Wolk 777, Over crisis, krimp en duurzaamheid*, p.112.

⁴ Segers, G.J. (2010), *Voorwaarden voor vrede, De komst van de islam, de integratie van moslims en de identiteit van Nederland*, p.21.

⁵ *Idem*, p.22.

⁶ *Idem*, p.57.

⁷ *Idem*, p.97 en 102.

⁸ Zie: Fitna <http://www.youtube.com/watch?v=NciCTcxCvx4>.

⁹ Zie: Submission http://www.youtube.com/watch?v=G6bFR4_Ppk8.

¹⁰ Zie: Obsession <http://www.youtube.com/watch?v=gMLJJEDDDGc>.

¹¹ Blauwhof, G. en W. Verbaan (2009), *Wolk 777, Over crisis, krimp en duurzaamheid*, p.23.

¹² *Idem*, p.24

¹³ Schoonderwoerd, J. (2011), *Israël en de Arabische Lente, Shalom in het Midden-Oosten?*, p.8-9.

¹⁴ Bos, ten R., c.s. (2005), *For business ethics*, p.74,75.

¹⁵ *Idem*, p.76.

¹⁶ Blauwhof, G. en W. Verbaan (2009), *Wolk 777, Over crisis, krimp en duurzaamheid*, p.132.

ХРЫСЬЦІЯНСКІЯ ПРЫНЦЫПЫ І БЕЛАРУСКІ ПАТРЫЯТЫЗМ!

Een pleidooi voor herleving van de Wit-Russische taal

Op de ECPYN Winter School in Oekraïne staan tientallen vlaggetjes in de conferentiezaal te wachten. Iedere deelnemer krijgt een mini-vlag van zijn of haar vaderland, trots staand in een standaardje. Trots wapperen wij Nederlanders met ons rood-wit-blauw, we proberen zelfs –lang leve onze vorstin!– een oranje wimpel te fabriceren. Opmerkelijk genoeg draait onze Wit-Russische collega direct de vlag uit het standaardje en gooit deze weg. De handeling is klein, maar roept direct een vraag op: waarom wil deze Wit-Russische zich niet identificeren met haar eigen vlag?

We zoomen in op Wit-Rusland: een Oost-Europese republiek aan haar oostzijde grenzend aan Rusland. Oorspronkelijk een Sovjet Republiek. Verklaarde zich onafhankelijk in 1991. Bijna tien miljoen inwoners groot. Hoofdstad Minsk. Staatshoofd is Alexander Loekasjenko. Formeel is er volksvertegenwoordiging en een gekozen president, de facto is Wit-Rusland een dictatuur. Vanaf het aantreden van Loekasjenko staan alle volgende verkiezingen bol van tegenwerking van de oppositie, het weigeren van verkiezingswaarnemers en het plegen van stemfraude. Vele kranten en tijdschriften worden gesloten wegens 'belasting van de president'. Door middel van een vervalst referendum past Loekasjenko de Wit-Russische grondwet dusdanig aan dat hij voor onbepaalde tijd de macht kan vasthouden. Demonstraties van de bevolking worden neergeslagen, protesteersders worden gevangen gezet. Het woord dictatuur lijkt op zijn plek.

Opmerkelijk genoeg draait onze Wit-Russische collega direct de vlag uit het standaardje en gooit deze weg.

Een van de grote 'successen' van Loekasjenko is dat hij Wit-Rusland grotendeels heeft weten te russificeren. De huidige president en een groot gedeelte van zijn regering is niet Wit-Russisch; zij zijn Sovjet Communisten, Russen. Beleid van Loekasjenko maakt dat de Wit-Russische cultuur stukje bij beetje vervangen wordt door de Russische. De eerste belangrijke stap in dit proces is het referendum van 1995. Loekasjenko stelt het volk in dit referendum vier vragen: (1) Bent u het er mee eens dat de Russische taal gelijk wordt aan de

Wit-Russische taal? - 83,3% voor (2) Steunt u de acties van de president die economische integratie met Rusland bevorderen? - 83,3% voor (3) Steunt u het voorstel om een nieuwe vlag en een nieuw landswapen te introduceren? - 75,1% voor (4) Bent u het eens met de noodzaak tot verandering van de grondwet, zodat de president het parlement voortijdig naar huis kan sturen als het parlement de grondwet schendt? - 77,7% voor. Het Russische parlement feliciteert Wit-Rusland met de "prachtige uitkomst". Critici vanuit de hele wereld wijzen op het feit dat dit referendum absoluut vervalst moet zijn en daarmee een aanval is op democratische vrijheden.

Vanaf 1995 is het Wit-Russisch het Wit-Russisch niet meer. Het Russisch wordt de staatstaal, het Wit-Russisch "de taal voor thuis" (aldus Loekasjenko). De overheidspublicaties, de tv-programma's, de kranten, het schoolonderwijs, de speeches van Loekasjenko; alles in het Russisch. Meer en meer gaan de Wit-Russen hun taal vermengen met het Russisch, waardoor een soort nieuwe taal ontstaat: 'trasianka' wordt deze mix genoemd. Helaas zijn zelfs de laatste dagen van 'trasianka' geteld. Het Russisch neemt volledig over; waar in 1999 nog 37% Wit-Russisch spreekt thuis is dat in 2009 nog 12%.

De Wit-Russische taal kent van oorsprong niet het cyrillische schrift waarin het Russisch geschreven wordt. Het Wit-Russisch is een Slavische taal, maar werd geschreven in de ons bekende Latijnse vorm. De Sovjet theorie van het 'samenvoegen van talen' (lees: samenvoegen tot eenvormig Russisch) leidt er toe dat vanaf 1933 het Wit-Russisch geschreven wordt in het cyrillische schrift. Deze 'hervorming' brengt daarbij ook enkele fundamentele grammaticale veranderingen in de taal, zodat het Wit-Russisch stukken dichterbij het Russisch komt te liggen. In 1933 hebben de Wit-Russen weinig in de melk te brokkelen over deze 'hervorming' en anno 1995 ten tijde van Loekasjenko's referendum opnieuw niet. De tijden van het communisme herleven. Nationale identiteit neemt af en Wit-

Russische cultuur wordt gerussificeerd. Wit-Russische traditionele kledij is verboden en Wit-Russische traditionele muziek wordt niet opgevoerd in de publieke ruimte. Zelfs het uitgebreide controleapparaat van de communistische geheime dienst is in eer hersteld; de Wit-Russische KGB werkt alles tegen wat de macht van de president aan zou kunnen tasten.

*Referendumvraag 2:
Steunt u de acties van de president die economische integratie met Rusland bevorderen?*

Onze Wit-Russische ECPYN collega wil zich niet identificeren met de vlag die haar vlag niet meer is. De taal die haar taal niet meer is. Het land dat haar land niet meer is. De vlag is Loekasjenko's vlag, het Russisch is Loekasjenko's taal, het land een marionettenstaat van Rusland. Gaat daar verandering in komen? Lichtpuntjes gloren aan de horizon. De onvrede onder het Wit-Russische volk groeit en deze irritatie maakt ze mondiger. Steeds meer kleine en grote protesten worden georganiseerd. Van een revolutie is nog geen sprake. En toch, als iedere Wit-Rus die zich positioneert tegenover Loekasjenko een barstje in zijn macht brengt, dan zal Loekasjenko vroeger of later ten val komen. Laten we hopen op een dergelijke omslag, zodat de Wit-Russische identiteit in vrijheid kan herleven.

Media tip

bekijk de film "a lesson of belarussian" op Youtube

(De titel van dit artikel is de slagzin van de Christendemocratische partij van Wit-Rusland en kan ongeveer vertaald worden met: "christelijke principes en Wit-Russisch patriotisme")

door Jeannette Schoonderwoerd
werkgroepvoorzitter Buitenlandse Zaken en Defensie

Nieuws

Eva IJmker interim-secretaris

Op maandag 5 september heeft het bestuur van Perspectief Eva IJmker als interim-secretaris benoemd. Op de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van Perspectief zal het bestuur Eva IJmker voordragen als kandidaat secretaris.

Perspectief op zomeractie in Renesse

Woensdag 3 augustus was Perspectief in Renesse, het vakantieoord voor jongeren. Perspectief ging met een bierfiets door de straten om met feestvierende jongeren het gesprek aan te gaan over alcoholmisbruik en om hen 'bewustwordingslabels' te overhandigen. Deze 'bewustwordingslabels' bevatten teksten die de jongeren op de schadelijke gevolgen van te veel alcohol wijzen en kunnen op flessen van alcoholhoudende dranken worden geplakt.

Kijk voor al het uitgebreide nieuws op Perspectief.nu.

Overal alles mogen zeggen

Moet de parlementaire immuniteit ook buiten de Tweede Kamer gelden?

Wat mogen politici wel en niet zeggen? Na alle wrakingsverzoeken en debat over het al dan niet beïnvloeden van getuigen tijdens etentjes, is het vonnis geveld. De PVV-leider wordt niet gestraft wegens uitspraken die hij deed buiten de Tweede Kamer. Daarbinnen geldt parlementaire immuniteit. Is het in het mediatijdperk waarin wij leven nog wel houdbaar die immuniteit te beperken tot de muren van het parlamentsgebouw? Een verkenning.

Een aantal jaren voor de eeuwwisseling ontstond er in Dordrecht veel commotie over een voordracht van een gemeenteraadslid, waarin hij had aangezet tot haat. Het gemeenteraadslid had in zijn redevoering etnische vreemdelingen tegenover 'onze doorsnee' burger gezet. Het raadslid had na afloop van de vergadering de tekst van zijn redevoering laten publiceren door een journalist. Volgens de Hoge Raad werd hierdoor in het openbaar bij geschrift aangezet tot haat. Opvallend is dat het gemeenteraadslid voor zijn gedane toespraak in de openbare vergadering niet, maar voor zijn gepubliceerde tekst wel vervolgd kon worden.

Tijdens het schrijven van dit artikel is het proces tegen Geert Wilders weer begonnen. Het is aan de rechters te beoordelen of hij zich schuldig heeft gemaakt aan discriminerende beledigingen en haatzaaien. Deze aantijgingen worden vooral gestoeld op de film 'Fitna'. Niet alleen in deze film laat Geert Wilders zijn afkeer tegenover de islam zien, maar ook in de Tweede Kamer. Echter, voor uitlatingen in de Tweede Kamer kan een parlementariër in Nederland niet vervolgd worden, omdat artikel 71 van de Grondwet parlementariërs tegen vervolging beschermt. Voor uitspraken buiten de Staten-Generaal kan een volksvertegenwoordiger echter wel vervolgd worden en daar maken de aanklagers nu gebruik van. De vraag die in dit artikel centraal staat, is of die beperking van de parlementaire immuniteit tot de Staten-Generaal (of de gemeenteraad in het eerste voorbeeld) nog wel kan worden gerechtvaardigd, nu parlementariërs zich steeds vaker uitlaten op internet, radio en - vooral - televisie.

Geschiedenis

Voor de Nederlandse ontwikkeling van de parlementaire immuniteit is Frankrijk van groot belang geweest. Gedurende de Franse revolutie werden veel parlementariërs bedreigd in hun functioneren. In 1790 leidde dit tot erkenning van de parlementaire immuniteit: alleen met toestemming van het parlement konden parlementariërs vervolgd worden. De Franse parlementaire immuniteit richtte zich tot uitspraken binnen het parlement, maar ook tot uitspraken buiten het parlement.

Vanwege de bezetting door de Fransen ontstond in Nederland in 1795 de Bataafse Republiek. In de Staatregeling van de Bataafse Republiek kent Nederland haar eerste kennismaking met par-

Pas in 1848 werd - onder leiding van Thorbecke - de parlementaire immuniteit gegarandeerd.

lementaire immuniteit en naar Frans voorbeeld was die immuniteit zeer breed. In de jaren erna werd de parlementaire immuniteit wisselend opgenomen in de grondwet. Pas in 1848 werd, onder leiding van Thorbecke, de parlementaire immuniteit gegarandeerd. Dit werd gedaan als uitwerking van de trias politica, machtenscheiding. De positie van het parlement werd zo onafhankelijker: alleen het parlement kon oordelen over de vervolging van een van zijn leden. De onafhankelijkheid van het parlement had grote vormen aan kunnen nemen als de immuniteit ook had gegolden voor uitspraken buiten het parlement. Er werd echter besloten om de immuniteit te beperken tot uitspraken van parlementariërs binnen het parlement. In 1922 werd de parlementaire immuniteit uitgebreid tot ministers, staatssecretarissen en andere deelnemers aan de beraadslagingen. Zodoende kennen wij nu het huidige artikel 71 in de Grondwet:

De leden van de Staten-Generaal, de ministers, de staatssecretarissen en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging, kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor hetgeen zij in de vergaderingen van de Staten-Generaal of van commissies daaruit hebben gezegd of aan deze schriftelijk hebben overgelegd.

Soortgelijke bepalingen bestaan op gemeentelijk en provinciaal niveau en voor een aantal speciale organen, zoals voor leden van de Sociaal-Economische Raad.

Een laatste belangrijke stap in de ontwikkeling van de parlementaire immuniteit betreft de toevoeging van de woorden 'of aangesproken' aan art. 71 Grondwet. Deze toevoeging vond plaats bij de grondwetsherziening van 1983. Door de toevoeging van deze woorden kunnen burgers die in hun eer en goede naam aangeast worden door onrechtmatige uitlatingen in het parlement geen beroep doen op de civiele rechter.

De verschillende visies op parlementaire immuniteit

Femke Halsema – en met haar vele anderen – pleit er, in haar afscheidsbrief aan de Tweede Kamer, voor om de parlementaire immuniteit uit te breiden. Het politieke debat is allang niet meer beperkt tot de vergaderingen van de Staten-Generaal. Het debat wordt ook gevoerd via televisie, radio en internet. In de Staten-Generaal is er immuniteit voor niet algemeen aanvaarde opvattingen en zelfs voor onrechtmatige uitlatingen. Volgens Halsema zou die immuniteit dan ook moeten gelden voor uitlatingen buiten de Staten-Generaal. Zij verwoordt dat zo: ‘Volksvertegenwoordigers dienen zich beschermd en vrij te weten, ook als zij meningen verkondigen die sommigen tegen de borst stuiten of zelfs ronduit kwetsen. Die bescherming zou niet alleen moeten gelden als zij achter het sprekgestoelte of bij de interruptiemicrofoon staan, maar overal waar zij uit hoofde van hun functie het woord voeren.’

Elke parlementariër vertegenwoordigt een bevolkingsgroep. Onder die bevolkingsgroep kunnen overtuigingen leven die niet geaccepteerd worden, of zelfs onacceptabel zijn voor de meerderheid van de samenleving. Aan hun volksvertegenwoordiger dragen zij de taak op om die overtuigingen te verwoorden in de politiek. Het zou een grote beperking zijn als die overtuigingen slechts in de Staten-Generaal verwoord mogen worden en niet in het publieke debat, omdat ze daar strafbaar zouden zijn. Uitbreiding van de parlementaire immuniteit naar het gehele publieke debat is, uitgaande van deze visie, wenselijk.

We pleiten dan ook voor behoud van de status quo, geen uitbreiding van de immuniteit.

Behoud van de parlementaire immuniteit is een tweede optie, wat niets meer of minder betekent dan het handhaven van de status quo. Volgens de aanhangers van deze visie maakt de parlementaire immuniteit het publieke debat mogelijk en zorgt zij er voor dat politici naar behoren hun functie kunnen uitoefenen. Dit ‘naar behoren uitoefenen’ heeft betrekking op de controle die het parlement uitoefent op de regering. Parlementariërs dienen daarom te kunnen zeggen wat ze nodig vinden binnen de Staten-Generaal. Met name binnen het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) komt dit standpunt duidelijk naar voren. De rechtspraak inzake artikel 10 van dit verdrag, wat de vrijheid van meningsuiting betreft, vormt hiervan een goed voorbeeld. Volgens het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) is de uitingsvrijheid voor iedereen belangrijk, maar in het bijzonder voor de vertegenwoordigers van het volk. Deze vrijheid van meningsuiting kent ook haar grenzen. Dit blijkt onder andere uit de beslissing in de zaak van de Franse politicus Le Pen, die door de Franse rechter veroordeeld was wegens uitlatingen over de toenemende bedreiging van moslims voor de Franse bevolking. Het EHRM liet bij deze zaak duidelijk weten dat zij de scherpe afwijzing van het aanzetten tot haat en discriminatie voorstaat.

Afschaffing van de immuniteit van parlementariërs is een derde optie. Voorstanders van deze visie beweren dat de parlementaire immuniteit sterk in het nadeel van de burger kan werken. Zij halen schrijnende voorbeelden aan van burgers die door parlementariërs in het publieke debat in hun goede naam worden gekrenkt, zonder dat er een mogelijkheid tot vervolging of het vorderen van een schadevergoeding bestaat. Daar wordt wel tegen ingebracht dat burgers desalniettemin druk kunnen uitoefenen door naar de media te stappen of door de hulp in te roepen van andere parlementariërs. Voorstanders beweren echter dat dit niet voldoende is.

Aanbeveling

Afschaffing van de parlementaire immuniteit is wat ons betreft geen optie. Het Clara Wichmann instituut zou dan bij elke uitlating van de SGP betreffende het passief kiesrecht van vrouwen naar de rechter kunnen gaan. Meer in het algemeen zouden parlementariërs niet langer de vrijheid genieten om te zeggen wat ze denken. Voor de uitoefening van hun taken moeten ze het debat op scherp kunnen zetten met prikkelende uitlatingen. Dit zou door de afschaffing van de immuniteit niet langer mogelijk zijn.

Zou uitbreiding van de immuniteit een oplossing bieden? Uitbreiding van de parlementaire immuniteit tot uitlatingen buiten het parlement is wat ons betreft ook geen optie. Het zou een vrijbrief zijn voor parlementariërs om buiten de vergadering van de Staten-Generaal om alles maar te kunnen en mogen roepen. Wordt het publieke debat daardoor minder scherp? Nee, leden van het parlement mogen nu ook veel zeggen in kranten, op de radio en televisie. Slechts voor onrechtmatige uitspraken moet een parlementariër verantwoordelijkheid afleggen.

We pleiten dan ook voor behoud van de status quo. Parlementariërs kunnen alleen vervolgd worden voor uitspraken buiten het parlement. Ze kunnen dus niet zomaar wat roepen buiten de vergadering van de Staten-Generaal om, ze moeten altijd rekening houden met de consequenties van hun uitspraken. Ze behouden daarmee hun voorbeeldfunctie. Aanvullend wordt in de literatuur geopperd om de immuniteit bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen op te heffen. Dit zou betekenen dat een uitlating binnen het parlement toch vervolgd kan worden als tweederde meerderheid van het parlement hiermee instemt. Deze oplossing draagt bij aan een scherp debat waar verantwoordelijkheden niet uit de weg worden gegaan.

door Reint Baas

werkgroepvoorzitter Justitie & Veiligheid

&

Sander van 't Foort

bestuurslid Politiek Binnenland Algemeen.

Interviews zijn afgenomen met dr. mr. T. Rosier en dr. mr. U.R.M.T. de Vries van de Universiteit van Utrecht.

De stichting van een Palestijnse Staat

Israël en de Palestijnen, Joden en Arabieren. Twee etniciteiten op het grondgebied van één staat. Gevolgen: oorlog, terreur, blokkades en angst. Al decennia lang wordt er gedebatteerd over de weg naar vrede. President Obama, Europa en de man in de straat, zowel Palestijn als Israëli, zijn er al lang uit: een twee-staten oplossing moet gerealiseerd worden. Maar wat is de politieke stand van zaken eigenlijk?

De president van de Palestijnse Autoriteit, Mahmoud Abbas, heeft aangekondigd dat er in september in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties eenzijdig een Palestijnse Staat zal worden uitgeroepen (zie kader). Het eenzijdig uitroepen van de Palestijnse staat betekent dat onderhandeling met Israël gemeden wordt. Vele politieke prominenten vallen over dit feit. Obama, voorstander van de stichting van een Palestijnse staat, ziet geen heil in de voorgenomen plannen van Abbas. Zelfs het Arabische Jordanië zal het eenzijdig uitroepen van een Palestijnse staat niet steunen. Een Jordanese topambtenaar beweerde in de krant al-Bayan: "Belangrijke nationale belangen van Jordanië komen in gevaar als de Palestijnse Autoriteit eenzijdig een eigen staat uitroept." Ook premier van de Palestijnse autoriteit Salam Fayyad waarschuwde dat een directe stap richting de Verenigde Naties niet wenselijk is, vanwege een mogelijke afname in diplomatieke steun vanuit de USA en daarmee het wegvallen van ruim 500 miljoen dollar aan steungelden. Wat willen deze critici dan wel?

Een eerste voorwaarde voor de stichting van een Palestijnse staat lijkt voor velen het terugkeren tot de onderhandelingstafel met Israël te zijn. Waarom zijn die onderhandelingen er momenteel niet? Het spreekwoord 'waar er twee vechten, hebben er twee schuld', gaat hier direct op. Waar Abbas recentelijk nog eens extra heeft benadrukt door te gaan met zijn plannen voor september, zonder overleg met Israël, kiest Israëlisch premier Netanyahu er voor om geen enkel initiatief tot een nieuwe onderhandelingsronde te nemen. Abbas en Netanyahu staan kilometers uit elkaar en werken beiden niet aan toenadering. Is er nog wel focus op consensus?

97 procent van de gebieden was het Israëlische aanbod. Arafat: 'Alles en anders oorlog.' De eerste bloedige intifada volgde.

Internationale eendracht over de na te streven oplossing kan pas werken als de twee betrokken partijen elkaar erkennen. Wederzijdse erkenning is de start van alle onderhandeling. Een eventuele Palestijnse staat zal zijn legitimiteit ontleenen aan exact dezelfde formule als Israël. Aangezien Fatah en Hamas, de twee leidende Palestijnse partijen, in hun handvesten weigeren Israël te erkennen als staat bij besluit van de Veiligheidsraad, zal een Palestijnse claim op dezelfde formule allereerst moeten leiden tot een erkenning van Israël. Analoog geredeneerd betekent dit dat Israël de Palestijnse staat zal moeten erkennen mocht deze uitgeroepen en erkend worden. Maar willen de partijen dat wel?

Een permanente twee-staten oplossing is voor de Arabieren nooit een primair doel geweest. Keer op keer verwierpen zij voorstellen tot tweedeling. Een duikje in de geschiedenis: In 1936 verwierp Palestijns leider Haj Amin al-Hoesseini een twee-staten plan en ging actief het nazi-regime in Duitsland steunen. In 1947 verwierpen de Arabieren het tweedelingsplan van de Verenigde Naties en toen Israël tijdens de Kartoem conferentie na een glorieuze overwinning in 1967 alle gewonnen land in uitwisseling bood voor permanente vrede, kwam het beruchte antwoord van de Arabieren: "(...) the framework of the main principles by which the Arab States abide, namely, no peace with Israel, no recognition of Israel, no negotiations with it, and insistence on the rights of the Palestinian people in their own country." In 2000 bood Israëlisch premier Barak de Palestijnen een soevereine staat met Oost-Jeruzalem als hoofdstad en 97 procent van de Westelijke Jordaans oever en Gaza en daarbij miljarden dollars om het vluchtelingenprobleem op te lossen. Toenmalig Palestijns leider Arafat weigerde met kreten als "alles en anders oorlog". 97% was het Israëlische aanbod, het antwoord was de eerste bloedige intifada. De internationale politiek gelooft er nog in, maar de twee-staten oplossing lijkt historisch gezien slechts een hersenschim te zijn.

Na alle eerdere mislukte onderhandelingen kiest premier Netanyahu ervoor om geen enkele toenadering meer te zoeken. De partijen zijn verder van elkaar verwijderd dan ooit en september hangt als een onweerswolk in de lucht. Is er dan geen hoop op een oplossing? Toch wel! Onderzoek van het Palestinian Center for

Het spreekwoord 'waar twee vechten, hebben twee schuld' gaat hier direct op.

Policy and Survey Research laat zien dat 69% van de Palestijnen een oplossing wil realiseren door onderhandelingen met en erkenning van Israël. Onderzoek van het Israel Democracy Institute laat zien dat 58% van de Israëli's gelooft in een twee-staten oplossing. Wat september gaat brengen weten we niet, maar laten we hopen op een politieke vertolking van voorgenoemde percentages. Dan zal een twee-staten oplossing niet slechts een utopie blijken, maar een realiseerbare weg tot vrede.

Erkenning Palestijnse Staat door VN

De Palestijnse Autoriteit zal aankomende herfst waarschijnlijk een resolutie bij de VN Veiligheidsraad in stemming brengen voor een onafhankelijke Palestijnse staat. Veel diplomatiek Palestijns lobbywerk zorgt ervoor dat er vermoedelijk veel leden voor stemmen. Het veto van de VS zal echter verhinderen dat de Veiligheidsraad de staat Palestina erkent. Vervolgens kunnen de Palestijnen via de Algemene Vergadering, en de jurisprudentie van de Uniting for Peace Resolutie 337, proberen erkenning van een onafhankelijke staat te krijgen. Het aannemen van deze resolutie door de AV is waarschijnlijk. De grootte van de meerderheid is bepalend voor de druk die op vele manieren (economische, diplomatieke, politieke sancties) op Israël zal komen om de onafhankelijke Palestijnse staat te erkennen. Het diplomatieke werk van Israël en de Palestijnse Autoriteit is bepalend voor hoe de verhoudingen komen te liggen en hoe de situatie zich verder zal ontwikkelen.

door Jeannette Schoonderwoerd
werkgroepvoorzitter Buitenlandse Zaken en Defensie

Nieuws

Flevo Festival 2011: Graffiti voor geloofsvrijheid

Op het Flevo Festival 2011 in Bussloo hebben de ChristenUnie en Perspectief samen met jongeren een graffiti spandoek gemaakt voor de godsdienstvrijheid hier in Nederland en wereldwijd. Dit spandoek wordt in oktober, wanneer de Tweede Kamer debatteert over dit thema, gepresenteerd.

Kijk voor al het uitgebreide nieuws op Perspectief.nu.

Taal van politici doet ertoe!

'De islam is een bedreiging voor Nederland'. 'Er is sprake van massa-immigratie van moslims'. 'De Partij voor de Arabieren heeft islamitisch stemvee geïmporteerd'. 'De multiculturele samenleving is mislukt'. Zomaar wat uitspraken die in het politieke debat te horen zijn de laatste jaren. Deze taal van politici blijft hangen in de gedachten van mensen en heeft een impact in de samenleving. Bovenstaande uitspraken zijn te vinden in het integratiedebat en daar wil ik hier op focussen, omdat met name in dat debat taal van grote betekenis is.

Bovenstaande uitspraken zijn veelal afkomstig van de heer Wilders. Zijn uitlatingen vangen dan ook de meeste aandacht. Vaak is zijn taal beledigend. Ook gebruikt de PVV de retoriek van strijd. Ze gaan, hoe ironisch, mee in de heilige oorlogstaal zoals ook extreme moslims die kunnen bezigen. Nee, de PVV roept niet op tot geweld. Maar de woorden die ze gebruiken scheppen een klimaat van angst en verdeeldheid. Deze taal in de publieke arena legitimeert ook dat op straat alles tegen elkaar gezegd kan worden. Ik heb een PVV aanhanger een keer letterlijk horen zeggen over een vrouw met hoofddoek 'dat van mij daar de fik in mag'.

Na de moordpartij in Noorwegen van Anders Breivik, die zich mede liet inspireren door het gedachtegoed van Wilders, is de discussie over het taalgebruik van Wilders losgebarsten. Bart-Jan Spruyt zwengelde de discussie aan door Wilders ter verantwoording te roepen voor de apocalyptische sfeer die hij door zijn woorden had opgeroepen, waarin mensen naar oplossingen voor problemen gaan zoeken buiten de politiek om. Spruyt maakte zelf ook meteen weer de fout om immigranten als probleem te benoemen. Ook hier zijn woorden weer van belang. Het is beter om het gedrag van mensen als probleem te benoemen dan de mensen zelf. Ontoelaatbaar gedrag van mensen moet vervolgens ook zeker als probleem kunnen worden benoemd. Problemen kunnen namelijk ook toegedekt worden met woorden. Dat is in het integratiedebat te lang gebeurd. Populistische partijen hebben een positieve rol gespeeld in het bespreekbaar maken van problemen.

De PVV gaat - hoe ironisch - mee in de heiligeoorlogstaal zoals ook extremistische moslims die bezingen.

Vervolgens zijn dezelfde populistten alleen veel te ver gegaan in hun retoriek. Problemen kunnen ook met woorden worden uitvergroot of zelfs gecreëerd. Daarnaast is de toon waarop het integratiedebat wordt gevoerd verhard. Er is het afgelopen decennium dan ook vaak gediscussieerd over de toon van dit debat. Ik vond het altijd

onnodig om te debatteren over het debat. Laat politici zich vooral met het debat zelf bezighouden. Nog steeds ben ik van mening dat de inhoud voorop moet staan. Toch ben ik me meer gaan realiseren dat de manier waarop het debat plaatsvindt ook van belang is. Het gaat in het integratiedebat over (groepen) mensen. De toon van het debat kan een impact hebben op mensen. Het kan mensen het gevoel geven dat ze niet meer welkom en niet meer veilig zijn in Nederland en hen uiteindelijk ook wegjagen. Ik heb dat ook eens gehoord van een hoogopgeleide jongen die als kind is gevlucht uit Afghanistan. En daar ben ik wel van geschrokken. Misschien zou ik in zijn positie ook wel weggaan uit Nederland...

De populistische taal in het integratiedebat wordt intussen overgenomen door gevestigde partijen. Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam liet zien dat 'Wilders-light' niet werkt, maar ik heb daar zo mijn twijfels bij. De VVD weet toch aardig te scoren met hun stevige taal over immigranten. Het CDA heeft inmiddels ook afstand genomen van de 'multiculturele samenleving'. Het gaat hier om een concept van integratiebeleid dat jarenlang is gevoerd en terecht aan vervanging toe is. Maar nu lijkt het net alsof verschillende culturen niet naast elkaar zouden kunnen bestaan. Dat is ook onzin. Natuurlijk zijn er cultuurbotsingen en moeten we niet bang zijn om basiselementen van de Nederlandse samenleving voor te houden aan immigranten (en niet alleen immigranten!). Dat geeft duidelijkheid. Goed burgerschap is van belang. Maar het is ook de toon die de muziek maakt.

Aan politici (van de ChristenUnie) de taak om liefdevolle en verzoenende taal te gebruiken in het integratiedebat. Met woorden vrede stichten. Daarbij moet je niet schuwen om problemen te benoemen. Maar wel altijd gericht zijn op politieke oplossingen. Het is van belang om (groepen) mensen niet weg te zetten, maar aan je te binden. We moeten gastvrij zijn voor nieuwkomers, en duidelijk in onze verwachtingen van hen. Als het gaat om integratie dan is taal trouwens van onschatbare waarde. Het geeft de mogelijkheid om met elkaar te communiceren, en alleen zo kunnen we elkaar leren verstaan.

door Niels Rijke
Bestuurslid Politiek Buitenland

Het tekort van het liberale vrijheidsbegrip

Begin juli mocht ik een cursus liberalisme volgen, verzorgd door de voorman van de JOVD, Martijn Jonk. Een aantal liberale doctrines en hoofddenkers kwam aan bod. De meest interessante, en tevens meest discutabele leerstelling, was voor mij het schadebeginsel. De leerstelling dat 'iedere burger moet worden vrijgelaten om zijn eigen leven naar eigen inzicht vorm te geven zolang hij anderen niet schaadt', vormt voor een groot gedeelte het liberale vrijheidsbegrip. Deze doctrine heeft volgens mij vele nadelen die door sommigen werden miskend tijdens de bijeenkomst. Het viel me op dat anderen wel degelijk doorhadden dat het schadebeginsel niet een absoluut beginsel is. Ik zal hierna kort uiteenzetten waarom het schadebeginsel mijns inziens niet verabsoluteerd mag worden.

Kort na de eeuwwisseling wees filosoof Verbrugge op het tekort van het liberale vrijheidsbegrip. Hij richt zich op het 'atomaire vrije individu' dat zich 'niet meer op de gemeenschap oriënteert, maar op zijn eigen vrijheid en hoogstens respect voor die vrijheid als zijn moraal uitdraagt'. Volgens hem lijkt het alsof gemeenschapszin, vorming en rechtvaardigheid niet meer onze hoogste levensidealen zijn, maar de 'vrijheid van de individuele persoon met zijn particuliere behoeften en verlangens'.² Volgens mij slaat Verbrugge de spijker op zijn kop. Waar Verbrugge op doelt is dat de hedendaagse burger vooral gericht is op zijn eigen vrijheid en bijkomstige behoeften en verlangens en daarbij de gemeenschap ontziet. Het schadebeginsel geeft weliswaar grenzen aan, maar deze zijn te ruim om de hedendaagse burger in toom te houden. Het liberale vrijheidsidee met haar schadebeginsel geeft een vrijbrief aan ongebreidelde groei. De deur wordt wagenwijd opengezet naar consumentisme, materialisme, liederlijkheid, hardvochtige eierzucht en een mores van oneindige vooruitgang – mits de medeburger niet geschaad wordt, uiteraard.

Volgens Kunnemans voedt de vrije-markteconomie de morele onverschilligheid van de moderne mens.

Kunneman beschrijft in zijn 'Opmars van het dikke-ik' precies mijns inziens het gevolg van de zeer ruime grenzen die het schadebeginsel stelt. Het 'dikke-ik' is de moderne mens die erkenning van zijn handelingsvrijheid en respect voor zijn hoogst individuele opvattingen en verlangens eist. De vrije markteconomie voedt zijn onbegrensde verlangens en behoeften en hamert voortdurend op de noodzaak om te presteren, te concurreren en efficiëntie. Dit voedt volgens Kunneman de morele onverschilligheid van de moderne mens.³ Natuurlijk ben ik me bewust van het feit dat het liberale

gedachtegoed wijst op een eigen verantwoordelijkheid en dat deze eigen verantwoordelijkheid in sommige gevallen noopt om minder welvarende burgers te helpen. Deze grenzen bieden echter mijns inziens slechts het absolute minimum. Het schadebeginsel schrijft namelijk niet voor dat armen die net kunnen rondkomen, voorzien worden van steun. Deze armen kunnen immers rondkomen, en door het eigen welzijn te verbeteren berokkent men hen toch geen schade?

Omvat het schadebeginsel ook toekomstige generaties?

Het gevaar waar Verbrugge en Kunneman op wijzen zijn de te brede grenzen. Sommige van de voormelde zaken hoeven niet slecht te zijn en kunnen de mens gelukkiger maken. Maar wat gebeurt er als we gaan spreken over tomeloos consumentisme, materialisme, liederlijkheid, eierzucht, et cetera. Wat zijn dan de grenzen van het schadebeginsel? Doen een alsmaar toenemend consumentisme en materialisme niet een te grote aanspraak op grondstoffen, mineralen, brandstoffen en dergelijke aardse materialen? Is dit niet waar de Club van Rome in de jaren '70, met haar 'Limits of Growth' al eerder op heeft gewezen? Omvat het schadebeginsel ook toekomstige generaties? Wat voor effect heeft het een alsmaar toenemende liederlijkheid, eierzucht en het alleen maar gericht zijn op het 'dikke-ik' voor onze collectieve normen en waarden? Is het niet opmerkelijk dat verschillende auteurs beweren dat Nederland in een identiteitscrisis verkeert⁴ nu dat een ieder slechts gericht is op zijn of haar 'atomaire vrijheid'?

Mijns inziens is het vrijheidsidee doorgeslagen. Te weinig mensen, bedrijven en overheden nemen voldoende verantwoordelijkheid voor hun handelen. Dit is terug te zien in de verschillende crises

Ingezonden:

In Perspex Jaargang 11nr 2 uit Ruben Altena wat kritiek op het artikel van Roosmarijn Velstra over haar reis naar Israël. Roosmarijn nam vorig jaar deel aan een door de Werkgroep Oriëntatiereizen Israël georganiseerde trip naar het Beloofde Land. Bedoeling van deze reizen is nu juist om naast alle eenzijdige informatie van met name Palestijnse kant (o.a. via Sa-beel) ook eens de andere kant van de medaille in het conflict tussen Israël en de Arabieren te tonen. Voor allen die tot nu toe aan zo'n door mij begeleide reis hebben deelgenomen - onder hen ook enkele beleidsmakers uit de ChristenUnie - is deze reis van grote betekenis geweest om een meer evenwichtig beeld te krijgen van oorzaak en gevolg van het onderhavige conflict.

Meindert Leerling

oud-voorzitter RPF-fractie in de Tweede Kamer

waarmee we door de media worden gebombardeerd. Het schadebeginsel biedt grenzen, maar deze zijn nog te vaag of te breed. De teugels moeten strakker getrokken worden.

Een beroep doen op de eigen verantwoordelijk is goed, maar daarbij moeten ook duidelijke grenzen worden getrokken. Allicht wat minder liberaal. Of willen – en misschien beter: kunnen – we op deze voet doorgaan?

¹ Rosier, T.E. (red.) (2010), *Grondslagen van het recht, achtergronden*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag.

² Verbrugge, A. (2003), *Zelfontplooiing impliceert dat je ergens moet sterven, Over het tekort van het liberale vrijheidsbegrip in een tijd van onbehagen*, Wapenveld.

³ Kunneman, H. (2005), *Voorbij het dikke-ik. Bouwstenen voor een kritisch humanisme*, Uitgeverij SWP, Amsterdam.

⁴ Zie bijvoorbeeld: Paas, S. (2007), *Vrede stichten, politieke meditaties*. Zoetermeer: Boekencentrum. Segers, G.J. (2010), *Voorwaarden voor vrede, de komst van de islam, de integratie van moslims en de identiteit van Nederland*, Buijten & Schipperheijn Motief, Amsterdam.

door Sander van 't Foort

bestuurslid Politiek Binnenland Algemeen

Uitnodiging

Congres

25 & 26 november

Vrijdag 25 en zaterdag 26 november vindt het jaarlijkse congres van PerspectiefF plaats. Je bent van harte uitgenodigd om te komen! Op vrijdag zullen we zoals gebruikelijk de Algemene Ledenvergadering hebben. Daar zullen jaarplan en begroting worden vastgesteld en kunnen we elkaar onder het genot van een hapje en een drankje spreken.

Op zaterdagmorgen zullen we het nieuwe politiek programma behandelen. Een belangrijke gelegenheid om te discussiëren en te stemmen over de politieke standpunten van PerspectiefF. Daarna zal er 's middags een seminar worden gehouden onder de naam 'De markt en mensenrechten. Tijd voor eerlijke handel.'. Reinier Sonneveld, CU-kamerleden Joel Voordewind & Carola Schouten, mensenrechtenadvocaat Jan van de Venis en oprichter van 'Max Havelaar' Nico Roozen zullen spreken. Dat mag je dus niet missen! Schrijf 25 en 26 november alvast in je agenda.

Op het seminar zullen we het onder andere hebben over eerlijke elektronica, waar PerspectiefF zich al op diverse manieren voor heeft ingezet. Zo hebben we aan een actie meegedaan waarbij Apple werd aangesproken op misstanden in de productieketen. Ook hebben we meegewerkt aan het opstellen van kamervragen die door de ChristenUnie zijn ingediend. Vervolgens hebben we een oproep gedaan tot debat over de elektronica-sector. We zitten er dus bovenop en kunnen met de ChristenUnie meedenken over concrete maatregelen om de situatie te verbeteren.

Meer informatie over het congres zal volgen via de nieuwsbrief en de website www.perspectief.nu.

Nico Roozen

Directeur van ontwikkelingsorganisatie Solidaridad, oprichter van Max Havelaar en initiatiefnemer tot vele fair trade initiatieven.

Meneer Roozen zal spreken over de mogelijkheden waarop bedrijven en consumenten kunnen bijdragen aan eerlijke handel en mensenrechtenschendingen in productieketens te voorkomen.

Reinier Sonneveld

Christelijk schrijver, filmmaker en spreker die zich onder andere hard maakt voor duurzaamheid.

Reinier zal de presentatie van het seminar verzorgen en kritische vragen stellen aan de sprekers en het publiek.

Jan van de Venis

Advocaat bij JustLaw en voorzitter van Stand Up For Your Rights.

Mr. van de Venis zal spreken over de maatregelen die de overheid kan nemen om eerlijke handel te bevorderen en mensenrechtenschendingen in de markt te bestrijden.

Joel Voordewind

Kamerlid ChristenUnie (onder andere ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse zaken)

Joel zal spreken over de inzet van de ChristenUnie in de Tweede Kamer voor fair trade en de mogelijkheden die hij ziet om mensenrechtenschendingen in productieketens te bestrijden, met name vanuit het perspectief van ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse zaken.

Advertentie

Nieuw bij Perspectief?

Volg dan nu de

cursus

'Welkom bij PerspectiefF'!

Deze eenmalig cursus geeft je een korte introductie over de verenging, onze missie, de totstandkoming van standpunten en onze relatie met de ChristenUnie.

In het middag gedeelte is er ruimte voor persoonlijke inbreng van de deelnemers.

Een discussie behoort tot de mogelijkheden.

Wanneer?

De training staat gepland op

zaterdag **5 november**
10:00 uur tot 16:00 uur

Waar?

Partijbureau van de ChristenUnie,
Johan van Oldenbarneveltlaan 46, Amersfoort.

Kosten?

Deelname is gratis, en lunch is inbegrepen.

Inschrijven?

Schrijf je nu in via www.perspectief.nu

COLOFON

Perspex

wordt uitgegeven door
Perspectief, ChristenUnie-jongeren

Hoofredactie

Frits Tromp

Eindredactie

Renske Oudekerk

Redactieleden

William Poutsma

Jan Hendrik van Sligtenhorst

Renske Oudekerk

Marjolein Koster

REDACTIEADRES

Postbus 439

3800 AK Amersfoort

T 06 - 137 741 34

E perspex@perspex.nu

Bezoekadres

Johan van Oldenbarneveltlaan 46

3818 HB Amersfoort

T 033 - 422 69 51

F 033 - 422 69 68

info@perspex.nu

www.perspex.nu

BESTUUR PERSPECTIEF

Voorzitter

Robert Heij

Penningmeester

Martin Otte

Interim-secretaris

Eva IJmker

Bestuurslid Politiek Binnenland & Vice-voorzitter

Maarten van Ooijen

Bestuurslid Politiek

Sander van 't Foort

Bestuurslid Politiek Buitenland

Niels Rijke

Bestuurslid Communicatie

Anneloes Kelder

Bestuurslid Afdelingen en Interne organisatie

Imre Grevers

Design

www.jobpoutsma.nl

Perspectief

ChristenUnie-jongeren

Perspectief zoekt leden

Perspectief is een politieke jongeren organisatie. We zijn op zoek naar oplossingen voor problemen die met name jongeren tegenkomen in de maatschappij. Onze visie is gebaseerd op ons geloof in God en de Bijbel. We zijn verbonden aan de *ChristenUnie*, maar zijn onafhankelijk en hebben onze eigen standpunten.

Ben jij iemand die geïnteresseerd is in politiek? Wil jij een actieve rol spelen in het zoeken naar politieke oplossingen voor actuele problemen? Vul dan onderstaand formulier in en word lid van *Perspectief* voor maar € 5,00* (dat is een korting van € 7,50).

óf Ken jij in jouw omgeving iemand die geïnteresseerd is in politiek en die een actieve rol wil spelen in het zoeken naar politieke oplossingen voor actuele problemen? Maak hem of haar door het invullen van onderstaand formulier voor maar € 5,00* lid van *Perspectief* (dat is een korting van € 7,50).

- Ja, ik word lid van *Perspectief*, ChristenUnie-jongeren. Ik machtig *Perspectief* om € 5,00 af te schrijven van mijn rekening. *Per 1 januari 2012 betaal ik € 12,50 per jaar.*

Naam: _____

Adres: _____

PC: _____ Woonplaats: _____

Telefoon/Mobiel: _____

Geboortedatum: _____

Email: _____

Rekeningnummer: _____

Handtekening: _____

Stuur dit formulier in een voldoende gefrankeerde envelop op naar:
Perspectief, ChristenUnie-jongeren, Postbus 439, 3800 AK Amersfoort

Perspectief
ChristenUnie-jongeren

PerspeX

jaargang 11 | nummer 4 | december 2011

Thema

FAILLIET

Interviews met
Carola Schouten
&
Gert-Jan Segers

EIGENWIJZER

**Kunst biedt
perspectief**

**Failliet van
de rechtstaat?**

**Neem jij je
ouders weer
in huis?**

INHOUD

FAILLIET

4 / 5

Jouw geld telt

6

De euro in de crisis!

7 - 9

INTERVIEW

Carola Schouten

9 / 10

Impulsuitgaven

10 / 11

Ik wil een iPhone, iPad,
iPod, i..... enz.

12

COLUMN

Koop, lustig, los:
eindejaarsinkopen

13 - 15

INTERVIEW

Gert-Jan Segers

16

COLUMN

weigerpolitici

EIGENWIJZER

23 - 25

Afschuiven op de zwakste
schakel of doorpakken met
sterke schakels?

26 / 27

Hoge griffierrechten:
falliet van de rechtstaat?

28 / 29

Crisistijd

tijdlijn

30 / 31

Neem jij je ouders
weer in huis?

32 / 33

"Van eigen belang
naar gedeeld belang"

33 / 34

Duurzaamheid en
het bankroet gaan
van onze economie

35 / 36

Kunst biedt
perspectief

REDACTIE

Marjolein Koster

Renske Oudekerk

William Poutsma

Jan-Hendrik van
Slightenhorst

Frits Tromp

VOORWOORD

Fairtrade. Dat was het woord waar het Perspectief-congres van eind november om draaide. Hoe gaan we om met de eerlijke handel van bijvoorbeeld kleren en elektronica? Als producent, maar zeker ook als consument heb je een verantwoordelijkheid voor duurzaamheid.

Met enige creativiteit zou je ook geld onder fairtrade kunnen scharen. Hoe ga je om met financiële producten? Hoe duurzaam kopen we geld in? En is 'goedkoop geld kopen' niet een oorzaak van de huidige crises in ons werelddeel?

De donkere dagen van december lijken symbool te staan voor de huidige crisis in Europa. Waar eerder alles kon vanwege het vele geld in de Eurozone, moet de Europese bevolking en masse de broekriem aanhalen.

Maar behalve crisis staan we in deze Perspex ook stil bij het Najaarscongres van Perspectief.

***Goede feestdagen gewenst en
Gods zegen voor 2012.***

Frits Tromp
Hoofdredacteur Perspex

Jouw geld telt

Een boekrecensie

Tijdens de brainstorm voor deze Perspex over geld was ik al begonnen in het boek 'Jouw geld telt' van Howard Dayton. Ik was nog maar bij hoofdstuk vier van de zeventien, maar toen al had het boek mijn volledige aandacht. Het gaat over christelijk omgaan met je geld. In de bijbel staan 2.350 verzen die gaan over geld. Ook Jezus' gelijkenissen behandelen dit onderwerp regelmatig (16 van de 38!). Hoogste tijd voor een praktische les volgens schrijver Dayton (1943) en wij volgen graag.

Howard Dayton

Howard Dayton is geboren op 7 oktober 1943 in Florida, VS. Na het afronden van de opleiding 'Hotel Administration', heeft hij 2,5 jaar bij de Amerikaanse marine gezeten en is daarna een restaurant begonnen. In 1974 werd hij uitgedaagd om de bijbel te onderzoeken op wat God ons leert over het omgaan met geld. Dit heeft zijn leven veranderd. Hij voelde dat God hem de passie gaf om zijn nieuwe levensveranderende principes te delen met anderen. Vanuit die gedachte schreef Dayton vier boeken: *Your Money: Frustration or Freedom*, *Your Money Counts* (Jouw geld telt), *Free and Clear* en *Your Money Map*.

In 1985 richtte hij de Crown Ministries op, waarmee hij een kleinschalige financiële cursus aanbod. De stichting bleef groeien, heeft een fusie meegemaakt in 2000 en is nu actief in meer dan 80 landen wereldwijd. De visie van de Crown Financial Ministries (nieuwe naam sinds de fusie) is om 300 miljoen mensen in de wereld Gods financiële principes te hebben geleerd in 2015. Dit doen ze ook in Nederland, voornamelijk door gemeentebrede cursussen. Zie www.crownlife.nl voor meer informatie.

Opzet

In het boek wordt een grote lijn uitgestippeld door middel van een wiel dat boven ieder hoofdstuk gezet wordt. Centraal in het wiel staat de term 'Trouwe rentmeester', daaromheen zijn acht lege vakken (gescheiden door 'spaken', voor de visueel ingestelde lezers). De 'buitenband' van het wiel is ook opgedeeld in acht vakken; de thema's van de hoofdstukken, te weten: schuld, advies, eerlijkheid, geven, werken, investeren, kinderen en uitgeven. Hoe verder je in het boek komt, hoe completer het wiel wordt, de lege vakken worden bij een bepaald hoofdstuk ingevuld met een term. Uiteindelijk krijg je de thema's als volgt te zien: *vermijd* schuld, *vraag* advies, *absolute* eerlijkheid, *gul* geven, *hard* werken, *sparen* investeren, *train* kinderen en *wijs* uitgeven.

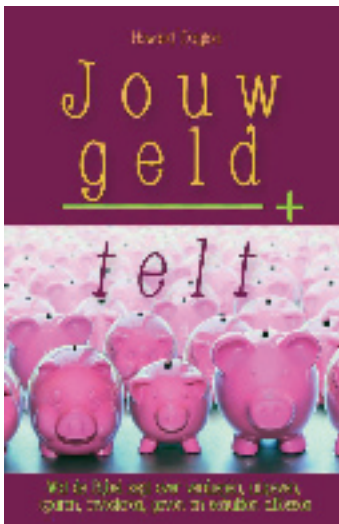
Samenvatting

Het boek begint met het feit dat er een probleem is. Gefocust wordt op een getrouwd stel dat uit elkaar wil gaan vanwege financiële problemen. Dit stel is bereid om te proberen samen uit deze problemen te komen. Het antwoord op de financiële problemen is de bijbel. Er staat ontzettend veel informatie in de bijbel over hoe we om moeten gaan met geld. Belangrijk is te beseffen dat wij geen eigenaars zijn van 'onze' eigendommen en geld. God is de eigenaar, wij zijn beheerders; rentmeesters. Schulden worden in de bijbel gezien als vloek, ze staan in de weg van jouw relatie met God. Het boek geeft een tien-stappenplan om uit je schulden te komen.

'We kunnen niet oneerlijk zijn en tegelijkertijd van God houden'

Daarnaast is absolute eerlijkheid nodig als basis. Dit tegenover God, je partner, kinderen, vrienden en collega's. Want we kunnen niet oneerlijk zijn en tegelijkertijd van God houden. Het hoofdstuk over geven is erg praktisch, er komt antwoord op vragen als 'hoe geef je', 'hoeveel geef je' en 'wie geef je'. Wat betreft je werk wordt er gezegd dat een baan niet alleen een manier is om geld te verdienen, het is ook bedoeld om een godvruchtig karakter te ontwikkelen. Er wordt aangeraden een testament op te laten maken. Dit schept duidelijkheid in wettelijke onzekerheden, maar ook in je financiën nu je nog in leven bent, zodat je zelf de belangen van je erfgenamen kunt behartigen. In het hoofdstuk over kinderen worden weer praktische tips gegeven hoe je je kinderen al vanaf jonge leeftijd kunt leren hoe God wil

dat we met zijn geld omgaan. Uiteindelijk wordt benadrukt wat écht belangrijk is. Geld is niet slecht, het kan geweldige dingen doen. Rijkdom kan wel in de weg gaan staan van een vruchtbaar leven. Belangrijkst is dat je je overgeeft aan God, dat je Jezus persoonlijk aanneemt. Alleen Hij kan bewerkstelligen wat het boek allemaal aanreikt.

Mijn mening

Persoonlijk heeft het boek heeft mij ontzettend aan het denken gezet, vanaf hoofdstuk één. Het heeft mijn kijk op geld en God veranderd. Het is een praktische handleiding, er staan veel tips in. Deze tips zijn echt haalbaar en duidelijk. Daarnaast staan er veel verwijzingen naar de bijbel in. Op deze manier kun je nog verder studeren op de onderwerpen. De manier van schrijven is heel prettig, het leest gemakkelijk weg. Er zijn constant korte alinea's met kopjes erboven. Ervaringen, praktijkvoorbeelden, bijbelteksten, tips, figuren en tabellen wisselen elkaar af. De verwachtingen die ik van het boek had na het lezen van de achterkant van het boek zijn meer dan waar gemaakt. Ik ben

'Geld is niet slecht, het kan geweldige dingen doen. Rijkdom kan wel in de weg gaan staan van een vruchtbaar leven.'

Met geld kun je van alles kopen

- **een bed maar geen slaap**
- **boeken maar geen hersenen**
- **voedsel maar geen eetlust**
- **een huis maar geen thuis**
- **medicijnen maar geen gezondheid**
- **vermaak maar geen geluk**
- **vermaak maar geen geluk**

gemotiveerd om mijn financiële situatie eens flink onder de loep te nemen en aan te passen naar hoe Christus het mij leert.

Aanrader?

Bij het boek wil ik één kanttekening plaatsen. Het is van oorsprong Amerikaans en dat is af en toe te merken. Zo wordt er genoemd dat de gemiddelde huishoudens duizenden euro's schuld hebben op meerdere creditcards. In mijn omgeving ken ik niemand met meerdere creditcards, volgens mij is dat een cultuurverschil.

Verder is de eerste druk in 1996 uitgekomen; zo'n vijftien jaar geleden. Maar dit doet niets af aan de actualiteit van het boek. De geschetste situaties zijn nog steeds veelvoorkomend en herkenbaar. Het boek zal mensen die werken en/of een gezin hebben waarschijnlijk iets meer aanspreken dan studerende. Ikzelf ben alleen en werk nu twee jaar, voor mij is het voldoende relevant.

Al zal het hoofdstuk over het opvoeden van kinderen (nog) niet zo relevant zijn voor het gemiddelde Perspectief-lid; ik raad het boek iedereen aan.

Mijn bronnen:

http://en.wikipedia.org/wiki/Howard_Dayton

<http://www.crown.org/default.aspx>

<http://www.crowncompanies.nl/test/>

<http://www.crownlife.nl>

http://mediacenter.tyndale.com/2_authors/author_bio.aspx?authorID=159

Jouw geld telt
Howard Dayton
 Uitgeverij Ark media
 ISBN 978 90 33818 59 2
 € 15,00

door Renske Oudekerk

De euro in crisis!

Kan een land failliet gaan?

Het is crisis! Dat zal geen geheim zijn. Er wordt van alle kanten gesproken over wel of niet steun geven aan een kwakkelend Griekenland en hoe om te gaan met andere PIIGS – de niet bepaald vriendelijk klinkende benaming die door economen wordt gebruikt om de eurolanden met economische problemen te definiëren: Portugal, Italië, Ierland, Griekenland en Spanje. Er wordt ook van veel kanten bedreigd met een failliet van Griekenland, maar wat gebeurt er eigenlijk als een land failliet gaat? Kan een land überhaupt failliet gaan?

De crisis, hoe begon die eigenlijk?

Hoe is alle ellende eigenlijk begonnen? Voor degene die van economie niet heel erg veel kaas hebben gegeten – zoals ondergetekende, is het verstandig om weer even terug te gaan naar het begin. Het begon allemaal met de Amerikaanse bankensector die (veel te dure) hypotheek verstrekten aan burgers die het zich eigenlijk niet konden veroorloven met als gevolg dat diezelfde burgers het niet meer konden afbetalen. Met andere woorden, de banken konden fluiten naar hun geld en kwamen in de problemen. Het werd onder andere het failliet van de Amerikaanse bank Lehman Brothers.

Vervolgens waaide de crisis de hele wereld over. Ook Nederland kreeg er mee te maken. IJsland kwam in de problemen en voelde zich genoodzaakt de bank Landsbanki over te nemen. Bij diezelfde bank hadden veel Nederlandse en Britse spaarders hun geld geplaatst. En ja, dat geld moest natuurlijk wel weer terugbetaald worden ongeacht hoeveel schulden en problemen de bank wel niet mocht hebben.

De Griekse tragedie

In 2010 veranderde de crisis enigszins van onderwerp. In het voorjaar van 2010 bleek dat de Griekse regering haar overheids-

financiën niet geheel op orde had. In mei 2010 werd besloten dat Griekenland de komende drie jaar 30 miljard euro extra moet bezuinigen in ruil voor een noodlening van 110 miljard euro van de andere eurolanden. De bezuinigingen leidden in Griekenland tot grote protesten en in onder andere Nederland tot felle politieke debatten.

Het Griekenland-debat werd ook gebruikt voor de grootst mogelijke onzin. Politici van de PVV gebruiken vaak hele grote woorden als 'de corrupte Grieken' en 'luie Grieken' en ook De Telegraaf pikte een graantje mee met vette koppen over hoe corrupt DE Grieken wel niet zijn. Daarnaast liet de directeur van diezelfde krant weten dat de Grieken 'naast tztziki ook corruptie hebben uitgevonden'.

Wat betreft een nieuwe lening vanuit de eurozone voor Griekenland, zijn de meningen in de Nederlandse politiek verdeeld. Gedoogpartner PVV is fel tegen iedere cent richting Griekenland. Ook de SP en de ChristenUnie hebben hun twijfels. Ons eigen Kamerlid Carola Schouten zei in een interview met de Volkskrant daarover het volgende:

"De ChristenUnie is altijd kritisch maar constructief in het Griekenlanddebat geweest. We hebben nooit gezegd: gooi ze maar uit de euro. Maar dat betekent niet dat van ons alles kan en mag. En nu minister De Jager (CDA, van Financiën, red.) aanstuurt op een nieuwe lening voor Griekenland is voor ons een nieuw weegmoment aangebroken. Wij vinden dat we nu een pad moeten uitstippelen hoe een deel van de schuld van de Grieken kan worden kwijtgescholden."

De achterliggende gedachte is dat door een (gedeeltelijke) lening de Griekse regering haar financiën weer op orde kan

FAILLIET

krijgen zonder dat het land kapot bezuinigd hoeft te worden door nog meer leningen, die uiteraard ook weer terug betaald moeten worden. Er wordt echter ook bedreigd met een faillissement voor Griekenland als er geen steun gegeven gaat worden.

Dat brengt ons op de vraag: kan een land failliet gaan en zo ja, wat voor consequenties zal dat hebben? Er wordt van alle kanten beweerd dat het land failliet zal gaan als het geen steun krijgt. Technisch gezien kan een land niet failliet gaan. Wel kan het gebeuren dat een land besluit zijn rentebetalingen en aflossingen te staken. Dit gebeurde recentelijk in 2003 met Argentinië. De regering liet de schuldeisers weten dat de schulden eenvoudigweg niet meer betaald konden worden. Het land werd vervolgens afgesloten van de internationale financiële markten. Inmiddels heeft de Argentijnse regering zich op overtuigende wijze volledig hersteld. De grote vraag die nu weer naar boven komt, zal Griekenland het Argentijnse voorbeeld opvolgen en er ook weer volledig bovenop komen?

Leestip

Pieter Klok. (2008, 18 juli).
Kredietcrisis voor dummies.
De Volkskrant.

door
Jan-Hendrik van Sligtenhorst
(@Giovanni_vS)

INTERVIEW

Carola Schouten

Net toen Carola Schouten (1977) de Tweede Kamer inkwam, brak de Griekse schulden crisis in alle hevigheid los. De financieel deskundige kon meteen flink aan het werk. Een half jaar later sprak Perspex met het nieuwe parlementslid van de ChristenUnie.

Je bent nu ongeveer half jaar Kamerlid. Hoe is dat tot nu toe bevallen?

Het is een vliegende start geweest. Ik kende het werk al wel langer, omdat ik ruim vijf jaar beleidsmedewerker ben geweest. In een kleine fractie ben je dan ook erg betrokken bij het werk van Kamerleden en doe je veel achter de schermen. Maar ik merk wel dat Kamerlid een heel andere baan is dan beleidsmedewerker, die ook heel andere kwaliteiten vereist. In die zin is het allemaal erg nieuw. Bovendien moest ik meteen vol aan de bak, omdat 'Griekenland' in een stroomversnelling kwam. Ik had dus geen inwerktijd. Niettemin merk ik ook elke dag dat het een heel bijzondere baan is.

Waarom is het zo bijzonder?

Omdat ik nu zélf echt mee moet beslissen, terwijl ik eerst veel meer een adviseursrol had. En dat is soms zo lastig, dat ik hardop denk: 'Wat moet ik nou doen?'. Aan de andere kant is het een heel mooie positie, waarin ik me met ziel en zaligheid wil inzetten voor een beter Nederland.

Is het Kamerlidmaatschap te combineren met een zoon thuis?

Ik werk al sinds de geboorte van mijn zoon. Hij is dus wel gewend dat zijn moeder hard werkt. Het verschil met mijn vorige baan is wel dat de werktijden onregelmatiger zijn. Ik kan nu geen debatten meer thuis afmaken, maar moet op onregelmatige tijden in de Kamer staan. Gelukkig heb ik een goed netwerk van vrienden, familie en kerk om me heen. Deze mensen helpen me waar nodig, en dat gaat goed.

Er is een economische en financiële crisis, waarin Griekenland een belangrijke

rol speelt. Kun je in Jip-en-Janneke-taal uitleggen wat precies het probleem is?

Er zijn twee problemen. Het eerste is Griekenland. Toen de euro werd ingevoerd, is afgesproken dat landen aan een aantal voorwaarden moesten voldoen om bij de eurozone te komen. De staatsschuld en het begrotingstekort mochten bijvoorbeeld niet te hoog oplopen. De ChristenUnie was daarom tegen de toetreding van Griekenland, maar het land is toch tot de eurozone toegetreden. Recent bleek dat de Griekse overheid heel lang haar economische situatie fout te hebben voorgespiegeld. Toen dat bekend werd, verloren de financiële markten hun vertrouwen in Griekenland, en dat is in een steeds grotere stroomversnelling gekomen. Op een gegeven moment moest Griekenland zulke hoge rentes betalen op obligaties, dat ze het niet meer kon opbrengen. Europa gaf Griekenland daarom een lening, zodat het land geen geld meer uit de financiële markten hoefde te halen. Europa hoopte dat dit het land tijd gaf om orde op zaken te stellen. Maar het is sindsdien eigenlijk steeds slechter gegaan met Griekenland. In juli kwam vervolgens de vraag of we weer een nieuwe lening moesten verlenen aan de Grieken. De ChristenUnie heeft toen gezegd dat we een deel van Griekse schulden moesten kwijtschelden. Dat voelt niet eerlijk, want Griekenland heeft er een potje van gemaakt. Maar als we de Grieken met steeds meer schulden opzadelen, komen ze nooit uit de crisis.

Het tweede probleem is dat er een soort domino-effect is ontstaan, doordat het vertrouwen van financiële markten in veel meer Eurolanden is afgenomen. Italië moet mede onder druk van het Internationaal Monetair Fonds hervormen. Maar ook Portugal, Ierland en Spanje zijn in de problemen

"Ik roep Perspectief op om mee te denken over pensioenen"

geraakt. Het punt is dat landen zulke hoge rentes moeten betalen als ze geld lenen uit de kapitaalmarkt, ze het niet meer kunnen opbrengen.

Er worden nu allerlei noodverbanden aangelegd om de crisis nog een beetje in de hand te houden. Maar de kern van de discussie is dat we op schulden hebben geleefd. Dat wordt nu weliswaar door veel politici erkend, maar er wordt weinig gedaan om de situatie om te buigen.

Hoe kun je dat ombuigen?

Door het denken over schulden te veranderen. Dat kun je veel breder trekken. Veel mensen vinden het normaal te leven met schulden en schuiven het afbetalen voor hun schulden voor zich uit. Maar als je zo denkt en leeft, krijg je de rekening vanzelf gepresenteerd. Dat moet veranderen, en dat geldt zowel voor overheden, als voor bedrijven en mensen.

Landen moeten nu hun zaken op orde brengen en weer perspectief krijgen. Door veel meer te erkennen dat landen hun zaken op orde moeten krijgen.

Landen moeten weer perspectief krijgen. De noordelijke economieën zijn veel te sterk en de zuidelijke economieën veel te zwak, terwijl we wel allemaal één munt hebben. Dat is een fundamenteel probleem. Nu worden in veel Zuid-Europese landen hervormingen doorgevoerd om te kunnen concurreren met

Noord-Europese economieën. Een van de problemen van Griekenland is bijvoorbeeld dat ambtenaren voor hun leven lang benoemd worden, ze kunnen dus niet ontslagen worden. Griekenland kan ze wel op non-actief zetten, maar moet dan nog wel een fors deel van hun salaris doorbetalen. Dat moet veranderd worden.

"Kamerlid zijn is bijzonder, omdat je moet meebeslissen"

Maar zou je die landen niet uit de euro kunnen zetten?

Formeel kan dat niet. Landen kunnen alleen uit de euro als ze dat zelf willen. Maar los daarvan is dat ook een keuze met grote consequenties. Veel leningen die deze landen met ons als land of bedrijven zijn aangegaan, zijn in euro's. Als we een aantal landen eruit zouden kunnen gooien, zouden de leningen niet meer te innen zijn. De uitgezette landen krijgen dan namelijk een andere muntsoort die enorm in waarde gaat dalen, en zo slaat het weer op ons terug. Er is dus geen gratis oplossing.

Wij vinden het wel belangrijk ervoor te zorgen dat de zuidelijke lidstaten meer concurrentiekracht krijgen. Bovendien willen dat de Europese begrotingsregels gehandhaafd worden. Dat is namelijk nooit gebeurd, want er was geen enkele mogelijkheid om sancties op te leggen. De ChristenUnie heeft echter altijd gezegd dat het vragen om problemen is als landen een gezamenlijke munt hebben, maar zich niet aan de regels houden.

Is zo'n Eurocommissaris voor de Euro een manier om de regels te handhaven?

Een Eurocommissaris kan een heel goede oplossing zijn. Vergelijk het met de Eurocommissaris die we voor Mededinging hebben, die kan ingrijpen en sancties opleggen. Maar het had een hoop ellende kunnen voorkomen als Europa dat eerder had bedacht.

In de Bijbel worden ook regels voorgeschreven voor leningen en het terugbetalen daarvan, bijvoorbeeld omtrent de Sabbatsjaren en Jubeljaren. Zijn die regels ook toepasbaar op de huidige Europese situatie?

Het Jubeljaar was elke vijftig jaar, en dan werden alle schulden vereffend. Ik denk dat het in deze vorm heel lastig is om dat nu voor elkaar te krijgen. Wij hebben echter wel voorgesteld om de Griekse schuld voor de helft kwijt te schelden. In die zin kun je wel wat met het principe van het Jubeljaar. Bovendien biedt Bijbel inzicht in hoe de zaken functioneren, en hoe dingen kunnen ontsporen als je niks doet. Het Jubeljaar verwijst naar het verlossend werk van Jezus. Er komt een moment dat de schulden vereffend worden. Maar het had ook wel een praktische component dat mensen in vrijheid een nieuw start konden krijgen.

Er worden miljarden gestoken in banken, maar ondertussen loopt ontwikkelingshulp vertraging op. Ontwikkelingshulp is dus veel minder urgent dan het redden van een bank. Of zie ik dat verkeerd?

Ik vind het lastig om die dingen te koppelen. Ik snap wel dat overheden urgentie voelen als een bank omvalt. Burgers hebben daar hun spaargeld opstaan, en ook andere banken daar geld uitstaan. Ontwikkelings samenwerking staat in die zin veel verder van mensen af. Ze zien veel beter wat er in hun eigen omgeving gebeurt dan wat er in Afrika plaatsvindt. Dat moet echter niet een excuus worden om niets te doen aan ontwikkelingshulp. Ik ben ook blij dat de ChristenUnie blijft staan achter het budget van 0,8 procent van het BNP voor ontwikkelingssamenwerking. Juist rijke, westerse landen hebben een verantwoordelijkheid met betrekking tot de rest van de wereld.

Er is veel kritiek op hoeveel geld naar ontwikkelingssamenwerking gaat. Toch is dat "maar" 0,7 procent van ons Bruto Binnenlands Product, terwijl er miljarden naar banken gaan.

Ook over ontwikkelingsgelden mag je soms best kritisch zijn, met name over hoe het besteed wordt. Ik denk dat dit niet altijd goed is gegaan. Je moet wel controleren of

de mensen ter plekke beter worden van de hulp, en of niet vooral lokale leiders ervan profiteren. Maar als je zo hamert op effectiviteit van ontwikkelingsgeld, moet je ook kritisch kijken naar steunoperaties voor banken.

Hoe doet het kabinet Rutte het tot nu toe?

Het kabinet luistert op bepaalde beleids-terreinen helemaal niet naar alternatieven uit de samenleving. Een voorbeeld is het persoonsgebonden budget. Het kabinet gaat er vanuit dat de kosten in de zorg uit de hand lopen als het huidige beleid wordt doorgezet. Terecht dat het daarnaar kijkt, maar, de ChristenUnie heeft samen met belangenvereniging Per Saldo alternatieve voorstellen gedaan voor het pgb-beleid. Het kabinet heeft daar echter totaal geen oren naar. Wanneer je niet luistert naar alternatieven uit de samenleving verlies je snel het draagvlak in de samenleving.

2012 wordt daarom een cruciaal jaar voor het kabinet. Tot nu toe heeft het op cruciale punten wisselende meerderheden gevonden. Maar volgend jaar worden er een aantal bezuinigingen doorgevoerd. En in economisch onzekere tijden is het lastig om steeds een meerderheid voor je beleid te krijgen. De ChristenUnie vindt het verder bezwaarlijk dat het kabinet bepaalde hervormingen, bijvoorbeeld op de woningmarkt, niet wil doorvoeren. Terwijl je met bezuinigen alle groepen raakt, kun je met hervormen bepaalde zaken veel duurzamer maken.

De crisis heeft ook gevolgen voor Nederland. Wat zijn de gevolgen voor de jongeren van Perspectief? Moeten wij ons zorgen maken over ons pensioen of onze toekomst?

Je zorgen maken over financiën is altijd een issue. Maar ik denk dat we eerst moeten benadrukken hoe goed we het met elkaar hebben. Dat vergeten we dat als Nederlanders veel te snel.

Hoe goed hebben we het met elkaar?

Als je het afzet tegen de rest van de wereld, hebben wij het buitengewoon goed. Natuurlijk zijn er ook hier mensen die moeite hebben om rond te komen. Maar als je het overall bekijkt, is Nederland één van de rijk-

ste landen ter wereld. We kunnen onderwijs volgen, we hebben doorgaans allemaal te eten, we kunnen ons kleden, we hebben huisvesting, we zijn mobiel. Uitzonderingen daargelaten, maar, maar die zijn schaars. Ik teken daar gelijk bij aan dat het voor ons als politieke partij een plicht is om het voor onze jongeren goed te regelen. Het gaat dan onder meer om de vraag in wat voor wereld zij straks leven.

"Over ontwikkelingsgeld mag je best kritisch zijn"

Op financieel gebied zitten daar lastige zaken bij, zoals het pensioenakkoord. We worden allemaal gezonder. Dat is een zegen, maar dat geeft ook extra verantwoordelijkheid. Om het stelsel in de toekomst voor jongeren betaalbaar te houden is het van belang dat we als samenleving langer betaald werken. Als de huidige generatie eerder met pensioen gaat, blijft er niets meer over voor de jongeren.

In Perspex van juni 2011 zei Jan Marijnissen dat het niet zozeer gaat om langer werken, maar dat we allemaal werken tot ons 65e. Als we dat eerst regelen, dan is een groot deel van het probleem opgelost.

Het is uiteraard belangrijk dat 45-plussers aan het werk komen, want onder deze bevolkingsgroep is de werkloosheid nog relatief hoog. De ChristenUnie heeft daar ook echt oog voor: we vinden dat oudere werknemers ook benut moeten worden.

Maar als de pensioenleeftijd op 65 jaar blijft, legt dat een enorm beslag op de overheidsfinanciën en het pensioenpotje. Door die leeftijd door te schuiven naar 67 jaar, houd je meer ruimte over en blijft er wat in de pensioenfondsen zitten voor jongere generaties. Wat ook belangrijk is, is dat het nieuwe pensioenstelsel wel houdbaar

is, in tegenstelling tot het vorige stelsel. De balans tussen inkomsten en uitgaven was daarin zoek. Met het nieuwe akkoord komt er weer evenwicht. Maar, er moet nog wel het een en ander worden uitgewerkt in de randvoorwaarden. Juist in die uitwerking van het akkoord gaat het om gevolgen voor jongeren en daar moeten we met z'n allen heel alert op zijn.

Ik wil PerspectieF dan ook oproepen om mee te kijken en mee te denken, wellicht met sociale partners, over hoe we ervoor kunnen zorgen dat die voorwaarden zó worden ingevuld dat het voor jongeren ook een sociaal akkoord is. Wij zullen ons in de Tweede Kamer inzetten. Maar als er ook inbreng van jongeren komt, kunnen we gezamenlijk optrekken.

door Frits Tromp

Impulsuitgaven

Het is het einde van de maand, de stuif (in gangbaar Nederlands ook wel studiefinanciering, u weet wel, dat wat de regering wil afschaffen) is drie dagen geleden gestort en toch is ook bij mij de tijdelijke financiële crisis alweer toegeslagen. Studenten kampen steeds vaker met schulden en deze schulden worden ook steeds hoger. Hoe komt het dat studenten steeds vaker 'failliet' raken?

Nibud

Het Nibud onderzoekt al jaren lang het uitgavenpatroon en leengedrag van studenten. Om jullie wat inzicht te geven in de huidige situatie wil ik graag wat resultaten uit het onderzoek van 2010 met jullie delen. De meeste inkomsten komen vanuit de studiefinanciering, een (bij)baan en van de ouders. Op het moment van schrijven krijgen studenten vier jaar studiefinanciering. Dit bedrag bestaat uit een basisbeurs en een aanvullende beurs die afhankelijk is van het inkomen van je oud-

ers. Daarnaast kan er extra geld verkregen worden door middel van een rentedragende lening en het collegegeldkrediet. Wanneer een student maximaal gebruik maakt van al deze mogelijkheden ontvangt deze per maand 910 euro op zijn of haar bankrekening. Hier wordt dan ook massaal gebruik van gemaakt. Ruim vier op de tien studenten leent op een manier van DUO. Onderstaande figuur laat zien op welke manier deze groep mensen leent.

De studenten die lenen, lenen gemiddeld 396 euro per maand. Dit resulteert in een totale studieschuld van 10.217 euro. Wanneer studenten geld van hun ouders krijgen of een bijbaan hebben, lenen ze minder vaak. Dit verschil is niet heel groot. Wanneer hun ouders financiële sponsor zijn en ze ook nog eens een bijbaan hebben, lenen studenten wel minder vaak. De uiteindelijke studieschuld is echter niet lager.

'Studeren wordt vaker een nevenactiviteit'

Wat veroorzaakt die schulden?

Het leven van een student is niet zo makkelijk als velen denken. Continu worden we financieel op de proef gesteld. Je hebt vrienden van je studie, oud-klasgenoten van de middelbare school, vrienden van de studentenvereniging die verder te classificeren zijn als dispuuts- en jaarclubgenoten, vrienden van de kerk, collega's, familie, huisgenoten, sportmaatjes en ga zo maar door. Deze mensen verwachten allemaal enige vorm van sociale interactie van je. Wanneer je hier niet aan voldoet val je al snel buiten de boot. Die sociale interactie kan variëren van koffiedrinken tot sinterklaas vieren en van feestjes tot weekendjes weg.

Teveel kansen

Naar mijn mening ben ik representatief voor studenten in Nederland. Naast het

'Iedereen verwacht sociale interactie en dit brengt vaak kosten met zich mee'

feit dat ik ingeschreven sta aan de universiteit zijn er vele activiteiten die mij in het dagelijks leven bezighouden. Dit zorgt ervoor dat studeren zelf eigenlijk een neven-activiteit wordt. Helaas is bovenstaand geschetste situatie ook enorm op mij van toepassing. Het leven als student biedt veel kansen, misschien wel teveel. Omdat de studie an sich niet veel tijd hoeft te kosten, proberen we onze tijd op een andere manier nuttig te besteden. Immers, steeds vaker wordt geclaimd dat activiteiten naast je studie een pluspunt vormen op je CV. Hierdoor worden kansen steeds meer gespreid. Je wilt actief zijn in commissies van verschillende verenigingen en doet vrijwilligerswerk om te laten zien dat je talenten divers zijn. Ik wil deze dingen zeker niet afkeuren, maar feit is wel dat het tijd kost en tijd is geld. Daarnaast zijn er vaak activiteiten bij inbegrepen die nog eens extra geld kosten. Want het is wel de bedoeling dat je hecht wordt met je team en daar is toch zeker een etentje voor nodig.

Ik heb het hier bewust over impulsuitgaven, aangezien mijn geld vooral verdwijnt in het grote gat van kopjes koffie en weekendjes weg. Het gaat niet zozeer om het hebben van goederen, maar meer om

het meedoen aan activiteiten die aangeboden worden. De verleiding hiervoor is erg groot, immers je wilt niet elke keer 'Sjaak afhaak' zijn.

Het wordt ons ook te gemakkelijk gemaakt. Wat merken we nu van het feit dat we schulden hebben? Helemaal niets! Het is echter nog te bezien hoe dat op lange zijn uitwerking heeft. Enigszins ga ik ervan uit dat ik later een baan krijg waarbij ik genoeg geld krijg om het verschuldigde bedrag terug te betalen. Maar eigenlijk is het veel belangrijker om goed en verstandig met je geld om te gaan. We hebben in Nederland een overvloed aan rijkdom en toch willen we altijd meer. We moeten meer leren tevreden te zijn met de mooie dingen die we hebben. Dit is niet alleen een les voor studenten, maar voor elke inwoner van de westerse maatschappij. Zou het af en toe missen van activiteiten nou echt invloed hebben op onze toekomstige baankansen? Worden we er minder gelukkig van?

door Marjolein Koster

Ik wil een iPhone, iPad, iPod, I..... enz.

"De telefoon gaat, ik word gebeld door een van de jongeren waar ik mee optrek. Ik hoor paniek door de telefoon en er wordt gevraagd of ik alsjeblieft snel wil helpen. Na een aantal minuten luisteren hoor ik waarom er paniek is. Een telefoon rekening van hier tot aan onbetaalbaar. Dit meisje heeft een abonnement voor een BB en als ze de rekening van 750 euro niet betaald dan wordt haar telefoon afgesloten en moet ze nog 2 jaar lang 50 euro per maand betalen naast de schuld die op-

gelopen is. Dit is niet de eerste schuld die ze heeft en in haar omgeving is niemand die kan helpen."

BB's (BlackBerry's), iPhone's en merkkleding: allemaal uitgaves die op dit moment heel normaal zijn voor jongeren. Jongeren groeien op met de nieuwste snuffjes. Overal waar I voor staat willen ze hebben. iPhone, iPad, iPod, I enz. Het begint al op de lagere school. Met grote verbazing hoor ik mijn kinderen aan, als zij vertellen dat hun vriendje en vriendin-

netje een iPhone hebben. Hoe oud deze kinderen zijn? Tussen de 8 en de 12. Mijn zoon (11jr) kijkt verlangend naar alle BB's die de jongeren bij zich hebben als ze bij ons op bezoek zijn. Met nieuwsgierigheid hoort hij van ons dat er vroeger helemaal geen mobiele telefoons waren (dit kon hij zich niet voorstellen) en hoort hij het verhaal achter al de mobiele telefoons die door veel kinderenarbeid in elkaar gezet worden.

Ik denk aan bewustwording

Zijn jongeren zich bewust van de bedragen die ze uitgeven? Zien ze de waarde van geld?

Ik denk het niet. Ik denk dat een belangrijk onderdeel binnen het voorkomen van schulden, is dat jongeren zich bewust zijn van het feit dat het leven geld kost en dat niet alles met een lening valt op te lossen. Een lening is immers geen oplossing, maar vooral een uitstel van betaling. Betalen zal je toch moeten doen. En dat blijkt ook uit het scholierenonderzoek van het Nibud.

In het onderzoeksrapport kwam naar voren dat overzicht houden, voorkomen dat je te veel koopt, betrouwbare informatie vinden en prijsbewust zijn zaken zijn die kinderen tussen de 12 en 18 moeilijk vinden. Slechts 29% van de kinderen vindt niets lastig. Het Nibud vindt het belangrijk dat ouders hun kinderen basisvaardigheden aanleren op het gebied van omgaan met geld.

Een ander bericht van dit jaar meldde dat één op de zes mbo-studenten op dit moment geld leent. Gemiddeld hebben zij 1.265 euro schuld. Naast deze schuld laten schrikbarend veel mbo'ers geld liggen. Bijna twee derde van de mbo-studenten krijgt geen zorgtoeslag en maakt nauwelijks gebruik van de belastingteruggaaf. Het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) maakt zich zorgen om deze jongeren. Het instituut roept hen op slimmer met hun geld om te gaan en doet tegelijk een appèl op de mbo-docenten. Om de docenten te ondersteunen in het signaleren van problemen hebben het Nibud en Delta Lloyd Groep Foundation samen een gratis magazine voor docenten ontwikkeld.

Voor jongerenwerkers is de schuldenproblematiek een herkenbaar probleem. Elke keer stelt het hun voor een keuze. Kiezen voor de korte termijn problematiek van jongeren, hun schulden, betekent vaak dat jongeren moeten werken. Terwijl het voor de kansen van een jongere op langere termijn beter is om terug naar school te gaan of een leer-werk traject te volgen. Maar daar los je de schuldenproblematiek weer niet mee op. Zo lijkt het beroemde gezegde 'voorkomen is beter dan genezen' voor zowel de jongeren als

voor jongerenwerkers en hulpverleners van toepassing.

Wat zie ik in mijn werk terug bij de jongeren? Ze hebben geen goede voorbeelden. Ouders zijn niet aanwezig in het leven van jongeren of hebben zelf schulden. Bewust met geld omgaan moet je leren. Maar van wie dan? Hulpverleners, jongerenwerkers en docenten zijn degenen die invloed hebben op de jongeren. Zij kunnen het voorbeeld geven en hen op weg helpen naar een schuldvrij leven.

In het voorjaar van dit jaar kwam er een mooi lesprogramma uit. De Groningse Kredietbank en Elker ontwikkelden een uniek lespakket voor jongeren; 'Check je geld!'

Zij zeggen dat Nederland zo'n 80.000 risicjongeren telt. Dit zijn jongeren in de leeftijd 15-26 jaar met vaak forse schulden. Jongeren in de hulpverlening hebben doorgaans een lage opleiding en moeten vaak al op jonge leeftijd op eigen benen staan. In de praktijk blijkt dat hulpverlening aan deze jongeren moeilijk is als zij tot over hun oren in de schulden zitten. Helaas ontbrak het jongerenwerkers tot nu toe aan goed materiaal om het thema goed omgaan met geld aan de kaak te stellen. Zolang er schulden bestaan, is het erg moeilijk om te werken aan een nieuw perspectief.

De leskit stelt jongeren in staat weer grip te krijgen op hun financiële situatie. Jongeren zelf gaan dan met het materiaal aan de slag. De thema's gaan over betalingen, uitkomen met je geld, studeren en werken, de invloed van reclame, de kosten van op jezelf wonen en sparen en lenen. De thema's en werkvormen vormen afgeronde eenheden. Jongeren kunnen individueel een opdrachtje maken of in groepsverband.

Laatst vroeg ik aan een van jongeren of ze wist wat het probleem was achter haar geldzorgen en waar het mis was gegaan?

Haar antwoordt was direct: 'Telefoon en abonnementen! Ik heb te veel abonnementen gehad. Om te kunnen bellen, pingen en internetten.' Ze vertelde ook dat ze drie boxen had voor digitale televisie. Per box kost deze acht euro. Een box om in de keuken tv te kijken, een box voor in de huiskamer en een voor in de slaapkamer. Haar argument was dat ze echt niet zonder televisie kon en ze vond het heel normaal. Ook zij heeft geen goede voorbeelden gehad en bijna niemand in haar omgeving die het haar kan geven. We praten regelmatig over haar schulden en hoe deze minder kunnen worden. We hebben hulp gezocht maar het blijft lastig om de achterstand in te halen. Straks als ze haar opleiding afgerond heeft hoop ik dat ze een mooie baan vindt en snel schuldenvrij is. Ondertussen hoop ik het goede voorbeeld te geven en ondersteunen. Ik hoop dat de gemeente ziet dat de eenvoud waarmee we in onze maatschappij schulden kunnen maken sterk moet worden beperkt. Dat voorkomt een hoop ellende, nu is het vaak achteraf de scherven opruimen.

Na dit stuk schrijven gaat mijn telefoon. Nee, geen iPhone maar gewoon een oude koelkast. Voor een professional die met jongeren werkt ben ik volgens de jongeren helemaal niet hip, ik kan niet pingen en whatsappen.

Tja, dan maar niet zo hip maar mijn oude mobiel doet het nog prima en de jongeren bellen nog steeds. :)

Bianca Boender is lange tijd via YfC werkzaam geweest in probleemwijken in Rotterdam en heeft daar onder andere de methodiek "Super-Woman" ontwikkeld. Hier heeft zij veel jongeren geholpen om hun leven weer op te bouwen. Inmiddels is zij een bureau begonnen genaamd You!nG. Meer informatie hierover kun je vinden op www.you-ng.nl.

Bianca Boender
Initiatiefnemer van
het bureau You!nG

Koop, lustig, los: eindejaarsinkopen

Zeg maar gerust, eindejaarsinkopen. Ik las ergens dat Nederlanders – jullie? – hun kerstspullen al aan het aanschaffen zijn. Dat ze Sinterklaas haast overslaan. Nu valt het goed te combineren, het is langer donker, dus niemand ziet hoe lelijk, smaakvervuilend huiskamers soms worden opgesmukt. Om over de lichtvervuiling nog maar te zwijgen.

Ben ik zuur? Nee, ik kan het wel hebben: saamhorigheid. Het is elk jaar een periode waarin het samenzijn de mens doet uitstijgen boven de kapitalistische, consumentistische, egoïstische (egocentrische) wereld binnen en buiten de huiskamer van het welgestelde Westen.

En nee, ik laat me nu niet leiden door het enige talent wat ik nu bezit: associatief denken. Ik moet immers weer eens denken aan de levende kerststal in de rooms-katholieke kerk in Sint Mariaparochie waar mijn opa – destijds dominee in Almelo – ons vroeger altijd mee naartoe nam. Stop. En toch: ik bedenk me nu net dat het over kerkmuren heen kijken er dus al vroeg in zat.

Enfin, ik dwaal af. Maar toch: waarom zou ik het in deze barre bizarre tijden nog over Sinterklaas en de gecommercialiseerde Kersttijd hebben? Omdat het over hoop gaat, en (in)direct dus ook over vertrouwen. En dat hebben de (aandelen)beurzen nu net nodig. Maar willen we dat? Willen we nog een samenleving die in de houdgreep ligt van een – relatief gezien – handjevol beurshandelaren?

In een stuk op Mootz van Erik Robertson (Die Euro toch...) las ik over de clash die achter deze crisis ligt: die tussen „de oude economie en bijpassend wereldbeeld (en financiële markten) dat zich baseert op slechte praktijken en gebrek heeft aan principes” en een nieuwe economie dat vraagt om verandering van die markten. Goed gezegd, mijns inziens heeft het kapitalistische systeem afgedaan. Voor zover ik er al in geloofde.

Maar daar tegenover staat dat ik nog wel elke dag van een warme douche wil genieten en minstens drie keer per dag goed wil eten. Probleempje. De opdracht is jezelf los te zien van je bezit, wat je echt nodig hebt. Daarbovenop komt nog de angst dat niemand weet waar deze crisis ons naar brengt. Ik denk dat velen zouden tekenen voor de zekerheid van met z'n allen leven op een hutje in de hei, of een wat luxere camping voor de wat meer verwende mensen. Maar die zekerheid is er niet. Het kan ook anders aflopen...

De oplossing ligt dus deels in vertrouwen van de markten, wat weer grotendeels aangewakkerd kan worden door het consumentenvertrouwen. En hoe krikken we dat op: inderdaad, door lekker veel uit te geven in – naast het voorjaar – de meest romantische periode van het jaar, het eindejaar. Koop ze, lustig en los.

INTERVIEW

Gert-Jan Segers

Interview met Gert Jan Segers,
directeur Wetenschappelijk Instituut
[WI] ChristenUnie.

U bent als CU-wetenschapper een onbekend figuur voor de Perspectief-jongeren. Kunt u zich in het kort voorstellen?

Ik ben dus Gert Jan Segers, ik heb Politicologie gestudeerd in Leiden, en ben in 1994 afgestudeerd. Onder aanmoediging van André Rouvoet heb ik gesolliciteerd bij de Tweede Kamerfractie van de RPF. Ik kwam uit een SGP-nest, maar daar was ik van los gegroeid. Ik had grote bezwaren gekregen tegen de theocratische visie van die partij. Ruim vier jaar lang ben ik bij de RPF aan het werk geweest.

Daarna ben ik als journalist naar de EO gegaan, naar Radio1. Maar toen waren mijn vrouw en ik ook al in gesprek met een zendingsorganisatie binnen de Hervormde Kerk om uitgezonden te worden. In 2000 zijn we naar Egypte gegaan, zeven jaar daar gewoond en gewerkt. We zijn er met twee kinderen heen gegaan, de derde is daar geboren. Na die zeven jaar heb ik een studie gedaan in de Verenigde Staten, en in 2008 kon ik bij het WI aan de slag.

"Ik maak me zorgen over de Arabische Lente"

Over Egypte gesproken, ook daar is de Arabische Lente. Maakt u zich zorgen over de Arabische Lente?

Jazeker, ik maak me grote zorgen. Voor een democratie heb je een democratische cultuur nodig. In het Westen is eerst een

vorm van rechtstaat ontstaan, met onder meer godsdienstvrijheid en burgerrechten, de onafhankelijke rechtspraak, en als slagroomtoefje op die ontwikkelingen zijn de algemene vrije verkiezingen gekomen, en dat is nog maar een eeuw geleden.

Wat je nu bij de Arabische Lente ziet, is dat men begint met vrije verkiezingen, maar er is nog helemaal geen rechtstaat. Dat kan heel makkelijk ontaarden in de teneur van de meerderheid, zoals dat met Hamas is gebeurd in 2006.

Maar democratie is niet dat als jij de meerderheid hebt, om je tegenstander dan door de knieën te schieten. Of mensen die jou niet welgevallig zijn uit overheidsgebouwen te jagen. Omdat ik speciaal met christenen in Egypte heb opgetrokken, kijk ik speciaal naar hun situatie. Er is een ruime moslimmeerderheid in Egypte, dus je kunt zeggen: 'Het is democratisch om een islamitische staat te stichten.'

Maar dat is geen rechtstaat. Dus je doet onrecht aan die minderheden, aan de christelijke minderheid. En daar maak ik mij wel zorgen over.

Ik hoop met Joël Voordewind en Peter van Dalen [resp. Tweede Kamerlid en voorzitter Europarlementariër, red.] naar de verkiezingen in Egypte te gaan. Ik heb nog wel contacten in Egypte, maar dat wordt een heel lastig verhaal.

Ja?

Ja. Je kunt niet zomaar een democratie invoeren, dat is een fout van de Amerikanen geweest. Die hebben gedacht bij Afghanistan: 'We sturen de Taliban weg, we voeren verkiezingen in en de mensen zijn gelukkig.' Idem dito in Irak: Saddam weg, verkiezingen en de mensen moeten wel gelukkig worden.

The redeeming power of democracy is er niet. Want het kan ook een strijd worden van allen tegen allen.

Want als niet het fundamentele besef er is dat jouw rechten dezelfde rechten zijn als je tegenstander, dan kan er ook geen democratie zijn.

Maar wat is dan het alternatief? Want in die landen is vaak één sterke leider, dan kun je ook niet uitgebreid de tijd nemen om een rechtstaat op te bouwen.

Nee. Dat is ook de dramatische keuze van Mubarak geweest, om altijd maar voor de macht te gaan. Maar tegelijk hebben we hem altijd gesteund. Dus in de keuze veiligheid, stabiliteit en mensenrechten en democratie, hebben we altijd voor veiligheid en stabiliteit gekozen. Dus ten eerste, we oogsten wat we hebben gezaaid, ten tweede is het voor ons belangrijk om te beseffen dat een rechtstaat belangrijker is dan democratie.

We geven economische hulp en hulp bij de opbouw van de democratieën in grote delen van het Midden-Oosten, dat moet je verbinden met voorwaarden. Je moet met die mensen om tafel en zeggen: 'We willen jullie helpen om een democratie te worden, maar wij gaan jullie niet helpen aan een islamitische dictatuur van de meerderheid. Het moet het wel een rechtstaat worden.'

U bent directeur van het WI. Wat doet eigenlijk een wetenschappelijk instituut van een politieke partij?

Wij denken veel na en schrijven veel verstandige dingen waarvan wij de overtuiging

hebben dat dat de partij helpt. Iedere politicus heeft de neiging om niet verder te kijken dan de volgende verkiezingen, want dat is het perspectief van een politicus.

Een WI is vrijgesteld om verder te kijken, om dieper te graven, langer na te denken dan 'Den Haag'. Dus pak je een onderwerp als immigratie, vrijheid en rechtstaat, welvaartstaat, en dan vraag je je af welke koers je moet varen. Daarmee help je een partij in de hele breedte.

Maar wetenschap is waardenvrij, maar wel elke politieke partij heeft een eigen wetenschappelijk instituut.

Wetenschap is niet neutraal. Iedere wetenschapper heeft vooronderstellingen. Het WI is een hele speciale omgeving. Want dit is toegepaste wetenschap, in dienst van een traditie, waarmee je die traditie doorgeeft en vertaalt, maar dat doe je op een wetenschappelijke manier. Je bent trouw aan je bronnen, je probeert op een zuivere manier zo'n studie op te zetten, maar het is wel vanuit een bepaalde traditie en bedoeld voor een bepaalde politieke stroming.

Het is ook wel bijzonder, want wat wij ontginnen kunnen we gelijk heel dicht bij het opleidingscentrum brengen, bij vertegenwoordigers, we kunnen adviezen geven aan de Tweede Kamer, je kunt een partij meenemen in een denkproces. Je bent ook een beetje handelaar in kennis.

Maar is het ook zo dat de wetenschap van de ChristenUnie toepasbaar is op bijvoorbeeld de SGP of GroenLinks?

Dat denk ik wel, dat zou heel goed kunnen. Wij hebben bijvoorbeeld een studie over gezin, of over arbeid en gezin, daar kunnen andere partijen ook iets mee. Alleen wij staan heel specifiek in dienst van de ChristenUnie. Dat is ook een hele mooie positie. Een wetenschapper van een universiteit kan heel makkelijk in een ivoren toren stappen, maar hier doe je ook heel erg mee met het maatschappelijk debat. We hebben een enorme afname van wat we doen.

Over dat maatschappelijk debat gesproken, we hebben de discussie rond Mauro gehad. Waarom zou hij in Nederland moeten blijven?

Nu vraag je om een hele politieke issue. Als

je het mij zelf vraagt, Mauro is meer dan acht jaar geleden ten vondeling gelegd in Nederland. Op zo'n moment kun je twee dingen doen: óf je stuurt hem met het eerstvolgende vliegtuig terug naar zijn familie, óf je vangt hem op. Maar dan houdt het niet opeens op, wat mij betreft. Die jongen is hier geworteld.

De ChristenUnie is tamelijk consistent, wat dat betreft. In 2010 heeft zij met de PvdA een wetsvoorstel ingediend, waarin wordt gezegd: als jongeren hier meer dan acht jaar verblijven, door toedoen van de overheid die niet snel uitsluitel heeft gegeven, dan heb je een verplichting om zo iemand op te vangen.

Ik vind dat een mooie stok achter de deur om de procedures te verkorten, en te zorgen dat de overheid sneller zegt of een vluchteling moet blijven of terug moet. Maar nu heb je procedures van acht jaar, tien jaar, dat is onmenselijk. Mensen kunnen niet werken, hebben geen opleiding, zitten hutje-mutje in een azc...

Nu krijgt het proces een gezicht in de vorm van Mauro. Er is zo gesold en er zijn verwachtingen gewekt. De minister heeft ook gezegd dat hij naar de zaak zou kijken. Dus het is het politieke debat in getrokken. Ik vind het niet ethisch om hem nu terug te sturen.

"De draaiboeken voor nieuwe verkiezingen zijn al geüpdatet"

Maar er wordt ook gezegd dat toenmalig staatssecretaris Albayrak hem het land uit wees. Dus je kunt ook zeggen: hij had twee jaar geleden al het land uit moeten.

Ja, maar daar Mauro in hoger beroep gegaan. Toen heeft de rechter hem gelijk gegeven. Daarna is de Staat in beroep gegaan, en de Raad van State heeft toen Albayrak gelijk gegeven. Er zijn twee verschillende rechterlijke uitspraken geweest. Dus de minister heeft het formele recht om hem weg te sturen. En Albayrak heeft dat ook gedaan. Dus de PvdA-fractie is consistentere dan Albayrak, want in haar functie als staatssecre-

taris heeft ze gezegd dat Mauro het land uit moet. Maar dat was ruim twee jaar geleden. En nu is hij er nog, en wordt het steeds onethischer om hem weg te sturen.

Iedereen zou binnen een half jaar nadat hij hier komt, moeten weten of hij mag blijven of niet. Ik vind het fatsoenlijk om binnen een half jaar uitsluitel te geven. Met een heel goed fatsoen kun je hem terugsturen of hem laten integreren en dan heeft hij volop een plek hier.

Het huidige kabinet denkt hier iets anders over.

Wat je ook wel merkt is dat Leers een gevangene is van de PVV. Ik denk dat deze constructie zich nu wrekt in dit dossier. Ik denk dat Leers een ander besluit had genomen als het kabinet bestond uit CDA, PvdA en ChristenUnie, zoals Balkenende-IV. Maar omdat hij afhankelijk is van de steun van Wilders en zijn inzet is om zoveel mogelijk mensen terug te sturen, voelt hij zich gedwongen om Mauro weg te sturen.

Hoe lang houdt deze gedoogconstructie het nog? Haalt Rutte het zomerreces?

De zomer denk ik wel. Als het ergens over valt, dan zal het de euro zijn. De PVV geeft hierover geen thuis, en de PvdA voelt zich steeds ongemakkelijker als de 'grote gedoog'. Ik denk dat er een moment komt dat de PvdA haar steun intrekt. En dan kan het moment komen dat het kabinet zegt: 'Op een heel belangrijk deel hebben wij niet de steun van de Kamer, dan houdt het op.'

Wanneer verwacht u dat? Verwacht u dat überhaupt?

Dat vind ik lastig om te zeggen. Het ellendige is dat we aan de leiband van Wilders lopen. Dit kabinet staat of valt met Wilders. CDA en VVD hebben maar één belang en dat is zo lang mogelijk zitten, zeker het CDA, om tijd te kopen. VVD mag voor het eerst een premier leveren, dus dat moet een succes worden. Wilders kan zijn moment uitkiezen. Dat kan Griekenland zijn, of een heel theateraal onderwerp als de asielwetgeving, in conflict met Leers. Als dat een punt is waarop hij enorm kan scoren, zal hij dat niet nalaten. Na de zomer gaat de tijd tikken en kan de bom elk moment afgaan.

Aan de andere kant, Wilders heeft nu wel

veel macht en zal die macht niet gauw opnieuw krijgen. Het CDA zal niet opnieuw in zo'n constructie zitten, want dat is electorale zelfmoord, en voor de rest wil niemand met de PVV regeren. Dus hij weet dat hij in de oppositie komt, maar daar kan hij wel weer verder groeien.

Houden jullie er rekening mee dat het wel eens heel gauw afgelopen kan zijn met dit kabinet?

Jazeker, de draaiboeken worden geüpdatet. Daar moet je gewoon klaar mee zijn.

Zijn jullie ook bezig met namen voor een eventuele kieslijst?

Nee. Maar daar gaan wij ook niet over.

Maar u bent nog niet benaderd voor een plek bij de eerste tien?

Nee.

Zou u het willen?

Ik weet het nog niet, dat is het eerlijke antwoord. Ik denk er wel eens over na, het zou een volgende stap kunnen zijn. Mijn voorgangers Rouvoet en Roel Kuiper [CU-senator, red.] hebben dezelfde stap gemaakt. Maar ik weet wel dat dat heel veel vraagt van je gezin, het is een heel ander leven. Ik ben wel enigszins flexibel, maar ik moet er nog wel heel erg hard over nadenken.

De ChristenUnie zat in het kabinet-Balkenende-IV. Daar is ook een lijst van gemaakt welke CU-punten bereikt zijn. Maar daar is nooit iets van naar buiten gebracht. Waarom is dat bescheiden gebleven?

Soms heeft dat een hele banale reden. Met een aantal fellows hebben wij onderzoek gedaan, en dat heeft veel materiaal opgeleverd. En de eerlijke reden dat dit nog onbekend is, dat ben ikzelf.

Ik ben bezig met een ander boek aan het afronden. We hebben een symposium, een congres, ik deed mee in de evaluatie van de

laatste verkiezingen. Dus het was voor mij een hele drukke periode, waardoor ik niet alle informatie bij elkaar kon rapen.

Maar ik heb gezien dat er veel is bereikt.

Kun je wat noemen?

Nou, het hele terrein van Jeugd en Gezin, dat was nieuw, met een heel ministerie.

“Wetenschap is niet waardevrij”

Dat is er nu niet meer.

Nee, maar er zijn wel dingen in gang gezet die onomkeerbaar zijn. De klacht vanuit de jeugdzorg is dat het nu weer een ondergeschoven kindje is. Als het gaat om medische ethiek, hebben wij verslechtering gestopt en ingezet op preventie. We hebben ingezet op extra geld voor opvanghuizen voor tienermoeders, voor geld voor VBOK-Sirus, voor palliatieve zorg. Op ontwikkelingshulp, waar nu een miljard op wordt bezuinigd, daar was juist extra geld voor, in tijden van economische groei.

Je ziet dat wat de SGP nu toegeworpen krijgt, dat dat soms niets anders is dan het behouden wat wij toen hebben bereikt. Nu ging het over 'grote gezinnen' en kindgebonden budget. Dat is ingevoerd door ons. Wat de SGP heeft bereikt is dat de bezuiniging daarop geleidelijk verdeeld wordt.

Onze resultaten waren vaak achter de schermen, zoals de wet op de gelijke behandeling. Dat moest worden aangepast. Dat was een strijd tussen PvdA en ChristenUnie, waarbij CDA zich op de vlakte hield. Die hebben wij niet verloren, maar we hebben het niet kunnen verzilveren omdat het kabinet viel.

Moeten wij, als jongeren, tot onze 67e doorwerken?

Ja, dat denk ik wel. Daarin heeft het WI wel een weg bereid. De leden hebben gezegd

dat de pensioenleeftijd op 65 blijven. Wij hebben gezegd dat het onvermijdelijk is om langer door te werken.

In de afgelopen periode was het Dankdag. Waar kunnen we dankbaar voor zijn?

Heel veel. Ik ben ontzettend dankbaar dat we in een vrij land wonen, waarin je je geloof kunt belijden, ik voel me erg betrokken met de vervolgte kerk, bijvoorbeeld moslims in Egypte die christen zijn geworden en voor hun leven moeten vrezen, die angst hebben wij hier niet. Ik ben ontzettend dankbaar om politiek en geloof met elkaar te verbinden, om in het politieke debat van je geloof te getuigen en aan te geven waar je standpunten vandaan komen, voor een partij als de ChristenUnie, die christenen van verschillende pluimage en diverse kerken bijeen brengt en waar iets heel moois gebeurt, daar ben ik dankbaar voor.

En persoonlijk ben ik dankbaar voor de mogelijkheden die ik heb, voor de plek waar ik zit, om aan de politiek mee te doen, ik ben dankbaar voor mijn vrouw, voor mijn kinderen, voor de gemeente waar ik deel vanuit maak.

Dat is goed om hardop te zeggen, want het valt mij wel eens op dat wij niet zo'n dankbaar volkje zijn. Maar als je nou eens duizend kilometer naar het oosten gaat en drieduizend kilometer naar het zuiden, kom je in zo'n andere wereld met zoveel minder vrijheid, minder welvaart, minder mogelijkheden.

door Frits Tromp

Weigerpolitici

Een volksvertegenwoordiger ontleent zijn democratische legitimatie aan zijn achterban, die op hem stemt. Maar aan de andere kant zit hij er ook als vertegenwoordiger van alle burgers. Een lastig dilemma in het licht van onze meerderheidsdemocratie, waar de helft plus één bepalend kan zijn. Een politicus mag dan wel namens zijn achterban onderdeel zijn van de meerderheid (lees: formele democratie, zie ook onlangs verschenen essay van André Rouvoet), maar hij heeft ook verantwoording af te leggen tegenover de minderheid (lees: materiële democratie).

In onze rechtsstaat is het van groot belang dat minderheden worden gehoord en beschermd. De huidige Grondwet, die onder de liberale Thorbecke in 1848 is ingevoerd, spreekt veelvuldig over de vrijheden van ieder mens, ongeacht godsdienst of levensovertuiging. Maar wel 'behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet'. En daar wringt de schoen. In ons democratische stelsel is de volksvertegenwoordiging medewetgever, en bepaalt daarmee mede de kaders van de vrijheden die in de Grondwet worden geschetst. De meerderheid bepaalt dus de speelruimte van de vrijheid voor de minderheid. Maar kan die meerderheid dat wel verantwoorden richting die minderheid?

De laatste maanden kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat de meerderheid steeds minder gewillig is verantwoording af te leggen over haar keuzes. In plaats daarvan rent de meerderheid als een doldwaze stier achter de rode lap van hun eigen ideologie aan en weigert gedegen verantwoording af te leggen aan de minderheid die men onderweg vertrappt. En vaak betreft dit religieuze minderheden, die volgens de Grondwet toch echt de vrijheid wordt geboden vorm te geven aan hun religieuze overtuiging.

Recentelijk nog in het debat rondom het ritueel slachten, dat op wens van de joodse en islamitische minderheid plaatsvindt. De rituele slacht behelst minder dan één procent van de totale Nederlandse slacht. In plaats van ruimte te geven aan deze minderheid, negeerde een grote Kamermeerderheid onder aanvoering van Marianne Thieme, de joodse en islamitische minderheid. Zonder gedegen onderzoek te doen naar de daadwerkelijke gang van zaken rondom het ritueel slachten. Is het zo'n moeite om beleidskaders op te stellen om onnodig dierenleed te voorkomen, in plaats van de mogelijkheid tot ritueel slachten te verbieden?

Dit speelde ook bij het debat over de gewetensbezwaarde trouwambtenaar, waarbij men zonder blikken of blozen een streep zette door de vrijheid van gewetensbezwaarden die een andere kijk hebben op het huwelijk dan een meerderheid proclameert. Naar de wet kan elk homostel in Nederland getrouwd worden. Is het dan zo'n moeite om achter de balie van het stadhuis een aantal trouwambtenaren de vrijheid te geven om dergelijke huwelijken niet te sluiten, zoals PvdA-leider Job Cohen in 2000 bepleitte toen hij nog staatssecretaris was? In plaats daarvan wordt nu door diverse politici als Ineke van Gent (GroenLinks) en Alexander Pechtold (D66) vol trots gemeld dat het tijdperk van 'weigerambtenaren' voorbij is. Overigens getuigt het van weinig respect jegens de benadeelde trouwambtenaren om het besluit zo triomfantelijk te vieren.

In beide debatten ontwaar ik het fenomeen van de weigerpolitici. Politici die blind achter hun eigen ideeën aanlopen en weigeren uitvoering te geven aan hun taak als vertegenwoordiger van alle Nederlanders en alleen achter hun eigen achterban aan lopen. Een benauwend verschijnsel voor de minderheden die niet kunnen leunen op een parlementaire meerderheid. Zeker omdat de vrijheden die de Grondwet biedt steeds verder worden ingeperkt door deze weigerpolitici, die met de helft plus één, de helft min één aan de kant schuiven.

De tendens dat de overheid geen ruimte meer laat voor verschil, zoals weigerpolitici bij het ritueel slachten en de gewetensbezwaarde trouwambtenaren succesvol bepleitten, zal gekeerd moeten worden. In plaats daarvan dient de overheid het algemeen belang voor ogen te houden en moet zij vrijheden gunnen aan minderheden, tegen het meerderheidsstandpunt in. Dan is niet alleen de meerderheid plus één tevreden, maar voelt iedereen zich gehoord in het publieke debat.

door **Robert Heij**
Voorzitter *Perspectief*

Advertentie

Verzekerd van goede zorg

Voor elk lid dat zich per 1 januari 2012 aanmeldt, steunt DVZ het werk van Perspectief met een eenmalige gift van € 50,-.

Op www.dvz.nl vind je meer informatie. Je kunt er ook een premieberekening maken, een offerte opvragen of een zorgverzekering afsluiten.

Als je dit jaar 18 wordt kun je ook naar DVZ overstappen in de maand voorafgaande aan je verjaardag. Bel ons gerust: (071) 365 28 02. We helpen je graag!

Christelijke zorg

Perspectief onderscheidt zich van andere politieke jongeren-organisaties door de visie op het leven, de samenleving en de politiek. Deze visie sluit naadloos aan bij de Principe Polis van DVZ.

Aanbieding

Perspectief heeft voor haar leden een groepskorting geregeld voor de zorgverzekeringen van DVZ:

- € 75,- premie retour voor elke nieuwe premiebetalende verzekerde
- 10% korting op de basisverzekering
- 15% korting op de aanvullende verzekeringen
- 10% korting op de doorlopende reisverzekering

Uitstekende service

Al vele jaren scoort de kwaliteit van onze klantenservice zeer hoog. Dat blijkt uit onafhankelijke onderzoeken van KiesBeter, MarketResponse, de ConsumentenBond en het Verbond van Verzekeraars.

Advertentie

O'LINTE

TRAININGEN | LOOPBAANADVIES | WORKSHOPS

Tel: 08787-18222

Email: info@olinte.nl

Web: www.olinte.nl

ontdek
talent

teambuilding
solliciteren

communicatie
loopbaanadvies

creatief
samenwerken
feest

trainingen
workshops

netwerken

Locatie Trainingen & Workshops:
Landgoed Schothorst
Schothorsterlaan 11
3822 NA AMERSFOORT

O'linte, altijd waardevol!

fotopagina

Congres PerspectieF

25-26 november

Nieuws

ChristenUnie gebruikt campagnevideo Perspectief voor Zendtijd Politieke Partijen

dinsdag 04 oktober 2011

De ChristenUnie heeft de campagnevideo van Perspectief gebruikt als spot voor de Zendtijd Politieke Partijen. In een reactie zegt de partij "zo enthousiast te zijn over de rap en video dat we besloten deze opnieuw uit te brengen voor de Zendtijd Politieke Partijen". Perspectief-voorzitter Robert Heij: "Het is een goed teken dat de partij deze video, die op jongeren gericht is, heeft overgenomen. De partij richt zich hiermee uitdrukkelijk op jongeren, waar wij natuurlijk erg blij mee zijn."

Perspectief kiest constructieve houding in debat rond pensioenakkoord

zaterdag 08 oktober 2011

Vanmorgen kopte NU.nl: 'Jongeren samen tegen pensioenakkoord'. Diverse politieke jongerenorganisaties hebben via een manifest laten weten het onlangs gesloten pensioenakkoord te bekritisieren. Perspectief stond niet tussen de deelnemende organisaties. Waarom niet? Voorzitter Robert Heij: 'We moeten voorkomen dat we nu een generatieconflict creëren op dit dossier.'

Opinie Nederlands Dagblad: Elektronicasector schreeuwt om fair trade

vrijdag 04 november 2011

Deze week is het 'Fairtrade week'. Nederland wordt een week lang geprikkeld om fairtrade producten te gaan kopen. Het vreemde is dat er in onder andere de elektronicasector nog geen fairtrade producten zijn. Dit terwijl juist deze sector een explosieve groei kent met bijvoorbeeld de smartphones. Maar achter deze bling-blingwereld van mooie apparaten schuilt een zwarte werkelijkheid.

Succesvolle eerste avond debattraining Perspectief

maandag 21 november 2011

Afgelopen donderdag vond de eerste debattraining van Perspectief plaats. Voormalig Perspectief-voorzitter Rogier Havelaar verzorgde de training en begon de avond met een bezinning op het doel van debatteren, volgens hem het samen zoeken naar de waarheid. Vervolgens gaf Rogier de participanten verschillende behulpzame instrumenten waarmee zij hun debatvaardigheden konden verfijnen.

Verslag 'Welkom bij Perspectief'-dag van 05 november 2011

donderdag 10 november 2011

Met een organisatie van tegen de 1800 leden, zo werd er vanuit het bestuur gedacht, zijn er vast mensen die nog niet alles weten over Perspectief en wat er binnen Perspectief te doen is. Deze gedachte werd uitgewerkt tot de 'Welkom bij Perspectief'-dag, die afgelopen zaterdag plaatsvond. Het vermoeden bleek juist, want er was zeker animo voor deze dag.

Opinieartikel 'Suriname en Nederland: tijd voor een volwassen relatie'

dinsdag 15 november 2011

Vanmiddag wordt er in de Tweede Kamer gedebatteerd over de relatie tussen Nederland en Suriname. In het Algemeen Overleg komt de brief ter sprake die minister Rosenthal naar de Kamer heeft gestuurd. Hierin schetst de minister zijn visie op de toekomstige relatie tussen onze beide landen. Perspectief vindt de houding van minister Rosenthal nogal koud en zakelijk en pleit voor een volwassen relatie tussen Nederland en Suriname. Daarom beschreven zij samen met Carl Breeveld, Surinaams parlementariër voor de DOE-partij, hun kijk op de zaak.

Perspectief'ers tevreden over koers ChristenUnie en partijleider Arie Slob

donderdag 17 november 2011

Vandaag presenteerde EénVandaag haar onderzoek onder de leden van politieke jongerenorganisaties. De achterban van Perspectief uitte zich erg positief over partijleider Arie Slob, de prestaties van de Tweede Kamerfractie van de ChristenUnie en de invloed die Perspectief heeft op de koers van de partij. Daarnaast beek 60% voorstander van de missie naar Kunduz en vindt 81% dat de rol van de Koningin ook politiek moet blijven.

Perspectief heeft inbreng in Tweede Kamerdebat over eerlijke handel

vrijdag 18 november 2011

Afgelopen donderdag debatteerde de Tweede Kamer over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Perspectief heeft fair trade tot één van haar vier speerpunten verkozen en zocht daarom in de aanloop naar het debat de samenwerking met ChristenUnie-Kamerlid Carola Schouten. Politiek bestuurslid Niels Rijke was bij het debat aanwezig en maakte een verslag.

Advertentie

Leiderschaps training 2012

Na het succes van de leiderschapstraining van vorig jaar, willen we de training in 2012 voor de zesde keer aanbieden. De training beoogt het ontwikkelen van jonge betrokken christenen, die zich vanuit hun geloof willen inzetten voor de christelijke politiek en samenleving. Wij zijn op zoek naar potentiële leiders die out of the box kunnen denken, die lef hebben en zich verwant voelen met het werk van Perspectief.

Tijdens de trainingsavonden worden aan de hand van theorie, persoonlijk contact en praktijk verschillende onderwerpen behandeld. Het uitwisselen van ervaringen en het geven van feedback op elkaar vormt een centraal en belangrijk onderdeel van elke avond.

Naast deze avonden krijgen de deelnemers een externe coach toegewezen. Deze coach is een echte leider en is zeer ervaren in het bedrijfsleven of de politieke wereld. De deelnemers dienen gedurende de cursus minimaal drie keer af te spreken met hun coach. De coachingsgesprekken gaan over onderwerpen die de deelnemer zelf ter sprake brengt. De gesprekken zijn persoonlijk van aard. De coaches op hun beurt, delen hun ervaringen met de deelnemers. Als deelnemer ben je zelf verantwoordelijk voor het contact met je coach. Blijf je passief in het contact met je coach, dan haal je hier niet het optimale uit. Jij en je coach werken samen, en jij bent het "materiaal" waarmee wordt gewerkt. Kortom: hoe meer je van jezelf laat zien, hoe meer je aan het contact met je coach zult hebben!

Profiel deelnemers:

- Zijn tussen de 18 en 26 jaar oud
- Zijn overtuigd christen
- Zijn lid van Perspectief
- Voelen zich op hun gemak in een groep
- Durven zich open op te stellen
- Zijn leergierig

Verwachtingen:

- Een bijdrage van € 85,-
- Alle avonden aanwezig
- Goed voorbereid op de cursusavonden
- Kunnen omgaan met feedback
- Goed contact met de coach
- Commitment

Programma:

Op de eerste avond wordt gestart met een eerste kennismaking met elkaar. De doelstellingen en werkwijze van de cursus worden uitgelegd. De daarop volgende avonden wordt het contact met de coaches besproken, worden diverse onderdelen van leiderschap behandeld en bespreken we vooraf voorbereide cases. Tegen het einde van de cursus gaan we met elkaar een vrijdag en een zaterdag weg. De vrijdag wordt gebruikt als cursusdag. Waarbij we diverse vakkundigen hebben uitgenodigd om ons iets te komen vertellen over hun vakgebied. Zaterdag hebben we een dag met de coaches gezamenlijk waarbij ook Arie Slob aanwezig zal zijn. Aanwezigheid op vrijdag en zaterdag is voor alle deelnemers verplicht. Dit geldt overigens ook voor de trainingsavonden.

Aanmelding

Om te kunnen deelnemen aan deze training willen wij je vragen te solliciteren middels een sollicitatiebrief en CV. Dit alles stuur je per e-mail vóór **1 januari** naar Matthias Freeke, leiders@perspectief.nu. Wij zullen op basis van de brieven en motivaties een keuze moeten maken. We hebben helaas maar plek voor 10 personen. Motivatie is leidend in deze selectie. Ook de toewijzing van de coaches gebeurt door de organisatoren van deze training.

Wij verwachten dat de volgende punten in je brief terugkomen:

- *Waarom je aan deze training wilt meedoen*
- *Wat je persoonlijke doelstellingen zijn (wat wil je leren)*
- *Of je van jezelf vindt dat je een leider bent en waarom*
- *Binnen welk onderdeel van Perspectief je actief wilt zijn als leider*
- *Wie je bent, wat je doet, waar je woont etc*
- *Alles wat je ons verder wilt vertellen en wat van toepassing kan zijn*

Agenda:

Avond 1: 23 januari | Avond 2: 20 februari | Avond 3: 19 maart
Avond 4: 23 april | Avond 5: 21 mei | Weekend: 29 / 30 juni

Word actief bij PerspectieF!

PerspectieF zet zich als christelijke politieke jongerenorganisatie in op allerlei maatschappelijke gebieden. Denk bijvoorbeeld aan eerlijke handel, godsdienstvrijheid, verslavingsbeleid en jonge werkers. PerspectieF brengt haar eigen geluid naar buiten met betrekking tot deze – en vele andere – thema’s, door middel van bijvoorbeeld actie te voeren, artikelen te schrijven en manifesten aan Kamerleden te overhandigen. Uiteindelijk zijn onze werkgroepen hiervoor verantwoordelijk. Zij zijn daarom onmisbaar binnen PerspectieF.

Wil jij meedoen in één van onze werkgroepen en daardoor een onmisbare factor worden binnen PerspectieF? Hieronder lees je wat PerspectieF jou te bieden heeft en waarnaar wij op zoek zijn.

Wij zoeken iemand die:

- Lid is van PerspectieF of lid wil worden
- Het leuk vindt om politiek actief te zijn
- Zowel zelfstandig als in teamverband kan werken
- Kennis heeft en/of kennis op wil doen op thema’s waar de werkgroep zich mee bezig houdt
- Resultaatgericht is
- Graag nieuwe dingen oppakt
- Ongeveer drie uur in de week wil vrij maken voor PerspectieF

Wij bieden:

- Een uitdagende en enthousiaste werkgroep
- Veel mogelijkheden om verder te groeien binnen de organisatie
- Contacten met vrijwel alle gelederen van PerspectieF
- Een plek waar jij je mening mag laten horen en kan ontwikkelen
- De mogelijkheid om actief mee te werken aan de visie en de toekomst van PerspectieF
- Veel ruimte voor eigen initiatief
- Cursussen om jezelf verder te ontwikkelen
- Elf werkgroepen waarbinnen je actief kunt worden
- Een gezellige en inspirerende sfeer

De werkgroepen die wij aanbieden:

Arbeid en Sociale Zaken
 Buitenlandse Zaken en Defensie
 Democratie
 Bestuur en Burgerschap
 Duurzaamheid
 Economie en Financiën
 Gezondheid en Zorg
 Internationaal en Europa
 Justitie en Veiligheid
 Onderwijs
 Cultuur en Wetenschap
 Ontwikkelingssamenwerking
 Ruimte en Mobiliteit.

Als je geïnteresseerd bent, stuur dan je CV met een korte motivatie naar Sander van 't Foort (bestuurslid politiek) politiek@perspectief.nu.

Voor andere vragen kan je ook bij Sander terecht (telefoonnummer: 06-15 906 935).

PerspectieF
 ChristenUnie-jongeren

Afschuiven op zwakste schakel of doorpakken met sterke schakels?

De afgelopen tijd hebben we in de media vrijwel dagelijks allerlei Europese regeringsleiders gezien. Zij kwamen praten over of we wel of niet Griekenland en Italië moeten redden en hoe. Over Berlusconi, of over het duo 'Merkozy'. Al deze onderwerpen komen voort uit een geschiedenis van steeds meer integratie binnen Europa. Na de Tweede Wereldoorlog kwam er de 'Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal' om te zorgen voor opbouw na de oorlog. Na dit samenwerkingsverband tussen België, Frankrijk, West-Duitsland, Italië, Luxemburg en Nederland volgden er nog diverse verdragen met steeds meer landen. Binnen Europa kwam steeds meer samenwerking, op de kaart zou je het kunnen uitbeelden door een potje inkt op Amsterdam te zetten en die naar het zuidwesten te laten omvallen (mits je dan enkele noordelijke landen niet vergeet). Het is goed om te beseffen dat vanuit ons deel van het continent de samenwerking begon. Ongeveer tien grote samenwerkingsvormen zijn aan de huidige Europese Unie met het verdrag van Lissabon voorafgegaan.

Om dit politieke even concreet te maken kun je bijvoorbeeld denken aan wat je nu allemaal in de winkel kunt kopen. Een aantal jaren geleden had je niet kunnen denken dat je zoveel soorten olijfolie uit de mediterrane landen kon kopen bij de supermarkt. Die landen krijgen op hun beurt weer Nederlandse vakantiegangers. Nu kun je hier tegen in brengen dat dit allemaal allang gebeurde, zeker waar. Maar nog niet zo veel en zo makkelijk als nu. Onder andere makkelijk omdat we daar en hier (nog) met de euro betalen. En veel doordat er ook globalisatie los van de euro plaats vindt. Om nog maar niet te spreken van diegenen die hun pensioen in bijvoorbeeld Italië genieten. Een ander voordeel van de euro is dat we makkelijk prijzen kunnen vergelijken, zo heb je op vakantie in Frankrijk door dat de stokbroden daar veel goedkoper (en vaak lekkerder) zijn, terwijl flesjes water even duur zijn. Dit is logisch omdat ook de supermarkten meer op Europees en verder internationaal vlak opereren, zodoende gaat de economische 'Law of one Price' op. Deze wet houdt in dat (in relatieve zin) de prijzen waar ter wereld ook aan elkaar gelijk dienen te zijn¹. Behalve deze voorbeelden kun je ook denken aan de voordelen voor bedrijven om niet meer met wisselkoersproblemen en wisselkoersrisico's te zitten. Bovendien leidt een sterke munt er ook toe dat er voor investeerders minder

risico is, dit kan dus leiden tot een hogere marktwaarde van de bedrijven die gevestigd zijn (qua beurs genoteerd) in de landen of monetaire unies met een sterke munt, bijvoorbeeld een sterke eurozone. Behalve aan bedrijfsvoordelen kun je voor personen denken aan het 'vrije verkeer van personen'. Geen grenscontroles en dergelijke. Wellicht denk je dat dit wat kort door de bocht is, en dat is ook ten dele zo. Desalniettemin zijn dit de huis-tuin-en-keukenvoorbeelden van de voordelen.

Uiteraard is er ook een aantal nadelen. Behalve allerlei invoeringproblemen van de verdragen, zijn er ook later in het traject problemen. In deze dagen van diverse crises zie je dit duidelijk naar voren komen. Sommigen willen nog even voor het voetlicht brengen dat we nooit aan het project Europa hadden moeten beginnen. Dat kan allemaal waar wezen, maar dat is nu eenmaal gebeurd en hierbij dien je te denken aan het gevaar van gezonken kosten. Dat is een veel voorkomende valkuil in economisch opzicht, gezonken kosten zijn kosten waar je geen invloed meer op kunt uitoefenen. Als je bijvoorbeeld naar een concert gaat en je hebt de kaartjes gekocht, maakt het niet uit of je gaat of dat je door ziekte verhinderd bent. Je hebt ze gekocht. Heel misschien kun je je kaartjes verkopen, maar dat is wat anders dan zeggen dat je de koop nog ongedaan kunt maken en daarom de koop(prijs) in berekeningen nog mee moet nemen. Zo is het eigenlijk ook met Europa, we kunnen nu hard roepen dat Griekenland niet had mogen toetreden en dat ze daarom nu zouden moeten uittreden. Maar zo werkt het niet, ze hadden

inderdaad niet toe mogen worden gelaten, dat klopt. Maar we kunnen Griekenland er (juridisch gezien) niet uit zetten. De problemen met Griekenland zijn zeer complex, te complex voor de Perspex. In ieder geval kunnen we een aantal hoofdlijnen proberen te zien.

De grote verwevenheid van landen in Europa wrekt zich nu. Je ziet vandaag dat er veel wordt gehandeld binnen Europa², dit vraagt een goede sterke financiële sector en een goede infrastructuur. Hierop is dan ook flink ingezet door onder andere de Europese Commissie. Desondanks lijkt het 'project Europa' vast te lopen en moet de kar worden losgetrokken. Het duo Merkel en Sarkozy, ofwel Merkozy, zegt hard te werken aan de oplossing en meende op 26 oktober ook de oplossing te hebben. Een week later bleek dat toch wat minder juist toen premier Papandreou zijn kabinet in crisisberaad bijeen moest roepen nadat hij had gezegd een referendum te willen houden over de plannen waarna hij het stokje heeft moeten overdragen aan de econoom en voormalig vicepresident van de ECB Lucas Papademos. Het oplossen van de eurocrisis duurt nu al een aardige tijd. Dat heeft verschillende kanten, enerzijds roeren onder andere pensioenfondsen zich omdat die vinden dat het trage handelen zorgt voor kosten vanwege opportuniteit en vastlopende beurzen in samenhang met kredietverlening en lage rentestanden. Anderzijds zijn er parlementariërs in verschillende landen die het allemaal wel erg snel vinden gaan waardoor ze het idee krijgen aan de zijlijn te worden gezet. Dr. Wim Boonstra, chefeconoom bij de Rabobank, heeft hierover onder andere gezegd dat "de helft van het vermogensverlies te wijten is aan [politieke] besluiteloosheid". Iedereen zal dan ook begrijpen dat we niet gek op moeten kijken als er weer een financiële crisis komt. Nu wordt al door veel financiële agenten gesproken over 'negatieve groeiverwachtingen' en 'problematische rentestanden'.

Om uit deze moeilijke situatie te komen worden er door allerlei mensen oplossingen aangedragen. De een beweert dat er geen euro meer naar Griekenland moet (SP en PVV), de ander wil het European Financial Stability Facility (EFSF, noodfonds) hard omhoog (economen van D66). Om hierin positie te kiezen is moeilijk. Het is daarom goed om verder te kijken dan vandaag en goed te luisteren naar wat anderen zeggen. Ook om goed te luisteren naar

de verschillen tussen economen. Bijvoorbeeld noemt Boonstra een beter Stabiteits- en Groeipact (SGP) en zwaardere sancties een illusie terwijl prof dr. Arnoud Boot een 'Marshallplan' voor Griekenland het overwegen waard vindt, mits er strenge sancties zijn. Hij noemt dan ook de risico's voor Nederland van het pakket van 26 oktober te groot en ziet liever meer macht naar het IMF gaan omdat Europa dit verzaakt³. Goed om hierbij op te merken is, dat prof. Boot partijloos is. Prof. dr. Koen G. Berden (D66) is voorstander van een groter noodfonds en ziet graag meer Europa, hij gaat dan ook flink in tegen de PVV en noemt het willens en wetens niet willen begrijpen door de PVV van de economische problemen 'onverantwoordelijk'.

Voordat je allerlei oplossingen kunt vergelijken moet je eerst de situatie goed bekijken en ben je genoodzaakt enkele aannames te doen. Je moet blijven beseffen dat landen geen bedrijven zijn. Op papier kunnen boetes mooi zijn, maar hoeveel nut heeft dat als een land al een groot tekort heeft? Prof. Boot vraagt zich dan ook terecht af hoe groot de democratische legitimiteit kan blijven als je de mogelijkheid hebt om landen stemrecht te ontnemen. Het zijn allemaal noodoplossingen, een (mogelijk) echte oplossing zoals bijvoorbeeld eurobonds, de Europese obligaties, kunnen pas worden ingezet op het moment dat er rust is op de markten. Nu is die rust ver te zoeken. Verder gaan we er nu van uit dat we de euro moeten behouden als gemeenschappelijk betaalmiddel voor Europa. Mijns inziens is dat ook juist omdat de kosten voor het uit de euro stappen van Nederland hoog zijn⁴.

Bovendien zullen we later weer moeten instappen omdat we wel wat macht hebben, maar niet zoveel dat we onszelf zonder euro overeind kunnen houden. De kosten van een uitstaptraject voor Griekenland zijn ook hoog. De financiële sector is verstandig geweest door te gaan afboeken, echter is daarmee nog niet de handel met Griekenland naar een ander land verplaatst. Als banken leningen verstrekken willen ze doorgaans er ook hun slaatje uit kunnen slaan, dat is logisch. Als dat tijden lang is gebeurd tegen risico's, is het ook niet vreemd als er – wanneer dat nodig is – op die risico's wordt gewezen. Er zitten veel haken en ogen aan zowel een stap uit de euro, ongeacht welk land de euro zal verlaten, als aan het afboeken van private schulden. Hierboven zijn al wat problemen met een stap uit de euro genoemd, bij een afboeking van private schulden kun je denken aan problemen van mentaliteit om nog de overgebleven schulden niet te doen oplopen en ook aan problemen voor de inkomsten van banken en andere geldschieters als pensioenfondsen. Omdat we ons hiervan bewust zijn, dringt ook

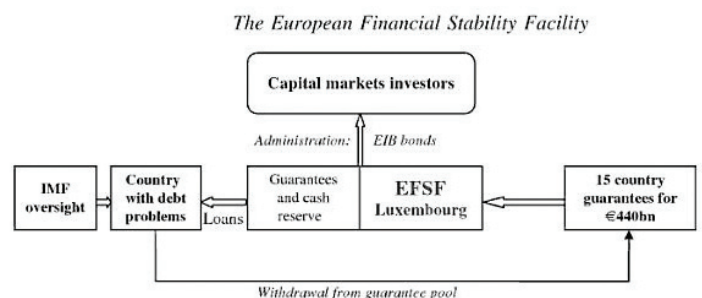

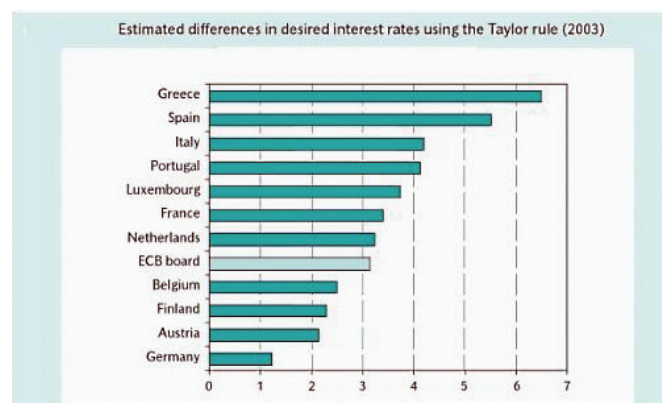
Diagram A – The European Financial Stability Facility (EFSF)

Source: The German Debt Office.

het besef zich aan ons op dat de ketting van Eurolanden dus zo sterk is als de zwakste schakel. Dit laatste kan worden opgelost door eurobonds omdat die zorgen voor een kruislingse verantwoordelijkheid. Volgens dr. Boonstra is een dergelijke vorm van verantwoordelijkheid al aanwezig bij 'zijn' Rabobank waarbij de kleine dorpsbank de grote bank vasthoudt en andersom. Het invoeren van eurobonds is op dit moment echter niet handig, wel moet bij mogelijk toekomstige invoering worden gelet op strenge governance en goede sancties. Een andere oplossing voor het sterker maken van de ketting van Eurolanden is het vergoten van het EFSF. Dit klinkt paradoxaal, echter door het verhogen win je vertrouwen. Confidence en Credibility zijn mijns inziens kernwoorden voor de huidige tijd. Door het winnen van vertrouwen is de kans groot dat er een minder groot beroep op het EFSF hoeft te worden gedaan dan nu met steeds kleine stapjes. Nu lopen we steeds achter de feiten aan en ontbreekt het aan daadkracht. Bovendien dienen er strengere sancties te zijn, er moet gehamerd worden op het SGP. Frankrijk en Duitsland hebben het SGP in 2005 afgezwakt, Merkel heeft hiervoor al excuses aangeboden. De ChristenUnie hamert terecht op naleving, fractievoorzitter Slob benadrukte dit nog een dag voor de vergadering van euroleiders op 26 oktober⁵. Een eurocommissaris kan een uitkomst zijn, mits er dan ook sancties zijn. Hierbij is democratische legitimiteit van zeer groot belang, terecht volgt de CU op dit moment hierin de adviezen van economen als prof. Boot. De CU laat zich op dit moment niet zo zeer uit over een verhoging van het noodfonds, hopelijk wel op het moment dat je dit leest. Hierin speelt met name (als dan niet subjectief) visie een rol, zie je financiële agenten alles uittesten of verwacht je veel van de rationele agent die gaat voor optimale (en dus niet korte termijn, maar lange termijn maximale) winst⁶. Hierbij is ook belangrijk dat landen daadwerkelijk ook zelf tot actie over gaan en niet steeds denken dat ze worden gered (probleem van moral hazard). Peter van Dalen, Europarlementariër voor de CU, zegt dan ook terecht dat een "herstelplan nodig is voor de Griekse economie om de dan resterende schuld wél te kunnen afbetalen. Ook moeten Grieken vol inzetten op het innen van belastingen." Dat laatste is essentieel omdat Griekenland zelf alleen nog uit de crisis kan komen als het ofwel meer uitgeeft (een beetje Keynes dus) ofwel keihard gaat bezuinigen om zo meer inkomsten te genereren dan er uitgaven zijn. Nu, dat uitgeven gaat niet, dan zouden ze ook nog een groter tekort krijgen op de lopende rekening van de betalingsbalans. Anderzijds kunnen de Grieken het probleem oplossen door in te zetten op lagere lonen en daarmee de concurrentiekracht ten opzichte van andere (euro)landen vergroten. Dat is niet populair, echter wordt ergere werkloosheid mogelijk voorkomen en kan men zo weer in een (inter)nationaal evenwicht terechtkomen. Als je hier meer over wil lezen, kun je eens kijken naar de Australische econoom Trevor Swan, hij heeft hiervoor ook enkele nuttige modellen ontwikkeld. Ook is het niet gek dat er nu problemen zijn met de mediterrane landen, dit blijkt al uit verwachtingen van onder andere De Grauwe. Zo zag hij dat Zuid-Europese landen bijvoorbeeld hogere rentestanden wensten dan landen als Duitsland en Nederland. Dit zie je in de figuur, let dus op dat het niet de daadwerkelijke rentestanden zijn, maar de gewenste rentestanden. De daadwerkelijke zijn flink veranderd, de gewenste niet significant.

De problemen in euroland zijn nog niet voorbij. Een overheid die daadkracht toont is noodzakelijk, voort slenteren zoals nu kan niet meer en is vanuit christelijk oogpunt onverantwoordelijk. We moeten niet alleen solidair zijn naar onze eigen burgers, we moeten ook duidelijk zijn en mensen oproepen hun verantwoordelijkheden te nemen. Perspectief dient zich verre te houden van praten voor de bühne en wil zich dan ook constructief opstellen om op een bescheiden manier mee te praten in het publieke debat over Europa en verdere (financiële) Europese integratie.

¹ De LOP is een van de belangrijkste assumpties tegenwoordig. Zonder LOP krijg je arbitrage en zo toch weer een LOP. Op internet is er veel informatie over te vinden, ook in boeken over Macroeconomics, International Economics en Finance.

² Hierover kun je meer lezen in boeken van Grubel en Lloyd, zij hebben ook de Grubel Lloydindex ontworpen voor het beschouwen van Intra Industry Trade.

$GLi = 1 - \frac{|Exporti - Importi|}{(Exporti + Importi)}$. Je neemt de export en import per productcategorie (categorie i , vandaar het subscript i), naarmate de uitkomst 0 ($GLi=0$) nadert spreek je van inter industry trade, naarmate de uitkomst 1 ($GLi=1$) nadert spreek je van intra industry trade.

³ Dit heeft hij door middel van diverse opiniebijdragen aan kranten en op radio en televisie duidelijk gemaakt.

⁴ Hierin volg ik de lijn die wordt uitgezet door onder andere Mr. drs. J.C. de Jager (minister) en prof. dr. Bas Jacobs (monetair econoom).

⁵ Zie www.christenunie.nl en de sites van ChristenUnie afdelingen in Europa en regionaal voor de flimpjes en teksten van kamerleden over de crises.

⁶ Doorgaans gaan Amerikaanse economen en agenten voor maximale winst en de Europese voor optimale winst. Simpel gezegd verkoopt de bakker nu niet tegen de hoofdprijs brood omdat hij morgen ook nog klanten wil hebben, hij kiest (voor zover dat kan) de optimale prijs en niet de maximale prijs.

Matthijs de Snoo

werkgroepvoorzitter bij de werkgroep Democratie,
Bestuur en Burgerschap

Hoge griffierechten: failliet van de rechtstaat?

Vanaf 1 juli 2012 gaan de griffierechten fors omhoog, is het plan van Minister Opstelten van Veiligheid en Justitie. In de Memorie van Toelichting¹ (MvT) worden hiervoor de volgende redenen gegeven:

- 1 De eigen verantwoordelijkheid van de rechtzoekende**
- 2 Het stimuleren van het innovatieve vermogen van de rechtspraak**
- 3 Het op orde brengen van de overheidsfinanciën.**

Belangrijk uitgangspunt is dat de hoogte van het griffiegeld kostendekkend wordt en dat de rechtspraak wordt bekostigd door degenen die er gebruik van maken, en dus niet vanuit de algemene middelen.² Voor de lagere inkomens wordt compensatie geboden. In de MvT wordt gesteld dat daardoor 'het grondwettelijke en verdragsrechtelijk gegarandeerde recht op toegang tot de rechter gerespecteerd'³ wordt. In de politiek en in de samenleving is veel kritiek geuit op dit wetsvoorstel en men vreest voor een belemmering van de toegang tot de rechter. Een uiteenzetting vanuit juridisch, politiek en maatschappelijk oogpunt.

Juridisch

De toegang tot de rechter is een recht dat wordt gewaarborgd in artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens (EVRM). Dit artikel in het EVRM over het recht op een eerlijk proces vereist effectieve rechtsbescherming voor de burger. De vraag is of met de verhoging van de griffierechten de toegang tot de rechter, in bepaalde geschillen en voor bepaalde groepen burgers, onmogelijk wordt gemaakt. Een andere vraag is of met deze wetswijziging ook daadwerkelijk 'het grondwettelijke en verdragsrechtelijk gegarandeerde recht op toegang tot de rechter' wordt gerespecteerd, zoals gesteld in de MvT.

In de argumentatie voor de verhoging van de griffierechten stelt de overheid dat de burger bij zich-

zelf goed moet nagaan of het wel nodig is een procedure aan te spannen. Premier Rutte heeft gezegd dat deze maatregel een prikkel is voor de burger om het nut van een procedure voor de rechter goed af te wegen. Met andere woorden, door verhoging van het griffierecht probeert de overheid de burger in deze beslissing alvast te sturen met een dusdanige financiële prikkel dat toegang tot de rechter belemmerd kan worden.

De burger heeft op grond van artikel 6 EVRM recht op toegang tot de rechter. Uiteraard moet misbruik van dit recht bestreden worden. Maar dit kan niet betekenen dat de overheid voor de burger bepaald of die wel of niet van dit recht gebruik moet maken. De kosten voor het voeren van een gerechtelijke procedure kunnen dusdanig hoog worden, dat dit voor bepaalde groepen in de samenleving of voor bepaalde geschillen de toegang tot de rechter in de praktijk onmogelijk maakt.

Het Europese Hof van de Rechten van de Mens (EHRM) heeft 2 uitspraken gedaan over de hoogte van griffierechten, waaruit geconcludeerd kan worden dat 'de hoogte van het griffiegeld volgens het EHRM niet in een disproportionele verhouding mag staan tot het inkomen'⁴. In de politiek en in de samenleving is veel kritiek op de verhoging van de griffiegelden gekomen, omdat men meent dat er wel sprake is van een disproportionele verhouding. Met de verhoging van de griffiegelden kan procederen een recht van de elite worden. Nederland loopt zodoende het risico op de vingers te worden getikt door het EHRM voor het niet waarborgen van de toegang tot de rechter, zoals bepaald in artikel 6 EVRM.

Kritiek vanuit de maatschappij

De consumentenbond uit scherpe kritiek op de voorgenomen bezuinigen. Door de verhoging van de griffiekosten wordt de drempel om naar de rechter te stappen verhoogd. Dit zullen vooral de armere huishoudens merken. Voor deze mensen is een rechtsbijstandverzekering, die onder andere de griffiekosten dekt, vaak een te grote financiële last. Voor veel bedrijven zal het niet rendabel zijn om een zaak te beginnen tegen wanbetalers, daar de griffiekosten hoger zijn dan het te innen bedrag. De weg naar de rechter wordt zodoende voor veel mensen afgesneden.

De Nationale ombudsman vindt dat het kabinet verkeerd gedrag van de overheid beloont. Het maken van bezwaar tegen een besluit kost nu zoveel geld dat het voor veel mensen te duur is geworden. De Raad van de Rechtspraak kan zich vinden in de redenering van de ombudsman: de overheid maakt de drempel om te procederen

Alternatieven

In tijden van financiële crisis zijn bezuinigingen onontkoombaar. Maatregelen om kosten te besparen door de toegang tot de rechter te belemmeren, moeten echter niet leiden tot het failliet van de rechtstaat. Daarom is het van belang om maatregelen te overwegen die kosten in de rechtspraak besparen, maar geen inbreuk vormen op artikel 6 EVRM.

Mediation is zo'n alternatief. Het is tijd- en kostenbesparend vergeleken met rechtszaken. Tegenwoordig proberen rechtbanken in veel zaken burgers al naar mediation te verwijzen. Hoe gebruikelijker mediation wordt, hoe minder zaken uiteindelijk voor de rechter zullen komen. Mochten partijen echter niet hun geschil kunnen oplossen met mediation, dan moet de toegang tot de rechter openstaan.

Dit laatste geldt voor alle alternatieven op het gebied van geschillenbeslechting; deze kunnen worden aangemoedigd of in het uiterste geval worden verplicht voordat men de stap naar de rechter kan zetten. Maar uiteindelijk moet de toegang naar de rechter in praktijk mogelijk zijn en blijven. Geen enkel alternatief mag daar afbreuk aan doen, zolang dit alternatief zelf niet aan de eisen van artikel 6 EVRM voldoet.

Conclusie

Breed leeft de angst dat de verhoging van het griffierecht leidt tot een belemmering van de toegang tot de rechter wat een inbreuk op artikel 6 EVRM kan betekenen. Uit bijgaande illustratie blijkt wat de verhoging van de griffierechten in concrete zaken kan betekenen. Burgers zullen minder snel de stap naar de rechter nemen. Dit is vanuit financieel oogpunt aantrekkelijk en enige drempels tegenodeloos procederen, kan gerechtvaardigd worden. Maar deze verhoging van de griffiekosten leidt tot rechtsongelijkheid omdat het voor de lagere inkomens en voor bepaalde geschillen in de praktijk niet meer haalbaar is om naar de rechter te gaan. Zeker bij geschillen met de overheid is het kwalijk als de toegang tot de rechter belemmerd wordt. Niet alleen vanuit het perspectief dat de overheid dan ongestoord haar gang kan gaan, maar ook omdat dit op de verhouding tussen burger en overheid een negatieve invloed heeft. Deze kritieken op de verhoging van de griffiekosten zijn gehoord door het kabinet. Er zijn wijzigingen aangebracht in de Wet griffierechten, maar ook deze wijzigingen nemen de kritieken niet weg. De wijziging van de Wet griffierechten burgerlijke zaken en enige andere wetten in verband met de verhoging van griffierechten⁵ wordt waarschijnlijk dit jaar nog besproken in de Tweede Kamer. Wij roepen de Tweede Kamerleden op om zorg te dragen dat waarborgen in deze wet worden opgenomen waardoor bezuinigingsmaatregelen niet de toegang tot de rechter belemmeren.

¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 071, nr. 3.

² Kamerstukken II 2010/11, 32 417, nr. 15, p. 45 punt 7 en p. 47.

³ Kamerstukken II 2011/12, 33 071, nr. 3, p. 1.

⁴ Janneke Gerards, 'Kroniek van de grondrechten', *Nederlands Juristenblad* 2011/1756. Zie bijvoorbeeld EHRM, *Marina v. Letland*, 26 oktober 2010, nr. 46040/07 en EHRM, *Perdigão v. Portugal*, 16 november 2010, nr. 24768/06.

⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 071, nr. 2.

Crisistijd tijdlijn

De afgelopen jaren, hebben verschillende crises de Nederlandse economie getroffen. In eerste instantie begon het met de kredietcrisis, waaruit de financiële crisis volgde. De financiële crisis resulteerde in een economische crisis en deze laatst genoemde is opgevolgd door een schuldencrisis.

Zoals aangegeven is de gehele schakel begonnen met de kredietcrisis, deze zal eerst worden toegelicht. Doordat financiële instellingen te optimistische groeiverwachtingen in hun berekeningsmodellen hanteerden, brachten zij teveel krediet op de markt. Daarnaast had de FED de rente stapsgewijs verlaagd van 6 % naar 1,75 % en werden er door financiële instellingen vaak hypotheekleningen verleend op een variabele rentebasis. Vanwege teveel krediet op de markt, ontstond de situatie waarin duurzame goederen, voornamelijk vastgoed, te hoog werden gewaardeerd.

Toen in 2007 de rente weer ging stijgen, kwamen veel personen met een hypotheek op basis van variabele rente in de problemen bij het voldoen van hun hypotheeklasten. Hierdoor moesten zij gedwongen hun huis verkopen of werden executieveilingen toegepast. Door het stijgende aantal woningen dat op de markt werd aangeboden, daalde de prijs. Personen die gebruik maken van overwaarde om hun hypotheek te financieren, kwamen hierdoor in de problemen.

Doordat de consumenten niet meer aan hun hypotheek verplichtingen naar de financiële instellingen konden voldoen, kwamen deze laatste ook in problemen. Aangezien de prijzen die werden verkregen, bij een gedwongen verkopen of executieveilingen van woningen, fors lager lag dan de waarde waarop men de hypotheek had gebaseerd.

Eén van de financiële instellingen die zwaar heeft geleden onder de kredietcrisis is Lehman Brothers. De beurswaarde van het aandeel Lehman Brothers kelderde begin september 2008 omlaag, toen beleggers gingen twijfelen aan de solvabiliteit en liquiditeit van deze grote speler op de financiële markt. Op 13 september 2008 is er door de Federal Reserve Bank of New York een uiterste poging gedaan om in samenwerking met de leiders van de grote financiële instellingen van Wall Street, Lehman Brothers te redden. Echter doordat de autoriteiten niet wilden meewerken aan het faciliteren van een overname van Lehman Brothers door Bank of America, besloot laatst genoemde niet Lehman Brothers maar Merrill Lynch over te nemen.

Op maandag 15 augustus vroeg Lehman Brothers surseance van betaling aan. Hiermee was de val van deze grote financiële dienstverlener, die eigenlijk niemand voor mogelijk had gehouden, een feit. De gevolgen hiervan waren enorm.

Door de val van Lehman Brothers daalde het onderling vertrouwen in de markt sterk. En juist aangezien in het huidige financiële stelsel de meeste valuaties niet worden gedekt tegen een vaste waarde blijven deze valuaties altijd speculatief en zeer gevoelig voor fluctuaties. Vertrouwen is dus essentieel element in de financiële markt.

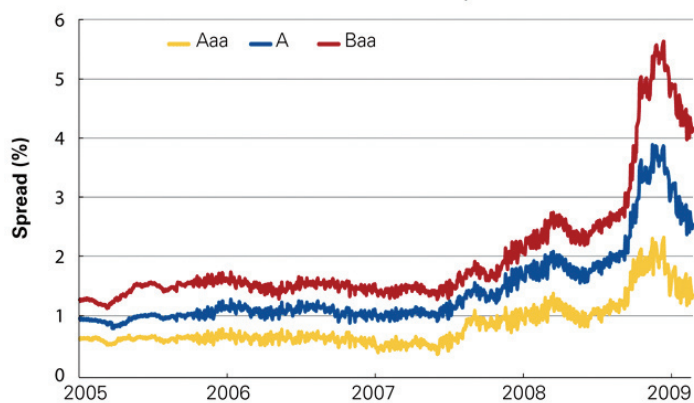
De gevolgen van de daling in het vertrouwen waren groot, zowel voor de financiële markt als voor het bedrijfsleven. Financiële instellingen hadden geen vertrouwen meer in elkaars solvabiliteit, waardoor de onderlinge kredietverlening grotendeels kwam stil te liggen. Ook Nederlandse bedrijven zoals Philips hebben hier veel bijvoorbeeld hinder van ondervonden, aangezien de huisbank van Philips, vanwege het ontbreken van vertrouwen, niet tot een overeenkomst kon komen met de huisbank van de leverancier in de Verenigde Staten. Hierdoor kon de levering niet worden voldaan wat aangeeft hoe belangrijk het vertrouwen onderling in de financiële wereld is.

Daarnaast werden financiële instellingen erg terughoudend in kredietverlening aan onderneming en particulieren, waardoor er minder investeringen in duurzame goederen konden plaats vinden.

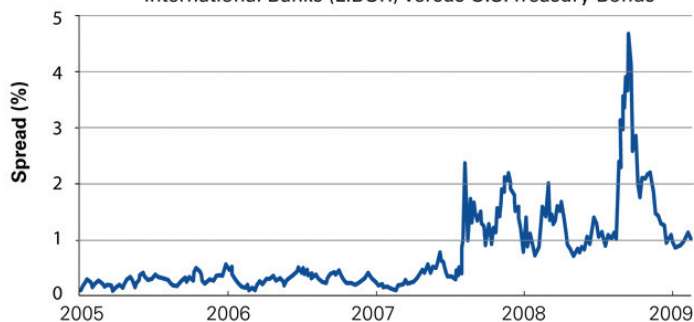
Kredietverlening is van groot belang voor economische groei. Politici moeten ook beseffen dat op dit moment er moet worden gestreefd naar deze kredietverlening zo weinig mogelijk te hinderen. Regelingen zoals een financiële transactie taks in zijn op dit moment economisch gezien niet verstandig, aangezien financieel kapitaal zeer mobiel is en dus heel moeilijk te belastingen. Financiële instellingen zullen de financiële transactie taks voor meer dan 90 % doorberekenen aan de klanten¹. Oftewel afnemers van krediet zullen in absoluut termen minder kunnen lenen, waardoor de investeringen zullen dalen.

Het enkel in Nederland of Europa invoeren van een financiële transactie taks is schadelijk voor de Nederlandse economie. Financiële instellingen zullen hierdoor uitwijken naar andere landen, waar

Panel A: Yield Spread of Long-Term Corporate Bonds Versus U.S. Treasury Bonds

Panel B: Yield Spread of Short-Term Loans to Major International Banks (LIBOR) Versus U.S. Treasury Bonds

door er minder regulering kan plaats vinden. Daarnaast draagt de financiële sector ongeveer 10 % bij aan het GDP van Nederland en een vertek van financiële instellingen zou grote gevolgen hebben voor de opbrengsten van belastingen zoals de vennootschapbelasting.

Verder blijft bij een geografische beperkte invoering ook gelden dat de kredietverlening zoals hierboven aangegeven grotendeels zal worden door berekend aan de klant, waardoor er minder krediet zal worden afgenomen.

Eind 2010 kwam Griekenland naar buiten met het nieuws dat hun staatschuld en begrotingstekort, eigenlijk groter was dan in eerste instantie was aangegeven in de officiële rapporten. De economie was aan het aantrekken, maar door deze gebeurtenis ontwikkelde zich een nieuwe crisis, namelijk een schuldencrisis.

Ook anno 2011 blijven financiële instellingen het in de publieke opinie ontgelden. Echter wanneer deze schuldencrisis goed wordt geanalyseerd, kan de conclusie worden getrokken dat niet alleen de financiële wereld maar voornamelijk de overheden hier schuldig aan zijn. Politiek leiders hebben de begrotingstekorten te hoog laat op lopen tot soms wel 10 % en de staatschuld tot wel meer dan 150 % van het GDP. Doordat er in de tussentijd weinig of geen hervormingen zijn doorgevoerd is het op korte termijn voor veel landen lastig de overheidsfinancien op orde te brengen. Daarnaast hebben grote landen, zoals Frankrijk en Duitsland in 2005 het SGP genegeerd en daardoor een precedent geschepd voor andere landen.

Hieruit kan niet worden afgeleid dat overheden geen leningen meer moeten aantrekken, wel moeten ze hun schulden verminderen. Lenen en het maken van schulden blijft echter essentieel voor de economische ontwikkeling en het instandhouden van een gezond financieel systeem. Immers door het lenen van financiële

middelen ontstaat er een multiplier waardoor er economische groei kan plaats vinden.

Doordat het vertrouwen van beleggers in verschillende Europese landen sterk is afgenomen zien we onwenselijke effecten op de markt voor staatsobligaties. Enerzijds stijgt de rente die obligatiehouders vragen, wat een logisch gevolg is, aangezien zij meer risico zullen lopen bij hun investering. Echter daarnaast groeit de spread tussen de rente's die de verschillende Europese landen moeten betalen ook sterk (zie ook afbeelding, waar de groei van de spread tussen de rente standen van corporate bonds met verschillende kredietbeoordelingen wordt weergegeven). De groei van deze spreads heeft een negatieve invloed op het concurrentievervalsvermogen van onder andere de Zuid-Europese landen.

Kortom wanneer bovengenoemde crisissen worden geanalyseerd kan worden geconcludeerd dat enerzijds het ontbreken van vertrouwen cruciaal is en dat daarnaast de schuldratio's van zowel landen als financiële instellingen te hoog waren. Komende periode zal dus moeten worden gewerkt aan het versterken van het weerstandsvermogen, waardoor de risico's die het complexe financiële systeem kent, kunnen worden gedekt. Alleen wanneer de buffers van landen en financiële instelling weer zijn toegenomen, kan het vertrouwen worden terug gewonnen.

¹ De superscripts slaan op de kredietvraag- (demand) en kredietaanbod-elasticiteiten (supply). Merk op dat Φ de afwentelingscoëfficiënt is, die bepaalt hoeveel van de belasting wordt afgewenteld op immobiel kapitaal. Aangezien de elasticiteit van de supply bijna gelijk is aan 0 en daardoor de afwentelingscoëfficiënt zo goed als gelijk zal zijn aan de demand gedeeld door de demand, zal er meer dan 90 % worden doorberekend, als dus Bas Jacobs (Erasmus Universiteit).

² Multiplator:

$$(1 + c)/(r + e + c)$$

Waarbij:

c het aandeel contant geld van hun klanten wat de financiële instelling in bezit houdt

r het wettelijke reserve vereiste is,

e de eventuele extra reserves die de financiële instelling wil aanhouden

door Martin Otte

penningmeester bij Perspectief &

student Bedrijfseconomie aan de Tilburg University

Neem jij je ouders weer in huis?

De grenzeloze generatie en de zorg voor ouderen

De verzorgingsstaat, en vooral de ouderenzorg, staat onder druk. De vergrijzing enerzijds en de ontgroening anderzijds gaan zorgen voor (te) hoge kosten. Bezuinigingen of belastingverhoging zijn dus onvermijdbaar. Echter, los van het snijden in de zorgkosten blijft de zorgvraag van ouderen grotendeels bestaan. Er zal dus weer meer gevraagd gaan worden van de samenleving. De samenleving: dat zijn wij. Neem jij je straks, over 20 á 30 jaar, je ouders weer in huis?

Dit artikel gaat hier dieper op in aan de hand van het onderzoek van Spangenberg en Lampert (2009) De grenzeloze generatie. De volgende vragen staan hierbij centraal. Is onze huidige jongerengeneratie wel in staat om aan de zorgtaak te voldoen? Is deze generatie daartoe bereid? Heeft zij de juiste mentaliteit? Eerst wordt kort beschreven hoe de verzorgingsstaat eigenlijk is ontstaan en hoe men daar vanuit het christelijke politieke denken tegenover stond.

Ontwikkeling van de verzorgingsstaat

Hoewel wij niet beter weten dan dat de overheid een centrale rol vervult bij het organiseren en financieren van zorg en sociale zekerheid, is dat niet altijd het geval geweest. Lange tijd lag de zorgtaak bij families, lokale gemeenschappen en de kerk (WRR 2006: 117). Dat de overheid een meer centrale rol ging spelen, het ontstaan van een verzorgingsstaat, kent twee oorzaken. Enerzijds is het ontstaan als reactie op de Industriële Revolutie¹, en de daar uit voortkomende verstedelijking, en had het dus een functionele achtergrond. De samenleving, en met name de kerk, was niet meer in staat om aan de zorgtaak te voldoen en kon niet voldoende sociale zekerheid borgen en toen is de staat in dit gat gesprongen. Anderzijds greep de overheid sociale zekerheid en zorg ook aan als een middel voor nationale integratie.

Hoe stonden de christelijke politieke partijen hierin? De Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en de SGP stonden huiverig tegenover een groter overheidsingrijpen in het sociale domein. Ten eerste stelde de ARP dat de overheid niet te veel bemoeienis moet hebben met het bevorderen van sociale zekerheid, omdat maatschappelijk werk in de eerste plaats een taak is voor maatschappelijke organisaties, en dat hun geen strobreed in de weg mag worden gelegd om tot de uitoefening van hun taak te komen (ARP 1963: 10). Andere bezwaren vanuit het christelijk politieke denken tegen de verzorgingsstaat zijn het materiële motief dat in de verzorgingsstaat schuilt en de ongewenste effecten van dit overheidsbeleid, zoals misbruik en individualisering. Een collectief sociaal zekerheidsstelsel zou "luiards" en "profiteurs" kweken (De Lange 1966: 117; Rup-

pert 1965: 65). De Katholieke Volkspartij kent, daarentegen, in deze jaren een 'sociale koers'. Deze partij pleitte voor een sociaal zekerheidsstelsel en nauwere betrokkenheid van de overheid, naast het werk van maatschappelijke organisaties (KVP 1945: 5). De Christen Historische Unie (CHU) neemt in die tijd een middenpositie in en schuift na de Tweede Wereldoorlog op richting de KVP (Lucardie 2002: 38).

Na de Tweede Wereldoorlog wordt de verzorgingsstaat in een rap tempo uitgebouwd zoals blijkt uit de Werkloosheidwet (1949), de Algemene Ouderdomswet (1956), Algemene Weduwen- en Wezenwet (1959) en Algemene Bijstandswet (1963). Wat betreft de zorg aan ouderen kenmerkt het naoorlogse beleid zich door een nadruk op het vergroten van de onafhankelijkheid van (zorgbehoefte) ouderen. Met andere woorden, in plaats van het zorgen voor ouderen in de privésfeer werd het belang van formele zorg benadrukt. De ouderen werden dus "uit huis" in bejaardencentra geplaatst.

Na de jaren van uitbouw van de verzorgingsstaat komt er in de jaren '70 een omslag; van een breed aanvaard uitgangspunt wordt de verzorgingsstaat weer onderwerp van discussie (WRR 2006: 33). De laatste jaren is deze discussie alleen maar verhevigd. Er wordt weer gesproken over het terugleggen van zorgtaken bij de samenleving. Dus van formele zorg weer terug naar informele zorg. Neem jij je ouders weer in huis?

Het zorgprofiel van de grenzeloze generatie

Onderzoeksbureau Motivaction heeft de afgelopen 25 jaar mentaliteitsonderzoek gedaan bij verschillende generaties (Spangenberg en Lampert 2009). Zij hebben onze huidige bevolking grofweg ingedeeld in drie generaties: grenzeloze generatie (geboren vanaf 1986), pragmatische generatie (tussen 1971 en 1985) en oudere generaties (1970 en eerder). Daarnaast onderscheiden zij vier burgerschapsstijlen² of mentaliteiten: 1) pragmatisch & afwachtend, 2) buitenstaanders/afzijdig, 3) verantwoord & actief en 4) plichtsgetrouw & afhankelijk.

¹ Hoewel in Nederland de industrialisatie pas laat op gang kwam en Nederland nooit een echt industrieland is geweest, was ook hier sprake van een toename van zwaar en ongezond werk in fabrieken en de vorming van vakbonden (WRR 2006: 41).

² Motivaction onderscheidt 8 mentaliteitsprofielen, die door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) samengevat zijn in de 4 burgerschapsstijlen

Individen met dezelfde mentaliteit delen basiswaarden in het dagelijks leven, ten aanzien van familie, werk, maatschappij en vrije tijd, en hebben vergelijkbare ambities en esthetische voorkeuren. Deze waarden werken door in hun gedrag, reacties op regelgeving en handhaving. Dit onderzoek geeft dus inzicht in hoeverre de grenzeloze generatie, onze generatie, capabel is om de zorgtaken die teruggelegd worden door de overheid op zich te nemen. Dus is de grenzeloze generatie solidair ten opzichte van familie en de naaste omgeving? En voelt zij zich daar verantwoordelijk voor? Dit is het geval bij de Verantwoordelijke en Plichtsgetrouwe burgers (zie hiernaast).

Het onderzoek van Motivaction vergelijkt de mentaliteit van de grenzeloze generatie met de twee voorgaande generaties. Grafiek 1 laat zien dat in oudere generaties (nu ouder dan 41) de verantwoordelijke en plichtsgetrouwe burgers een knappe meerderheid (53%) vormen. Deze meerderheid is verdwenen in de pragmatische generatie (nu tussen de 26 en 40) en duidelijk een minderheid (18%) binnen de huidige jongerencultuur.

De Grenzeloze Generaties wordt getypeerd als minder solidair, minder ethisch en minder gericht op de directe leefomgeving . Dit wordt onderstreept door het volgende: op de stelling dat iedereen zich persoonlijk behoort in te zetten voor de gemeenschap beaamde 67% van de Grenzeloze Generaties, terwijl 73% en 81% bij de pragmatische- en oudere generaties, respectievelijk zich in de stelling kon vinden (Spangenberg en Lampert 2009: 254)

Conclusie

Op basis van dit onderzoek is er weinig aanleiding om op de vraag van dit artikel 'neem jij je ouders in huis?' een bevestigend antwoord te geven. Het zorgvraagstuk van de toekomst is niet slechts financieel, het vraagt ook een grotere bereidwilligheid van burgers om zelf zorgtaken op zich te nemen. Maar de Grenzeloze Generatie lijkt zich niet te ontwikkelen tot een generatie burgers die hiertoe bereid is.

Hoewel er vanuit het christelijk politieke denken aanknopingspunten zijn om positief te reageren op (weer) een grote rol van de samenleving in het zorg dragen voor elkaar, stelt dit onderzoek vraagtekens bij de praktische haalbaarheid hiervan.

Echter, er is een lichtpuntje aan de horizon. Tot ongeveer het 25ste levensjaar ligt dit mentaliteitsprofiel bij jongeren nog niet vast. Daarom is het nodig dat de overheid aandacht schenkt aan het investeren in de mentaliteit van jongeren en geen 'so be it'-houding aanneemt. Daarnaast kunnen we juist als christelijke politieke

Typografie van burgers

Pragmatische burgers zijn op zichzelf gericht, hun eigen identiteit staat voorop met trefwoorden als zelfbewust, assertief en egocentrisch. Hun buurt bestaat uit het eigen huis met daaromheen – vaak op enige afstand – sociale knooppunten met een sterke lokale identiteit zoals kroegen, bistro's, winkels en fitnesscentra.

Bij Buitenstaande burgers gaat eigenbelang voor algemeen belang en dit uit zich overwegend in een wantrouwende en intolerante houding jegens gezag. Ze vergelijken zichzelf steeds met anderen om te kijken of ze niet achteroplopen of worden achtergesteld. Hun sociale betrokkenheid is minder vanzelfsprekend dan voorheen. Deze groep is weinig gevoelig voor algemene brede maatschappelijke idealen.

Verantwoorde burgers stellen zich kritisch maar welwillend op tegenover de overheid. Deze burgers zien hun buurt als een onderdeel van de stad en willen meedenken over hoe deze moet worden ingericht, aangestuurd en beveiligd.

Plichtsgetrouwe burgers vinden het moeilijk om maatschappelijke veranderingen te volgen en stellen zich volgzzaam en gezagsgetrouw op. Hun buurt is beperkt tot de naaste burens en buurtvoorzieningen (school, buurtcentrum, kerk, buurtwinkel) in een straal van een paar honderd meter en zijn daar vaak bij betrokken.

jongerenorganisatie laten zien hoe je betrokken kunt zijn op 'je naaste omgeving'.

Bronvermelding

ARP (1963) 'Program van actie', XIX. *Maatschappelijk werk*.

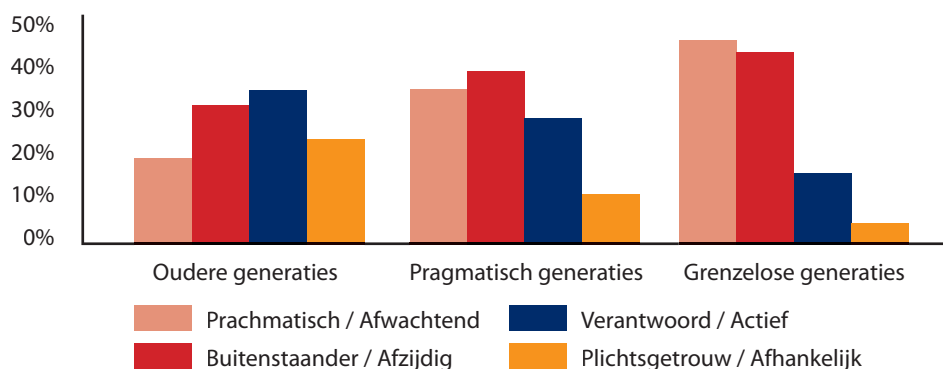
KVP (1945) *Beginselprogramma van de Katholieke Volkspartij*.

Lucardie, P. (2002) *Nederlands Stroomland*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

De Lange, H.M. (1966) *De gestalte van een verantwoordelijke maatschappij*.

Ruppert, M. (1965) *De welvaartsstaat*.

F. Spangenberg & M. Lampert (2009) *De Grenzeloze Generatie en de eeuwige jeugd van hun opvoeders*.

door
Jasper van Oordt
Gijsbert van Wijngaarden
Trineke Palm
Maarten van Ooijen

“Van **eigen belang** naar **gedeeld belang**”

Onlangs deed een ronde door Amsterdam mij weer denken aan de Occupy beweging. Deze, vanaf het begin niet centraal aangestuurde protestbeweging, zou een machtsfront van de burgers tegen het uit de rails gelopen kapitalisme moeten betekenen. Geïnspireerd door beelden van Wall Street en gefrustreerd door de schever wordende inkomensverschillen togen in oktober pakweg 1500 mensen naar het Beursplein (inmiddels 3.000.000 likes op FaceBook). Het kortetermijn gedachtegoed om snel geld te verdienen, er zelf beter van te worden, noem het eigen belang, lijkt zijn einde te naderen. De bij Occupy getoonde frustratie lijkt door menig Nederlander gedeeld, hoewel niet altijd even direct. De hulp aan probleemlanden als Ierland, Spanje en Portugal werd schoorvoetend ter kennisgeving aangenomen. De hulp om de Griekse schuldenlast af te betalen lijkt de Nederlandse politiek in een meer penibele situatie te werpen. Te meer daar onze andere broeder, Italië, ook in enige problemen lijkt te komen. Meer dan ooit wordt een beroep gedaan op internationale solidariteit. De ander te hulp schieten lijkt een behoorlijke opgave. Dit wordt mede in stand gehouden doordat het gevaar bestaat om deze solidariteit, bijvoorbeeld het blijven steunen van economische probleemlanden, te blijven bezien vanuit economisch perspectief. Is het economisch perspectief dat het consolideren van het huidige kapitalisme behelst wel te prefereren? Het is een bekend gegeven dat een crisis voor verandering zorgt. Het kan wijs zijn een dergelijk crisis-moment aan te grijpen voor een analyse. Wat gaat goed en wat kan beter?

Redenerend vanuit het standpunt van ontwikkelings samenwerking (OS) zijn er drie mogelijke aspecten welke extra aandacht verdienen waarin internationale solidariteit centraal staat. Gekeken wordt naar vrede en veiligheid, rechtsstaat en internationale rechtsorde, en als laatste duurzame ontwikkeling.

Vrede en veiligheid

Daar het proces van de Arabische lente haar verdere verloop kent, worden merkwaardige verhoudingen zichtbaar. Tot welke prijs heeft het Westen vrede en stabiliteit in het Midden Oosten gesteund? Nu de misdaden van Khadaffi en Mubarak zichtbaar zijn geworden, de sterke greep van het militaire apparaat op Egypte duidelijk wordt, en minderheden vrezen voor hun positie in de beginnende democratie te Egypte, wordt duidelijk dat het Midden-Oosten niet de levensstandaard kent zoals wij dat hebben. Kijkend naar de omstandigheden en ontwikkeling mag geconcludeerd worden dat de vrede en veiligheid en de stabiliteit als gevolg daarvan in de regio wel onze belangen heeft gediend, maar dat het goed mogelijk is dat de gemiddelde burger aldaar niet de profijt kent zoals wij die kennen. Dit werpt een ander licht op de vraag in

welke mate foute regimes gesteund moeten worden. Is het een wijze zet om, nu er fundamenteel wordt nagedacht over het gehanteerde kapitalistisch systeem, de strijd aan te gaan met corrupte regimes? Concreet komt de vraag tot ons of het te verkiezen is dat er belangen worden veilig gesteld ten koste van medeburgers en keke landen verderop.

Rechtsstaat en internationale rechtsorde

Dienen regimes die kleine stappen maken naar meer open samenlevingen gesteund te worden? Mogelijk. Ten eerste omdat een open samenleving alleen gepaard kan gaan met de verankering van een rechtsstaat en ten tweede omdat we ruimte moeten bieden voor het 'proces'. Het toewerken naar een rechtsstaat verdient support omdat alleen dit een vertrekpunt biedt waarin ongelijkheid rechtgetrokken kan worden, sterken worden ingekaderd en zwakken worden beschermd. Alleen een dergelijke omkadering biedt voldoende ruimte voor het laten ontstaan van een samenleven tussen diverse groepen mensen. Kleine stappen worden gemaakt als we spreken over een mogelijke herinrichting van de staat. Hierin moet het postmoderne ongeduld niet verward worden met de decennia, zo niet eeuwenlange ontwikkeling welke het Westen heeft gekenmerkt. voor het proces. Deze ruimte betekent ruimte voor dialectiek. Mensen mogen leren, ontdekken, fouten maken, opstaan en doorgaan. Het aanschouwen van een proces vereist controle, van jezelf om het te laten gebeuren. Het vereist geduld om het te laten bestaan en als laatste vraagt het vertrouwen. Vertrouwen in de ander dat ook hij de goede keuze zal maken.

Duurzame ontwikkeling

Een groter wordende bevolking met een afname van vruchtbaar land. Wanneer we ook de voedselspeculanten in ogenschouw nemen alsmede de groeiende behoefte aan biobrandstof dan wordt vrij snel duidelijk dat innovatie en verduurzaming wenselijk zijn. Niet alleen op het gebied van voedselvoorziening verdient verduurzaming aanbeveling. Op ieder willekeurig gebied: elektronica, delfstoffen, energie, en andere sectoren. Het verdient verduurzaming. Het tot 80% terugdringen van de CO2-uitstoot kan de Nederlandse overheid gemiddeld 10 miljard per jaar kosten (Volkskrant, 16 november). De consument weet ook dat het gebruik maken van andere duurzame producten in de schappen extra geld kost. Het is duidelijk dat deze ontwikkeling even nodig, als duur is. De vraag is dan ook of de consument bereid is om te betalen voor verduurzaming.

Wellicht moet de burger een stapje terug doen in haar verwachtingen. Wij wat minder, zij wat meer. Wij minder budget om vrij te besteden, door gebruik te maken van duurzame producten. Zij een hogere levensstandaard. Wij minder zekerheid op de juiste olie voorzieningen, zij de mogelijkheid om belangrijke stappen te

zetten naar een fundering van de rechtsstaat. Wij een kwetsbare opstelling op OS gebied, zij de mogelijkheid het vertrouwen niet te beschamen en tot ontplooiing te komen. Noem het gedeeld belang. Hoewel het ietwat rigide is geschetst, bezit het een kern van waarheid. Het besef dat wij in een van de betere landen leven mag aanzetten tot het nemen van initiatief. Het initiatief mag gelegen zijn in het hierboven beschreven gedeeld belang. Het is dan ook dit gedeeld belang van waaruit wij op zoek mogen gaan naar eigen belang. Het is dan ook het gedeeld belang dat bankiers, verzekeraars en ook ons, de gewone burgers, ertoe mag aanzetten

verantwoordelijkheid te nemen voor de naaste om van daaruit pas weer te kijken naar ons eigen belang. Mag de crisis aanzetten tot een handelen waar het vertrekpunt niet meer geld is en men zich niet meer richt op zijn of haar eigen belang, maar op het gedeelde belang. Mag het principe regeren dat wij eerst bedenken: wat is het beste voor ons? En niet: wat is het beste voor mij?

door Jaap Jan Krikken

Voorzitter werkgroep Ontwikkelingssamenwerking

Duurzaamheid en het bankroet gaan van onze economie

Als de huidige economische constellatie wordt gezien, en dan met name de situatie in Griekenland, dan kan er moeilijk anders worden geconcludeerd dat Europa voor moeilijke keuzes komt te staan. Er zijn economen die beweren dat ons huidige economisch model niet meer houdbaar is en we naar een ander (krimp)model moeten overstappen.¹ Het boegbeeld van duurzaamheid, Herman Wijffels, stelt zelfs dat de westerse wereld economisch op ramkoers ligt.² Moet Europa niet naar een economie van het genoeg, zoals Goudzwaard ooit voorstelde, waarbij we consuminderen in plaats van ongebreideld consumeren. Wat voor rol is er weggelegd voor duurzaamheid en kan Perspectief ook haar steentje bijdragen?

In China heeft het woord crisis een dubbele betekenis, namelijk die van probleem en die van kans.³ Zo kunnen deze crises benaderd worden: pessimistisch of optimistisch. Vanuit een pessimistische invalshoek kunnen de crises gezien worden als een probleem. Een probleem is op te lossen en daarna kunnen we wellicht allemaal weer op de oude voet voortgaan. Hardnekkige problemen zullen zich echter niet zomaar laten oplossen – de veenbrand woedt onopgemerkt door. Zo hebben onze wereldleiders oogluikend toegekeken, of ze hebben het werkelijk niet begrepen, hoe na de eerste financiële crisis wederom een tweede crisis zich voordoet. Hebben we niet geleerd van onze fouten? Ogenscheinlijk niet. Dat komt omdat brandjes blussen niet voldoende is. De crisis kan niet opgelost worden met meer van hetzelfde, maar vraagt om andersoortige, diepgaande, veranderingen. Verbaan noemt deze crisis ten diepste een morele crisis.⁴ Dit soort crises zijn in de kern daarom alleen op te lossen door een verandering in normen en waarden. Hoewel Wijffels niet spreekt over een normen en

waarden crisis, meent hij wel dat er een fundamentele reorganisatie van de economie en samenleving dient plaats te vinden.⁵

Vanuit de optimistische invalshoek kan de crisis benaderd worden als kans. Het is een kans om te leren van gemaakte fouten. Het biedt de mogelijkheid tot een andere aanpak en het opzij zetten van oude handeldswijzen. Hierbij komt duurzaamheid om de hoek kijken, waarbij aandacht wordt gegeven aan de economische, maar vooral ook aan de ecologische en sociale noden van onze aarde en maatschappij. Daarbij moet men zich terdege bewust zijn van het feit dat duurzaamheid geen modegril is of een handig instrument om meer omzet te genereren, maar dat het vraagt om diepgaande verandering en een geheel andere aanpak. Duurzaamheid is veel meer op de lange termijn gericht. Zij vraagt belangen af te wegen, waaronder de belangen van toekomstige generaties. Zij noopt tot een economie van het genoeg als de balans tussen de economie, ecologie en maatschappij wordt verstoord; hetgeen moeilijk past

binnen ons paradigma van het steeds maar weer voeden van ons 'dikke-ik'.

De opdracht om duurzaamheid als kans te verzilveren is niet bepaald een sinecure. Het vraagt om een diepgaande verandering. Managementgoeroe Quinn zegt dat, wil diepgaande verandering slagen, men zichzelf moet confronteren met zijn eigen egoïsme en gebrek aan moed.⁶ Diepgaande verandering betekent daarenboven het durven aangaan van risico's. Als men hiertoe niet bereid is, dan vervalt men tot inertie, of zoals Quinn het verwoordt, lijdt men 'een trage dood'.⁷ Hiervan is sprake indien men liever de status quo handhaaft met alle gevolgen van dien. Een crisis oplossen, zonder diepgaande verandering toe te passen heeft een 'trage dood' ten gevolge. Pas als we bereid zijn om de confrontatie met onszelf aan te gaan kunnen we, paradoxaal genoeg, de wereld veranderen doordat we eerst onszelf veranderen.⁸

Natuurlijk is de idee van duurzaamheid niet een wondermiddel dat elke crisis het hoofd kan bieden. Niettemin kan duurzaamheid wel een fundamentele rol spelen in het herijken van onze normen en waarden teneinde fundamentele diepgaande verandering te realiseren. Duurzaamheid biedt de mogelijkheid om de natuur en de maatschappij weer te waarderen op hun werkelijke waarde. Duurzaamheid geeft tevens aan dat groei zich niet ongebreideld kan voortzetten als men niet met innovatieve oplossingen komt. Het virulente vooruitgangsideaal wordt zo een halt toegeroepen.

De kritische lezer zal zich onderhand afvragen wat de rol van Perspectief nou ooit kan zijn. Het antwoord is eenvoudig. Natuurlijk

kan PerspectieF niet in haar eentje de verschillende crises verhelpen, zij kan echter wel haar steentje bijdragen. Wij hebben de Bijbelse opdracht meegekregen om als goede rentmeesters voor de aarde te zorgen. Dit betekent dat wij de moed moeten hebben om tegen de stroom in te gaan. Als onze iPhones bijvoorbeeld niet eerlijk en onder erbarmelijke arbeidsomstandigheden worden geproduceerd, dienen wij als PerspectieF niet de ogen te sluiten, maar juist er tegen in te gaan. Het betekent bovendien dat we ons egoïsme aan de kaak stellen. Zijn wij bereid om iets van ons gemak of onze welvaart op te geven als dat mensen in minder welvarende landen een beter leven geeft? Tot slot dienen wij risico's aan te gaan. De onzekerheid en angst die gepaard gaan met mislukking dienen wij te trotseren.

Al met al kan er gesteld worden dat Europa, en dus ook Nederland, de crises als kans moet aangrijpen om diepgaand te veranderen. Dit betekent dat men moed moet hebben, de confrontatie moet aangaan met zijn of haar egoïsme en risico's moet durven nemen. Duurzaamheid kan daarbij dienst doen als onderliggend waardenkader als men overgaat naar een ander economisch model. Daarbij mag niet vergeten worden dat wij allen een eigen verantwoordelijkheid dragen. Ook wij dienen een diepgaande verandering te ondergaan richting een duurzame levensstijl. Doen wij dit niet, dan zal ook PerspectieF vroeg of laat bankroet gaan.

¹ Vgl. Blauwhof, G. en W. Verbaan (2009), Wolk 777, *Over crisis, krimp en duurzaamheid*.

² Toine, A. (2011), Herman Wijffels: *Dit kabinet staat met de rug naar de toekomst*, Pepper, p.27.

³ Knoblauch, J.W., c.s. (2004), *Leef je droom*, p.46.

⁴ Blauwhof, G. en W. Verbaan (2009), Wolk 777, *Over crisis, krimp en duurzaamheid*, p.124.

⁵ Toine, A. (2011), Herman Wijffels: *Dit kabinet staat met de rug naar de toekomst*, Pepper, p.29.

⁶ Quinn, R.E. (2006), *Diepgaande verandering, ontdek de leider in jezelf*, p.53.

⁷ Quinn, R.E. (2006), *Diepgaande verandering, ontdek de leider in jezelf*, p.176.

⁸ Quinn, R.E. (2006), *Diepgaande verandering, ontdek de leider in jezelf*, p.25.

door Bob Lapajian

voorzitter werkgroep Duurzaamheid

Sander van 't Foort

bestuurslid Politiek Binnenland Algemeen

Kunst biedt perspectief

Over de meerwaarde van kunst voor de samenleving

Tijdens een gesprek kom je te spreken over kunst. Je gesprekspartner is totaal niet overtuigd van het feit dat kunst een meerwaarde heeft voor de samenleving en is het dan ook van harte eens met de huidige bezuinigingen die de kunstsector treffen. Op basis van welke argumenten overtuig je deze gesprekspartner van de meerwaarde van kunst? In dit artikel willen wij een lans breken voor een positieve benadering van kunst, juist ook vanuit het christelijk geloof, en betogen dat kunst een onmisbare bijdrage levert aan een gezonde samenleving.

De verhouding tussen kunst en orthodoxe protestanten is altijd wat moeizaam geweest. Hoewel de karikaturale opvatting van de beeldenstorm als een uiting van protestantse ongevoeligheid voor kunst nuancering behoeft en bijvoorbeeld Johannes Calvijn lang niet zo negatief tegenover kunst stond als velen menen, leert een blik op de geschiedenis dat (orthodoxe) protestanten niet zelden vooral grote gevaren in de kunst ontwaarden. Van de veroordeling van 'ijdele zondige schilderijen' door de zeventiende-eeuwse dominee Jodocus van Lodenstein (die overigens ook dichtte) tot de debatten van het afgelopen decennium over het mogelijk satanische karakter van de Harry Potter-boeken: steeds stonden de gevaren van kunstuitingen centraal. Als kunst al niet als een gevaarlijke bron van verleidingen werd gezien, dan toch wel als een overbodige, zinledige bezigheid. Ook nu lijkt die houding binnen de (achterban van de) ChristenUnie en PerspectieF nog sterk bepalend voor het denken over kunst en cultuur. Toen recent door het kabinet werd aangekondigd dat fors op kunst en cultuur bezuinigd zou worden, riep dat weinig reactie op uit christelijke hoek.

Kunst en christen-zijn

Voormalig VU-professor Hans Rookmaker (1922-1977) zag kunst als de realisering van de door God aan de mens gegeven artistieke mogelijkheden en vond dit gegeven-zijn haar legitimatie. Hij onderzocht de invloed van kunst in de samenleving en had daarbij bijzondere aandacht voor de rol die levensbeschouwing speelt bij de totstandkoming van kunst. Doordat ieder kunstwerk volgens hem toont hoe de kunstenaar zich verhoudt tot de werkelijkheid, zag hij in kunst een waardevolle mogelijkheid tot communicatie. Dit wordt door PerspectieF gelukkig ook onderkend, getuige het standpunt over kunst op de website: 'Kunstenaars ontwikkelen sterke middelen om te communiceren'. Kunst helpt volgens Rookmaker ook bij het helder krijgen van je eigen positie, omdat het "de sfeer schept waarin wij leven, ze reikt ons de termen aan, biedt ons een raamwerk waarbinnen we dingen kunnen zien en vatten, een landschap als het ware, zelfs zonder dat we dit merken."

Francis Schaeffer, een Amerikaanse filosoof en predikant, deelde deze opvatting en stelde daarnaast dat als Christus werkelijk Heer is over alles dit gevolgen heeft voor alle aspecten van het leven. Ook kunst kan zo een rol spelen in het verlossende werk van Christus. Hierbij moeten we zeker niet alleen aan stichtelijk bedoelde kunstwerken denken. Christelijk uitgever Henk Medema

COLOFON

Perspex

wordt uitgegeven door
Perspectief, ChristenUnie-jongeren

Hoofredactie

Frits Tromp

Eindredactie

Renske Oudekerk

Redactieleden

William Poutsma

Jan Hendrik van Sligtenhorst

Renske Oudekerk

Marjolein Koster

REDACTIEADRES

Postbus 439

3800 AK Amersfoort

T 06 - 137 741 34

E perspex@perspex.nu

Bezoekadres

Johan van Oldenbarneveltlaan 46

3818 HB Amersfoort

T 033 - 422 69 51

F 033 - 422 69 68

info@perspex.nu

www.perspex.nu

BESTUUR PERSPECTIEF

Voorzitter

Robert Heij

Penningmeester

Martin Otte

Interim-secretaris

Eva IJmker

Bestuurslid Politiek Binnenland & Vice-voorzitter

Maarten van Ooijen

Bestuurslid Politiek

Sander van 't Foort

Bestuurslid Politiek Buitenland

Niels Rijke

Bestuurslid Afdelingen en Interne organisatie

Imre Grevers

waarschuwt in een artikel over Harry Potter in het EO-magazine Visie (9 november 2007) zelfs dat juist stichtelijke jeugdboeken meer kwaad dan goed aan kunnen richten, omdat "aan die stichtelijke kinderboeken [...] geen ouder en geen kind zich een buil [kunnen] vallen, terwijl de kunst van het echte, kritische lezen verloren gaat."

De kracht van kunst

Kunst kan dus ogen openen en veranderingen in mensen teweeg brengen. Dat houdt misschien een zeker gevaar in, maar is het niet eerder een buitengewoon krachtig instrument dat mensen scherp houdt en tot meer onderling begrip kan leiden? Juist in een pluriforme samenleving als de Nederlandse zijn dit kenmerken die niet veronachtzaamd moeten worden. En de voorbeelden waaruit blijkt dat kunst deze functie kan vervullen, zijn talloos. Zo was de toneelvoorstelling Hooyo Ma 'aan – De dag dat ik vrouw werd (2010) van het Rotterdams Wijktheater voor de Somalische actrices die erin meespeelden een manier om met Afrikaanse vrouwen in Nederland in gesprek te komen over het taboeonderwerp vrouwenbesnijdenis. Leonoor Oonk van de Nederlandse Federatie Stotteren merkte dat de film The King's Speech voor meer openheid over stotteren zorgde, zo vertelt zij in Trouw op 22 oktober 2011. En geïnspireerd door de Harry Potter-boeken voeren kinderen onder de vlag van de Harry Potter Alliance actie tegen allerlei vormen van onrecht.

Sociale en cognitieve invloed

Naast het vermogen van kunst om te prikkelen en debat te stimuleren, is kunst natuurlijk ook een bron van plezier en vermaak en geeft het mensen de gelegenheid hun gaven te ontwikkelen. Ook op sociaal en cognitief vlak zien velen positieve effecten: "Kinderen leren om te luisteren en zich te concentreren. Ze krijgen meer geduld en trainen hun hersenen zodat ze meerdere dingen tegelijk kunnen doen. Ook geeft het bespelen van een instrument het kind een gevoel van eigenwaarde," aldus Nanou Kurstjens van Muziek Centrum Nederland in Trouw op 15 oktober 2011. Deze beweringen worden gestaafd door wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld van UvA-antropoloog Maurice Crul uit 2000. Hij ontdekte dat intensief lezen bij Nederlandse basisschoolkinderen van Turkse en Marokkaanse komaf een positieve invloed op hun schoolprestaties had. De grotere aandacht die op Franse scholen wordt besteed aan 'hogere cultuur' is er de oorzaak van dat in Frankrijk meer achterstandskinderen doordringen tot een hoog onderwijsniveau dan in Nederland, zo ontdekte Sarah Blom in haar promotieonderzoek (1995) voor de Rijksuniversiteit Groningen. Terecht speelt cultuureducatie in het beleid van het ministerie van OC&W dan ook een belangrijke rol.

Kunst is dus geen overbodige luxe en veel meer dan een bron van verleiding. Wij hopen dat dit besef ook binnen een partij als de ChristenUnie, met haar orthodox-protestantse achtergrond, breed gedragen mag worden en zich vertaalt in een politiek die erop gericht is de heilzame effecten van kunst en cultuur tot ontwikkeling te brengen.

door Bob Lapajian en Femke van der Kolk

Werkgroep Onderwijs, Cultuur & Wetenschap

DESIGN / OPMAAK

www.jobpoutsma.nl

Actie

Ritueel slachten

Perspectief bezorgd over positie minderheden in debat rondom ritueel slachten

dinsdag 13 december 2011

Is er nog ruimte voor verschil in Nederland? Het verbod op de rituele slacht betekent een sterke vermindering van tolerantie en een te grote inbreuk op de mensenrechten van minderheden. Perspectief uitte deze zorgen vanmiddag in een statement die zij overhandigde aan de Eerste Kamercommissie Landbouw. Perspectief-voorzitter Robert Heij: "Wij maken ons als jongeren bezorgd over de ruimte die er overblijft voor minderheden om vorm te geven aan hun levensovertuiging".

Robert Heij: "Democratie is meer dan het doordrukken van de opvatting van de helft plus één. Een ware democratische rechtsstaat waakt over de rechten van minderheden. Ik hoop dat volksvertegenwoordigers inzien dat zij er niet alleen zitten namens hun eigen achterban, maar verantwoording moeten afleggen aan alle Nederlanders. Wij willen niets liever dan een Nederland waarin iedereen in vrijheid vorm kan geven aan zijn/haar levensovertuiging."

